ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 30 вересня 2020 р. № 898

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ
базової середньої освіти

1. Цей Державний стандарт визначає вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів на рівні базової середньої освіти, загальний обсяг їх навчального навантаження, розподілений за освітніми галузями, структуру та зміст базової середньої освіти.

2. У цьому Державному стандарті терміни вживаються у значенні, наведеному в Законах України "Про освіту", "Про повну загальну середню освіту", інших нормативно-правових актах.

3. Цей Державний стандарт є основою для розроблення типових освітніх програм, а також інших освітніх програм згідно з вимогами, передбаченими статтею 11 Закону України "Про повну загальну середню освіту".

4. Метою базової середньої освіти є розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентностей, необхідних для їх соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, продовження навчання на рівні профільної освіти або здобуття професії, виховання відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу.

Реалізація мети базової середньої освіти ґрунтується на таких ціннісних орієнтирах, як:

повага до особистості учня та визнання пріоритету його інтересів, досвіду, власного вибору, прагнень, ставлення у визначенні мети та організації освітнього процесу, підтримка пізнавального інтересу та наполегливості;

забезпечення рівного доступу кожного учня до освіти без будь-яких форм дискримінації учасників освітнього процесу;

дотримання принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності;

становлення вільної особистості учня, підтримка його самостійності, підприємливості та ініціативності, розвиток критичного мислення та впевненості в собі;

формування культури здорового способу життя учня, створення умов для забезпечення його гармонійного фізичного та психічного розвитку, добробуту;

створення освітнього середовища, в якому забезпечено атмосферу довіри, без будь-яких форм дискримінації учасників освітнього процесу;

утвердження людської гідності, чесності, милосердя, доброти, справедливості, співпереживання, взаємоповаги і взаємодопомоги, поваги до прав і свобод людини, здатності до конструктивної взаємодії учнів між собою та з дорослими;

формування в учнів активної громадянської позиції, патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій, державної мови;

плекання в учнів любові до рідного краю, відповідального ставлення до довкілля.

5. Базова середня освіта має такі цикли, як адаптаційний (5—6 класи) та базового предметного навчання (7—9 класи), що дають змогу враховувати вікові та індивідуальні особливості розвитку і потреби учнів, а також забезпечити просування індивідуальними освітніми траєкторіями.

6. Вимоги до обов’язкових результатів навчання визначено на основі компетентнісного підходу.

7. До ключових компетентностей належать:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає вміння:

здійснювати комунікацію в усній та письмовій формі на основі знання функцій мови, ресурсів (лексики, граматики) і норм сучасної української літературної мови, типів мовної взаємодії, особливостей стилів мовлення інформаційних та художніх текстів, медіатекстів тощо;

здобувати та опрацьовувати інформацію з різних (друкованих та цифрових, зокрема аудіовізуальних) джерел у різних освітніх галузях і контекстах, критично осмислювати її та використовувати для комунікації в усній та письмовій формі, для обстоювання власних поглядів, переконань, суспільних і національних цінностей;

відповідально, усвідомлюючи цінність української мови як мови взаємодії на всій території держави, використовувати мовні засоби для досягнення особистих і суспільних цілей у життєвих та навчальних ситуаціях, творчого самовираження;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає вміння:

здійснювати комунікацію в усній та письмовій формі на основі знання функцій мови, ресурсів (лексики, граматики) і норм мови, особливостей основних стилів і жанрів мовлення, типів мовної взаємодії;

здобувати і опрацьовувати інформацію з різних (друкованих та цифрових, зокрема аудіовізуальних) джерел, критично осмислювати її, використовувати в усній та письмовій комунікації для обстоювання власних поглядів, переконань, суспільних і національних цінностей;

відповідально використовувати мовні засоби для досягнення особистих і суспільних цілей у життєвих та навчальних ситуаціях, творчого самовираження, спираючись на особливості міжкультурної комунікації та досвід комунікації державною мовою;

відповідно до ситуації ефективно виражати ідеї, почуття, пояснювати та обговорювати факти, явища, події, обґрунтовувати свої погляди та переконання в усній і письмовій формі у різних особистісних і соціальних контекстах (побутових, навчальних, громадських тощо), спираючись на мовний і мовленнєвий досвід, мовні норми у спілкуванні, соціокультурні реалії та особливості міжкультурної комунікації;

3) математична компетентність, що передбачає здатність розвивати і застосовувати математичні знання та методи для розв’язання широкого спектра проблем у повсякденному житті; моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичного апарату; усвідомлення ролі математичних знань і вмінь в особистому та суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування наукового світогляду; здатність і готовність застосовувати відповідний комплекс наукових знань і методологій для пояснення світу природи; набуття досвіду дослідження природи та формулювання доказових висновків на основі отриманої інформації; розуміння змін, зумовлених людською діяльністю; відповідальність за наслідки такої діяльності;

5) інноваційність, що передбачає здатність учня реагувати на зміни та долати труднощі; відкритість до нових ідей; ініціювання змін у класі, закладі освіти, родині, громаді тощо; спроможність визначати і ставити перед собою цілі, мотивувати себе та розвивати в собі стійкість і впевненість, щоб навчатися і досягати успіхів;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення екологічних основ природокористування, необхідності охорони природи, дотримання правил поведінки на природі, ощадливого використання природних ресурсів, розуміння контексту і взаємозв’язку господарської діяльності і важливості збереження природи для забезпечення сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає впевнене, критичне і відповідальне використання цифрових технологій для власного розвитку і спілкування; здатність безпечно застосовувати інформаційно-комунікаційні засоби в навчанні та інших життєвих ситуаціях, дотримуючись принципів академічної доброчесності;

8) навчання впродовж життя, що передбачає здатність визначати і оцінювати власні потреби та ресурси для розвитку компетентностей, застосовувати різні способи розвитку компетентностей, знаходити можливості для навчання і саморозвитку; спроможність навчатися і працювати в колективі та самостійно, організовувати своє навчання, оцінювати його, ділитися його результатами з іншими, шукати підтримки, коли вона потрібна;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають:

спроможність діяти як відповідальний громадянин, брати участь у громадському та суспільному житті, зокрема закладу освіти і класу, спираючись на розуміння загальнолюдських і суспільних цінностей, соціальних, правових, економічних і політичних принципів, ідей сталого розвитку суспільства, співіснування людей та спільнот у глобальному світі, критичне осмислення основних подій національної, європейської та світової історії, усвідомлення їх впливу на світогляд громадянина та його самоідентифікацію;

виявлення поваги до інших, толерантність, уміння конструктивно співпрацювати, співпереживати, долати стрес і діяти в конфліктних ситуаціях, зокрема пов'язаних з різними проявами дискримінації; дбайливе ставлення до особистого, соціального здоров'я, усвідомлення особистих відчуттів і почуттів, здатність дослухатися до внутрішніх потреб; дотримання здорового способу життя; розуміння правил поведінки та спілкування, що є загальноприйнятими в різних спільнотах і середовищах та ґрунтуються на спільних моральних цінностях; спроможність діяти в умовах невизначеності та багатозадачності;

10) культурна компетентність, що передбачає наявність стійкого інтересу до опанування культурних і мистецьких здобутків України та світу, шанобливого ставлення до культурних традицій українців, представників корінних народів і національних меншин, інших держав і народів; здатність розуміти і цінувати творчі способи вираження та передачі ідей у різних культурах через різні види мистецтва та інші культурні форми; прагнення до розвитку і вираження власних ідей, почуттів засобами культури і мистецтва;

11) підприємливість і фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, спроможність використовувати можливості та реалізовувати ідеї, створювати цінності для інших у будь-якій сфері життєдіяльності; здатність до активної участі в житті суспільства, керування власним життям і кар'єрою; уміння розв'язувати проблеми; готовність брати відповідальність за прийняті рішення; здатність

працювати в команді для планування і реалізації проектів, які мають культурну, суспільну або фінансову цінність, тощо.

8. Основою формування ключових компетентностей є особистісні якості, особистий, соціальний, культурний і навчальний досвід учнів; їх потреби та інтереси, які мотивують до навчання; знання, уміння та ставлення, що формуються в освітньому, соціокультурному та інформаційному середовищі, у різних життєвих ситуаціях.

9. Наскрізними в усіх ключових компетентностях є такі вміння:

1) читати з розумінням, що передбачає здатність до емоційного, інтелектуального, естетичного сприймання і усвідомлення прочитаного, розуміння інформації, записаної (переданої) у різний спосіб або відтвореної технічними пристроями, що охоплює, зокрема, уміння виявляти приховану і очевидну інформацію, висловлювати припущення, доводити надійність аргументів, підкріплюючи власні висновки фактами та цитатами з тексту, висловлювати ідеї, пов’язані з розумінням тексту після його аналізу і добору контраргументів;

2) висловлювати власну думку в усній і письмовій формі, тобто словесно передавати власні думки, почуття, переконання, зважаючи на мету та учасників комунікації, обираючи для цього відповідні мовленнєві стратегії;

3) критично і системно мислити, що виявляється у визначенні характерних ознак явищ, подій, ідей, їх взаємозв’язків, умінні аналізувати та оцінювати доказовість і вагомість аргументів у судженнях, зважати на протилежні думки та контраргументи, розрізняти факти, їх інтерпретації, розпізнавати спроби маніпулювання даними, використовуючи різноманітні ресурси і способи оцінювання якості доказів, надійності джерел і достовірності інформації;

4) логічно обґрунтовувати позицію на рівні, що передбачає здатність висловлювати послідовні, несуперечливі, обґрунтовані міркування у вигляді суджень і висновків, що є виявом власного ставлення до подій, явищ і процесів;

5) діяти творчо, що передбачає креативне мислення, продукування нових ідей, доброчесне використання чужих ідей та їх доопрацювання, застосування власних знань для створення нових об’єктів, ідей, уміння випробовувати нові ідеї;

6) виявляти ініціативу, що передбачає активний пошук і пропонування рішень для розв’язання проблем, активну участь у різних видах діяльності, їх ініціювання, прагнення до лідерства, уміння брати на себе відповідальність;

7) конструктивно керувати емоціями, що передбачає здатність розпізнавати власні емоції та емоційний стан інших, сприймати емоції без

осуду, адекватно реагувати на конфліктні ситуації, розуміти, як емоції можуть допомагати і заважати в діяльності, налаштовуючи себе на пошук внутрішньої рівноваги, конструктивну комунікацію, зосередження уваги, продуктивну діяльність;

8) оцінювати ризики, що передбачає вміння розрізняти прийнятні і неприйнятні ризики, зважаючи на істотні фактори;

9) приймати рішення, що передбачає здатність обирати способи розв'язання проблем на основі розуміння причин та обставин, які призводять до їх виникнення, досягнення поставлених цілей з прогнозуванням та урахуванням можливих ризиків та наслідків;

10) розв'язувати проблеми, що передбачає вміння аналізувати проблемні ситуації, формулювати проблеми, висувати гіпотези, практично їх перевіряти та обґрунтовувати, здобувати потрібні дані з надійних джерел, презентувати та аргументувати рішення;

11) співпрацювати з іншими, що передбачає вміння обґрунтовувати переваги взаємодії під час спільної діяльності, планувати власну та групову роботу, підтримувати учасників групи, допомагати іншим і заохочувати їх до досягнення спільної мети.

10. Вимоги до результатів навчання учнів визначено за такими освітніми галузями:

мовно-літературна;

математична;

природнича;

технологічна;

інформатична;

соціальна і здоров'язбережувальна;

громадянська та історична;

мистецька;

фізична культура.

11. Для кожної освітньої галузі визначено:

мету, єдину для всіх рівнів загальної середньої освіти;

компетентнісний потенціал, що позначає здатність кожної освітньої галузі формувати всі ключові компетентності через розвиток умінь і ставлень та базові знання;

обов'язкові результати навчання учнів;

рекомендовану, мінімальну та максимальну кількість навчальних годин за циклами навчання (5—6, 7—9 класи).

12. Вимоги до обов’язкових результатів навчання учнів складаються з таких компонентів:

групи результатів навчання учнів, що охоплюють споріднені загальні результати;

спільні для всіх рівнів загальної середньої освіти загальні результати навчання учнів, через які реалізується компетентнісний потенціал галузі;

конкретні результати навчання учнів, що визначають їх навчальний прогрес за освітніми циклами;

орієнтири для оцінювання, на основі яких визначається рівень досягнення учнями результатів навчання на завершення відповідного циклу.

13. Обов’язкові результати навчання учнів позначено індексами, в яких:

скорочений буквений запис означає освітню галузь, до якої належить обов’язковий результат навчання;

цифра на початку індексу вказує на порядковий номер року навчання (класу), на завершення якого очікується досягнення результату навчання;

перша цифра після буквеного запису до крапки означає номер групи результатів навчання;

цифра після крапки означає номер загального результату навчання;

наступна цифра означає номер конкретного результату навчання;

остання цифра означає номер орієнтира для оцінювання відповідного навчального результату.

14. Метою мовно-літературної освітньої галузі є розвиток компетентних мовців і читачів із гуманістичним світоглядом, які володіють українською мовою, читають інформаційні та художні тексти, зокрема класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжних), здатні спілкуватися мовами корінних народів і національних меншин, іноземними мовами для духовного, культурного та національного самовираження та міжкультурного діалогу, для збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, формування ціннісних орієнтацій і ставлень.

Компетентнісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 1.

Вимоги до обов’язкових результатів навчання учнів з мовно-літературної освітньої галузі (українська мова, українська література, зарубіжні літератури (у перекладі українською мовою) для класів (груп) з українською мовою навчання) зазначені в додатку 2 і передбачають, що учень:

взаємодіє з іншими особами в усній формі, сприймає і використовує інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях;

сприймає, аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в текстах різних видів, зокрема інформаційних та художніх текстах класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжних), медіатекстах, та використовує інформацію для збагачення власного досвіду і духовного розвитку;

висловлює власні думки, почуття, ставлення та ідеї, взаємодіє з іншими особами у письмовій формі, зокрема інтерпретуючи інформаційні та художні тексти класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжних); у разі потреби взаємодіє з іншими особами в цифровому просторі, дотримується норм літературної мови;

досліджує індивідуальне мовлення, використовує мову для власної мовної творчості, спостерігає за мовними та літературними явищами, аналізує їх.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів з мовно-літературної освітньої галузі (українська мова як державна, українська література, зарубіжні літератури (у перекладі українською мовою) для класів (груп) з навчанням мовою корінного народу або національної меншини (якщо мови корінного народу або національної меншини не належать до групи слов'янських мов) зазначені в додатку 3.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів з мовно-літературної освітньої галузі (мова та література корінного народу або національної меншини) для класів (груп) з навчанням мовою корінного народу або національної меншини) зазначені в додатку 4.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів з мовно-літературної освітньої галузі (іншомовна освіта) зазначені в додатках 5 і 6 та передбачають, що учень:

сприймає усну інформацію та письмові тексти іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування;

взаємодіє з іншими особами в усній і письмовій формі та в режимі реального часу засобами іноземної мови;

надає інформацію, висловлює думки, почуття та ставлення іноземною мовою.

15. Метою математичної освітньої галузі є розвиток особистості учня через формування математичної компетентності у взаємозв'язку з іншими ключовими компетентностями для успішної освітньої та подальшої професійної діяльності впродовж життя, що передбачає засвоєння системи знань, удосконалення вміння розв'язувати математичні та практичні задачі; розвиток логічного мислення та психічних властивостей особистості; розуміння можливостей застосування математики в особистому та суспільному житті.

Компетентнісний потенціал математичної освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 7.

Вимоги до обов’язкових результатів навчання учнів з математичної освітньої галузі зазначені в додатку 8 і передбачають, що учень:

досліджує проблемні ситуації та виокремлює проблеми, які можна розв’язувати із застосуванням математичних методів;

моделює процеси і ситуації, розробляє стратегії, плани дій для розв’язання проблем;

критично оцінює процес і результат розв’язання проблем;

розвиває математичне мислення для пізнання і перетворення дійсності, володіє математичною мовою.

16. Метою природничої освітньої галузі є формування особистості учня, який знає та розуміє основні закономірності живої і неживої природи, володіє певними вміннями її дослідження, виявляє допитливість, на основі здобутих знань і пізнавального досвіду усвідомлює цілісність природничо-наукової картини світу, здатен оцінити вплив природничих наук, техніки і технологій на сталий розвиток суспільства та можливі наслідки людської діяльності у природі, відповідально взаємодіє з навколишнім природним середовищем.

Компетентнісний потенціал природничої освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 9.

Вимоги до обов’язкових результатів навчання учнів з природничої освітньої галузі зазначені в додатку 10 і передбачають, що учень:

пізнає світ природи засобами наукового дослідження;

опрацьовує, систематизує та представляє інформацію природничого змісту;

усвідомлює закономірності природи, роль природничих наук і техніки в житті людини; відповідально поводиться для забезпечення сталого розвитку суспільства;

розвиває власне наукове мислення, набуває досвіду розв’язання проблем природничого змісту (індивідуально та у співпраці з іншими особами).

17. Метою технологічної освітньої галузі є реалізація творчого потенціалу учня, формування критичного та технічного мислення, готовності до зміни навколишнього природного середовища без заподіяння йому шкоди засобами сучасних технологій і дизайну, здатності до підприємливості та інноваційної діяльності, партнерської взаємодії, використання техніки і технологій для задоволення власних потреб, культурного та національного самовираження.

Компетентнісний потенціал технологічної освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 11.

Вимоги до обов’язкових результатів навчання учнів з технологічної освітньої галузі зазначені в додатку 12 і передбачають, що учень:

формулює ідею та втілює задум у готовий продукт за алгоритмом проектно-технологічної діяльності;

творчо застосовує традиційні і сучасні технології;

ефективно використовує техніку, технології та матеріали без заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу;

турбується про власний побут, задоволення власних потреб та потреб інших осіб.

18. Метою інформатичної освітньої галузі є розвиток особистості учня, здатного використовувати цифрові інструменти і технології для розв’язання проблем, розвитку, творчого самовираження, забезпечення власного і суспільного добробуту, критично мислити, безпечно та відповідально діяти в інформаційному суспільстві.

Компетентнісний потенціал інформатичної освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 13.

Вимоги до обов’язкових результатів навчання учнів з інформатичної освітньої галузі зазначені в додатку 14 і передбачають, що учень:

знаходить, аналізує, перетворює, узагальнює, систематизує та подає дані, критично оцінює інформацію для розв’язання життєвих проблем;

створює інформаційні продукти і програми для ефективного розв’язання задач/проблем, творчого самовираження індивідуально та у співпраці з іншими особами за допомогою цифрових пристроїв чи без них;

усвідомлено використовує інформаційні та комунікаційні технології і цифрові інструменти для доступу до інформації, спілкування та співпраці як творець та (або) споживач, а також самостійно опановує нові технології;

усвідомлює наслідки використання інформаційних технологій для себе, суспільства, навколишнього природного середовища, дотримується етичних, культурних і правових норм інформаційної взаємодії.

19. Метою соціальної і здоров’язбережувальної освітньої галузі є розвиток особистості учня, який здатний до самоусвідомлення, гармонійної соціальної і міжособистісної взаємодії, спрямованої на збереження власного здоров’я та здоров’я інших осіб, дбає про безпеку, виявляє підприємливість та професійну зорієнтованість для забезпечення власного і суспільного добробуту.

Компетентнісний потенціал соціальної і здоров’язбережувальної освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 15.

Вимоги до обов’язкових результатів навчання учнів із соціальної і здоров’язбережувальної освітньої галузі зазначені в додатку 16 і передбачають, що учень:

турбується про особисте здоров’я та безпеку, уникає факторів ризику, реагує на фактори і діяльність, що становить загрозу для власного і суспільного життя, здоров’я, добробуту;

визначає альтернативи, прогнозує наслідки, приймає рішення для власної безпеки та безпеки інших осіб, здоров’я і добробуту;

усвідомлює цінність та дотримується здорового способу життя, аналізує та оцінює наслідки і ризики для здоров’я і суспільства;

виявляє підприємливість та поводиться етично для поліпшення здоров’я, безпеки і добробуту власного та інших осіб.

20. Метою громадянської та історичної освітньої галузі є розвиток особистості учня через осмислення минулого, сучасного та зв’язків між ними, взаємодії між глобальними, загальноукраїнськими і локальними процесами; формування ідентичності громадянина України, його активної громадянської позиції на засадах демократії, патріотизму, поваги до прав і свобод людини, визнання цінності верховенства права та нетерпимості до корупції.

Компетентнісний потенціал громадянської та історичної освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 17.

Вимоги до обов’язкових результатів навчання учнів з громадянської та історичної освітньої галузі зазначені в додатку 18 і передбачають, що учень:

мислить історико-хронологічно, орієнтується в історичному часі, встановлює причиново-наслідкові зв’язки між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявляє зміни і тривалість у житті суспільства;

мислить геопросторово, орієнтується в соціально-історичному просторі, виявляє взаємозалежність розвитку суспільства, господарства, культури і навколишнього природного середовища;

мислить критично, працює з різними джерелами інформації та формулює історично обґрунтовані запитання;

мислить системно, виявляє взаємозв’язок, взаємозалежність та взаємовплив історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох; розуміє множинність трактувань минулого і сучасного та зіставляє їх інтерпретації;

усвідомлює власну гідність, реалізує власні права і свободи, поважає права і гідність інших осіб, виявляє толерантність, протидіє проявам дискримінації;

дотримується демократичних принципів, конструктивно взаємодіє з іншими особами, спільнотою закладу освіти, місцевою громадою і суспільством, долучається до розв'язання локальних, загальнонаціональних і глобальних проблем, усвідомлює необхідність утвердження верховенства права і дотримання правових норм для забезпечення сталого розвитку суспільства.

21. Метою мистецької освітньої галузі є цілісний розвиток успішної особистості учня у процесі освоєння мистецьких надбань людства; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації; формування компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження; розкриття креативного потенціалу, залучення до культурних процесів в Україні.

Компетентнісний потенціал мистецької освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 19.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів з мистецької освітньої галузі зазначені в додатку 20 і передбачають, що учень:

пізнає різні види мистецтва, інтерпретує художні образи, набуває досвіду емоційних переживань, розвиває ціннісне ставлення до мистецтва;

формує художньо-образне, асоціативне мислення під час творчої діяльності в різних видах мистецтва;

пізнає себе через взаємодію з різноманітними мистецькими об'єктами, розвиває емоційний інтелект;

використовує інформаційне середовище у власній творчості і художній комунікації.

22. Метою освітньої галузі фізичної культури є гармонійний фізичний розвиток особистості учня, підвищення функціональних можливостей організму, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок, розширення рухового досвіду через формування стійкої мотивації учнів до занять фізичною культурою і спортом.

Компетентнісний потенціал освітньої галузі фізичної культури та базові знання зазначені в додатку 21.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів з освітньої галузі фізичної культури зазначені в додатку 22 і передбачають, що учень:

формує власну психічну та соціально-психологічну сфери особистості засобами фізичного виховання;

систематично займається фізичною культурою, володіє технікою фізичних вправ;

усвідомлює значення фізичної/рухової активності для підтримання стану здоров'я та задоволення у процесі фізичного виховання.

23. Загальний обсяг навчального навантаження учнів, його розподіл між роками навчання, освітніми галузями, обов'язковими та вибірковими освітніми компонентами визначено в базовому навчальному плані базової середньої освіти (далі — базовий навчальний план).

Для учнів з особливими освітніми потребами, які здобувають базову середню освіту в спеціальних закладах загальної середньої освіти та спеціальних класах (групах) закладів загальної середньої освіти, базовий навчальний план визначає кількість годин для проведення корекційно-розвиткової роботи.

24. На підставі базового навчального плану розробляються типові навчальні плани як складові частини типової освітньої програми, що містять орієнтовний перелік навчальних предметів, інтегрованих курсів, формування змісту яких може здійснюватися шляхом упорядкування в логічній послідовності результатів навчання кількох інтегрованих освітніх галузей, однієї освітньої галузі або її окремих складників.

25. У базовому навчальному плані (додаток 23) наведено розподіл загального обсягу навчального навантаження учнів закладів загальної середньої освіти. Базовий навчальний план сформовано для:

1) закладів загальної середньої освіти, зокрема:

класів (груп) з українською мовою навчання;

класів (груп) з навчанням мовою корінного народу або національної меншини;

класів (груп) з українською мовою навчання і вивченням мови корінного народу або національної меншини;

2) спеціальних закладів загальної середньої освіти та спеціальних класів (груп) закладів загальної середньої освіти, зокрема:

класів (груп) з українською мовою навчання;

класів (груп) з навчанням мовою корінного народу або національної меншини;

класів з українською мовою навчання (для учнів з порушеннями інтелектуального розвитку);

класів з навчанням мовою корінного народу або національної меншини (для учнів з порушеннями інтелектуального розвитку).

26. У базовому навчальному плані (крім варіантів для спеціальних закладів загальної середньої освіти та спеціальних класів (груп) закладів загальної середньої освіти) визначено рекомендовану та мінімальну кількість навчальних годин для вивчення кожної освітньої галузі. Різниця між рекомендованою та мінімальною кількістю навчальних годин у кожній освітній галузі може бути перерозподілена на інші освітні галузі, а також на вибіркові освітні компоненти. Заклад загальної середньої освіти може

самостійно визначати кількість навчальних годин на вивчення кожної освітньої галузі в межах заданого діапазону. Сума годин на вивчення всіх освітніх галузей не повинна перевищувати загальної кількості годин, визначеної базовим навчальним планом.

Додаткові години для вивчення навчальних предметів, інтегрованих курсів, курсів за вибором, через які реалізуються освітні галузі, проведення індивідуальних консультацій та групових занять заклад загальної середньої освіти розподіляє самостійно, враховуючи особливості організації освітнього процесу та індивідуальні освітні потреби учнів, що відображається в освітній програмі закладу.

Для спеціальних закладів загальної середньої освіти та спеціальних класів (груп) закладів загальної середньої освіти передбачено години для проведення корекційно-розвиткової роботи в межах кожної освітньої галузі, напрями та змістове наповнення якої визначаються з огляду на особливості психофізичного розвитку учнів з особливими освітніми потребами.

27. Заклади загальної середньої освіти, у яких є класи (групи) з навчанням мовою корінного народу або національної меншини, самостійно здійснюють розподіл навчального навантаження між мовою корінного народу або національної меншини та іноземною мовою, відображаючи це в навчальному плані. Українська мова як державна в таких закладах вивчається за навчальними програмами, які враховують мовну підготовку учнів і спорідненість між рідною та державною мовами.

Заклади загальної середньої освіти, у яких є класи (групи) з навчанням мовою корінного народу або національної меншини, для реалізації мовно-літературної освітньої галузі можуть використовувати додаткові години, передбачені базовим навчальним планом.

28. Оцінювання відповідності результатів навчання учнів, які завершили здобуття базової середньої освіти, вимогам державних стандартів здійснюється шляхом державної підсумкової атестації.

Додаток 1
до Державного стандарту

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	Уміння: сприймати (зокрема читати інформаційні та художні тексти класичної та сучасної літератури (української і зарубіжних), розуміти, перетворювати, аналізувати, інтерпретувати та оцінювати інформацію висловлювати думки, почуття, погляди в усній та письмовій формі використовувати вербальні та невербальні засоби в різноманітних міжособистісних, соціальних і культурних контекстах дотримуватися культури мовлення та норм мовленнєвого етикету, враховувати культурні та особистісні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб адаптуватися до змінюваних умов спілкування, розв’язувати нестандартні завдання з використанням потенціалу української мови та відповідних комунікативних стратегій Ставлення: цінування української мови як чинника національної та громадянської ідентичності готовність спілкуватися державною мовою прагнення використовувати українську мову в усіх сферах життя прагнення до ненасильницької комунікації

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою Уміння: сприймати (зокрема читати рідною мовою), розуміти, перетворювати, аналізувати та інтерпретувати, оцінювати інформацію висловлювати думки, почуття, погляди в усній та письмовій формі рідною мовою адаптуватися до умов спілкування в багатомовному середовищі з використанням потенціалу рідної мови та відповідних комунікативних стратегій, ураховувати культурні та особистісні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб Ставлення: цінування рідної мови як чинника етнокультурної ідентичності готовність спілкуватися рідною мовою потреба в читанні рідною мовою Здатність спілкуватися іноземними мовами Уміння: використовувати власний мовленнєвий досвід для вивчення іноземних мов пояснювати роль/значення мовних явищ та системи понять, за допомогою яких формується картина світу носіїв іноземної мови використовувати у разі потреби різноманітні стратегії для задоволення власних іншомовних комунікативних намірів використовувати іноземні мови для розширення читацького досвіду, читацьких інтересів

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	Ставлення: готовність до міжкультурного діалогу розуміння важливості оволодіння іноземними мовами для міжкультурного спілкування відкритість до вивчення іноземних мов готовність спілкуватися іноземними мовами дотримання культури спілкування, прийнятої в сучасному суспільстві, повага до культурних та особистісних відмінностей співрозмовників, усвідомлення та урахування переваг та/або обмежень окремих груп чи осіб, виявлення розуміння і співпереживання толерантність до представників іншого народу, носіїв іншої мови, культури, звичаїв і способу життя розуміння потреби популяризації України у світі засобами іноземних мов
Математична компетентність	Уміння: установлювати причиново-наслідкові зв’язки, виокремлювати головну та другорядну інформацію формулювати визначення, логічно обґрунтовувати висловлену думку перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема) для вирішення комунікативних завдань Ставлення: готовність до пошуку різноманітних способів розв’язання комунікативних проблем

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій	Уміння: висловлювати гіпотези, описувати процеси власної діяльності з використанням мовних і мовленнєвих засобів, зокрема іноземної мови Ставлення: прагнення поглиблювати уявлення про цілісну наукову картину світу для суспільно-технологічного розвитку
Інноваційність	Уміння: презентувати власні ідеї, бачення, інноваційні погляди зрозуміло, грамотно, креативно, використовуючи доцільні засоби увиразнення мовлення мобілізовувати ресурси (зокрема нематеріальні та цифрові) через комунікацію для провадження інноваційної діяльності ефективно використовувати різні комунікативні стратегії для розв’язання життєво важливих проблем, зокрема в ситуаціях неоднозначності та непевності Ставлення: відкритість до інновацій, готовність продукувати нові ідеї, спонукати до цього інших осіб
Екологічна компетентність	Уміння: використовувати потенціал текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) щодо висвітлення діяльності людини як частини природи використовувати комунікативні стратегії для реалізації екологічних проектів, формування екологічної культури та забезпечення сталого розвитку суспільства

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	Ставлення: інтерес до здобутків українських і зарубіжних авторів, які зробили вагомий внесок у формування та поширення ідей сталого розвитку суспільства
Інформаційно-комунікаційна компетентність	Уміння: використовувати різні види сприймання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) для пошуку, обробки, аналізу та добору інформації діяти за алгоритмом у процесі складання плану для розв’язання комунікативних завдань комунікувати грамотно і безпечно в інформаційному просторі розрізняти емоції інших осіб у контексті комунікації розпізнавати маніпулятивні технології та протистояти їм використовувати сучасні цифрові технології для розширення читацького досвіду та кола читацьких інтересів Ставлення: задоволення пізнавального інтересу в інформаційному середовищі прагнення етично взаємодіяти у віртуальному просторі готовність дотримуватися авторських прав прагнення особистісного розвитку як компетентного мовця і читача за допомогою цифрових технологій
Навчання	Уміння:

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
впродовж життя	визначати власні комунікативні потреби, цілі та способи їх досягнення використовувати ефективні прийоми вивчення державної/рідної/іноземної мови з урахуванням власного стилю навчання постійно збагачувати власний словниковий запас через використання словників і довідкових ресурсів, зокрема цифрових здійснювати самооцінку результатів діяльності, рефлексію користуватися різними видами бібліотек та орієнтуватися в бібліотечних ресурсах Ставлення: прагнення вдосконалювати власне мовлення впродовж життя, розвивати мовну інтуїцію руйнування власних мовних і комунікативних бар'єрів, усвідомлення та подолання стереотипів розуміння ролі читання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) українських і зарубіжних авторів для гармонійного розвитку і самовдосконалення прагнення збагачувати читацький і мовленнєвий досвід
Громадянські та соціальні компетентності	Громадянські компетентності Уміння: аргументовано і грамотно висловлювати власну громадянську позицію використовувати комунікативні навички та багатомовність для ведення міжкультурного діалогу уникати дискримінування інших осіб у своїх висловлюваннях та діях критично оцінювати інформацію з різних джерел, формувати та обстоювати особистісні ціннісні орієнтири, спираючись на цінності українського народу, його історико-культурні надбання і

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	традиції в європейському ціннісному контексті Ставлення: сприйняття громадянських цінностей, актуалізованих у текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) українських і зарубіжних авторів шанування української культури, толерантне ставлення до інших культур плекання українських національних цінностей, повага до цінностей інших народів і культур відкритість до культурного різноманіття за допомогою вивчення мови (мов) та здійснення міжкультурної комунікації повага до права та законодавства щодо забезпечення функціонування української мови як державної утвердження права на власну думку Соціальні компетентності Уміння: використовувати ефективні комунікативні стратегій для співпраці в групі використовувати мову ненасильницького спілкування враховувати вплив слова на психічне здоров’я людини, відповідально використовувати мовні виражальні засоби враховувати особистісні та культурні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб застосовувати комунікативні стратегії для протистояння деструктивним та маніпулятивним впливам, що є загрозою для здоров’я

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	конструктивно спілкуватися в різних соціальних середовищах із дотриманням принципів свободи особистості
	виявляти в текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) українських і зарубіжних авторів соціально важливий зміст
	Ставлення:
	готовність до налагодження контактів з іншими особами з використанням різноманітних мовних засобів
	прагнення до пізнання суспільного досвіду України та інших держав через мову та культуру, зокрема літературні твори українських і зарубіжних авторів
	усвідомлення взаємозалежностей
Культурна компетентність	Уміння:
	використовувати мову для духовного, культурного та національного самовираження
	читати, аналізувати та інтерпретувати тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) українських і зарубіжних авторів
	сприймати та осмислювати цінності, актуалізовані в текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) українських і зарубіжних авторів
	використовувати досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях для формування власного світогляду та збагачення досвіду
	створювати тексти з вираженням власних ідей, досвіду і почуттів та використанням відповідних художніх засобів
	добирати тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	Ставлення: потреба в читанні художньої літератури для задоволення та рефлексії над прочитаним цінування художньої літератури як мистецтва слова в контексті духовних надбань людства відкритість до міжкультурної комунікації, усвідомлення індивідуальних і соціальних стереотипів, що можуть міститися в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) зацікавленість світовими культурними здобутками готовність сприймати літературний твір як структуру, відкриту до читацьких інтерпретацій у часі та просторі
Підприємливість та фінансова грамотність	Уміння: ініціювати усну, письмову та онлайн-взаємодію державною/рідною/іноземною мовою для розвитку ідеї та її реалізації презентувати власну ідею та ініціативи зрозуміло, грамотно, з використанням доцільних виражальних засобів використовувати комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій і рішень описувати державною/рідною/іноземною мовою власні вміння та компетентності стосовно варіантів кар’єри, розвитку підприємницьких і соціальних ініціатив пояснювати значення заощадження, інвестування, запозичення, страхування тощо, зокрема на прикладі літературних творів українських і зарубіжних авторів обговорювати й планування доходи та витрати за допомогою ефективних комунікативних стратегій використовувати фінансові документи

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	Ставлення: готовність брати відповідальність за себе та інших осіб відповідальне ставлення до мовленнєвого вчинку розуміння ролі комунікативних умінь, читацького досвіду для успішної самореалізації, зокрема у професійній кар'єрі та діловому середовищі усвідомлення важливості володіння державною мовою та спілкування рідною/іноземною мовою для забезпечення добробуту і фінансового успіху готовність обстоювати важливість збільшення доходу, ощадливості та раціонального використання коштів

Базові знання

Українська мова, українська література, зарубіжні літератури (у перекладі українською мовою), мова та література корінного народу або національної меншини

Інформація: джерело інформації; інформація текстова, графічна, числова тощо; достовірність, новизна, актуальність і несуперечливість інформації; надійність і ненадійність джерел інформації; критерії добору і способи пошуку інформації; явна і прихована інформація; факти і судження; маніпуляція і пропаганда.

Комунікація: комунікативна взаємодія; ситуація спілкування; адресат, адресант; форма і зміст повідомлення; мета і позиція мовця; комунікативні наміри співрозмовників; важливі та другорядні деталі повідомлення; прихований зміст повідомлення; вербальні та невербальні засоби; типові стратегії мовленнєвої взаємодії; аргументація; інтонаційні засоби; емоційний стан співрозмовників; формули мовленнєвого етикету; жанрові форми мовлення; різноманітні стратегії продукування ідей; принципи етики спілкування, норми літературної вимови; соціокультурні норми; стереотипи, протидія та попередження дискримінації, цькування (булінгу); протидія пропаганді та маніпуляції; ненасильницька

комунікація; суспільно-культурний контекст; цифрове середовище; безпечна поведінка у цифровому просторі; онлайн-взаємодія; форми презентації; академічна доброчесність.

Текст: різновиди текстів (одиничні і множинні, цілісні, перервані і змішані); опис, розповідь, роздум; стилі та жанри; структура тексту; фрагментарні тексти; зміст прочитаного; тема; мікротема; ідея; проблеми в тексті; підтекст; культурно-історичний контекст; гіпертекст у медіатексті; особистий і суспільний досвід; мета читання (для отримання інформації, виконання завдань, розвитку естетичного досвіду).

Літературний твір: художні твори українських і зарубіжних авторів; література корінних народів і національних меншин; актуальна національна та загальнолюдська, зокрема морально-етична, проблематика творів; роди і жанри літератури; зміст і форма літературного твору (тема, ідея, фабула, сюжет, композиція, художні образи, поетика); літературний твір в історико-культурному контексті; літературно-мистецькі епохи, напрями, течії та стилі; індивідуальний стиль; естетична цінність літературного твору; відкритість творів літератури до інтерпретації; художній переклад; читацький досвід, емоційний стан читача.

Мовні засоби: мова як система; мовні одиниці різних рівнів, їх характерні ознаки та функції в мовленні; мова як відображення картини світу; мовна норма та її динамічність в історико-культурному контексті; помилка; засоби художньої виразності.

Іноземні мови

Знання світу: значення іноземної мови для життя в мультилінгвальному та полікультурному світовому просторі; місця, установи, організації, люди, об’єкти та їх взаємозв’язок і процеси у відповідних ситуаціях спілкування.

Соціокультурні знання (суспільство та культура країни мови, яку вивчають): повсякденне життя; умови життя; міжособистісні стосунки; цінності, переконання, ставлення до національної ідентичності, історії, традицій, мистецтва тощо; мова тіла; соціальні звички/умовності/стереотипи (пунктуальність, одяг, харчування, поведінка, звичаї, святкування тощо).

Інформація: джерела та види інформації; достовірність та новизна інформації; критерії добору і способи пошуку інформації; явна і прихована інформація.

Комунікація: комунікативна взаємодія; мета та ситуація спілкування; комунікативний намір; вербальні та невербальні засоби; типові стратегії спілкування; інтонаційні засоби; емоційний стан; формули мовленнєвого етикету; різноманітні стратегії продукування ідей; суспільно-культурний контекст комунікації; типові стратегії взаємодії; цифрове середовище; безпечна поведінка в цифровому просторі; соціально значущі запитання; онлайн-взаємодія.

Мовленнєві функції та мовні засоби: опис; розповідь; характеристика; аргументація власного вибору, погляду; запитування і надання інформації; розпитування для роз’яснення та уточнення інформації; пропонування, прийняття, відхилення пропозиції; прохання про допомогу; оцінювання подій, ситуацій, вчинків, дій, фактів; порівнювання подій, фактів, явищ; привертання уваги співрозмовника; висловлювання власних вражень, почуттів, емоцій, переконань, думок, згоди або незгоди; значення мовних явищ та іншої системи понять, за допомогою якої сприймається дійсність; лексичний діапазон відповідно до тематики ситуативного спілкування.

Додаток 2
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання учнів у мовно-літературній освітній галузі
(українська мова, українська література, зарубіжні літератури (у перекладі українською мовою)

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях				
Сприймає усну інформацію [МОВ 1.1]	слухає висловлювання (зокрема художні тексти, медіатексти) у різних формах (монолог, діалог, полілог), сприймаючи подану в достатньо вільному темпі інформацію відповідного обсягу на відому і частково нову тематику [6 МОВ 1.1.1]	уважно слухає монологічні/діалогічні висловлювання, зважаючи на мету та умови спілкування, особливості текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [6 МОВ 1.1.1-1]	слухає інформацію з різних джерел на відому і нову тематику, подану у вільному темпі, тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) [9 МОВ 1.1.1]	свідомо застосовує прийоми активного слухання [9 МОВ 1.1.1-1]
	реагує на почуте, уточнюючи важливі для розуміння деталі [6 МОВ 1.1.2]	вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 МОВ 1.1.2-1]	бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної	відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), акцентуючи увагу на важливих деталях,

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		розуміє та відтворює зміст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), толерантно реагує, використовуючи формули мовного етикету, етично висловлює власне ставлення до почутого [6 МОВ 1.1.2-2] у разі потреби грамотно перепитує співрозмовника для уточнення деталей [6 МОВ 1.1.2-3]	взаємодії відповідно до мети та ситуації спілкування [9 МОВ 1.1.2]	зокрема художніх деталях у художньому тексті [9 МОВ 1.1.2-1] обговорює актуальність, жанрово-родову належність почутого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), ідейно-тематичні та загальні естетичні особливості, зв’язок тексту із ситуацією спілкування та художнього тексту з певною епохою, творчістю митця [9 МОВ 1.1.2-2] адекватно реагує на почуте, демонструючи розуміння комунікативних намірів співрозмовника [9 МОВ 1.1.2-3] формулює уточнювальні запитання до почутого для його розуміння [9 МОВ 1.1.2-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	передає прихований зміст повідомлення, виражений за допомогою типових невербальних засобів [6 МОВ 1.1.3]	виявляє і відтворює прихований зміст повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), розрізняючи невербальні засоби (інтонацію, силу голосу, логічні наголоси, темп, паузи, міміку, жести, пози), використані для передачі прихованого змісту [6 МОВ 1.1.3-1]	розпізнає і передає прихований зміст повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), виражений невербально [9 МОВ 1.1.3]	вирізняє невербальні засоби, які сприяють розумінню не вираженого вербально змісту повідомлення [9 МОВ 1.1.3-1] виявляє невербальні засоби, що вказують на наявність у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) прихованої інформації, передає прихований зміст почутого [9 МОВ 1.1.3-2]
Перетворює інформацію з почутого повідомлення в різні форми повідомлень [МОВ 1.2]	усно відтворює зміст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), акцентуючи увагу на окремих деталях [6 МОВ 1.2.1]	стисло переказує зміст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), підпорядковуючи намір висловлення темі та основній думці [6 МОВ 1.2.1-1]	переказує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) у різний спосіб відповідно до мети і ситуації спілкування [9 МОВ 1.2.1]	переказує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) докладно, стисло, вибірково, творчо, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах почутого повідомлення (зокрема художнього тексту,

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		вибірково переказує зміст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 МОВ 1.2.1-2] перефразовує репліки в діалозі [6 МОВ 1.2.1-3]		медіатексту) відповідно до мети і ситуації спілкування [9 МОВ 1.2.1-1]
	фіксує основний зміст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) відповідно до поставленого завдання [6 МОВ 1.2.2]	самостійно складає простий план почутого [6 МОВ 1.2.2-1] використовує елементи конспектування (зокрема визначає ключові слова та фрази в почутому повідомленні) [6 МОВ 1.2.2-2] відтворює основні думки і факти, окремі висловлювання персонажів у літературному творі, що розкривають зміст почутого повідомлення [6 МОВ 1.2.2-3]	фіксує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) для оптимізації запам’ятовування, розуміння та подальшого використання почутого [6 МОВ 1.2.2]	самостійно складає і компонує складний план, створює конспект, тези почутого, дає характеристику персонажів літературного твору, доцільно використовуючи цитати, скорочення, умовні позначення, символи тощо [9 МОВ 1.2.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	з допомогою інших осіб або самостійно добирає і створює графічні та візуальні засоби передачі інформації, зокрема щодо літературного твору (фабула, розрізнення персонажів, установлення зв'язків між ними тощо) [6 МОВ 1.2.3]	унаочнює та візуалізує почуте повідомлення (самостійно або з допомогою інших осіб), використовуючи різні засоби (малюнки, схеми, таблиці, комікси тощо) для відтворення змісту, структурування інформації [6 МОВ 1.2.3-1] передає з використання окремих способів і засобів візуалізації враження від почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 МОВ 1.2.3-2]	самостійно добирає різні способи і засоби візуалізації для передачі інформації, яка стосується почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), у разі потреби вносячи відповідні зміни [9 МОВ 1.2.3]	самостійно передає за допомогою різних способів і засобів візуалізації власне розуміння почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), структуруючи інформацію [9 МОВ 1.2.3-1]
Виокремлює усну інформацію [МОВ 1.3]	добирає відповідно до поставленого завдання або самостійно визначених цілей інформацію з одного чи кількох джерел	знаходить у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) відповіді на поставлені запитання [6 МОВ 1.3.1-1]	виокремлює відповідно до самостійно визначених цілей інформацію з одного чи кількох джерел (зокрема художніх текстів,	знаходить потрібну інформацію, відому або нову, в одному чи кількох джерелах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) і використовує її відповідно

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	(зокрема художніх текстів, медіатекстів) [6 МОВ 1.3.1]	розрізняє відому і нову для себе інформацію [6 МОВ 1.3.1-2] визначає ключові слова в почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) [6 МОВ 1.3.1-3]	медіатекстів), доречно використовує її [9 МОВ 1.3.1]	до самостійно визначених цілей [9 МОВ 1.3.1-1]
Аналізує та інтерпретує усну інформацію [МОВ 1.4]	визначає тему, окремі мікротеми, основну ідею, важливі деталі почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 МОВ 1.4.1]	формулює тему та ідею почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 МОВ 1.4.1-1] визначає основну і другорядну інформацію, мікротеми, важливі деталі в почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) [6 МОВ 1.4.1-2]	визначає тему, основну ідею, перелік порушених у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) проблем, розрізняє важливі для розуміння почутого деталі [9 МОВ 1.4.1]	окреслює тематику і проблематику почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) для подальшої інтерпретації [9 МОВ 1.4.1-1] виявляє важливі деталі почутого повідомлення (зокрема, художнього тексту, медіатексту) для ілюстрування власного розуміння почутого [9 МОВ 1.4.1-2]
	систематизує та	визначає спільне і різне в	установлює зв’язок між	визначає зв’язок між

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	узагальнює різні думки, виявляючи в них спільне і різне [6 МОВ 1.4.2]	повідомленнях інших осіб [6 МОВ 1.4.2-1] вказує на конструктивні думки, критично і толерантно ставлячись до різних поглядів [6 МОВ 1.4.2-2]	фрагментами інформації, здобутої з одного чи кількох джерел [9 МОВ 1.4.2]	фрагментами частково неповної інформації, здобутої з одного чи кількох різних джерел, для формування цілісного уявлення [9 МОВ 1.4.2-1]
	пояснює взаємозв’язок між змістом і формою почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 МОВ 1.4.3]	характеризує особливості форми усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), зумовлені змістом [6 МОВ 1.4.3.-1]	визначає та прогнозує взаємовплив елементів форми і змісту усного повідомлення в різних ситуаціях спілкування [9 МОВ 1.4.3]	аналізує стильові, жанрові, естетичні та мовні особливості почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 МОВ 1.4.3-1] прогнозує, як зміна форми почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) впливає на зміст, а зміна змісту впливає на форму [9 МОВ 1.4.3-2]
	визначає мету повідомлення [6 МОВ 1.4.4]	визначає основну мету почутого [6 МОВ 1.4.4-1]	визначає мету мовця і передбачає комунікативний намір	визначає основну мету та прогнозує наміри співрозмовника, у разі

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		на основі визначеної мети прогнозує перебіг подальшої комунікації та/або її результат [6 МОВ 1.4.4-2]	співрозмовника [9 МОВ 1.4.4]	потреби ставлячи уточнювальні запитання та цитуючи почуте, для налагодження комунікативної взаємодії та порозуміння [9 МОВ 1.4.4-1] розрізняє окремі елементи маніпуляції та пропаганди [9 МОВ 1.4.4-2]
	пов’язує, зіставляє почуте із життєвим досвідом [6 МОВ 1.4.5]	аргументовано зіставляє почуте із життєвим досвідом [6 МОВ 1.4.5-1] виявляє взаємозв’язок змісту або інших компонентів літературного твору (цитат, уривків, епізодів, вчинків персонажів тощо) із власними потребами для особистісного розвитку [6 МОВ 1.4.5-2]	інтегрує почуте із власним та суспільно-історичним досвідом [9 МОВ 1.4.5]	обґрунтовує зв’язок почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) із власним та суспільно-історичним досвідом (підтримує діалог “читач — текст — автор”) для оптимізації власної діяльності, зокрема в нових обставинах, прийняття рішень у різних ситуаціях [9 МОВ 1.4.5-1]
	розрізняє факти, судження та аргументи	розпізнає наявні в почутому повідомленні	розрізняє основні факти і судження, розуміє	розпізнає основні факти і судження про них, вирізняє

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	в почутому [6 МОВ 1.4.6]	(зокрема художньому тексті, медіатексті) факти, судження та аргументи [6 МОВ 1.4.6-1] формулює запитання, щоб уточнити розуміння почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 МОВ 1.4.6-2]	підтекст в почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) [9 МОВ 1.4.6]	авторські інтерпретації, розуміє аргументацію, коментує підтекст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 МОВ 1.4.6-1]
Оцінює усну інформацію [МОВ 1.5]	обґрунтовує своє ставлення до змісту і форми почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 МОВ 1.5.1]	обґрунтовує достовірність, повноту інформації, у разі потреби звертаючись до відповідних джерел, доречно цитуючи окремі фрагменти почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту тощо) [6 МОВ 1.5.1-1] характеризує почуте повідомлення (зокрема художній текст,	оцінює зміст і форму почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 МОВ 1.5.1]	коментує інформацію (зокрема частково неповну), сприйняту з одного чи кількох джерел [9 МОВ 1.5.1-1] визначає достовірність, новизну, несуперечливість інформації, відповідність своїм переконанням, поглядам [9 МОВ 1.5.1-2] коментує окремі аспекти форми почутого повідомлення (відповідність

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		медіатекст) з погляду основних правил спілкування, дотримується їх [6 МОВ 1.5.1-2]		ситуації спілкування та соціокультурним нормам) [9 МОВ 1.5.1-3] обґрунтовує свою позицію щодо почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) з урахуванням власного досвіду та інформації з окремих джерел, які вважає авторитетними [9 МОВ 1.5.1-4] визначає позицію співрозмовника/мовця та ступінь досягнення мети комунікації [9 МОВ 1.5.1-5] дослухається до інших думок, демонструючи готовність до зміни власної позиції за умови отримання достатньої аргументації [9 МОВ 1.5.1-6]
	визначає окремі деталі, що сприяють або заважають комунікації	вказує на окремі особливості, що сприяють або заважають ефективній	визначає істотні деталі, що сприяють або заважають ефективній	виокремлює істотні особливості, що сприяють або заважають ефективній

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	[6 МОВ 1.5.2]	комунікації в конкретній ситуації спілкування [6 МОВ 1.5.2-1]	комунікації [9 МОВ 1.5.2]	комунікації в різних ситуаціях спілкування [9 МОВ 1.5.2-1]
	визначає вплив окремих деталей, зокрема художніх, почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) на слухача (адресата) [6 МОВ 1.5.3]	характеризує вплив окремих деталей, зокрема художніх, на сприйняття слухачем (адресатом) змісту почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 МОВ 1.5.3-1]	виокремлює в почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) важливі деталі, зокрема художні, пояснює їх роль, оцінює виражальні можливості [9 МОВ 1.5.3]	характеризує роль, виражальні можливості та вплив на слухача (адресата) важливих деталей, зокрема художніх, почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 МОВ 1.5.3-1]
Висловлює та обстоює власні погляди, ідеї, переконання [МОВ 1.6]	конструктивно спілкується, використовуючи типові мовленнєві конструкції [6 МОВ 1.6.1]	доброзичливо висловлює своє ставлення до думок інших осіб, зважаючи на неповноту або суперечливість почутої інформації [6 МОВ 1.6.1-1]	обґрунтовує власну позицію щодо особистісно та суспільно важливих питань, зокрема порушених у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) у реальній ситуації спілкування [6 МОВ 1.6.1]	логічно і послідовно презентує в доцільній жанровій формі власні погляди, ідеї, переконання, підкріплюючи їх аргументами та наводячи доречні приклади із власного або суспільно-історичного досвіду [9 МОВ 1.6.1-1] комунікує, визнаючи право на існування іншої думки, з дотриманням принципів

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				етики спілкування, норм літературної вимови [9 МОВ 1.6.1-2] доречно використовує цитати з різних джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів) для підтвердження та увиразнення власних поглядів, ідей, переконань [9 МОВ 1.6.1-3]
	обстоює власну позицію щодо окремих питань, зокрема тих, що порушені в почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) [6 МОВ 1.6.2]	наводить кілька аргументів і прикладів на підтвердження власної позиції, використовуючи типові мовленнєві конструкції, доречні цитати з тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) для увиразнення власних поглядів, ідей, переконань [6 МОВ 1.6.2-1] логічно структурує власне повідомлення [6 МОВ 1.6.2-2]		

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Використовує вербальні та невербальні засоби під час представлення своїх думок [МОВ 1.7]	взаємодіє із співрозмовниками, супроводжуючи власне мовлення окремими вербальними та невербальними засобами для досягнення комунікативної мети [6 МОВ 1.7.1]	використовує вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації із співрозмовниками [6 МОВ 1.7.1-1] добирає стиль мовлення відповідно до мети, потреб і умов спілкування [6 МОВ 1.7.1-2] дотримується норм у виборі мовленнєвих засобів [6 МОВ 1.7.1-3]	здійснює та обґрунтовує самостійний вибір вербальних та невербальних, зокрема неявно виражених, засобів [9 МОВ 1.7.1]	добирає і використовує необхідні вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації з урахуванням ситуації спілкування та комунікативних намірів, соціального і культурного контексту [9 МОВ 1.7.1-1] контролює використання невербальних засобів в умовах реалізації типових стратегій спілкування [9 МОВ 1.7.1-2] модифікує використання інтонаційних засобів залежно від комунікативної ситуації [9 МОВ 1.7.1-3]
	збагачує власне мовлення окремими засобами художньої виразності [6 МОВ 1.7.2]	використовує окремі засоби художньої виразності у власному мовленні [6 МОВ 1.7.2-1]	використовує засоби художньої виразності для вироблення власного стилю спілкування	використовує різні засоби художньої виразності у власному мовленні, обґрунтовуючи доцільність їх вибору

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
			[9 МОВ 1.7.2]	[9 МОВ 1.7.2-1]
Регулює власний емоційний стан [МОВ 1.8]	пояснює емоційний стан (свій та інших осіб) з увагою до його відтінків [6 МОВ 1.8.1]	розповідає про власний емоційний стан, описуючи окремі відтінки настрою, почуттів, переживань тощо під час рефлексії власної діяльності або сприймання повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 МОВ 1.8.1-1]	аналізує і враховує різні емоційні реакції (свої та інших осіб) для ефективного спілкування [9 МОВ 1.8.1]	виявляє і передбачає емоційні реакції в різних ситуаціях спілкування [9 МОВ 1.8.1-1] пояснює причини відповідного емоційного стану в типових життєвих ситуаціях [9 МОВ 1.8.1-2]
	регулює власні емоції в комунікації [6 МОВ 1.8.2]	регулює власні емоції під час презентації повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), художньої декламації [6 МОВ 1.8.2-1]	керує власними емоціями в типових ситуаціях спілкування [9 МОВ 1.8.2]	здійснює емоційну саморегуляцію, доречно використовуючи вербальні та невербальні засоби (зокрема під час виступу перед аудиторією) [9 МОВ 1.8.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	збагачує міжособистісну комунікацію позитивними емоціями [6 МОВ 1.8.3]	використовує потрібні вербальні та невербальні засоби для збагачення міжособистісної комунікації позитивними емоціями, створення комфортної атмосфери спілкування, спонукання співрозмовників до певних дій [6 МОВ 1.8.3-1] наводить приклади з текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) щодо вміння (невміння) керувати емоціями, пояснюючи емоційний стан літературних персонажів (зважаючи на ситуацію, епоху, національні традиції та звичаї тощо) для розвитку власного емоційного інтелекту [6 МОВ 1.8.3-2]	здійснює позитивний вплив на емоційний стан співрозмовників для досягнення мети спілкування [9 МОВ 1.8.3] характеризує міжособистісні взаємодії в почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті), вказуючи на розмаїття емоційних станів і пояснюючи їх для розвитку власного емоційного інтелекту [9 МОВ 1.8.4]	позитивно впливає на емоційний стан учасників групової комунікації, цінуючи власну культурну традицію та виявляючи повагу до інших [9 МОВ 1.8.3-1] коментує особливості вираження емоційного стану в різних культурах на основі аналізу почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) для розвитку власного емоційного інтелекту [9 МОВ 1.8.4-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду				
Сприймає текст [МОВ 2.1]	відповідно до мети застосовує основні види читання текстів (цілісних, перерваних, змішаних) (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [6 МОВ 2.1.1]	читає тексти різних функціональних стилів і мовленнєвих жанрів у різний спосіб (оглядово, вибірково тощо) відповідно до мети читання [6 МОВ 2.1.1-1]	застосовує різні види критичного читання одиничних та множинних текстів (цілісних, перерваних, змішаних) (зокрема художніх текстів, медіатекстів) на відому і нову тематику відповідно до мети читання [9 МОВ 2.1.1]	застосовує різні види критичного читання текстів різних стилів, зокрема фрагментарних (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [9 МОВ 2.1.1-1]
	усвідомлено користується основними складниками (заголовком, змістом, анотацією тощо) джерела інформації (друкованого чи цифрового), а також складниками структури тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 МОВ 2.1.2]	пояснює функції основних складників друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (заголовка, змісту, анотації тощо), розрізняє складники структури тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) відповідно до його жанрово-родової	ефективно використовує складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації для досягнення мети читання [9 МОВ 2.1.2]	використовує різні складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (рубрикацію, заголовки, скорочення, виділення тощо) для оптимізації роботи з текстовою інформацією [9 МОВ 2.1.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		належності та стильових особливостей [6 МОВ 2.1.2-1] використовує заголовок, зміст та анотацію для оптимізації роботи з текстом [6 МОВ 2.1.2-2]		визначає специфіку складників структури текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних родів і жанрів, а також особливості міжродових і міжжанрових утворень [9 МОВ 2.1.2-2]
	сприймає тексти (зокрема художні тексти, медіатексти), зважаючи на контекст створення та читацьке сприйняття [6 МОВ 2.1.3]	співвідносить зміст сприйнятого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) з історичним і культурним контекстом [6 МОВ 2.1.3-1]	сприймає тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до особливостей національної культури та епохи [9 МОВ 2.1.3]	співвідносить зміст сприйнятого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) з історичним і соціокультурним контекстом, світоглядною позицією автора [9 МОВ 2.1.3-1]
Аналізує та інтерпретує текст [МОВ 2.2]	визначає основні порушені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) проблеми, пов’язуючи їх із життєвим досвідом [6 МОВ 2.2.1]	характеризує порушені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) проблеми [6 МОВ 2.2.1-1]	визначає і коментує порушені в одному чи кількох текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) проблеми [9 МОВ 2.2.1]	коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) проблем з урахуванням власного досвіду та

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		проеціює власний або відомий життєвий досвід на порушені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) проблеми [6 МОВ 2.2.1-2]		культурно-історичного контексту [9 МОВ 2.2.1-1]
	розрізняє відому і нову, головну і другорядну інформацію, факти і судження в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) [6 МОВ 2.2.2]	знаходить у тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) відому і нову інформацію [6 МОВ 2.2.2-1] визначає головну і другорядну інформацію у прочитаному тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) [6 МОВ 2.2.2-2] піддає сумніву інформацію з тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) на підставі розрізнення	виокремлює очевидну та приховану інформацію, розрізняє об’єктивні факти і суб’єктивні судження в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) [9 МОВ 2.2.2]	розмежовує в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) фактичну інформацію, суб’єктивні судження та прихований підтекст, наводить аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментує підтекст, наводить приклади з особистого та суспільного досвіду [9 МОВ 2.2.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		фактів і суджень про факти [6 МОВ 2.2.2-3]		
	визначає тему та мікротеми, основну думку тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 МОВ 2.2.3]	формулює тему та основну думку тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 МОВ 2.2.3-1] виокремлює в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) мікротеми [6 МОВ 2.2.3-2]	визначає зв’язок між елементами змісту тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 МОВ 2.2.3]	характеризує взаємозв’язок між темою, мікротемами та основною думкою тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 МОВ 2.2.3-1]
	порівнює окремі елементи (теми, ідеї, проблеми, образи, сюжети тощо) тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 МОВ 2.2.4]	визначає спільні та різні елементи змісту і форми подібних за певними структурними ознаками текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [6 МОВ 2.2.4-1]	зіставляє тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) подібної тематики, зокрема літературні твори різних стилів, літературних напрямів, різних культур [9 МОВ 2.2.4]	знаходить спільне і різне в літературних творах різних культур за тематикою, проблематикою, стилем, мовним оформленням, структурою, часом створення тощо [9 МОВ 2.2.4-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	інтегрує інформацію, подану в різні способи (словесну, графічну, числову тощо) у межах одного або кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [6 МОВ 2.2.5]	поєднує інформацію, подану в різні способи (словесну, графічну, числову тощо) у межах одного або кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [6 МОВ 2.2.5-1]	інтегрує інформацію, подану в різні способи (словесну, графічну, числову тощо) у межах одного або кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), гіпертекстів у цифровому середовищі [9 МОВ 2.2.5]	поєднує подану в різні способи інформацію з кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), гіпертекстів у цифровому середовищі [9 МОВ 2.2.5-1]
	характеризує основні особливості структури та мовного оформлення текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), що належать до різних стилів і жанрів [6 МОВ 2.2.6]	розрізняє тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних стилів, типів та жанрів у контексті авторського задуму [6 МОВ 2.2.6-1] розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них [6 МОВ 2.2.6-2]	визначає зв’язок між елементами змісту, структури та мовним оформленням текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних стилів, родів, жанрів, напрямів, течій, епох, національних культур [9 МОВ 2.2.6]	характеризує взаємозумовленість елементів змісту, структури та мовного оформлення текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних типів, стилів і жанрів, епох і культур, зважаючи на культурно-історичний контекст, естетичний та ціннісний потенціал [9 МОВ 2.2.6-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				розпізнає в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) зображувально-виражальні засоби, ознаки авторського стилю [9 МОВ 2.2.6-2]
	робить висновки на основі аналізу тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 МОВ 2.2.7]	формулює висновки відповідно до поставленого завдання на основі аналізу опрацьованого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 МОВ 2.2.7-1]	робить висновки на основі аналізу та інтерпретації кількох прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [9 МОВ 2.2.7]	формулює логічні та послідовні висновки на основі аналізу структурно-змістової єдності та інтерпретації кількох прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [9 МОВ 2.2.7-1]
Збагачує естетичний та емоційно-чуттєвий досвід [МОВ 2.3]	аналізує емоційний стан літературних персонажів, їх вчинки для моделювання власної поведінки та формування базових морально-етичних норм, виявляючи толерантність [6 МОВ 2.3.1]	характеризує емоційний стан літературних персонажів, їх поведінку та вчинки, виявляючи толерантність [6 МОВ 2.3.1-1] проводить паралелі між образами і ситуаціями, зображеними в тексті	аналізує причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, коментуючи їх вчинки в контексті власного і суспільного досвіду [9 МОВ 2.3.1]	характеризує поведінку та причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, коментує їх вчинки та висловлювання [9 МОВ 2.3.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		(зокрема художньому тексті, медіатексті), і власним життєвим досвідом [6 МОВ 2.3.1-2] проектує власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображено в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) [6 МОВ 2.3.1-3]		проеціює емоційно-чуттєвий досвід персонажів текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) на власну поведінку, переконання, ставлення та цінності [9 МОВ 2.3.1-2]
	висловлює власні почуття, враження та ставлення щодо зображених у тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) людей, подій, ситуацій [6 МОВ 2.3.2]	висловлює в усній та/або письмовій формі власні почуття, враження, викликані прочитаним, своє ставлення до зображених у тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) людей, подій, ситуацій, явищ тощо [6 МОВ 2.3.2-1] пояснює вплив прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) на	висловлює власні почуття і враження від прочитання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), аналізуючи наявні в них виражальні засоби [9 МОВ 2.3.2]	коментує власні почуття під час читання тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) і враження від прочитаного, аналізує вплив виражальних засобів на емоційно-естетичне сприйняття тексту [9 МОВ 2.3.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		формування власного естетичного смаку, читацьких інтересів [6 МОВ 2.3.2-2]		
			пояснює естетичну та мистецьку цінність прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) у культурно-історичному контексті [9 МОВ 2.3.3]	обґрунтовує думку щодо естетичної та мистецької цінності прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) у культурно-історичному контексті з урахуванням взаємозв’язків української та інших національних культур [9 МОВ 2.3.3-1]
Оцінює текст [МОВ 2.4]	пояснює значення здобутої з прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) інформації в контексті власного досвіду для розв’язання визначених завдань [6 МОВ 2.4.1]	обґрунтовує значення інформації, здобутої в прочитаному тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті), для розв’язання визначених завдань, використовуючи різні жанри, форми і способи представлення повідомлень [6 МОВ 2.4.1-1]	встановлює значення прочитаного в кількох текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) для досягнення визначеної мети діяльності [9 МОВ 2.4.1]	з’ясовує важливість і прогнозує доцільність подальшого використання інформації, здобутої з кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) з урахуванням прочитаного [9 МОВ 2.4.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	встановлює актуальність і несуперечливість інформації в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) на основі власного досвіду [6 МОВ 2.4.2]	визначає актуальність і несуперечливість тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) (наприклад, чи наведена інформація є правдивою, актуальною, не містить суперечностей) на основі власного досвіду та досвіду інших осіб [6 МОВ 2.4.2-1] розкриває актуальність літературних творів у контексті викликів сучасності та власних життєвих потреб [6 МОВ 2.4.2-2] аргументує власну оцінку прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), наводячи доречні цитати [6 МОВ 2.4.2-3]	визначає якість і достовірність інформації на основі власного досвіду, критично сприймаючи думки інших осіб [9 МОВ 2.4.2]	аргументовано висловлюється про актуальність і достовірність інформації на основі власного досвіду, аналізу прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) та критичних суджень інших осіб [9 МОВ 2.4.2-1] робить аргументовані висновки про наявність у тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) ознак маніпулятивного впливу, доречно цитуючи відповідні фрагменти [9 МОВ 2.4.2-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
			висловлює власну думку про те, як особливості форми, мови тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) впливають на вираження змісту і досягнення відповідної мети [9 МОВ 2.4.3]	характеризує особливості структури тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), визначаючи функції та роль мовних засобів у ньому [9 МОВ 2.4.3-1]
			визначає роль і місце тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) у культурно-історичному контексті [9 МОВ 2.4.4]	обстоює власну думку про роль і місце тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) у культурно-історичному контексті [9 МОВ 2.4.4-1]
			обговорює тексти (зокрема художні тексти, медіатексти), демонструючи толерантність та усвідомлюючи множинність поглядів та інтерпретацій [9 МОВ 2.4.5]	пропонує варіанти інтерпретації образів, подій і ситуацій у текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах), зважаючи на потенційну множинність прочитання в різних контекстах [9 МОВ 2.4.5-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Обирає тексти для читання [МОВ 2.5]	обирає з допомогою інших осіб або самостійно тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) українських і зарубіжних авторів різних стилів і жанрів залежно від мети читання і наводить окремі аргументи щодо свого вибору [6 МОВ 2.5.1]	залежно від мети читання обирає самостійно або за допомогою інших осіб тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для читання, які належать до різних стилів і жанрів, аргументує свій вибір [6 МОВ 2.5.1-1] описує свої літературні вподобання, наводячи приклади прочитаних творів [6 МОВ 2.5.1-2] ефективно використовує інформаційні ресурси (бібліотеки, сайти тощо) для задоволення власних читацьких потреб і розширення кола читацьких інтересів [6 МОВ 2.5.1-3]	самостійно добирає тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) українських і зарубіжних авторів різних стилів і жанрів відповідно до мети читання [9 МОВ 2.5.1]	використовує для виконання завдань текстові/медіатекстові джерела, інформацію з яких вважає достовірною та надійною, аргументує вибір таких джерел [9 МОВ 2.5.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	використовує надійні джерела для добору текстів (зокрема, художніх текстів, медіатекстів) [6 МОВ 2.5.2]	використовує для розв’язання завдань актуальні та достовірні текстові/медіатекстові джерела інформації [6 МОВ 2.5.2-1]	самостійно визначає критерії добору і способи пошуку інформації [9 МОВ 2.5.2]	обговорює з іншими особами свої читацькі вподобання і звички, наводячи приклади, аргументи, презентує прочитаний літературний твір у різний спосіб з урахуванням власного читацького досвіду [9 МОВ 2.5.2-1]
			керує власною читацькою діяльністю, орієнтується у відповідних джерелах інформації [9 МОВ 2.5.3]	використовує різні ресурси, зокрема цифрові, для розширення кола читацьких інтересів, демонструючи навички критичного мислення [9 МОВ 2.5.3-1]
Перетворює текстову інформацію [МОВ 2.6]	передає тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) словесно (переказ, конспект тощо), графічно (схема, таблиця тощо) [6 МОВ 2.6.1]	переказує зміст тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) у різний спосіб відповідно до завдання [6 МОВ 2.6.1-1]	передає тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) словесно та графічно, узагальнюючи, доповнюючи, інтерпретуючи, скорочуючи інформацію [9 МОВ 2.6.1]	передає зміст прочитаного з кількох джерел, узагальнюючи, скорочуючи, доповнюючи словесно інформацію (реферат, тези тощо) [9 МОВ 2.6.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		фіксує потрібні елементи тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), оптимізуючи написане за допомогою окремих графічних позначок [6 МОВ 2.6.1-2] представляє текстову інформацію з одного джерела (зокрема художнього тексту, медіатексту), використовуючи різні способи і засоби візуалізації змісту [6 МОВ 2.6.1-3]		представляє текстову інформацію з одного або кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів), комбінуючи різні способи і засоби візуалізації змісту [9 МОВ 2.6.1-2]
	трансформує графічну інформацію на основі одного джерела в текстову, зокрема з використанням мультимедійних засобів [6 МОВ 2.6.2]	створює текст за визначеними характеристиками на основі певної графічної інформації (діаграми, графіка тощо) [6 МОВ 2.6.2-1]	трансформує графічну інформацію на основі кількох джерел у текстову [9 МОВ 2.6.2]	створює текст на основі кількох графічних джерел інформації, аналізуючи, порівнюючи, систематизуючи, узагальнюючи та оцінюючи її [9 МОВ 2.6.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Читає творчо [МОВ 2.7]	експериментує із текстом (зокрема художнім текстом, медіатекстом) за аналогією, у разі потреби звертається по допомогу до інших осіб [6 МОВ 2.7.1]	творчо опрацьовує прочитаний текст (зокрема художній текст, медіатекст), у разі потреби змінюючи персонажів, додаючи окремі епізоди, переказуючи прочитане з позиції одного з персонажів тощо [6 МОВ 2.7.1-1]	експериментує з текстом (зокрема художнім текстом, медіатекстом) за самостійно визначеним напрямом [9 МОВ 2.7.1]	творчо опрацьовує прочитаний текст (зокрема художній текст, медіатекст), передає його в іншому культурно-історичному контексті [9 МОВ 2.7.1-1]
	створює елементи власного медіатексту на основі прочитаного, зокрема художнього тексту [6 МОВ 2.7.2]	за мотивами прочитаного створює власний медійний продукт (мультфільм, театральну сценку, відеоролик, блог тощо) [6 МОВ 2.7.2-1]	створює власний текст (медіатекст) на основі прочитаного [9 МОВ 2.7.2]	на основі прочитаного створює власний або колективний медійний продукт [9 МОВ 2.7.2-1] самостійно добирає та використовує деякі способи творчого експериментування із текстом (зокрема художнім текстом, медіатекстом), зважаючи на власні потреби і мету та усвідомлюючи ризик несприйняття створеного тексту [9 МОВ 2.7.2-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема інтерпретація літературних творів українських і зарубіжних письменників; взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови				
Створює письмові висловлення [МОВ 3.1]	записує (від руки або з використанням спеціальних, зокрема цифрових, пристроїв) власні міркування або інформацію з різних джерел [6 МОВ 3.1.1]	записує власні міркування або інформацію з інших джерел [6 МОВ 3.1.1-1]	фіксує в письмовій формі (від руки або з використанням спеціальних, зокрема цифрових, пристроїв) власні міркування або інформацію з різних джерел, враховуючи адресата [9 МОВ 3.1.1]	записує власне або чуже мовлення, використовуючи у разі потреби відповідні прийоми оптимізації викладу думок (різні графічні прийоми, скорочення, виділення тощо) та засоби мовної виразності [9 МОВ 3.1.1-1]
	створює та самостійно презентує в простий спосіб тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) на визначену тематику [6 МОВ 3.1.2]	створює письмові тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід [6 МОВ 3.1.2-1]	створює тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів, пов’язуючи різні ідеї та аргументуючи власну позицію [9 МОВ 3.1.2]	створює та презентує тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів на актуальну самостійно визначену тематику [9 МОВ 3.1.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				зіставляє власну думку, зафіксовану в письмовій формі, із думкою інших осіб [9 МОВ 3.1.2-2] обстоює власну позицію щодо порушеної проблеми, аналізуючи та узагальнюючи різні погляди та ідеї [9 МОВ 3.1.2-3]
	дотримується основних засад академічної доброчесності під час створення власних текстів [6 МОВ 3.1.3]	оформлює власне висловлення, враховуючи основні засади академічної доброчесності [6 МОВ 3.1.3-1]	дотримується засад академічної доброчесності, зокрема норм авторського права, під час створення власних текстів [9 МОВ 3.1.3]	оформлює власне висловлення з дотриманням принципів академічної доброчесності [9 МОВ 3.1.3-1]
	добирає потрібні мовні засоби, дотримується основних мовних норм [6 МОВ 3.1.4]	складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними словотвірними, лексичними, орфографічними, граматичними,	добирає доречні мовні засоби, дотримується мовних норм для досягнення відповідної комунікативної мети [9 МОВ 3.1.4]	складає та оформлює власні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних,

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		пунктуаційними і стилістичними нормами [6 МОВ 3.1.4-1] добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення [6 МОВ 3.1.4-2]		граматичних, пунктуаційних і стилістичних норм [9 МОВ 3.1.4-1]
			самостійно створює тексти (зокрема художні тексти, медіатексти), виявляючи творчу індивідуальність, використовуючи різні способи їх презентації відповідно до мовленнєвої ситуації [9 МОВ 3.1.5]	створює самостійно тексти (зокрема художні тексти, медіатексти), використовує різні форми їх презентації для досягнення відповідної комунікативної мети [9 МОВ 3.1.5-1] добирає виражальні мовні засоби, виявляючи творчу індивідуальність [9 МОВ 3.1.5-2]
Взаємодіє письмово в режимі реального часу (у цифровому середовищі) [МОВ 3.2]	створює невеликі типові повідомлення/ медіатексти на захищених цифрових сервісах і в соціальних мережах щодо проблем,	створює невеликі типові повідомлення на спеціальних (захищених) цифрових сервісах і в соціальних мережах [6 МОВ 3.2.1-1]	створює типові дописи/ медіатексти (зокрема використовуючи гіпертекстові посилання) у цифровому середовищі	створює у цифровому середовищі повідомлення/ медіатексти різних жанрів (дописи, коментарі, статті, замітки тощо) із застосуванням

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	пов’язаних з особистим досвідом та освітньою діяльністю [6 МОВ 3.2.1]	висловлюється у захищеному цифровому середовищі щодо проблем, пов’язаних із власним життєвим досвідом, зокрема навчанням, читацькою практикою [6 МОВ 3.2.1-2]	для обговорення особистісних і соціально важливих питань [9 МОВ 3.2.1]	гіпертекстових посилань для обговорення особистих і соціально важливих проблем, зокрема популяризації читання [9 МОВ 3.2.1-1]
	бере участь в онлайн-дискусіях, розпізнаючи розбіжності в думках, і толерантно обстоює власну позицію, дотримується норм етикету [6 МОВ 3.2.2]	дискутує в онлайн-середовищі на знайомі теми, пов’язані із власним життєвим досвідом, навчанням, уподобаннями тощо [6 МОВ 3.2.2-1] порівнює позиції учасників дискусії [6 МОВ 3.2.2-2] толерантно обстоює власну позицію, звертає увагу на спільні і різні думки учасників дискусії [6 МОВ 3.2.2-3]	бере участь в онлайн-взаємодії, виконуючи різні ролі в невеликих групах і використовуючи типові стратегії співпраці в різних ситуаціях [9 МОВ 3.2.2]	виконує різні ролі у груповій онлайн-комунікації, обирає потрібні стратегії співпраці в різних ситуаціях спілкування [9 МОВ 3.2.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		дотримується норм етикету під час онлайн-спілкування [6 МОВ 3.2.2-4]		
	дотримується основ безпечної поведінки в цифровому середовищі та основних засад академічної доброчесності [6 МОВ 3.2.3]	взаємодіє з іншими особами у цифровому середовищі, дбаючи про безпеку [6 МОВ 3.2.3-1] дотримується засад академічної доброчесності під час онлайн-взаємодії [6 МОВ 3.2.3-2]	бере участь в онлайн-дискусіях, зокрема виступає в ролі її організатора та модератора, розпізнає розбіжності в думках, толерантно обстоює власну позицію, дотримується норм етикету, засад академічної доброчесності, зважаючи на міжкультурне різноманіття [9 МОВ 3.2.3]	організовує та проводить онлайн-дискусію, бере участь в обговоренні суспільно важливих проблем [9 МОВ 3.2.3-1] толерантно коментує різні погляди на обговорювану проблему, узагальнює їх, обстоює власну позицію, дотримується норм етикету, засад академічної доброчесності під час онлайн-спілкування [9 МОВ 3.2.3-2]
			дотримується основ безпечної поведінки у цифровому середовищі, розпізнає деякі прояви маніпулятивних впливів у цифровому середовищі та уникає їх [9 МОВ 3.2.4]	вирізняє прояви маніпулятивних впливів у цифровому середовищі та уникає їх [9 МОВ 3.2.4-1] безпечно спілкується у цифровому середовищі з

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				урахуванням принципів академічної доброчесності [9 МОВ 3.2.4-2]
Редагує письмові тексти [МОВ 3.3]	виявляє і виправляє помилки, допущені в тексті, з урахуванням засвоєних мовних норм [6 МОВ 3.3.1]	знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові і мовному оформленні власних висловлень [6 МОВ 3.3.1-1] пояснює окремі виправлення з урахуванням вивчених правил [6 МОВ 3.3.1-2]	ідентифікує різні види помилок, виправляє та обґрунтовує зроблені виправлення [9 МОВ 3.3.1]	ідентифікує різні види помилок на рівні змісту, структури та мовного оформлення, виправляє та обґрунтовує зроблені виправлення з урахуванням засвоєних мовних норм [9 МОВ 3.3.1-1]
	аналізує та вдосконалює зміст написаного, доповнює окремі його частини відповідно до теми та мети висловлювання [6 МОВ 3.3.2]	аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу [6 МОВ 3.3.2-1] коригує текст на основі проведеного аналізу [6 МОВ 3.3.2-2]	аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети висловлювання, усуває недоліки у структурі тексту, враховуючи стилістичні та жанрові особливості тексту [9 МОВ 3.3.2]	аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети висловлювання [9 МОВ 3.3.2-1] усуває недоліки у структурі тексту, враховуючи стилістичні та жанрові особливості тексту [9 МОВ 3.3.2-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		доповнює та/або змінює окремі частини тексту відповідно до теми і мети висловлення [6 МОВ 3.3.2-3] удосконалює письмовий текст (власний та чужий) [6 МОВ 3.3.2-4]		
	обирає доцільні способи вдосконалення власного мовлення [6 МОВ 3.3.3]	визначає способи виправлення помилок у власному мовленні [6 МОВ 3.3.3-1] демонструє здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування [6 МОВ 3.3.3-2]	аналізує допущені помилки для того, щоб виявити переваги і недоліки власних написаних текстів, визначити власні навчальні цілі [9 МОВ 3.3.3]	визначає переваги і недоліки власних написаних текстів і планує власний навчальний розвиток з урахуванням аналізу допущених помилок [9 МОВ 3.3.3-1] демонструє толерантність і здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування [9 МОВ 3.3.3-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
4. Дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, проведення їх аналізу				
Досліджує мовні явища [МОВ 4.1]	використовує знання про закономірності функціонування мовних одиниць для вдосконалення власного мовлення [6 МОВ 4.1.1]	виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів (звуки, частини слова, слова, форми слова, словосполучення, речення, тексти) [6 МОВ 4.1.1-1] порівнює та зіставляє мовні одиниці різних рівнів за визначеними ознаками [6 МОВ 4.1.1-2]	розрізняє мовні одиниці різних рівнів на основі аналізу їх характерних ознак і функцій у мовленні, виявляє системні міжрівневі взаємозв’язки між ними, типові закономірності їх функціонування на основі узагальнення власних спостережень [9 МОВ 4.1.1]	визначає та характеризує системні міжрівневі взаємозв’язки між мовними одиницями різних рівнів, типові закономірності їх функціонування на основі узагальнення власних спостережень за мовою і мовленням, зокрема на прикладі літературних творів [9 МОВ 4.1.1-1] використовує знання про системність мовних явищ для вдосконалення власного мовлення [9 МОВ 4.1.1-2]
	спостерігає за окремими мовними явищами в мовленні, зокрема на прикладі літературних творів [6 МОВ 4.1.2]	вирізняє окремі мовні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть [6 МОВ 4.1.2-1]	визначає особливості розвитку сучасної української мови, аналізуючи усне мовлення та тексти	аналізує окремі мовні явища в усному мовленні, текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) і робить висновки щодо функціонування та

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		порівнює тексти щодо наявності в них певних мовних явищ (зокрема історичних чергувань спільнокореневих слів, синонімії тощо) [6 МОВ 4.1.2-2]	(зокрема художні тексти, медіатексти) [9 МОВ 4.1.2]	доцільності використання певних мовних одиниць [9 МОВ 4.1.2-1]
Використовує знання з мови в мовленнєвій творчості [МОВ 4.2]	виявляє власні мовні вподобання під час добору мовних засобів [6 МОВ 4.2.1]	творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи зроблений вибір [6 МОВ 4.2.1-1]	використовує результати власної мовотворчості для особистісного самовираження [9 МОВ 4.2.1]	творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів нестандартні рішення, виявляючи художньо-образне, асоціативне мислення [9 МОВ 4.2.1-1]
	імпровізує з окремими художніми засобами, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [6 МОВ 4.2.2]	відтворює окремі художні засоби для втілення власних творчих намірів [6 МОВ 4.2.2-1]	імпровізує з різними художніми засобами, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [9 МОВ 4.2.2]	імпровізує з текстом (зокрема художнім текстом, медіатекстом), застосовуючи елементи стилізації, пародії тощо, обстоює свою позицію та право на самовираження [9 МОВ 4.2.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	використовує твори мистецтва як засіб комунікації з іншими особами [6 МОВ 4.2.3]	наслідує окремі стильові риси текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) у процесі створення власного тексту чи медіатексту для взаємодії з іншими особами [6 МОВ 4.2.3-1]	використовує твори мистецтва для створення власних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) і під час комунікації [9 МОВ 4.2.3]	взаємодіє з іншими особами, використовуючи твори мистецтва для створення власних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [9 МОВ 4.2.3-1] використовує різноманітні стратегії (зокрема вільний запис асоціацій, “карти знань”, складання списків дивних ідей тощо) для продукування нових мистецьких ідей, використовує і доопрацьовує ідеї інших осіб на засадах академічної доброчесності [9 МОВ 4.2.3-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	збагачує власне мовлення, використовуючи різні джерела [6 МОВ 4.2.4]	вирізняє спільні ті різні риси між власним мовленням і мовленням інших осіб, урізноманітнює власне мовлення завдяки читанню літературних творів, роботі із словниками та довідковими джерелами [6 МОВ 4.2.4-1]	удосконалює власний стиль мовлення, використовуючи різні джерела [9 МОВ 4.2.4]	досліджує власне мовлення, аналізує основні риси авторського стилю тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) для вдосконалення власного стилю мовлення [9 МОВ 4.2.4-1]

Додаток 3
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання учнів у мовно-літературній освітній галузі (українська мова як державна, українська література, зарубіжні літератури (у перекладі українською мовою)

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях				
Сприймає усну інформацію [УМД 1.1]	слухає чітке нормативне мовлення у різних формах (монолог, діалог, полілог) на відому і нескладну нову тематику, зокрема невеликі художні тексти, медіатексти або уривки з них [6 УМД 1.1.1]	уважно слухає монологічні/ діалогічні висловлювання (зокрема невеликі художні тексти, медіатексти або уривки з них) на загальні повсякденні теми [6 УМД 1.1.1-1]	слухає озвучену у вільному темпі інформацію з різних джерел на відому і частково нову тематику (зокрема художні тексти, медіатексти) [9 УМД 1.1.1]	доречно застосовує основні прийоми активного слухання [9 УМД 1.1.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	реагує на почуте повідомлення, уточнюючи важливі для розуміння деталі [6 УМД 1.1.2]	відповідає на типові запитання за змістом почутого повідомлення (зокрема невеликого художнього тексту або уривка з нього), якщо мовлення чітко артикульоване [6 УМД 1.1.2-1] розуміє та відтворює основний зміст чітко структурованої інформації щодо знайомих питань, толерантно висловлює власне ставлення до почутого з використанням простих формул етикету [6 УМД 1.1.2-2] у разі потреби перепитує співрозмовника для уточнення деталей, дотримується вивчених мовних норм [6 УМД 1.1.2-3]	бере активну участь у комунікації на знайомі теми, використовуючи деякі прийоми комунікативної взаємодії відповідно до мети і ситуації спілкування [9 УМД 1.1.2]	відповідає на різнотипні запитання за змістом почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), якщо мовлення чітко артикульоване [9 УМД 1.1.2-1] доречно реагує на почуте повідомлення на відому і частково нову тематику, демонструючи розуміння комунікативних намірів співрозмовника в типових ситуаціях спілкування [9 УМД 1.1.2-2] обговорює з використанням типових фраз актуальність, жанрово-родову належність, ідейно-тематичні особливості тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту),

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				зв’язок тексту із ситуацією спілкування, певною епохою, творчістю митця [9 УМД 1.1.2-3] формулює уточнювальні запитання до почутого повідомлення [9 УМД 1.1.2-3]
	передає простими фразами прихований зміст повідомлення, виражений за допомогою типових, зрозумілих для сприйняття невербальних засобів [6 УМД 1.1.3]	помічає типові невербальні засоби (інтонацію, силу голосу, темп, паузи, міміку, жести, пози), використані для вираження прихованого змісту повідомлення, і простими фразами відтворює цей зміст [6 УМД 1.1.3-1]	передає комунікативно важливий прихований зміст почутого повідомлення, виражений невербально [9 УМД 1.1.3]	вирізняє невербальні засоби, які сприяють розумінню прихованого змісту почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 УМД 1.1.3-1] тлумачить своїми словами основний прихований зміст, виражений невербально [9 УМД 1.1.3-2]
Перетворює	усно відтворює зміст	стисло переказує	переказує почуте	переказує почуте

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
інформацію з почутого повідомлення в різні форми повідомлень [УМД 1.2]	почутого повідомлення (зокрема невеликого художнього тексту, медіатексту або уривка з нього) з увагою до окремих важливих деталей [6 УМД 1.2.1]	фактичний зміст почутого повідомлення (зокрема невеликого художнього тексту, медіатексту або уривка з нього) на знайому тему, якщо інформація проста, добре структурована, подана повільно та чітко [6 УМД 1.2.1-1] вибірково переказує зміст почутого повідомлення (зокрема невеликого художнього тексту, медіатексту або уривка з нього), що стосується типової передбачуваної ситуації, підпорядковуючи намір висловлення темі та основній думці [6 УМД 1.2.1-2] перефразовує окремі прості репліки в діалозі [6 УМД 1.2.1-3]	повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) у різний спосіб відповідно до мети і ситуації спілкування [9 УМД 1.2.1]	повідомлення, що стосується відомої або частково нової тематики, докладно, стисло, вибірково [9 УМД 1.2.1-1] застосовує окремі прийоми творчого переказування, якщо тематика спілкування знайома [9 УМД 1.2.1-2] акцентує увагу на окремих важливих деталях чи на фрагментах почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) на відому і частково нову тематику відповідно до мети і ситуації спілкування [9 УМД 1.2.1-3]
	фіксує основний зміст	складає простий план	фіксує почуте	самостійно або з

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	почутого повідомлення (зокрема невеликого художнього тексту, медіатексту або уривка з нього) відповідно до поставленого завдання [6 УМД 1.2.2]	почутого повідомлення (зокрема невеликого художнього тексту, медіатексту або уривка з нього) самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб [6 УМД 1.2.2-1] робить нотатки за почутим повідомленням, зокрема визначає ключові слова та фрази в почутому повідомленні, якщо запропонована інформація проста, добре структурована, подана повільно та чітко [6 УМД 1.2.2-2] відтворює основні факти і окремі значущі думки, висловлювання персонажів у літературному творі, що розкривають зміст почутого, якщо повідомлення чітке, а темп мовлення повільний	повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) для оптимізації запам’ятовування, розуміння і подальшого використання почутого [9 УМД 1.2.2]	допомогою вчителя чи інших осіб створює складний план, дає загальну характеристику персонажів літературного твору, складає конспект, тези почутого повідомлення, яке стосується відомої або частково нової тематики і висловлене в повільному темпі, доцільно використовуючи цитування, скорочення, умовні позначення, символи тощо [9 УМД 1.2.2-1] відтворює значущі факти, думки, що послідовно розкривають зміст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 УМД 1.2.2-2] фіксує позиції, щодо яких виникає потреба в

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		[6 УМД 1.2.2-3]		роз’ясненні [9 УМД 1.2.2-3]
	добирає та створює з допомогою вчителя чи інших осіб (або самостійно) окремі способи та засоби візуалізації почутого повідомлення для передачі інформації, зокрема щодо літературного твору (фабула, розрізнення персонажів, установлення зв’язків між ними тощо) [6 УМД 1.2.3]	самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб використовує окремі способи та засоби візуалізації почутого повідомлення (зокрема невеликого художнього тексту, медіатексту або уривка з нього) для відтворення основного змісту та окремих важливих деталей, структурування інформації [6 УМД 1.2.3-1] передає за допомогою окремих способів і засобів візуалізації загальне враження від почутого повідомлення (зокрема невеликого художнього тексту, медіатексту або уривка з нього), якщо	самостійно добирає різні способи та засоби візуалізації почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) для передачі інформації, у разі потреби вносить відповідні зміни [9 УМД 1.2.3]	передає за допомогою різних способів та засобів візуалізації основний зміст і важливі деталі почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), послідовність розгортання інформації, власні враження, якщо тематика відома або частково нова [9 УМД 1.2.3-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		повідомлення чітке, а темп мовлення повільний [6 УМД 1.2.3-2]		
Виокремлює усну інформацію [УМД 1.3]	добирає відповідно до поставленого завдання або самостійно визначених цілей конкретну інформацію на знайомі теми з одного чи кількох джерел (зокрема невеликих художніх текстів, медіатекстів або уривків із них) за умови чіткого нормативного мовлення [6 УМД 1.3.1]	знаходить у почутому повідомленні (зокрема невеликому художньому тексті, медіатексті або уривку з нього) відповіді на запитання, що стосуються повсякденних тем [6 УМД 1.3.1-1] розрізняє відому і частково нову для себе інформацію [6 УМД 1.3.1-2] визначає ключові слова в почутому повідомленні (зокрема невеликому художньому тексті, медіатексті або уривку з нього) на знайомі теми [6 УМД 1.3.1-3]	виокремлює відповідно до самостійно визначених цілей інформацію з одного чи кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів), що стосуються відомих або частково нових тем, доцільно використовує її [9 УМД 1.3.1]	знаходить потрібну інформацію, що стосується відомої або часткової нової тематики, в одному чи кількох джерелах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) [9 УМД 1.3.1-1]
Аналізує та інтерпретує	визначає тему, окремі мікротеми, основну ідею	формулює простими фразами тему та основну	визначає тему, ідею, окреслює основні	формулює типовими фразами тему, основну

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
усну інформацію [УМД 1.4]	почутого повідомлення (зокрема невеликого художнього тексту, медіатексту або уривка з нього), якщо інформація проста, добре структурована, подана повільно та чітко [6 УМД 1.4.1]	ідею почутого повідомлення (зокрема невеликого художнього тексту, медіатексту або уривка з нього) [6 УМД 1.4.1-1] визначає важливі мікротеми, окремі важливі деталі в добре структурованому усному повідомленні (зокрема невеликому художньому тексті, медіатексті або уривку з нього) за умови чіткого нормативного мовлення [6 УМД 1.4.1-2]	порушені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) проблеми, виокремлює важливі для розуміння почутого деталі повідомлення, що стосуються відомої або частково нової тематики [9 УМД 1.4.1]	ідею та основну проблематику повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) на відому або частково нову тематику для подальшої його інтерпретації [9 УМД 1.4.1-1] обирає важливі деталі в добре структурованому та чітко артикульованому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) для ілюстрування власного розуміння почутого повідомлення [9 УМД 1.4.1-2]
	систематизує та узагальнює різні думки в простих почутих повідомленнях (зокрема	визначає спільне і різне в повідомленнях інших осіб на знайомі повсякденні теми	установлює зв’язок між фрагментами інформації, здобутої з одного чи кількох	пов’язує фрагменти здобутої з одного чи кількох джерел інформації, яка стосується відомої або

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	невеликих художніх текстах, медіатекстах або уривках із них), виявляючи в них спільне і різне [6 УМД 1.4.2]	[6 УМД 1.4.2-1] вказує на конструктивні думки, критично та толерантно ставлячись до різних поглядів [6 УМД 1.4.2-2]	джерел, на відому або частково нову тематику [9 УМД 1.4.2]	частково нової тематики, для формування цілісного уявлення [9 УМД 1.4.2-1] уточнює з використанням типових фраз своє розуміння основного змісту почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) у разі виявлення суперечностей або невпевненості щодо свого розуміння почутого [9 УМД 1.4.2-2]
	пояснює взаємозв’язок між змістом і формою типового тексту (зокрема невеликого художнього тексту, медіатексту або уривка з нього) [6 УМД 1.4.3]	вказує на виразні особливості форми усного повідомлення (зокрема невеликого художнього тексту, медіатексту або уривка з нього), зумовлені його змістом, і типовими фразами пояснює цей зв’язок [6 УМД 1.4.3-1]	визначає взаємозв’язок основних елементів форми і змісту повідомлення в типових ситуаціях спілкування [9 УМД 1.4.3]	аналізує з використанням типових фраз основні стильові і жанрові особливості почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) і визначає виразні мовні риси почутого, якщо тематика відома або частково нова, а темп мовлення відносно

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				повільний [9 УМД 1.4.3-1] пояснює типовими фразами, як зміна форми впливає на зміст повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) і як зміна змісту впливає на форму, якщо тематика відома або частково нова [9 УМД 1.4.3-2]
	визначає мету повідомлення (зокрема невеликих художніх текстів, медіатекстів або уривків із них) на знайомі теми [6 УМД 1.4.4]	формулює з використанням типових фраз основну мету почутих повідомлень (зокрема невеликих художніх текстів, медіатекстів або уривків із них) на повсякденні теми [6 УМД 1.4.4-1]	визначає мету мовця і передбачає комунікативний намір співрозмовника в типових ситуаціях спілкування [9 УМД 1.4.4]	формулює основну мету і прогнозує наміри співрозмовника, у разі потреби ставлячи уточнювальні запитання і цитуючи почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст), для налагодження комунікативної взаємодії та порозуміння в типових ситуаціях спілкування

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				[9 УМД 1.4.4-1] розрізняє окремі елементи маніпуляції та пропаганди, якщо тематика почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) відома або частково нова [9 УМД 1.4.4-2]
	пов’язує, зіставляє почуте повідомлення (зокрема невеликий художній текст, медіатекст або уривок із нього) з життєвим досвідом [6 УМД 1.4.5]	зіставляє почуте повідомлення (зокрема невеликий художній текст, медіатекст або уривок із нього) із власним життєвим досвідом, пояснюючи за допомогою типових мовних засобів риси подібності та відмінності [6 УМД 1.4.5-1] виявляє суголосність змісту або інших зрозумілих йому	інтегрує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст), що стосується відомої або частково нової тематики, із власним та суспільно-історичним досвідом [9 УМД 1.4.5]	пояснює типовими фразами зв’язок почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) на відому або частково нову тематику із власним і суспільно-історичним досвідом для оптимізації власної діяльності, зокрема в нових обставинах, прийняття рішень у різних ситуаціях [9 УМД 1.4.5-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		компонентів літературного твору (цитат, уривків, епізодів, вчинків персонажів тощо) із власними потребами для особистісного розвитку [6 УМД 1.4.5-2]		
	розрізняє факти, судження та аргументи в почутому повідомленні (зокрема невеликому художньому тексті, медіатексті або уривку з нього) [6 УМД 1.4.6]	розпізнає наявні в почутому повідомленні (зокрема невеликому художньому тексті, медіатексті або уривку з нього) основні факти, судження та аргументи, якщо інформація проста, добре структурована, подана повільно та чітко [6 УМД 1.4.6-1]	розрізняє основні факти та судження, виявляє підтекст у повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) [9 УМД 1.4.6]	розпізнає ключові факти і судження про них, вирізняє авторські інтерпретації, основні аргументи в почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті), що стосується відомої або частково нової тематики [9 УМД 1.4.6-1]
		формулює типові запитання для уточнення		виявляє окремі елементи підтексту в почутому

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		розуміння почутого повідомлення (зокрема невеликого художнього тексту, медіатексту або уривка з нього) [6 УМД 1.4.6-2]		повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) [9 УМД 1.4.6-2]
Оцінює усну інформацію [УМД 1.5]	висловлює своє ставлення до змісту та форми почутого повідомлення (зокрема невеликого художнього тексту, медіатексту або уривка з нього) за умови чіткого нормативного мовлення [6 УМД 1.5.1]	визначає повноту інформації, у разі потреби звертаючись до відповідних джерел, доречно цитуючи окремі невеликі фрагменти почутого повідомлення (зокрема невеликого художнього тексту, медіатексту або уривка з нього) [6 УМД 1.5.1-1] характеризує з використанням типових мовленнєвих засобів почуте повідомлення (зокрема невеликий художній текст, медіатекст або уривок із нього) з погляду основних	оцінює зміст і форму почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), що стосується відомої та частково нової тематики [9 УМД 1.5.1]	коментує типовими фразами інформацію (зокрема частково неповну) щодо відомої або частково нової тематики, здобуту з одного чи кількох джерел [9 УМД 1.5.1-1] визначає достовірність, новизну, несуперечливість інформації, відповідність її своїм переконанням, поглядам у типових комунікативних ситуаціях [9 УМД 1.5.1-2] коментує окремі виразні аспекти форми почутого повідомлення (зокрема

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		правил спілкування, дотримується їх [6 УМД 1.5.1-2]		художнього тексту, медіатексту) (відповідність ситуації спілкування, основним соціокультурним нормам), що стосується типових комунікативних ситуацій [9 УМД 1.5.1-3] пояснює типовими фразами свою позицію щодо почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), посилаючись на власний досвід та джерела, які вважає авторитетними [9 УМД 1.5.1-4]
				визначає позицію співрозмовника/мовця та ступінь досягнення мети

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				комунікації (за умови чіткого, нормативного мовлення) [9 УМД 1.5.1-5] враховує думки інших осіб, демонструючи готовність до зміни власної позиції за умови отримання достатньої аргументації [9 УМД 1.5.1-6]
	визначає окремі деталі, що сприяють або заважають комунікації [6 УМД 1.5.2]	визначає типовими фразами окремі характерні особливості, що сприяють або заважають ефективній комунікації у відомих життєвих або навчальних ситуаціях [6 УМД 1.5.2-1]	визначає істотні деталі, що сприяють або заважають ефективній комунікації [9 УМД 1.5.2]	виокремлює істотні особливості, що сприяють або заважають ефективній комунікації в типових ситуаціях спілкування [9 УМД 1.5.2-1]
	визначає вплив окремих виразних (чітко артикульованих) деталей, зокрема художніх деталей, почутого	характеризує вплив окремих виразних (чітко артикульованих) деталей, зокрема художніх деталей, на сприйняття слухачем	виокремлює в почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) виразні важливі деталі, зокрема	характеризує роль і вплив на слухача (адресата) виразних важливих деталей, зокрема художніх деталей, почутого

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	повідомлення (зокрема невеликого художнього тексту, медіатексту або уривка з нього) на слухача (адресата) [6 УМД 1.5.3]	(адресатом) змісту почутого повідомлення (зокрема невеликого художнього тексту, медіатексту або уривка з нього) [6 УМД 1.5.3-1]	художні деталі, пояснює їх роль [9 УМД 1.5.3]	повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 УМД 1.5.3-1]
Висловлює і обстоює власні погляди, ідеї, переконання [УМД 1.6]	конструктивно спілкується, використовуючи типові мовленнєві засоби [6 УМД 1.6.1]	ініціює та підтримує діалог на відому тематику в типових ситуаціях спілкування [6 УМД 1.6.1-1] доброзичливо висловлює своє ставлення до думок інших осіб, зважаючи на неповноту або суперечливість почутої інформації чи недостатнє розуміння її [6 УМД 1.6.1-2]	обґрунтовує власну позицію щодо особистісно і суспільно значущих питань, порушених у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті), у реальній ситуації спілкування [9 УМД 1.6.1]	логічно та послідовно презентує в доцільній жанровій формі власні погляди, ідеї, переконання, підкріплюючи їх аргументами і наводячи доречні приклади із власного або суспільного досвіду [9 УМД 1.6.1-1] комунікує на відомі або частково нові теми, визнаючи право на існування іншої думки, з дотриманням принципів

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				етики спілкування, основних норм літературної вимови [9 УМД 1.6.1-2] доречно використовує цитати, зокрема з художніх текстів, для підтвердження та конкретизації власних поглядів, ідей, переконань [9 УМД 1.6.1-3]
	обстоює власну позицію щодо обговорюваних питань, зокрема порушених у тексті (зокрема невеликому художньому тексті, медіатексті або уривку з нього), використовуючи типові мовленнєві засоби [6 УМД 1.6.2]	наводить кілька простих аргументів і прикладів для підтвердження власної позиції, використовуючи типові мовленнєві засоби [6 УМД 1.6.2-1] логічно структурує власне повідомлення [6 УМД 1.6.2-2]	зіставляє різні позиції щодо проблемних питань, зокрема порушених у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) із власною позицією, використовуючи типові мовленнєві засоби [9 УМД 1.6.2]	наводить аргументи і приклади для ілюстрації позицій, відмінних від своєї, зіставляє їх із власною позицією [9 УМД 1.6.2-1] логічно структурує власне повідомлення [9 УМД 1.6.2-2]
Використовує	взаємодіє із	доцільно використовує	використовує доцільні	добирає і використовує

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
вербальні та невербальні засоби під час представлення своїх думок [УМД 1.7]	співрозмовниками, супроводжуючи власне мовлення доречними вербальними та невербальними засобами для досягнення комунікативної мети [6 УМД 1.7.1]	типові вербальні та невербальні засоби в знайомій ситуації для ефективної комунікації із співрозмовниками [6 УМД 1.7.1-1] добирає стиль мовлення відповідно до умов спілкування в типових ситуаціях [6 УМД 1.7.1-2] дотримується основних мовленнєвих норм під час типових ситуацій комунікації [6 УМД 1.7.1-3]	вербальні та невербальні засоби, враховуючи особливості комунікативної ситуації, обґрунтовує вибір окремих засобів для типових ситуацій спілкування [9 УМД 1.7.1]	необхідні вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації в типових ситуаціях спілкування, пристосовує їх до нових ситуацій спілкування з урахуванням комунікативного наміру, соціального і культурного контексту [9 УМД 1.7.1-1] контролює використання невербальних засобів в умовах реалізації типових стратегій спілкування [9 УМД 1.7.1-2] доречно використовує типові мовленнєві засоби, зокрема інтонаційні, залежно від комунікативної ситуації

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				[9 УМД 1.7.1-3]
	доречно використовує в мовленні типові засоби художньої виразності [6 УМД 1.7.2]	використовує типові засоби художньої виразності у власному мовленні та пояснює простими фразами доцільність їх використання [6 УМД 1.7.2-1]	добирає необхідні типові засоби художньої виразності та обґрунтовує доцільність їх використання [9 УМД 1.7.2]	використовує доцільні типові засоби художньої виразності залежно від ситуації комунікації [9 УМД 1.7.2-1] обґрунтовує з використанням типових фраз доцільність використаних мовленнєвих засобів у відомих і частково нових ситуаціях спілкування [9 УМД 1.7.2-2]
Регулює власний емоційний стан [УМД 1.8]	пояснює емоційний стан (свій та інших осіб), враховуючи його відтінки в типових життєвих ситуаціях [6 УМД 1.8.1]	розповідає з використанням простих фраз про власний емоційний стан, вказуючи на окремі відтінки настрою, почуттів, переживань тощо, під час рефлексії стосовно почутого чи побаченого	керує власними емоціями в типових ситуаціях спілкування [9 УМД 1.8.1]	виявляє і передбачає емоційні реакції (свої та інших осіб) у типових і частково нових ситуаціях спілкування [9 УМД 1.8.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		[6 УМД 1.8.1-1] описує з використанням простих фраз емоційний стан інших осіб, зокрема літературних персонажів, аналізуючи їх вчинки та висловлювання, що стосуються відомих життєвих і навчальних ситуацій [6 УМД 1.8.1-2] пояснює з використанням простих фраз причини відповідного емоційного стану в типових життєвих ситуаціях, виявляючи толерантність [6 УМД 1.8.1-3]		пояснює з використанням типових фраз очевидні та окремі приховані причини емоційних станів у різних життєвих ситуаціях [9 УМД 1.8.1-2] здійснює емоційну саморегуляцію, доцільно використовуючи вербальні та невербальні засоби (зокрема під час виступу перед аудиторією) [9 УМД 1.8.1-3]
	регулює власні емоції в комунікації [6 УМД 1.8.2]	моделює свої емоції під час презентації, художньої декламації тексту (зокрема невеликого художнього тексту, медіатексту або уривка з нього)	здійснює позитивний вплив на емоційний стан співрозмовників для досягнення мети спілкування [9 УМД 1.8.2]	позитивно впливає на емоційний стан учасників групової комунікації, цінуючи власну культурну традицію і виявляючи повагу до інших осіб

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		[6 УМД 1.8.2-1]		[9 УМД 1.8.2-1]
	збагачує міжособистісну комунікацію позитивними емоціями [6 УМД 1.8.3]	використовує типові вербальні та невербальні засоби у знайомих ситуаціях для збагачення міжособистісної комунікації позитивними емоціями, створення комфортної атмосфери спілкування, підтримки, заохочення співрозмовників до певних дій [6 УМД 1.8.3-1] наводить приклади з текстів (зокрема невеликих художніх текстів, медіатекстів або уривків із них) щодо вміння або невміння керувати емоціями, пояснюючи емоційний стан літературних персонажів (зважаючи на ситуації, культури, епохи, національні традиції та звичаї тощо) для розвитку власного емоційного інтелекту	характеризує міжособистісні взаємодії у знайомому тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті), вказуючи на розмаїття емоційних станів і пояснюючи їх, для розвитку власного емоційного інтелекту [9 УМД 1.8.3]	коментує простими фразами особливості вираження емоційних станів у різних культурах на основі аналізу почутого повідомлення (зокрема одного чи кількох художніх текстів, медіатекстів) для розвитку власного емоційного інтелекту [9 УМД 1.8.3-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		[6 УМД 1.8.3-2]		
	2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) і використання її для збагачення власного досвіду			
Сприймає текст [УМД 2.1]	відповідно до мети застосовує основні види читання нескладних у мовному плані невеликих текстів (цілісних, перерваних, змішаних) (зокрема художніх текстів, медіатекстів або уривків із них) [6 УМД 2.1.1]	читає нескладні в мовному плані невеликі тексти (зокрема художні тексти, медіатексти або уривки з них) різних функціональних стилів і мовленнєвих жанрів на відому і частково нову тематику, у яких значення незнайомих слів розкривається контекстно та/або через ілюстративний матеріал [6 УМД 2.1.1-1]	застосовує різні види критичного читання одиничних і множинних текстів (цілісних, перерваних, змішаних) (зокрема художніх текстів, медіатекстів або уривків із них) на відому і частково нову тематику відповідно до мети читання [9 УМД 2.1.1]	застосовує різні види критичного читання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних стилів на відому та частково нову тематику [9 УМД 2.1.1-1]
	усвідомлено користується основними складниками (заголовком, змістом, анотацією, бібліографічними даними тощо) джерела інформації (друкованого чи	відповідає на запитання щодо функцій основних складників друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (заголовка, змісту, анотації, бібліографічних даних	ефективно використовує складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації для досягнення мети читання	використовує різні складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (рубрикацію, заголовки, скорочення, виділення тощо) для оптимізації

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	цифрового), складниками структури нескладного в мовному плані невеликого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту чи уривка з нього) [6 УМД 2.1.2]	тощо), розрізняє складники структури нескладного в мовному плані невеликого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту чи уривка з нього) [6 УМД 2.1.2-1] використовує заголовок, зміст і анотацію для оптимізації роботи з текстом [6 УМД 2.1.2-2]	[9 УМД 2.1.2]	роботи з текстовою інформацією [9 УМД 2.1.2-1]
	сприймає нескладний у мовному плані невеликий текст (зокрема художній текст, медіатекст або уривок із нього), зважаючи на контекст створення та особливості читацького сприйняття [6 УМД 2.1.3]	співвідносить зміст сприйнятого нескладного в мовному плані невеликого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту або уривка з нього) із загальним історичним і культурним контекстом [6 УМД 2.1.3-1]	сприймає нескладні в мовному плані тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до особливостей національної культури та епохи [9 УМД 2.1.3]	співвідносить загальний зміст сприйнятого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) з історичним і соціокультурним контекстом, світоглядною позицією автора [9 УМД 2.1.3-1]
Аналізує та	розрізняє відому і нову,	зіставляє інформацію про	виокремлює очевидну і	розмежовує в тексті

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
інтерпретує текст [УМД 2.2]	головну і важливу другорядну інформацію, факти та судження в нескладного в мовному плані невеликому тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті або уривку з нього) [6 УМД 2.2.2]	прочитане із власним досвідом, у разі потреби перечитуючи нескладний у мовному плані невеликий текст (зокрема художній текст, медіатекст або уривок із нього) [6 УМД 2.2.1-2] знаходить відому і нову інформацію в нескладному в мовному плані невеликому тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті або уривку з нього) [6 УМД 2.2.2-1] визначає головну і важливу другорядну інформацію в нескладному в мовному плані невеликому тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті або уривку з нього) [6 УМД 2.2.2-2] розуміє фактичний зміст прочитаного та очевидні	приховану інформацію, розрізняючи факти та суб’єктивні судження в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) на відому і частково нову тематику [9 УМД 2.2.2]	(зокрема художньому тексті, медіатексті) на відому та частково нову тематику фактичну інформацію, суб’єктивні судження, наводить аргументи для спростування або підтвердження суджень, наводить приклади з особистого та суспільного досвіду [9 УМД 2.2.2-1] розпізнає прихований підтекст, якщо тематика тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) відома, а розуміння підтексту не пов’язане із специфічними мовними знаннями, та коментує його [9 УМД 2.2.2-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		судження в нескладному в мовному плані невеликому тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті або уривку з нього), розрізняє факти і судження [6 УМД 2.2.2-3]		
	визначає тему, основні мікротеми та основну думку нескладного в мовному плані невеликого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту або уривка з нього) [6 УМД 2.2.3]	формулює тему та основну думку нескладного в мовному плані невеликого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту або уривка з нього) на знайому тему або тему, що стосується індивідуальних інтересів [6 УМД 2.2.3-1]	визначає зв’язок між елементами змісту тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 УМД 2.2.3]	характеризує типовими фразами взаємозв’язок між темою, мікротемами та основною думкою тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 УМД 2.2.3-1]
		виокремлює основні мікротеми в нескладному в мовному плані невеликому тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті або уривку з нього)		

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		[6 УМД 2.2.3-2]		
	порівнює на рівні окремих важливих елементів (теми, ідеї, проблеми, образи, сюжети тощо) нескладні в мовному плані невеликі тексти (зокрема художні тексти, медіатексти або уривки з них) [6 УМД 2.2.4]	визначає виразно простежувані спільні і різні елементи змісту подібних за певними ознаками нескладних у мовному плані невеликих текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів або уривків із них) [6 УМД 2.2.4-1]	зіставляє тексти (зокрема художні тексти, медіатексти тощо) різних стилів, літературних напрямів, різних культур [9 УМД 2.2.4]	знаходить спільне і різне в нескладних для сприйняття текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) різних культур за тематикою, проблематикою, стилем, структурою, часом створення тощо [9 УМД 2.2.4-1] виявляє виразні ознаки мовного оформлення текстів різних стилів (зокрема художніх текстів) [9 УМД 2.2.4-2] коментує типовими фразами спільне та різне в художніх текстах різних культур за тематикою, проблематикою, структурою, часом створення тощо

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				[9 УМД 2.2.4-3]
	інтегрує інформацію, подану в різні способи (словесно, графічно тощо) у межах одного або кількох нескладних у мовному плані невеликих текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів або уривків із них) [6 УМД 2.2.5]	поєднує інформацію, подану в різні способи (словесно, графічно тощо) у межах одного або кількох нескладних у мовному плані невеликих текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів або уривків із них) знайомої тематики [6 УМД 2.2.5-1]	інтегрує інформацію, подану в різні способи у межах одного або кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), а також у гіпертекстах у цифровому середовищі [9 УМД 2.2.5]	поєднує інформацію, подану в різні способи з кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), а також гіпертекстів у цифровому середовищі, на відому і частково нову тематику [9 УМД 2.2.5-1]
	характеризує деякі основні особливості структури та окремі деталі мовного оформлення нескладних у мовному плані невеликих текстів	розрізняє нескладні в мовному плані невеликі тексти (зокрема художні тексти, медіатексти або уривки з них) різних стилів, типів і жанрів [6 УМД 2.2.6-1]	визначає зв’язок між компонентами змісту і структури та окремими виразними особливостями мовного оформлення текстів (зокрема художніх	характеризує взаємозумовленість між компонентами змісту, структури та окремими виразними особливостями мовного оформлення текстів (зокрема художніх

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	(зокрема художніх текстів, медіатекстів або уривків із них), що належать до різних стилів і жанрів [6 УМД 2.2.6]	окреслює з використанням типових фраз характерні ознаки будови нескладних у мовному плані невеликих текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів або уривків із них) різних стилів, типів і жанрів мовлення [6 УМД 2.2.6-2] пропонує буквальне тлумачення прочитаного [6 УМД 2.2.6-3]	текстів, медіатекстів), які належать до різних родів, жанрів, напрямів, течій, епох, національних культур [9 УМД 2.2.6]	текстів, медіатекстів) на відому і частково нову тематику, різної структури, типів, стилів і жанрів, епох і національних культур, зважаючи на культурно-історичний контекст [9 УМД 2.2.6-1] розпізнає в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) типові засоби художньої виразності, виразні елементи авторського стилю [9 УМД 2.2.6-2]
	робить висновки на основі прочитаного нескладного в мовному плані невеликого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту або уривка з нього) [6 УМД 2.2.7]	формулює висновки на основі аналізу нескладних у мовному плані невеликих текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів або уривків із них) на знайому тематику [6 УМД 2.2.7-1]	робить висновки на основі аналізу та інтерпретації кількох прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) на відому і частково нову тематику	формулює логічні та послідовні висновки на основі аналізу та інтерпретації кількох прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) на відому і частково нову тематику

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
			[9 УМД 2.2.7]	[9 УМД 2.2.7-1]
Збагачує естетичний та емоційно-чуттєвий досвід [УМД 2.3]	аналізує емоційний стан літературних персонажів, їх вчинки для моделювання власної поведінки та формування базових морально-етичних норм, виявляючи толерантність [6 УМД 2.3.1]	характеризує типовими мовними засобами емоційний стан персонажів у художньому тексті, їх поведінку та вчинки, виявляючи толерантність [6 УМД 2.3.1-1] проводить паралелі між образами та ситуаціями, зображеними в нескладному в мовному плані невеликому тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті або уривку з нього), і власним життєвим досвідом [6 УМД 2.3.1-2]	аналізує причини виникнення емоційного стану персонажів у художніх текстах, коментуючи з використанням простих фраз їх вчинки в контексті особистого і суспільного досвіду для моделювання власної поведінки, формування переконань, морально-етичних цінностей [9 УМД 2.3.1]	характеризує поведінку та причини виникнення емоційного стану персонажів у художніх текстах, коментує їх вчинки та висловлювання [9 УМД 2.3.1-1] проеціює емоційно-чуттєвий досвід персонажів у текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) на моделювання власної поведінки, формування переконань, ставлення і цінностей [9 УМД 2.3.1-2]
	висловлює власні почуття і враження щодо зображених у нескладному в мовному плані невеликому тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті або	висловлює в усній та/або письмовій формі власні почуття, враження, викликані прочитаним текстом, ставлення до зображених у нескладному в мовному плані	висловлює власні почуття і враження від прочитання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [9 УДМ 2.3.2]	коментує простими фразами власні почуття під час читання тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) і враження від прочитаного повідомлення, аналізує

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	уривку з нього) людей, подій, ситуацій, ставлення до них [6 УМД 2.3.2]	невеликому тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті або уривку з нього) людей, подій, ситуацій, явищ тощо, використовуючи типові фрази [6 УМД 2.3.2-1] пояснює вплив прочитаного на формування власного естетичного смаку, читацьких інтересів [6 УМД 2.3.2-2]		вплив часто вживаних виражальних засобів на емоційно-естетичне сприймання тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 УМД 2.3.2-1]
			пояснює з використанням простих фраз естетичну та мистецьку цінність прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) у культурно-історичному контексті	обґрунтовує естетичну і мистецьку цінність прочитаних нескладних у мовленнєвому плані текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) у культурно-історичному контексті, зважаючи на взаємозв’язки української

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
			[9 УМД 2.3.3]	та інших національних культур [9 УМД 2.3.3-1]
Оцінює текст [УМД 2.4]	пояснює значення інформації, здобутої з прочитаного нескладного в мовному плані тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту або уривка з нього), у контексті власного досвіду для виконання завдань [6 УМД 2.4.1]	обґрунтовує простими фразами значення інформації, здобутої з прочитаного нескладного в мовному плані тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту або уривка з нього), для виконання завдань [6 УМД 2.4.1-1]	встановлює значення прочитаного в кількох текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) для досягнення визначеної мети діяльності [9 УМД 2.4.1]	з’ясовує важливість і прогнозує доцільність подальшого використання інформації, отриманої з кількох нескладних для сприйняття текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [9 УМД 2.4.1-1]
	встановлює актуальність і несуперечливість інформації у нескладному в мовному плані невеликому тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті або уривку з нього) на основі власного досвіду [6 УМД 2.4.2]	визначає актуальність і достовірність нескладного в мовному плані невеликого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту або уривка з нього) на основі власного досвіду та досвіду інших осіб [6 УМД 2.4.2-1]	висловлює думку про особливості форми, мови тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 УМД 2.4.2]	характеризує особливості структури тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) на відому і частково нову тематику, визначає функції та роль змістовно важливих мовних засобів у ньому [9 УМД 2.4.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		розкриває актуальність невеликих літературних творів у контексті викликів сучасності та власних життєвих потреб [6 УМД 2.4.2-2] аргументує власну оцінку прочитаного нескладного в мовному плані тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту або уривка з нього), наводячи доречні цитати [6 УМД 2.4.2-3]		
			визначає роль і місце тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) у культурно-історичному контексті [9 УМД 2.4.3]	обстоює з використанням типових фраз власну думку про роль і місце нескладного для сприйняття тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) у культурно-історичному контексті [9 УМД 2.4.3-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
			обговорює тексти (зокрема художні тексти, медіатексти), демонструючи толерантність, усвідомлюючи множинність поглядів та інтерпретацій [9 УМД 2.4.4]	пропонує варіанти інтерпретації образів, подій і ситуацій у нескладних у мовному плані текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах), зважаючи на прочитання в різних контекстах [9 УМД 2.4.4-1]
Обирає тексти для читання [УМД 2.5]	обирає з допомогою вчителя чи інших осіб або самостійно нескладні в мовному плані невеликі тексти (зокрема художні тексти, медіатексти або уривки з них) українських і зарубіжних авторів, різних стилів і жанрів залежно від мети читання і наводить окремі аргументи щодо свого вибору	обирає для читання самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб нескладні в мовному плані невеликі тексти (зокрема художні тексти, медіатексти або уривки з них), які належать до різних стилів і жанрів, простими фразами пояснює свій вибір [6 УМД 2.5.1-1]	обирає самостійно тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) українських і зарубіжних авторів, різних стилів і жанрів відповідно до мети читання [9 УМД 2.5.1]	використовує для виконання завдань текстові/медіатекстові джерела, інформацію з яких вважає достовірною і надійною, аргументує з використанням типових фраз вибір цих джерел, пропонуючи інші значущі критерії, відповідно до яких дібрано інформацію [9 УМД 2.5.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	[6 УМД 2.5.1]	описує типовими фразами власні читацькі вподобання, наводячи приклади прочитаних нескладних у мовному плані невеликих текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів або уривків із них) [6 УМД 2.5.1-2] ефективно використовує з допомогою вчителя чи інших осіб інформаційні ресурси (бібліотеки, сайти тощо) для задоволення власних читацьких потреб і розширення кола читацьких інтересів [6 УМД 2.5.1-3]		
	добирає із запропонованого вчителем переліку та використовує потрібні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) із	використовує для виконання завдань актуальні та достовірні текстові/медіатекстові джерела інформації [6 УМД 2.5.2-1]	самостійно визначає критерії добору і способи пошуку інформації [9 УМД 2.5.2]	обговорює з іншими особами свої художні вподобання, наводячи приклади, аргументи, презентує прочитаний художній текст у різний

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	джерел, які вважає надійними [6 УМД 2.5.2]			спосіб, спираючись на власний читацький досвід [9 УМД 2.5.2-1]
			керує власною читацькою діяльністю (з допомогою вчителя або самостійно), орієнтується в інформаційних джерелах [9 УМД 2.5.3]	використовує різні ресурси, зокрема цифрові, для розширення кола читацьких інтересів, демонструючи навички критичного мислення [9 УМД 2.5.3-1]
Перетворює текстову інформацію [УМД 2.6]	передає нескладні в мовному плані невеликі тексти (зокрема художні тексти, медіатексти або уривки з них) словесно (переказ, конспект тощо), графічно (схема, таблиця тощо) [6 УМД 2.6.1]	переказує простими фразами зміст нескладного в мовному плані невеликого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту або уривка з нього) у різний спосіб відповідно до завдання [6 УМД 2.6.1-1] фіксує потрібні елементи нескладного в мовному плані невеликого тексту (зокрема художнього	передає тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) на відому і частково нову тематику словесно та графічно, узагальнюючи, доповнюючи, скорочуючи інформацію [9 УМД 2.6.1]	передає типовими фразами прочитане з кількох джерел, узагальнюючи, скорочуючи, доповнюючи словесно інформацію (реферат, тези тощо) [9 УМД 2.6.1-1] представляє текстову інформацію з одного або кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів), комбінуючи

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		тексту, медіатексту або уривка з нього), оптимізуючи написане за допомогою окремих графічних позначок [6 УМД 2.6.1-2] представляє текстову інформацію з одного джерела (зокрема художнього тексту, медіатексту) на знайому тему, використовуючи окремі способи та засоби візуалізації [6 УМД 2.6.1-3]		різні способи і засоби візуалізації змісту [9 УМД 2.6.1-2]
	трансформує графічну інформацію на основі одного джерела в текстову, зокрема із використанням мультимедійних засобів [6 УМД 2.6.2]	створює нескладний у мовному плані невеликий текст (зокрема художній текст, медіатекст або уривок із нього) на основі певної графічної інформації (діаграми, графіка тощо) [6 УМД 2.6.2-1]	трансформує графічну інформацію на основі кількох джерел в текстову [9 УМД 2.6.2]	створює текст на відому або частково нову тематику на основі кількох графічних джерел інформації, аналізуючи, порівнюючи, систематизуючи, узагальнюючи та оцінюючи її [9 УМД 2.6.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Читає творчо [УМД 2.7]	експериментує з невеликими текстами (зокрема художніми текстами, медіатекстами або уривками з них), у разі потреби звертаючись по допомогу до вчителя чи інших осіб [6 УМД 2.7.1]	творчо опрацьовує прочитаний нескладний у мовному плані невеликий текст (зокрема художній текст, медіатекст або уривок із нього), у разі потреби змінюючи персонажів, додаючи окремі епізоди, переказуючи прочитане з позиції одного з персонажів тощо [6 УМД 2.7.1-1]	експериментує з нескладним для сприйняття текстом (зокрема художнім текстом, медіатекстом) самостійно за визначеним напрямом [9 УМД 2.7.1]	творчо опрацьовує прочитаний текст (зокрема художній текст, медіатекст) на відому і частково нову тематику, переповідаючи його в іншому культурно-історичному контексті, створюючи фанфіки, буктрейлери тощо [9 УМД 2.7.1-1]
	створює елементи власного медіатексту на основі прочитаного нескладного в мовному плані невеликого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту чи уривка з нього) [6 УМД 2.7.2]	за мотивами прочитаного нескладного в мовному плані невеликого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту чи уривка з нього) створює власний медійний продукт (мультфільм, просту театральну сценку, відеоролик, блог тощо) [6 УМД 2.7.2-1]	створює власний текст (медіатекст) на основі прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 УМД 2.7.2]	створює власний або колективний медійний продукт на основі прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 УМД 2.7.2-1] самостійно добирає та використовує деякі способи творчого експериментування з текстом (зокрема

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				художнім текстом, медіатекстом), зважаючи на власні потреби і мету та усвідомлюючи ризик несприйняття створеного [9 УМД 2.7.2-2]
	3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема інтерпретація літературних творів українських і зарубіжних письменників; взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови			
Створює письмові висловлення [УМД 3.1]	записує (від руки або з використанням спеціальних, зокрема цифрових, пристроїв) власні міркування або інформацію з різних джерел [6 УМД 3.1.1]	записує власне мовлення, а також інформацію з інших джерел, якщо вона проста, подана повільно і чітко [6 УМД 3.1.1-1]	записує (від руки або з використанням спеціальних, зокрема цифрових, пристроїв) власні міркування або інформацію з різних джерел, зважаючи на адресата [9 УМД 3.1.1]	записує власне або чуже мовлення, використовуючи у разі потреби відповідні прийоми оптимізації викладення думки (різні графічні прийоми, скорочення, виділення тощо) [9 УМД 3.1.1-1]
	створює та самостійно	створює та в простий	створює типові тексти	створює і презентує

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	презентує невеликі типові тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) на відому тематику [6 УМД 3.1.2]	спосіб самостійно презентує невеликі типові письмові тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) на відому тематику визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету та адресата, спираючись на власний життєвий досвід [6 УМД 3.1.2-1]	(зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів, пов'язуючи різні ідеї та аргументуючи власну позицію [9 УМД 3.1.2]	тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів на актуальну самостійно визначену тематику [9 УМД 3.1.2-1]
				зіставляє власну думку, зафіксовану письмово, з міркуваннями інших осіб [9 УМД 3.1.2-2]
				доводить, доречно використовуючи типові прийоми мовної виразності, власну позицію щодо порушеної проблеми, аналізуючи та узагальнюючи різні погляди та ідеї [9 УМД 3.1.2-3]
	дотримується основних	оформлює власне невелике	дотримується принципів	оформлює власне

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	принципів академічної доброчесності під час створення власних невеликих типових текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [6 УМД 3.1.3]	типове висловлення, враховуючи основні принципи академічної доброчесності [6 УМД 3.1.3-1]	академічної доброчесності, зокрема норм авторського права, під час створення власних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [9 УМД 3.1.3]	висловлення, дотримуючись принципів академічної доброчесності (зокрема авторського права) [9 УМД 3.1.3-1]
	добирає потрібні мовні засоби виразності, дотримуючись основних мовних норм [6 УМД 3.1.4]	складає та оформлює невелике типове власне висловлення згідно з основними мовними нормами [6 УМД 3.1.4-1] добирає доречні типові засоби художньої виразності для оформлення невеликого типового власного висловлення [6 УМД 3.1.4-2]	добирає доречні мовні засоби, спираючись на усталені мовні норми, для досягнення відповідної комунікативної мети [9 УМД 3.1.4]	складає та оформлює власні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів згідно з основними словотвірними, лексичними, орфографічними, граматичними, пунктуаційними нормами [9 УМД 3.1.4-1] добирає доречні виражальні мовні засоби для досягнення комунікативної мети

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				[9 УМД 3.1.4-2]
			самостійно створює тексти (зокрема художні тексти, медіатексти), використовує різні способи їх презентації відповідно до мовленнєвої ситуації [9 УМД 3.1.5]	створює самостійно типові тексти (зокрема художні тексти, медіатексти), використовує різні форми їх презентації для досягнення відповідної комунікативної мети [9 УМД 3.1.5-1]
Взаємодіє письмово в режимі реального часу (у цифровому середовищі) [УМД 3.2]	створює невеликі типові повідомлення/тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) на захищених цифрових сервісах і в соціальних мережах щодо проблем, пов’язаних з особистим досвідом [6 УМД 3.2.1]	пише невеликі типові повідомлення на спеціальних захищених цифрових сервісах і в соціальних мережах [6 УМД 3.2.1-1] висловлюється у захищеному цифровому середовищі щодо проблем, пов’язаних із власним життєвим досвідом і сферою інтересів [6 УМД 3.2.1-2]	створює типові дописи/медіатексти (зокрема з використанням гіпертекстових посилань) у цифровому середовищі для обговорення особистісних і певних соціально значущих питань [9 УМД 3.2.1]	пише у цифровому середовищі типові повідомлення, медіатексти тощо різних жанрів (дописи, коментарі, статті, замітки тощо) із застосуванням гіпертекстових посилань для обговорення особистісно і соціально важливих питань [9 УМД 3.2.1-1]
	бере участь в онлайн-дискусіях,	дискутує в онлайн-середовищі на	бере участь в онлайн-взаємодії,	виконує різні ролі в груповій

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	розпізнаючи основні розбіжності в думках співрозмовників, і толерантно обстоює власну позицію, дотримуючись базових норм етикету [6 УМД 3.2.2]	відому тематику, пов’язану з власним життєвим досвідом, навчанням, уподобаннями тощо [6 УМД 3.2.2-1] порівнює основні позиції учасників дискусії [6 УМД 3.2.2-2] толерантно обстоює із використанням типових мовних засобів власну позицію, зосереджуючись на спільних і відмінних думках учасників дискусії [6 УМД 3.2.2-3] дотримується норм етикету під час онлайн-спілкування [6 УМД 3.2.2-4]	виконуючи різні ролі в невеликих групах і використовуючи типові стратегії співпраці в різних ситуаціях [9 УМД 3.2.2]	онлайн-комунікації, обирає потрібні стратегії співпраці в різних ситуаціях спілкування [9 УМД 3.2.2-1]
	дотримується основ безпечної поведінки у цифровому середовищі та основних принципів	взаємодіє з іншими особами у цифровому середовищі, дбаючи про безпеку	бере участь в онлайн-дискусіях, зокрема виступає в ролі її організатора і	організовує і проводить онлайн-дискусію за типовою моделлю, бере участь в обговоренні

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	академічної доброчесності [6 УМД 3.2.3]	[6 УМД 3.2.3-1] дотримується принципів академічної доброчесності під час онлайн-взаємодії [6 УМД 3.2.3-2]	модератора, розпізнаючи розбіжності в думках, толерантно обстоюючи власну позицію, дотримуючись етикету, зважаючи на культурне різноманіття [9 УМД 3.2.3]	основних суспільно важливих проблем [9 УМД 3.2.3-1] толерантно коментує різні погляди на проблему, узагальнює їх, обстоюючи власну позицію, використовує в онлайн-спілкуванні типові формули етикету, зважає на культурне різноманіття [9 УМД 3.2.3-2]
			дотримується основ безпечної поведінки у цифровому середовищі, розпізнає деякі прояви маніпулятивних впливів у цифровому середовищі та уникає їх [9УМД 3.2.4]	вирізняє типові прояви маніпулятивних впливів у цифровому середовищі та уникає їх [9 УМД 3.2.4-1] спілкується у цифровому середовищі, дотримуючись безпеки та принципів академічної доброчесності

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				[9 УМД 3.2.4-2]
Редагує письмові тексти [УМД 3.3]	виявляє і виправляє типові помилки, допущені в тексті, медіатексті, спираючись на засвоєні мовні норми [6 УМД 3.3.1]	знаходить і виправляє типові помилки у змісті, будові та мовному оформленні власних висловлень [6 УМД 3.3.1-1]	виявляє і виправляє помилки, допущені в мовленні, та обґрунтовує зроблені виправлення, спираючись на засвоєні мовні норми [9 УМД 3.3.1]	ідентифікує різні види помилок на рівні змісту, структури і мовного оформлення висловлення, якщо тематика відома [9 УМД 3.3.1-1]
		пояснює зроблені виправлення з урахуванням вивчених правил [6 УМД 3.3.1-2]		виправляє та обґрунтовує зроблені виправлення, спираючись на засвоєні норми [9 УМД 3.3.1-2]
	аналізує та удосконалює зміст написаного, доповнює окремі його частини відповідно до теми та мети висловлювання [6 УМД 3.3.2]	аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу [6 УМД 3.3.2-1] коригує написане на основі проведеного аналізу [6 УМД 3.3.2-2] доповнює та/або змінює	аналізує та вдосконалює зміст написаного відповідно до теми і мети висловлювання, виправляє помилки у структурі, враховуючи основні стилістичні та жанрові особливості тексту	аналізує та вдосконалює зміст написаного відповідно до теми і мети висловлювання [9 УМД 3.3.2-1] виправляє помилки у структурі тексту, враховуючи його

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		окремі частини написаного відповідно до теми і мети [6 УМД 3.3.2-3]	[9 УМД 3.3.2]	стилістичні та жанрові особливості [9 УМД 3.3.2-2]
	обирає доцільні способи (з допомогою вчителя чи інших осіб) для вдосконалення власного мовлення [6 УМД 3.3.3]	проектує (з допомогою вчителя) способи виправлення помилок у власному мовленні [6 УМД 3.3.3-1]	проектує власні навчальні цілі та стратегії на підставі результатів редагування [9 УМД 3.3.3]	формулює власні навчальні цілі, планує власний навчальний прогрес, спираючись на аналіз допущених помилок [9 УМД 3.3.3-1]
		демонструє здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування [6 УМД 3.3.3-2]		демонструє толерантність і здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування [9 УМД 3.3.3-2]
	4. Дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, їх аналіз			
Досліджує мовні явища [УМД 4.1]	використовує знання про закономірності функціонування мовних одиниць для вдосконалення власного мовлення	виокремлює та розрізняє мовні одиниці кожного з рівнів (звуки, частини слова, слова, форми слова, словосполучення, речення, тексти)	розрізняє мовні одиниці різних рівнів на основі аналізу їх характерних ознак і функцій у мовленні [9 УМД 4.1.1]	розрізняє, характеризує і доречно використовує мовні одиниці різних рівнів [9 УМД 4.1.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	[6 УМД 4.1.1]	[6 УМД 4.1.1-1] визначає характерні відмінності між українською мовою і рідною мовою, використовуючи такі відомості для вдосконалення власного мовлення [6 УМД 4.1.1-2]		
	спостерігає за окремими мовними явищами в мовленні [6 УМД 4.1.2]	виокремлює та називає типові мовні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть [6 УМД 4.1.2-1] аналізує нескладні в мовному плані невеликі тексти (зокрема художні тексти, медіатексти або уривки з них) з погляду наявності в них певних мовних явищ (зокрема синонімії, спільнокореневих слів	виявляє типові закономірності функціонування мовних одиниць на основі узагальнення власних спостережень за власним і чужим мовленням [9 УМД 4.1.2]	виявляє типові закономірності функціонування мовних одиниць на основі узагальнення власних спостережень за мовою і мовленням [9 УМД 4.1.2-1] використовує знання про системність мовних явищ у різних мовах для вдосконалення власного мовлення

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		тощо) [6 УМД 4.1.2-2]		[9 УМД 4.1.2-2]
Використовує знання з мови у мовленнєвій творчості [УМД 4.2]	виявляє власні мовні вподобання під час добору мовних засобів [6 УМД 4.2.1]	творчо використовує засвоєні мовні засоби, пояснюючи простими фразами мотиви вибору відповідних засобів [6 УМД 4.2.1-1]	виявляє власні мовні вподобання [9 УМД 4.2.1]	творчо використовує типові мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів нестандартні рішення, виявляючи художньо-образне, асоціативне мислення [9 УМД 4.2.1-1]
	імпровізує з типовими засобами художньої виразності, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [6 УМД 4.2.2]	відтворює типові засоби художньої виразності для втілення власних творчих намірів [6 УМД 4.2.2-1]	імпровізує з типовими і частково оригінальними засобами художньої виразності, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [9 УМД 4.2.2]	імпровізує з текстом (зокрема художнім текстом, медіатекстом), обстоюючи свою позицію у творчості та право на самовираження [9 УМД 4.2.2-1]
	використовує твори мистецтва як основу для комунікації з іншими особами [6 УМД 4.2.3]	створює прості відгуки на твори мистецтва, описи за картиною тощо для взаємодії з іншими особами [6 УМД 4.2.3-1]	використовує твори мистецтва як основу для комунікації з іншими особами та створення власних нескладних текстів (зокрема	взаємодіє з іншими особами через власний продукт творчості (зокрема текст, постер, відеоролик тощо)

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
			художніх текстів, медіатекстів) [9 УМД 4.2.3]	[9 УМД 4.2.3-1] використовує різноманітні стратегії (зокрема вільний запис асоціацій, “карти знань”, складання списків дивних ідей тощо) для продукування нових мистецьких ідей, використовує ідеї інших і доопрацьовує їх із урахуванням принципів академічної доброчесності [9 УМД 4.2.3-2]
	збагачує власний стиль мовлення окремими рисами мовлення інших осіб [6 УМД 4.2.4]	виокремлює виразно помітні спільні та різні риси між своїм мовленням і мовленням інших осіб, урізноманітнює власне мовлення завдяки читанню художніх творів, роботі із словниками та довідковими джерелами [6 УМД 4.2.4-1]	удосконалює власний стиль мовлення, використовуючи різноманітні джерела [9 УМД 4.2.4]	досліджує власне мовлення, аналізує основні риси авторського стилю тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) для вдосконалення власного стилю мовлення [9 УМД 4.2.4-1]

Додаток 4
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання учнів у мовно-літературній освітній галузі
(мова та література відповідного корінного народу/національної меншини)

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях				
Сприймає усну інформацію [РМЛ 1.1]	слухає висловлювання у різних формах (монолог, діалог, полілог), сприймаючи подану в достатньо вільному темпі інформацію відповідного обсягу на відому та частково нову тематику [6 РМЛ 1.1.1]	уважно слухає монологічні/діалогічні висловлювання, зважаючи на мету та умови спілкування [6 РМЛ 1.1.1-1]	слухає інформацію з різних джерел на відому і нову тематику, подану у вільному темпі [9 РМЛ 1.1.1]	свідомо застосовує прийоми активного слухання [9 РМЛ 1.1.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	реагує на почуте, уточнюючи важливі для розуміння деталі [6 РМЛ 1.1.2]	вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 РМЛ 1.1.2-1] розуміє та відтворює зміст почутого, толерантно реагує, використовуючи формули мовного етикету, етично висловлює власне ставлення до почутого [6 РМЛ 1.1.2-2] у разі потреби грамотно перепитує співрозмовника для уточнення деталей [6 РМЛ 1.1.2-3]	бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії відповідно до мети та ситуації спілкування [9 РМЛ 1.1.2]	відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), акцентуючи увагу на важливих деталях, зокрема художніх деталях у літературному творі [9 РМЛ 1.1.2-1] обговорює актуальність, жанрово-родову належність, ідейно-тематичні та загальні естетичні особливості тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), зв’язок тексту із ситуацією спілкування та певною епохою, творчістю митця [9 РМЛ 1.1.2-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				доречно реагує на почуте, демонструючи розуміння комунікативних намірів співрозмовника [9 РМЛ 1.1.2-3] формулює уточнювальні запитання до почутого для його розуміння [9 РМЛ 1.1.2-4]
	передає прихований зміст повідомлення, виражений за допомогою типових невербальних засобів [6 РМЛ 1.1.3]	виявляє і відтворює з увагою до етнокультурної специфіки прихований зміст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), розрізняючи невербальні засоби (інтонацію, силу голосу, логічні наголоси, темп, паузи, міміку, жести, пози), використані для передачі прихованого змісту [6 РМЛ 1.1.3-1]	розпізнає і передає прихований зміст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), виражений невербально [9 РМЛ 1.1.3]	вирізняє, зважаючи на етнокультурну специфіку, невербальні засоби, які сприяють розумінню не вираженого вербально змісту повідомлення [9 РМЛ 1.1.3-1] виявляє невербальні засоби, що вказують на наявність у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) прихованої інформації, передає прихований зміст почутого [9 РМЛ 1.1.3-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Перетворює інформацію з почутого повідомлення в різні форми повідомлень [РМЛ 1.2]	усно відтворює зміст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), акцентуючи увагу на окремих деталях [6 РМЛ 1.2.1]	стисло переказує зміст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), підпорядковуючи намір висловлення темі та основній думці [6 РМЛ 1.2.1-1] вибірково переказує зміст почутого повідомлення [6 РМЛ 1.2.1-2] перефразовує репліки в діалозі [6 РМЛ 1.2.1-3]	переказує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) у різний спосіб відповідно до мети і ситуації спілкування [9 РМЛ 1.2.1]	переказує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) докладно, стисло, вибірково, творчо, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах почутого відповідно до мети і ситуації спілкування [9 РМЛ 1.2.1-1]
	фіксує основний зміст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) відповідно до поставленого завдання [6 РМЛ 1.2.2]	самостійно складає простий план почутого [6 РМЛ 1.2.2-1] використовує елементи конспектування (зокрема, визначає ключові слова та фрази в почутому повідомленні) [6 РМЛ 1.2.2-2]	фіксує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) для оптимізації запам’ятовування, розуміння та подальшого використання почутого [6 РМЛ 1.2.2]	самостійно складає і компонує складний план, створює конспект, тези почутого, дає характеристику персонажів літературного твору, доцільно використовуючи цитати, скорочення, умовні позначення, символи тощо [9 РМЛ 1.2.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		відтворює основні думки і факти, окремі висловлювання персонажів у літературному творі, що розкривають зміст почутого [6 РМЛ 1.2.2-3]		
	з допомогою вчителя чи інших осіб або самостійно добирає і створює окремі способи та засоби візуалізації для передачі інформації, зокрема щодо літературного твору (фабула, розрізнення персонажів, установлення зв’язків між ними тощо) [6 РМЛ 1.2.3]	унаочнює та візуалізує почуте повідомлення (самостійно або з допомогою інших осіб), використовуючи різні засоби (малюнки, схеми, таблиці, комікси тощо) для відтворення змісту, структурування інформації [6 РМЛ 1.2.3-1] передає за допомогою окремих способів і засобів візуалізації враження від почутого [6 РМЛ 1.2.3-2]	самостійно добирає різні способи та засоби візуалізації для передачі інформації, яка стосується почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), у разі потреби вносячи відповідні зміни [9 РМЛ 1.2.3]	самостійно передає за допомогою різних способів та засобів візуалізації власне розуміння почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), структуруючи інформацію за допомогою схем, таблиць, графіків тощо [9 РМЛ 1.2.3-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Виокремлює усну інформацію [РМЛ 1.3]	добирає відповідно до поставленого завдання або самостійно визначених цілей інформацію з одного чи кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [6 РМЛ 1.3.1]	знаходить у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) відповіді на поставлені запитання [6 РМЛ 1.3.1-1] розрізняє відому і нову для себе інформацію [6 РМЛ 1.3.1-2] визначає ключові слова в почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) [6 РМЛ 1.3.1-3]	виокремлює відповідно до самостійно визначених цілей інформацію з одного чи кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів), доцільно використовує її [9 РМЛ 1.3.1]	знаходить потрібну інформацію, відому або нову, в одному чи кількох джерелах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) і використовує її відповідно до самостійно визначених цілей [9 РМЛ 1.3.1-1]
Аналізує та інтерпретує усну інформацію [РМЛ 1.4]	визначає тему, окремі мікротеми, основну ідею, важливі деталі усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 РМЛ 1.4.1]	формулює тему та ідею усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 РМЛ 1.4.1-1] визначає основну і другорядну інформацію, мікротеми, важливі деталі в усному повідомленні (зокрема	визначає тему, основну ідею, окреслює коло порушених у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) проблем, розрізняє важливі для розуміння почутого деталі [9 РМЛ 1.4.1]	окреслює тематику і проблематику повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) для подальшої інтерпретації [9 РМЛ 1.4.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		художньому тексті, медіатексті) [6 РМЛ 1.4.1-2]		виявляє важливі деталі почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) для ілюстрування власного розуміння почутої інформації [9 РМЛ 1.4.1-2]
	пояснює взаємозв'язок між змістом і формою почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 РМЛ 1.4.3]	характеризує особливості форми почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), зумовлені його змістом [6 РМЛ 1.4.3-1]	визначає та прогнозує взаємовплив елементів форми і змісту усного повідомлення в різних ситуаціях спілкування [9 РМЛ 1.4.3]	аналізує стильові, жанрові, естетичні та мовні особливості почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 РМЛ 1.4.3-1] прогнозує, як зміна форми впливає на зміст повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), а зміна змісту впливає на форму [9 РМЛ 1.4.3-2]
	визначає мету	формулює основну мету	визначає мету мовця та	формулює основну мету

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	повідомлення [6 РМЛ 1.4.4]	почутого повідомлення [6 РМЛ 1.4.4-1] на основі формулювання мети прогнозує перебіг подальшої комунікації та/або її результат [6 РМЛ 1.4.4-2]	передбачає комунікативний намір співрозмовника [9 РМЛ 1.4.4]	та прогнозує наміри співрозмовника, у разі потреби ставлячи уточнювальні запитання та цитуючи почуте, для налагодження комунікативної взаємодії та порозуміння [9 РМЛ 1.4.4-1] розрізняє окремі елементи маніпуляції та пропаганди [9 РМЛ 1.4.4-2]
	пов’язує, зіставляє почуте із життєвим досвідом [6 РМЛ 1.4.5]	аргументовано зіставляє почуте із життєвим досвідом [6 РМЛ 1.4.5-1] виявляє взаємозв’язок змісту або інших компонентів літературного твору (цитат, уривків, епізодів, вчинків персонажів тощо) із власними потребами для особистісного розвитку	інтегрує почуте із власним та суспільно-історичним досвідом [9 РМЛ 1.4.5]	обґрунтовує зв’язок почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) із власним та суспільно-історичним, зокрема етнокультурним, досвідом (підтримує діалог “читач — текст — автор”) для оптимізації власної діяльності, зокрема в нових обставинах,

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		[6 РМЛ 1.4.5-2]		прийняття рішень у різних ситуаціях [9 РМЛ 1.4.5-1]
	розрізняє факти, судження та аргументи в почутому [6 РМЛ 1.4.6]	розпізнає наявні в почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) факти, судження та аргументи [6 РМЛ 1.4.6-1] формулює запитання, щоб уточнити розуміння почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 РМЛ 1.4.6-2]	розрізняє основні факти і судження, розуміє підтекст у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) [9 РМЛ 1.4.6]	розпізнає ключові факти і судження про них, вирізняє авторські інтерпретації, розуміє аргументацію в почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті), коментує підтекст [9 РМЛ 1.4.6-1]
Оцінює усну інформацію [РМЛ 1.5]	обґрунтовує своє ставлення до змісту та форми почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 РМЛ 1.5.1]	обґрунтовує достовірність, повноту інформації, у разі потреби звертаючись до відповідних джерел, доречно цитуючи окремі фрагменти почутого повідомлення (зокрема художнього тексту,	оцінює зміст і форму почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 РМЛ 1.5.1]	коментує інформацію (зокрема частково неповну), сприйняту з одного чи кількох джерел [9 РМЛ 1.5.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		медіатексту) [6 РМЛ 1.5.1-1] характеризує почуте з погляду основних правил спілкування, дотримується їх [6 РМЛ 1.5.1-2]		визначає достовірність, новизну, несуперечливість інформації, відповідність своїм переконанням, поглядам [9 РМЛ 1.5.1-2] коментує окремі аспекти форми повідомлення (відповідність ситуації спілкування та соціокультурним нормам) [9 РМЛ 1.5.1-3] обґрунтовує свою позицію щодо почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) з урахуванням власного досвіду та інформації з окремих джерел, які вважає авторитетними [9 РМЛ 1.5.1-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				визначає позицію співрозмовника/мовця та ступінь досягнення мети комунікації [9 РМЛ 1.5.1-5] дослухається до інших думок, демонструючи готовність до зміни власної позиції за умови отримання достатньої аргументації [9 РМЛ 1.5.1-6]
	визначає окремі деталі, що сприяють або заважають комунікації [6 РМЛ 1.5.2]	вказує на окремі особливості, зокрема етнокультурні, що сприяють або заважають ефективній комунікації в конкретній ситуації спілкування [6 РМЛ 1.5.2-1]	визначає істотні деталі, що сприяють або заважають ефективній комунікації [9 РМЛ 1.5.2]	виокремлює істотні особливості, зокрема етнокультурні, що сприяють або заважають ефективній комунікації в різних ситуаціях спілкування [9 РМЛ 1.5.2-1]
	визначає вплив окремих деталей, зокрема художніх деталей, почутого повідомлення (зокрема	характеризує вплив окремих деталей, зокрема художніх деталей, на сприйняття слухачем (адресатом) змісту	виокремлює в почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) важливі деталі, зокрема художні	характеризує роль, виражальні можливості та вплив на слухача (адресата) важливих деталей, зокрема

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	художнього тексту, медіатексту) на слухача (адресата) [6 РМЛ 1.5.3]	почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 РМЛ 1.5.3-1]	деталі, пояснює їх роль, оцінює виражальні можливості [9 РМЛ 1.5.3]	художніх деталей, почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [9 РМЛ 1.5.3-1]
Висловлює та обстоює власні погляди, ідеї, переконання [РМЛ 1.6]	конструктивно спілкується, використовуючи типові мовленнєві засоби [6 РМЛ 1.6.1]	доброзичливо висловлює своє ставлення до думок інших осіб, зважаючи на неповноту або суперечливість почутої інформації [6 РМЛ 1.6.1-1]	обстоює власну позицію щодо особистісно і суспільно важливих питань, зокрема порушених у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті), у реальній ситуації спілкування [6 РМЛ 1.6.1]	логічно і послідовно презентує в доцільній жанровій формі власні погляди, ідеї, переконання, підкріплюючи їх аргументами та наводячи доречні приклади із власного або суспільно-історичного досвіду [9 РМЛ 1.6.1-1]
	обстоює власну позицію щодо певних питань, зокрема порушених у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) [6 РМЛ 1.6.2]	наводить кілька аргументів і прикладів на підтвердження власної позиції, використовуючи типові мовленнєві конструкції, доречні цитати з тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) для увиразнення власних поглядів, ідей, переконань [6 РМЛ 1.6.2-1]		комунікує, визнаючи право на існування іншої думки, з дотриманням принципів етики спілкування, норм літературної вимови [9 РМЛ 1.6.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		логічно структурує власне повідомлення [6 РМЛ 1.6.2-2]		доречно використовує цитати з різних джерел, зокрема із творів національної літератури, для підтвердження та конкретизації власних поглядів, ідей, переконань [9 РМЛ 1.6.1-3]
Використовує вербальні та невербальні засоби під час представлення своїх думок [РМЛ 1.7]	взаємодіє із співрозмовниками, супроводжуючи власне мовлення окремими вербальними та невербальними засобами для досягнення комунікативної мети [6 РМЛ 1.7.1]	використовує вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації із співрозмовниками [6 РМЛ 1.7.1-1] добирає стиль мовлення відповідно до мети, потреб і умов спілкування [6 РМЛ 1.7.1-2] дотримується норм у виборі мовленнєвих засобів [6 РМЛ 1.7.1-3]	здійснює та обґрунтовує самостійний вибір вербальних та невербальних, зокрема неявно виражених, засобів [9 РМЛ 1.7.1]	добирає і використовує необхідні вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації з урахуванням ситуації спілкування, комунікативних намірів, соціального і культурного контексту [9 РМЛ 1.7.1-1] контролює використання невербальних засобів в умовах реалізації типових стратегій спілкування [9 РМЛ 1.7.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				модифікує використання інтонаційних засобів залежно від комунікативної ситуації [9 РМЛ 1.7.1-3]
	збагачує власне мовлення окремими засобами художньої виразності [6 РМЛ 1.7.2]	використовує окремі засоби художньої виразності у власному мовленні [6 РМЛ 1.7.2-1]	використовує засоби художньої виразності для вироблення власного стилю спілкування [9 РМЛ 1.7.2]	використовує різні засоби художньої виразності у власному мовленні, обґрунтовуючи доцільність їх вибору [9 РМЛ 1.7.2-1]
Регулює власний емоційний стан [РМЛ 1.8]	пояснює емоційний стан (свій та інших осіб) з увагою до його відтінків [6 РМЛ 1.8.1]	розповідає про власний емоційний стан, описуючи окремі відтінки настрою, почуттів, переживань тощо під час рефлексії власної діяльності або сприймання тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 РМЛ 1.8.1-1]	аналізує і враховує різні емоційні реакції (свої та інших осіб) для ефективного спілкування [9 РМЛ 1.8.1]	виявляє і передбачає емоційні реакції в різних ситуаціях спілкування [9 РМЛ 1.8.1-1] пояснює причини відповідного емоційного стану в типових життєвих ситуаціях [9 РМЛ 1.8.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		описує емоційний стан інших осіб або літературних персонажів, аналізуючи їх вчинки і висловлювання [6 РМЛ 1.8.1-2]		
	регулює власний емоційний стан під час комунікації [6 РМЛ 1.8.2]	контролює власний емоційний стан під час презентації тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), зокрема під час художньої декламації [6 РМЛ 1.8.2-1]	керує власними емоціями в типових ситуаціях спілкування [9 РМЛ 1.8.2]	здійснює емоційну саморегуляцію, доречно використовуючи вербальні та невербальні засоби (зокрема під час виступу перед аудиторією) [9 РМЛ 1.8.2-1]
	збагачує міжособистісну комунікацію позитивними емоціями [6 РМЛ 1.8.3]	використовує потрібні вербальні та невербальні засоби для збагачення міжособистісної комунікації позитивними емоціями, створення комфортної атмосфери спілкування, спонукання співрозмовників до певних дій [6 РМЛ 1.8.3-1]	здійснює позитивний вплив на емоційний стан співрозмовників для досягнення мети спілкування [9 РМЛ 1.8.3] характеризує міжособистісні взаємодії в тексті (зокрема художньому тексті,	позитивно впливає на емоційний стан учасників групової комунікації, цінуючи власну культурну традицію та виявляючи повагу до інших осіб [9 РМЛ 1.8.3-1] коментує особливості вираження емоційного стану в різних культурах

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		наводить приклади з текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) щодо вміння (невміння) керувати емоціями, пояснюючи емоційний стан літературних персонажів (зважаючи на ситуацію, епоху, національні традиції та звичаї тощо) для розвитку власного емоційного інтелекту [6 РМЛ 1.8.3-2]	медіатексті), вказуючи на розмаїття емоційних станів і пояснюючи їх для розвитку власного емоційного інтелекту [9 РМЛ 1.8.4]	на основі аналізу почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) для розвитку власного емоційного інтелекту [9 РМЛ 1.8.4-1]
2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) і використання її для збагачення власного досвіду				
Сприймає текст [РМЛ 2.1]	відповідно до мети застосовує основні види читання текстів (цілісних, перерваних, змішаних) (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [6 РМЛ 2.1.1]	читає тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних функціональних стилів і жанрів у різний спосіб (оглядово, вибірково тощо) відповідно до мети читання [6 РМЛ 2.1.1-1]	застосовує різні види критичного читання одиничних та множинних (цілісних, перерваних, змішаних) текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) на відому і нову тематику відповідно до мети читання [9 РМЛ 2.1.1]	застосовує різні види критичного читання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних стилів, зокрема фрагментарних, чи уривків з них [9 РМЛ 2.1.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	усвідомлено користується основними складниками (заголовком, змістом, анотацією тощо) джерела інформації (друкованого чи цифрового), а також складниками структури тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 РМЛ 2.1.2]	пояснює функції основних складників друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (заголовка, змісту, анотації тощо), а також розрізняє складники структури тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) відповідно до його жанрово-родової належності та стильових особливостей [6 РМЛ 2.1.2-1] використовує заголовок, зміст та анотацію для оптимізації роботи з текстом [6 РМЛ 2.1.2-2]	ефективно використовує складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації для досягнення мети читання [9 РМЛ 2.1.2]	використовує різні складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (рубрикацію, заголовки, скорочення, виділення тощо) для оптимізації роботи з текстовою інформацією [9 РМЛ 2.1.2-1] визначає специфіку складників структури текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних родів і жанрів, особливості міжродових і міжжанрових утворень [9 РМЛ 2.1.2-2]
	сприймає тексти	співвідносить зміст	сприймає тексти (зокрема	співвідносить зміст

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	(зокрема художні тексти, медіатексти), зважаючи на контекст створення та читацьке сприйняття [6 РМЛ 2.1.3]	сприйнятого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) з історичним і культурним контекстом [6 РМЛ 2.1.3-1]	художні тексти, медіатексти) відповідно до особливостей національної культури та епохи [9 РМЛ 2.1.3]	сприйнятого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) з історичним і соціокультурним контекстами, світоглядною позицією автора [9 РМЛ 2.1.3-1]
Аналізує та інтерпретує текст [РМЛ 2.2]	визначає основні порушені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) проблеми, пов’язуючи їх із життєвим досвідом [6 РМЛ 2.2.1]	характеризує порушені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) проблеми [6 РМЛ 2.2.1-1] проеціює власний або відомий життєвий досвід на порушені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) проблеми [6 РМЛ 2.2.1-2]	визначає і коментує порушені в одному чи кількох текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) проблеми [9 РМЛ 2.2.1]	коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) проблем з урахуванням власного досвіду та культурно-історичного контексту [9 РМЛ 2.2.1-1]
	розрізняє відому і нову, головну і другорядну	знаходить у тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) відому	виокремлює очевидну та приховану інформацію, розрізняє об’єктивні	розмежовує в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті)

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	інформацію, факти і судження в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) [6 РМЛ 2.2.2]	і нову інформацію [6 РМЛ 2.2.2-1] визначає головну і другорядну інформацію у прочитаному тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) [6 РМЛ 2.2.2-2] піддає сумніву інформацію з тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) на підставі розрізнення фактів і суджень про факти [6 РМЛ 2.2.2-3]	факти і суб’єктивні судження в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) [9 РМЛ 2.2.2]	фактичну інформацію, суб’єктивні судження та прихований підтекст, наводить аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментує підтекст, наводить приклади з особистого та суспільного досвіду [9 РМЛ 2.2.2-1]
	визначає тему та мікротеми, основну думку тексту (зокрема художнього тексту,	формулює тему та основну думку тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту)	визначає зв’язок між елементами змісту тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту)	характеризує взаємозв’язок між темою, мікротемами та основною думкою тексту (зокрема

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	медіатексту) [6 РМЛ 2.2.3]	[6 РМЛ 2.2.3-1] виокремлює в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) мікротеми [6 РМЛ 2.2.3-2]	[9 РМЛ 2.2.3]	художнього тексту, медіатексту) [9 РМЛ 2.2.3-1]
	порівнює окремі елементи (теми, ідеї, проблеми, образи, сюжети тощо) тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 РМЛ 2.2.4]	визначає спільні і різні елементи змісту і форми подібних за певними структурними ознаками текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), творів національної літератури [6 РМЛ 2.2.4-1]	зіставляє тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) подібної тематики, зокрема літературні твори різних стилів, літературних напрямів [9 РМЛ 2.2.4]	визначає спільне і різне в певних літературних творах за тематикою, порівнюючи їх проблематику, стиль, мовне оформлення тощо [9 РМЛ 2.2.4-1]
	інтегрує інформацію, подану в різні способи (словесно, графічно тощо) у межах одного	поєднує інформацію, подану в різні способи (словесно, графічно тощо) у межах одного	інтегрує інформацію, подану в різні способи у межах одного або кількох текстів (зокрема	поєднує подану в різні способи інформацію з кількох текстів (зокрема художніх текстів,

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	або кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [6 РМЛ 2.2.5]	або кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [6 РМЛ 2.2.5-1]	художніх текстів, медіатекстів), а також у гіпертекстах у цифровому середовищі [9 РМЛ 2.2.5]	медіатекстів), гіпертекстів у цифровому середовищі [9 РМЛ 2.2.5-1]
	характеризує основні особливості структури та мовного оформлення текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), що належать до різних стилів і жанрів [6 РМЛ 2.2.6]	розрізняє тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних стилів, типів та жанрів у контексті авторського задуму [6 РМЛ 2.2.6-1] розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них [6 РМЛ 2.2.6-2]	визначає зв’язок між елементами змісту, структури та мовним оформленням текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних стилів, а також літературних творів, що належать до різних родів, жанрів, напрямів, течій, епох [9 РМЛ 2.2.6]	характеризує взаємозумовленість елементів змісту, структури та мовного оформлення текстів, зокрема творів національної літератури, різних типів, стилів і жанрів, епох, зважаючи на культурно-історичний контекст, естетичний та ціннісний потенціал [9 РМЛ 2.2.6-1] розпізнає в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) зображувально-виражальні засоби, ознаки авторського стилю, етнокультурні символи [9 РМЛ 2.2.6-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	робить висновки на основі аналізу тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 РМЛ 2.2.7]	формулює висновки відповідно до поставленого завдання на основі аналізу опрацьованого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 РМЛ 2.2.7-1]	робить висновки на основі аналізу та інтерпретації кількох прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [9 РМЛ 2.2.7]	формулює логічні та послідовні висновки на основі аналізу структурно-змістової єдності та інтерпретації кількох прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [9 РМЛ 2.2.7-1]
Збагачує естетичний та емоційно-чуттєвий досвід [РМЛ 2.3]	аналізує емоційний стан літературних персонажів, їх вчинки для моделювання власної поведінки та формування базових морально-етичних норм, виявляючи толерантність [6 РМЛ 2.3.1]	характеризує емоційний стан персонажів у літературному творі, їх поведінку та вчинки, виявляючи толерантність, з увагою до етнокультурної специфіки [6 РМЛ 2.3.1-1] проводить паралелі між образами та ситуаціями, зображеними в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті), і власним життєвим досвідом [6 РМЛ 2.3.1-2]	аналізує причини виникнення емоційного стану персонажів у літературному творі, коментуючи їх вчинки в контексті власного і суспільного досвіду [9 РМЛ 2.3.1]	характеризує поведінку та причини виникнення емоційного стану персонажів у літературному творі, коментує їх вчинки та висловлювання [9 РМЛ 2.3.1-1] проеціює емоційно-чуттєвий досвід персонажів текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) на власну поведінку, переконання, ставлення та цінності [9 РМЛ 2.3.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		проектує власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображено в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) [6 РМЛ 2.3.1-3]		
	висловлює власні почуття, враження і ставлення щодо зображених у тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) людей, подій, ситуацій тощо [6 РМЛ 2.3.2]	висловлює в усній та/або письмовій формі власні почуття, враження, викликані прочитаним, своє ставлення до зображених у тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) людей, подій, ситуацій тощо [6 РМЛ 2.3.2-1]	висловлює власні почуття і враження від прочитання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), аналізуючи наявні в них виражальні засоби [9 РМЛ 2.3.2]	коментує власні почуття під час читання тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) і враження від прочитаного, аналізує вплив виражальних засобів на емоційно-естетичне сприймання тексту [9 РМЛ 2.3.2-1]
		пояснює вплив прочитаного на формування власного естетичного смаку, кола читацьких інтересів [6 РМЛ 2.3.2-2]		
			пояснює естетичну та мистецьку цінність прочитаних текстів (зокрема художніх	обґрунтовує думку щодо естетичної та мистецької цінності прочитаних текстів (зокрема художніх текстів,

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
			текстів, медіатекстів) у культурно-історичному контексті [9 РМЛ 2.3.3]	медіатекстів) у культурно-історичному контексті з урахуванням взаємозв’язків національної культури з іншими культурами [9 РМЛ 2.3.3-1]
Оцінює текст [РМЛ 2.4]	пояснює значення здобутої з прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) інформації, у контексті власного досвіду для розв’язання завдань [6 РМЛ 2.4.1]	обґрунтовує значення інформації, здобутої з прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), для розв’язання завдань, використовуючи різні жанри, форми і способи представлення повідомлень [6 РМЛ 2.4.1-1]	встановлює значення прочитаного в кількох текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) для досягнення визначеної мети діяльності [9 РМЛ 2.4.1]	з’ясовує важливість і прогнозує доцільність подальшого використання інформації, здобутої з кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), спираючись на прочитане та інші джерела [9 РМЛ 2.4.1-1]
	встановлює актуальність і несуперечливість інформації в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) на основі власного досвіду	визначає актуальність і несуперечливість тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) (наприклад, чи наведена інформація є правдивою, незастарілою, не містить суперечностей), на	визначає якість і достовірність інформації на основі власного досвіду, критично сприймаючи думки інших [9 РМЛ 2.4.2]	аргументовано висловлюється про актуальність і достовірність інформації на основі власного досвіду, аналізу прочитаного тексту та критичних суджень інших

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	[6 РМЛ 2.4.2]	основі власного досвіду та досвіду інших осіб [6 РМЛ 2.4.2-1] розкриває актуальність літературних творів у контексті викликів сучасності та власних життєвих потреб [6 РМЛ 2.4.2-2] аргументує власну оцінку прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), наводячи доречні цитати [6 РМЛ 2.4.2-3]		осіб [9 РМЛ 2.4.2-1] робить аргументовані висновки про наявність у тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) ознак маніпулятивного впливу, доречно цитуючи фрагменти [9 РМЛ 2.4.2-2]
			висловлює власну думку про те, як особливості форми, мови тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) впливають на вираження змісту і досягнення відповідної мети [9 РМЛ 2.4.3]	характеризує особливості структури тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), визначаючи функції та роль мовних засобів у ньому [9 РМЛ 2.4.3-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
			визначає роль і місце тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) у культурно-історичному контексті [9 РМЛ 2.4.4]	обстоює власну думку про роль і місце тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту тощо) у культурно-історичному контексті [9 РМЛ 2.4.4-1]
			обговорює тексти (зокрема художні тексти, медіатексти), демонструючи толерантність та усвідомлюючи множинність поглядів та інтерпретацій [9 РМЛ 2.4.5]	пропонує варіанти інтерпретації образів, подій і ситуацій у текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах), зважаючи на потенційну множинність прочитання в різних контекстах [9 РМЛ 2.4.5-1]
Обирає тексти для читання [РМЛ 2.5]	обирає з допомогою вчителя чи інших осіб або самостійно тексти, зокрема твори	залежно від мети читання обирає самостійно або з допомогою інших осіб тексти, зокрема твори	самостійно добирає тексти, зокрема твори національної літератури різних стилів і жанрів	використовує для виконання завдань достовірні та надійні текстові/медіатекстові

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	національної літератури різних стилів і жанрів, залежно від мети читання і наводить окремі аргументи щодо свого вибору [6 РМЛ 2.5.1]	національної літератури різних стилів і жанрів, аргументує свій вибір [6 РМЛ 2.5.1-1] описує свої літературні вподобання, наводячи приклади прочитаних творів [6 РМЛ 2.5.1-2] ефективно використовує інформаційні ресурси (бібліотеки, сайти тощо) для задоволення власних читацьких потреб і розширення кола читацьких інтересів [6 РМЛ 2.5.1-3]	відповідно до мети читання [9 РМЛ 2.5.1]	джерела, аргументує вибір таких джерел [9 РМЛ 2.5.1-1]
	використовує надійні джерела для добору текстів (зокрема художніх текстів,	використовує для розв’язання завдань актуальні та достовірні текстові/медіатекстові	самостійно визначає критерії добору і способи пошуку інформації [9 РМЛ 2.5.2]	обговорює з іншими особами свої читацькі вподобання, наводячи приклади, аргументи,

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	медіатекстів) [6 РМЛ 2.5.2]	джерела інформації [6 РМЛ 2.5.2-1]		презентує прочитаний літературний твір у різний спосіб [9 РМЛ 2.5.2-1]
			керує власною читацькою діяльністю, орієнтується у відповідних джерелах інформації [9 РМЛ 2.5.3]	використовує різні ресурси, зокрема цифрові, для розширення кола читацьких інтересів, демонструючи навички критичного мислення [9 РМЛ 2.5.3-1]
Перетворює текстову інформацію [РМЛ 2.6]	передає тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) словесно (переказ, конспект тощо), графічно (схема, таблиця тощо) [6 РМЛ 2.6.1]	переказує зміст тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) у різний спосіб відповідно до завдання [6 РМЛ 2.6.1-1]	передає тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) словесно та графічно, узагальнюючи, доповнюючи, інтерпретуючи, скорочуючи інформацію [9 РМЛ 2.6.1]	передає зміст прочитаного з кількох джерел, узагальнюючи, скорочуючи, доповнюючи словесно інформацію (реферат, тези тощо) [9 РМЛ 2.6.1-1]
		фіксує потрібні елементи тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), оптимізуючи написане за		представляє текстову інформацію з одного або кількох джерел (зокрема художніх текстів,

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		допомогою окремих графічних позначок [6 РМЛ 2.6.1-2] представляє текстову інформацію з одного джерела (зокрема художнього тексту, медіатексту), використовуючи різні способи і засоби візуалізації змісту [6 РМЛ 2.6.1-3]		медіатекстів), комбінуючи різні способи і засоби візуалізації змісту [9 РМЛ 2.6.1-2]
	трансформує графічну інформацію на основі одного джерела в текстову, зокрема з використанням мультимедійних засобів [6 РМЛ 2.6.2]	створює текст за визначеними характеристиками на основі певної графічної інформації (діаграми, графіка тощо) [6 РМЛ 2.6.2-1]	трансформує графічну інформацію на основі кількох джерел у текстову [9 РМЛ 2.6.2]	створює текст на основі кількох графічних джерел інформації, аналізуючи, порівнюючи, систематизуючи, узагальнюючи та оцінюючи її [9 РМЛ 2.6.2-1]
Читає творчо [РМЛ 2.7]	експериментує із текстом (зокрема художнім текстом, медіатекстом) за аналогією, у разі	творчо опрацьовує прочитаний текст (зокрема художній текст, медіатекст), у разі потреби змінюючи	експериментує з текстом (зокрема художнім текстом, медіатекстом) за самостійно визначеним напрямом	творчо опрацьовує прочитаний текст (зокрема художній текст, медіатекст), передає його в іншому

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	потреби звертаючись по допомогу до інших осіб [6 РМЛ 2.7.1]	персонажів, додаючи окремі епізоди, переказуючи прочитане з позиції одного з персонажів тощо [6 РМЛ 2.7.1-1]	[9 РМЛ 2.7.1]	культурно-історичному контексті [9 РМЛ 2.7.1-1]
	створює елементи власного медіатексту на основі прочитаного, зокрема художнього тексту [6 РМЛ 2.7.2]	за мотивами прочитаного створює власний медійний продукт (мультфільм, театральну сценку, відеоролик, блог тощо) [6 РМЛ 2.7.2-1]	створює власний текст (медіатекст) на основі прочитаного [9 РМЛ 2.7.2]	створює власний або колективний медійний продукт на основі прочитаного [9 РМЛ 2.7.2-1] самостійно добирає та використовує деякі способи творчого експериментування із текстом (зокрема художнім текстом, медіатекстом), зважаючи на власні потреби і мету, етнокультурний контекст та усвідомлюючи ризик несприйняття створеного продукту [9 РМЛ 2.7.2-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема інтерпретація літературних творів національної літератури; взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови				
Створює письмові висловлення [РМЛ 3.1]	записує (від руки або з використанням спеціальних, зокрема цифрових, пристроїв) власні міркування або інформацію з різних джерел [6 РМЛ 3.1.1]	записує власні міркування або інформацію з інших джерел [6 РМЛ 3.1.1-1]	записує (від руки або з використанням спеціальних, зокрема цифрових, пристроїв) власні міркування або інформацію з різних джерел, враховуючи адресата [9 РМЛ 3.1.1]	записує власне або чуже мовлення, використовуючи у разі потреби відповідні прийоми оптимізації викладу думок (різні графічні прийоми, скорочення, виділення тощо) та засоби мовної виразності [9 РМЛ 3.1.1-1]
	створює та самостійно презентує в простий спосіб тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) на визначену тематику	створює письмові тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата та власний	створює тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів, пов’язуючи різні ідеї та аргументуючи власну	створює і презентує тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів на актуальну самостійно визначену

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	[6 РМЛ 3.1.2)	життєвий досвід [6 РМЛ 3.1.2-1]	позицію [9 РМЛ 3.1.2]	тематику [9 РМЛ 3.1.2-1] зіставляє власну думку, зафіксовану у письмовій формі, із думками інших осіб [9 РМЛ 3.1.2-2] обстоює власну позицію щодо порушеної проблеми, аналізуючи та узагальнюючи різні погляди та ідеї [9 РМЛ 3.1.2-3]
	дотримується принципів академічної доброчесності під час створення власних текстів	оформлює власне висловлення, враховуючи принципи академічної доброчесності	дотримується принципів академічної доброчесності під час створення власних текстів	оформлює власне висловлення з дотриманням принципів академічної доброчесності [9 РМЛ 3.1.3-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	[6 РМЛ 3.1.3] добирає потрібні мовні засоби, дотримуючись основних мовних норм [6 РМЛ 3.1.4]	[6 РМЛ 3.1.3-1) складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними словотвірними, лексичними, орфографічними, граматичними, пунктуаційними та стилістичними нормами [6 РМЛ 3.1.4-1] добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення [6 РМЛ 3.1.4-2]	[9 РМЛ 3.1.3] добирає доречні мовні засоби для досягнення відповідної комунікативної мети, дотримується усталених мовних норм [9 РМЛ 3.1.4]	складає та оформлює власні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних, граматичних, пунктуаційних та стилістичних норм [9 РМЛ 3.1.4-1]
			самостійно створює тексти (зокрема художні тексти, медіатексти), виявляючи творчу індивідуальність,	створює самостійно тексти (зокрема художні тексти, медіатексти), використовує різні форми їх презентації для

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
			використовуючи різні способи їх презентації відповідно до мовленнєвої ситуації [9 РМЛ 3.1.5]	досягнення відповідної комунікативної мети [9 РМЛ 3.1.5-1]. добирає виражальні мовні засоби, виявляючи творчу індивідуальність [9 РМЛ 3.1.5-2]
Взаємодіє письмово в режимі реального часу (у цифровому середовищі) [РМЛ 3.2]	створює невеликі типові повідомлення/ медіатексти на захищених цифрових сервісах і в соціальних мережах щодо проблем, пов’язаних з особистим досвідом та освітньою діяльністю [6 РМЛ 3.2.1]	пише невеликі типові повідомлення на захищених цифрових сервісах і в соціальних мережах [6 РМЛ 3.2.1-1] висловлюється у захищеному цифровому середовищі щодо проблем, пов’язаних із власним життєвим досвідом, зокрема навчанням, читацькою практикою [6 РМЛ 3.2.1-2]	створює типові дописи/ медіатексти (зокрема з використанням гіпертекстових посилань) у цифровому середовищі для обговорення особистісних і соціально важливих питань [9 РМЛ 3.2.1]	створює у цифровому середовищі повідомлення/медіатексти різних жанрів (дописи, коментарі, статті, замітки тощо) із застосуванням гіпертекстових посилань для обговорення особистих і соціально важливих проблем [9 РМЛ 3.2.1-1]
	бере участь в	дискутує в	бере участь в	виконує різні ролі у

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	онлайн-дискусіях, розпізнаючи розбіжності в думках співрозмовників і толерантно обстоює власну позицію, дотримується норм етикету [6 РМЛ 3.2.2]	онлайн-середовищі на знайомі теми, пов’язані із власним життєвим досвідом, навчанням, уподобаннями тощо [6 РМЛ 3.2.2-1] порівнює позиції учасників дискусії [6 РМЛ 3.2.2-2] толерантно обстоює власну позицію, звертає увагу на спільні і різні думки учасників дискусії [6 РМЛ 3.2.2-3] дотримується норм етикету під час онлайн-спілкування [6 РМЛ 3.2.2-4]	онлайн-взаємодії, виконуючи різні ролі в невеликих групах і використовуючи типові стратегії співпраці в різних ситуаціях [9 РМЛ 3.2.2]	груповій онлайн-комунікації, обирає потрібні стратегії співпраці в різних ситуаціях спілкування [9 РМЛ 3.2.2-1]
	дотримується основ безпечної поведінки у цифровому середовищі та принципів академічної	взаємодіє з іншими особами у цифровому середовищі, дбаючи про безпеку	бере участь в онлайн-дискусіях, зокрема, виступає в ролі організатора та модератора, розпізнає	організовує та проводить онлайн-дискусію, бере участь в обговоренні суспільно важливих проблем

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	доброчесності [6 РМЛ 3.2.3]	[6 РМЛ 3.2.3-1] дотримується принципів академічної доброчесності під час онлайн-взаємодії [6 РМЛ 3.2.3-2]	розбіжності в думках, толерантно обстоює власну позицію, дотримується норм етикету, принципів академічної доброчесності, зважаючи на міжкультурне різноманіття [9 РМЛ 3.2.3] дотримується основ безпечної поведінки у цифровому середовищі, розпізнає деякі прояви маніпулятивних впливів у цифровому середовищі та уникає їх [9 РМЛ 3.2.4]	[9 РМЛ 3.2.3-1] толерантно коментує різні погляди на проблему обговорення, узагальнює їх, обстоює власну позицію, дотримується норм етикету, принципів академічної доброчесності під час онлайн-спілкування [9 РМЛ 3.2.3-2] вирізняє прояви маніпулятивних впливів у цифровому середовищі та уникає їх [9 РМЛ 3.2.4-1] безпечно спілкується у цифровому середовищі з урахуванням принципів академічної доброчесності [9 РМЛ 3.2.4-2]
Редагує письмові тексти [РМЛ 3.3]	виявляє і виправляє помилки, допущені в тексті, спираючись на засвоєні мовні норми	виправляє помилки у змісті, будові та мовному оформленні власних висловлень	ідентифікує різні види помилок, виправляє та обґрунтовує зроблені виправлення	ідентифікує різні види помилок у змісті, структурі та мовному оформленні, виправляє та обґрунтовує зроблені

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	[6 РМЛ 3.3.1]	[6 РМЛ 3.3.1-1] пояснює окремі виправлення [6 РМЛ 3.3.1-2]	[9 РМЛ 3.3.1]	виправлення [9 РМЛ 3.3.1-1]
	аналізує та вдосконалює зміст написаного, доповнює окремі його частини відповідно до теми та мети висловлювання [6 РМЛ 3.3.2]	аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу [6 РМЛ 3.3.2-1] коригує текст на основі проведеного аналізу [6 РМЛ 3.3.2-2] доповнює та/або змінює окремі частини тексту відповідно до теми та мети висловлювання [6 РМЛ 3.3.2-3] вдосконалює письмовий текст [6 РМЛ 3.3.2-4]	аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети висловлювання, усуває помилки у структурі тексту, враховуючи стилістичні та жанрові особливості тексту [9 РМЛ 3.3.2]	аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети висловлювання, культурного контексту [9 РМЛ 3.3.2-1] усуває помилки у структурі тексту, враховуючи стилістичні та жанрові особливості тексту [9 РМЛ 3.3.2-2]
	обирає доцільні способи вдосконалення	визначає способи запобігання помилкам у власному мовленні	аналізує допущені помилки для того, щоб краще пізнати переваги і	визначає переваги і недоліки власноруч написаних текстів і

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	власного мовлення [6 РМЛ 3.3.3]	[6 РМЛ 3.3.3-1] демонструє здатність до конструктивної взаємодії в процесі редагування [6 РМЛ 3.3.3-2]	недоліки власноруч написаних текстів, визначити власні навчальні цілі [9 РМЛ 3.3.3]	планує власний навчальний прогрес, спираючись на аналіз допущених помилок [9 РМЛ 3.3.3-1] демонструє толерантність і здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування [9 РМЛ 3.3.3-2]
4. Дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, їх аналіз				
Досліджує мовні явища [РМЛ 4.1]	використовує знання про закономірності функціонування мовних одиниць для вдосконалення власного мовлення [6 РМЛ 4.1.1]	виокремлює та розрізняє мовні одиниці кожного з рівнів (звуки, частини слова, слова, форми слова, словосполучення, речення, тексти) [6 РМЛ 4.1.1-1] порівнює та зіставляє мовні одиниці кожного з рівнів за визначеними	розрізняє мовні одиниці різних рівнів на основі аналізу їх характерних ознак і функцій у мовленні, виявляє системні міжрівневі взаємозв’язки між ними, типові закономірності їх функціонування на основі узагальнення власних спостережень [9 РМЛ 4.1.1]	визначає та характеризує системні міжрівневі взаємозв’язки між мовними одиницями різних рівнів, типові закономірності їх функціонування на основі узагальнення власних спостережень за мовою і мовленням, зокрема за літературними творами [9 РМЛ 4.1.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		ознаками [6 РМЛ 4.1.1-2]		використовує знання про системність мовних явищ для вдосконалення власного мовлення [9 РМЛ 4.1.1-2]
	спостерігає за окремими мовними явищами у мовленні, зокрема на прикладі літературних творів [6 РМЛ 4.1.2]	вирізняє окремі мовні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть [6 РМЛ 4.1.2-1] порівнює тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) з погляду наявності в них певних мовних явищ [6 РМЛ 4.1.2-2]	визначає особливості розвитку національної мови, аналізуючи усне мовлення та тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) [9 РМЛ 4.1.2]	аналізує окремі мовні явища в усному мовленні, творах національної літератури, медіатекстах і робить висновки щодо функціонування та доцільності використання певних мовних одиниць [9 РМЛ 4.1.2-1]
Використовує знання з мови в мовленнєвій творчості	виявляє власні мовні вподобання під час добору мовних засобів	творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні	використовує результати власної мовотворчості для особистісного самовираження	творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів нестандартні рішення,

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
[РМЛ 4.2]	[6 РМЛ 4.2.1]	рішення, обґрунтовуючи зроблений вибір [6 РМЛ 4.2.1-1]	[9 РМЛ 4.2.1]	виявляючи художньо-образне, асоціативне мислення [9 РМЛ 4.2.1-1]
	імпровізує з окремими художніми засобами, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [6 РМЛ 4.2.2]	відтворює окремі художні засоби для втілення власних творчих намірів [6 РМЛ 4.2.2-1]	імпровізує з різними художніми засобами, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [9 РМЛ 4.2.2]	імпровізує з текстом (зокрема художнім текстом, медіатекстом), застосовуючи елементи стилізації, пародії тощо, обстоює свою позицію та право на самовираження [9 РМЛ 4.2.2-1]
	використовує твори мистецтва як засіб комунікації з іншими особами [6 РМЛ 4.2.3]	наслідує окремі стильові риси тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) у процесі створення власного тексту або медіатексту для взаємодії з іншими особами [6 РМЛ 4.2.3-1]	використовує твори мистецтва для створення власних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) і під час комунікації [9 РМЛ 4.2.3]	взаємодіє з іншими особами через власну мовотворчість, зокрема через текст або медіатекст (постер, відеоролик тощо) [9 РМЛ 4.2.3-1]
				використовує різноманітні стратегії (вільний запис асоціацій, “карти знань”, складання списків дивних ідей тощо) для

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				продукування нових мистецьких ідей, використовує ідеї інших осіб і доопрацьовує їх з урахуванням принципів академічної доброчесності [9 РМЛ 4.2.3-2]
	збагачує власне мовлення, використовуючи різноманітні джерела [6 РМЛ 4.2.4]	вирізняє спільні та різні риси між власним мовленням і мовленням інших осіб, урізноманітнює власне мовлення завдяки читанню літературних творів, роботі із словниками та довідковими джерелами [6 РМЛ 4.2.4-1]	удосконалює власний стиль мовлення, використовуючи різноманітні джерела [9 РМЛ 4.2.4]	досліджує власне мовлення, аналізує основні риси авторського стилю тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) для вдосконалення власного стилю мовлення [9 РМЛ 4.2.4-1]

Додаток 5
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання
учнів у мовно-літературній галузі (іншомовна освіта)

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
1. Сприйняття усної інформації та письмових текстів іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування				
Сприймає усну інформацію [ІНО 1.1]	розуміє розмову між іншими особами, якщо мовлення чітке та повільне [6 ІНО 1.1.1]	визначає мовленнєву ситуацію та зміст короткої простої розмови, якщо мовлення чітке та повільне [6 ІНО 1.1.1-1]	розуміє розмову між іншими особами, якщо мовлення чітке та повільне [9 ІНО 1.1.1]	стежить за основним змістом розгорнутої дискусії, якщо мовлення чітке та повільне [9 ІНО 1.1.1-1]
	розуміє інформацію, висловлену особою для аудиторії, якщо мовлення чітке та повільне, з тривалими паузами час від часу [6 ІНО 1.1.2]	співвідносить інформацію, сприйняту на слух, яка надана з використанням засобів наочності, якщо мовлення чітке та повільне, з повторами, а тема знайома [6 ІНО 1.1.2-1]	розуміє інформацію, висловлену особою для аудиторії, якщо мовлення чітке та повільне [9 ІНО 1.1.2]	визначає основний зміст простих коротких висловлювань на знайомі теми, зокрема простого висловлювання однієї особи, якщо мовлення чітке та повільне [9 ІНО 1.1.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		визначає просту інформацію, яка пояснюється у передбачуваній ситуації, якщо мовлення чітке та повільне, з тривалими паузами час від часу [6 ІНО 1.1.2-2]		співвідносить інформацію, сприйняту на слух, під час простої, добре структурованої презентації із слайдами, конкретними прикладами або діаграмами, розуміє пояснення до неї [9 ІНО 1.1.2-2]
	розуміє зміст оголошення та інструкції, якщо мовлення чітке та повільне [6 ІНО 1.1.3]	виокремлює основний зміст коротких простих повідомлень, оголошень та інструкцій [6 ІНО 1.1.3-1] розпізнає елементарні інструкції щодо часу, дат тощо, виконання повсякденних завдань [6 ІНО 1.1.3-2]	розуміє зміст оголошень та інструкцій, якщо мовлення чітке та повільне [9 ІНО 1.1.3]	розпізнає просту технічну інформацію, зокрема інструкції до побутових приладів [9 ІНО 1.1.3-1] виконує детальні інструкції [9 ІНО 1.1.3-2] розуміє оголошення в аеропортах, на вокзалах, у транспорті, якщо мовлення чітке та повільне, а сторонній шум мінімальний [9 ІНО 1.1.3-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	розуміє, про що йдеться в аудіозаписах, якщо мовлення чітке та повільне [6 ІНО 1.1.4]	виокремлює основну інформацію з коротких аудіозаписів щодо повсякденних передбачуваних питань, якщо мовлення чітке та повільне [6 ІНО 1.1.4-1] виокремлює важливу інформацію з телевізійних програм, якщо мовлення чітке та повільне [6 ІНО 1.1.4-2] розпізнає важливі моменти розповіді, слідкує за сюжетом повідомлення, якщо мовлення чітке та повільне [6 ІНО 1.1.4-3]	розуміє, про що йдеться в аудіозаписах, якщо мовлення чітке та повільне [9 ІНО 1.1.4]	визначає основний зміст випусків новин і нескладного матеріалу на знайомі теми, записаного на аудіоносії, якщо мовлення чітке та повільне [9 ІНО 1.1.4-1] розпізнає основний зміст і окремі деталі усних повідомлень, якщо мовлення чітке та повільне [9 ІНО 1.1.4-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	сприймає усну інформацію з відеозаписів, якщо мовлення чітке та повільне [6 ІНО 1.1.5]	визначає теми у переглянутих відеозаписах, складає враження про їх основний зміст [6 ІНО 1.1.5-1]	сприймає усну інформацію з відеозаписів, телевізійних програм або фільмів, якщо мовлення чітке та повільне [9 ІНО 1.1.5]	розуміє зміст фільмів, якщо з подій та вчинків героїв можна отримати уявлення про сюжет, а мовлення чітке та повільне [9 ІНО 1.1.5-1] визначає основний зміст телевізійних програм на знайомі теми, якщо мовлення чітке та повільне [9 ІНО 1.1.5-2]
Сприймає письмовий текст [ІНО 1.2]	розуміє прочитані короткі прості листи [6 ІНО 1.2.1]	виокремлює необхідну інформацію, отриману з коротких простих особистих листів [6 ІНО 1.2.1-1] визначає основний зміст простих онлайн-повідомлень [6 ІНО 1.2.1-2]	розуміє прочитану особисту кореспонденцію [9 ІНО 1.2.1]	визначає зміст описів подій, почуттів та побажань в особистих листах, листівках для регулярного спілкування з друзями [9 ІНО 1.2.1-1] виокремлює інформацію про події та емоції з прочитаних простих особистих листів, листівок, зокрема онлайн-повідомлень [9 ІНО 1.2.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				розпізнає зміст стандартної кореспонденції та онлайн-дописів, що стосується особистих інтересів [9 ІНО 1.2.1-3]
	розуміє письмовий текст, здійснює пошук необхідної інформації, якщо в ньому використано прості мовні засоби [6 ІНО 1.2.2]	знаходить конкретну інформацію у простому тексті, викладеному в письмовій формі [6 ІНО 1.2.2-1] знаходить необхідну інформацію у списках та виокремлює деталі [6 ІНО 1.2.2-2] розпізнає знайомі, часто вживані написи, оголошення у громадських місцях [6 ІНО 1.2.2-3]	розуміє письмовий текст, здійснює пошук необхідної інформації [9 ІНО 1.2.2]	здійснює пошук інформації в тексті, пов’язаному з повсякденним життям (листи, брошури) [9 ІНО 1.2.2-1] сприймає важливу інформацію, розміщену на упаковках, інструкціях (приготування їжі, вживання лікарських засобів тощо) [9 ІНО 1.2.2-2] визначає відповідність короткої анотації визначеній темі статті [9 ІНО 1.2.2-3] виокремлює важливу інформацію у простих, чітко структурованих рекламних оголошеннях у друкованих засобах, якщо в них небагато абревіатур [9 ІНО 1.2.2-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	сприймає прочитаний текст, здійснює пошук інформації та аргументації, якщо використано прості мовні засоби [6 ІНО 1.2.3]	виокремлює відповідну інформацію з текстів, які описують людей, місця, повсякденне життя, культуру тощо, якщо в них використано прості мовні засоби [6 ІНО 1.2.3-1] розпізнає інформацію, подану в ілюстрованих брошурах і туристичних картах [6 ІНО 1.2.3-2] визначає факти в короткому описі чи розповіді на теми, що стосуються повсякденної діяльності, якщо в них використано прості мовні засоби і відсутні непередбачувані деталі [6 ІНО 1.2.3-3]	сприймає прочитаний текст, виокремлює інформацію та аргументацію [9 ІНО 1.2.3]	виокремлює основний зміст простих статей на знайомі теми [9 ІНО 1.2.3-1] розпізнає більшість фактичної інформації на знайомі теми, якщо має достатньо часу для повторного читання [9 ІНО 1.2.3-2] визначає основний зміст стислих описів на інформаційних дошках, зокрема на виставках, у музеях [9 ІНО 1.2.3-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		визначає в текстах, розміщених в Інтернеті, інформацію, що належить до особистої [6 ІНО 1.2.3-4]		
	сприймає письмові інструкції, якщо в них використано прості мовні засоби [6 ІНО 1.2.4]	встановлює послідовність виконання простих інструкцій до побутових пристроїв, продуктів харчування, якщо вони ілюстровані та викладені не як суцільний текст [6 ІНО 1.2.4-1] визначає етапи приготування страв за простими рецептами, якщо вони ілюстровані [6 ІНО 1.2.4-2]	читає прості чіткі інструкції [9 ІНО 1.2.4]	встановлює послідовність виконання простих чітких інструкцій до побутових приладів, приготування їжі, інструкцій з техніки безпеки (зокрема інструкцій у громадському транспорті або з використання електроприладів) [9 ІНО 1.2.4-1]
	добирає та читає тексти для задоволення, якщо в них використані прості мовні засоби [6 ІНО 1.2.5]	визначає, про що йдеться в коротких розповідях, коміксах, описах життя людей тощо, складає уявлення про героїв [6 ІНО 1.2.5-1]	добирає та читає тексти, якщо використані в них мовні засоби належать до сфери повсякденного спілкування [9 ІНО 1.2.5]	розпізнає докладний опис місць, подій, почуттів і планів у прочитаних оповіданнях, путівниках і журнальних статтях, якщо мовні засоби часто вживані у повсякденному спілкуванні [9 ІНО 1.2.5-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		знаходить важливу інформацію, яка подається в короткому описі особи [6 ІНО 1.2.5-2]		знаходить інформацію в щоденнику мандрівника щодо подій, особистого досвіду та відкриттів під час подорожі [9 ІНО 1.2.5-2] розпізнає фабулу оповідань, простих новел із чіткою сюжетною лінією, у разі потреби користується словником [9 ІНО 1.2.5-3]
Використовує ефективні стратегії сприйняття усної інформації та письмового тексту [ІНО 1.3]	ідентифікує окремі факти та здогадується про значення невідомих слів з контексту, якщо прослухана інформація чи письмовий текст доступний і стосується повсякденної тематики [6 ІНО 1.3.1]	розуміє загальний зміст коротких текстів і конкретні висловлювання на повсякденні теми, виявляє ймовірне значення невідомих слів із контексту [6 ІНО 1.3.1-1] використовує значення відомих слів, щоб здогадатися про значення невідомих слів у коротких висловлюваннях, що вживаються в повсякденних ситуаціях [6 ІНО 1.3.1-2]	ідентифікує окремі факти та здогадується про значення невідомих слів із контексту [9 ІНО 1.3.1]	співвідносить зміст частини тексту із змістом тексту в цілому, використовує структуру та засоби зв’язності тексту для кращого розуміння аргументації [9 ІНО 1.3.1-1] визначає з контексту значення окремих невідомих слів та зміст речення в цілому, якщо обговорювана тема знайома [9 ІНО 1.3.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		використовує числа, дати, імена, власні іменники тощо, щоб визначити тему тексту [6 ІНО 1.3.1-3] розуміє значення та функцію невідомих виразів з їх розміщення в письмовому тексті (наприклад, на початку чи в кінці листа) [6 ІНО 1.3.1-4]		робить висновки або прогнози щодо змісту прочитаного тексту із заголовку [9 ІНО 1.3.1-3] передбачає послідовність подій, ґрунтуючись на прочитаному початку розповіді [9 ІНО 1.3.1-4] дотримується послідовності аргументації або подій у розповіді, враховуючи засоби зв’язності тексту [9 ІНО 1.3.1-5] здогадується про значення невідомих слів у письмовому тексті шляхом виявлення їх частин [9 ІНО 1.3.1-6]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
2. Взаємодія з іншими особами в усній і письмовій формі та в режимі реального часу через засоби іноземної мови				
Здійснює усну взаємодію [ІНО 2.1]	бере участь у бесіді, дискусії на знайомі теми, демонструє розуміння співрозмовника в передбачуваних повсякденних ситуаціях [6 ІНО 2.1.1]	реагує на звернення, якщо мовлення чітке і повільне, у простих повсякденних ситуаціях, якщо співрозмовник докладає певних зусиль, щоб досягти розуміння [6 ІНО 2.1.1-1] використовує прості повсякденні ввічливі форми привітання і звертання [6 ІНО 2.1.1-2] спілкується з однолітками, ставить запитання та розуміє відповіді, якщо вони стосуються повсякденного життя [6 ІНО 2.1.1-3] пропонує, запрошує, просить вибачення [6 ІНО 2.1.1-4]	бере участь у бесіді, дискусії на теми, що стосуються особистих інтересів, або на теми, пов’язані з повсякденним життям, використовуючи прості мовленнєві засоби, демонструє розуміння співрозмовника у передбачуваних повсякденних ситуаціях [9 ІНО 2.1.1]	вступає без підготовки в розмови на знайомі теми [9 ІНО 2.1.1-1] підтримує розмову або дискусію, окремі висловлення в яких незрозумілі [9 ІНО 2.1.1-2] висловлює власні погляди і думки та запитує про погляди та думки співрозмовника, обговорюючи теми, що стосуються особистих інтересів [9 ІНО 2.1.1-3] висловлює свої думки щодо розв’язання практичних проблем з урахуванням емоційного стану співрозмовників [9 ІНО 2.1.1-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		розповідає про своє самопочуття, використовуючи прості мовні засоби [6 ІНО 2.1.1-5] розповідає про свої уподобання та плани, висловлює власну думку та аргументує її [6 ІНО 2.1.1-6]		
	цілеспрямовано спілкується із співрозмовником, який у разі потреби пропонує допомогу [6 ІНО 2.1.2]	демонструє, що слідкує за ходом розмови, і визначає, що потрібно зробити, якщо співрозмовник докладе певних зусиль, щоб досягти розуміння [6 ІНО 2.1.2-1] веде розмову щодо простих повсякденних завдань, використовуючи прості фрази [6 ІНО 2.1.2-2]	цілеспрямовано співпрацює із співрозмовником [9 ІНО 2.1.2]	визначає основний зміст сказаного, у разі потреби повторює частину сказаного співрозмовником, щоб пересвідчитися у взаєморозумінні [9 ІНО 2.1.2-1] висловлює припущення щодо можливого вирішення питання, наводячи аргументи та пояснення [9 ІНО 2.1.2-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				просить співрозмовника висловитися щодо подальших дій [9 ІНО 2.1.2-3]
	здійснює усну взаємодію з метою отримання товарів та послуг, використовуючи прості фрази у звичному контексті [6 ІНО 2.1.3]	запитує просту інформацію щодо подорожі, користування громадським транспортом, запитує і пояснює, як пройти до певного місця, придбати квитки [6 ІНО 2.1.3-1]	здійснює усну взаємодію з метою отримання товарів та послуг [9 ІНО 2.1.3]	орієнтується в більшості ситуацій, які можуть виникнути під час подорожі: заповнення анкети, замовлення страв тощо; у разі потреби спілкується з відповідним персоналом [9 ІНО 2.1.3-1]
		запитує необхідну інформацію, повідомляє, яку покупку хоче зробити і в якій кількості, замовляє їжу [6 ІНО 2.1.3-2]		орієнтується в типових ситуаціях або у таких, що виходять за межі стандартних, у крамниці, на пошті [9 ІНО 2.1.3-2]
		повідомляє про проблеми із здоров’ям, зокрема з використанням невербальних засобів спілкування, і виявляє свої емоції на отриману відповідь [6 ІНО 2.1.3-3]		просить пояснити різницю між двома або кількома аналогічними товарами у крамниці, щоб обрати один з них, у разі потреби ставить уточнювальні запитання [9 ІНО 2.1.3-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	обмінюється інформацією на звичні та повсякденні теми [6 ІНО 2.1.4]	спілкується під час виконання простих повсякденних завдань, які вимагають простого і прямого обміну інформацією [6 ІНО 2.1.4-1] розпитує та розповідає про навчання та дозвілля [6 ІНО 2.1.4-2] розпитує та пояснює, як дістатися до певного місця за допомогою карти чи плану [6 ІНО 2.1.4-3] запитує та розповідає про подію [6 ІНО 2.1.4-4]	обмінюються інформацією на теми, пов’язані з повсякденним життям, використовуючи прості мовні засоби [9 ІНО 2.1.4]	знаходить і передає просту фактичну інформацію [9 ІНО 2.1.4-1] запитує, як дістатися до певного місця, та розуміє детальні пояснення [9 ІНО 2.1.4-2] дає пораду щодо розв’язання простих ситуацій відповідно до своєї компетентності [9 ІНО 2.1.4-3]
Здійснює письмову взаємодію [ІНО 2.2]	взаємодіє письмово, пише короткі прості листи [6 ІНО 2.2.1]	повідомляє особисту стандартну інформацію, представляючи себе [6 ІНО 2.2.1-1]	взаємодіє письмово, надає просту актуальну інформацію в особистих листах [9 ІНО 2.2.1]	пише особисті листи, детально описує власний досвід, почуття та події [9 ІНО 2.2.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		пише короткі прості листи-подяки та листи-вибачення [6 ІНО 2.2.1-2] пише короткі прості текстові повідомлення, записки, зокрема з використанням електронних засобів [6 ІНО 2.2.1-3] пише короткі вітальні листівки [6 ІНО 2.2.1-4]		пише прості листи та електронні повідомлення фактологічного характеру, зокрема, запитує інформацію, надає її чи просить підтвердити [9 ІНО 2.2.1-2] пише прості заявки з обмеженою кількістю уточнювальних деталей [9 ІНО 2.2.1-3]
	запитує і надає інформацію в записках, повідомленнях та заповнює типові бланки [6 ІНО 2.2.2]	пише короткі прості записки та повідомлення, що стосуються важливих потреб [6 ІНО 2.2.2-1] занотовує події, фіксує дати та час, які необхідно запам’ятати [6 ІНО 2.2.2-2]	взаємодіє через написання записок, повідомлень та заповнення бланків [9 ІНО 2.2.2]	пише записки, що передають нагальну інформацію друзям, працівникам сфери обслуговування, вчителям та іншим особам, у доступній формі пояснюючи те, що вважає важливим [9 ІНО 2.2.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		вносить особисту та іншу інформацію до типових бланків [6 ІНО 2.2.2-3]		записує телефонні повідомлення, що складаються з кількох пунктів, якщо співрозмовник диктує їх чітко, з розумінням ставиться до рівня володіння мовою співрозмовником [9 ІНО 2.2.2-2]
Здійснює онлайн-взаємодію [ІНО 2.3]	здійснює онлайн-взаємодію у формі простої розмови з елементами дискусії [6 ІНО 2.3.1]	бере участь в онлайн-спілкуванні, відповідає на коментарі, висловлює вдячність або просить вибачення з використанням простих мовних засобів [6 ІНО 2.3.1-1] робить короткі онлайн-коментарі, використовуючи прості мовні засоби, у разі потреби звертається до онлайн-словників [6 ІНО 2.3.1-2]	здійснює онлайн-взаємодію у формі розмови та простої дискусії [9 ІНО 2.3.1]	ініціює, підтримує та завершує прості онлайн-дискусії на знайомі теми, робить паузи під час спілкування в режимі реального часу [9 ІНО 2.3.1-1] розміщує прості дописи на знайомі теми під час онлайн-дискусій, які стосуються сфери особистих інтересів, готує текст і використовує онлайн-інструменти (зокрема, словники) для перевірки правильності написаного [9 ІНО 2.3.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				розміщує в Інтернеті дописи про особистий досвід, почуття та події, детально відповідає на коментарі [9 ІНО 2.3.1-3]
	цілеспрямовано налагоджує онлайн-співпрацю [6 ІНО 2.3.2]	заповнює онлайн-анкету, повідомляє особисті та інші дані [6 ІНО 2.3.2-1] виконує прості інструкції та ставить прості запитання під час виконання спільного онлайн-завдання, якщо співрозмовник готовий допомогти [6 ІНО 2.3.2-2]	цілеспрямовано налагоджує онлайн-співпрацю в різних ситуаціях повсякденного життя [9 ІНО 2.3.2]	здійснює онлайн-співпрацю та обмін, який вимагає простого роз’яснення важливих деталей, зокрема реєструється на навчальний курс, екскурсію, захід [9 ІНО 2.3.2-1] здійснює онлайн-взаємодію із співрозмовником або невеликою групою, яка працює над проектом, у разі наявності засобів візуалізації (зображення, статистичні дані, графіки), які ілюструють пов’язані із завданням поняття [9 ІНО 2.3.2-2] виконує інструкції та ставить запитання або просить роз’яснення, щоб виконати спільне онлайн-завдання [9 ІНО 2.3.2-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Використовує ефективні стратегії здійснення взаємодії (в усній і письмовій формі та онлайн-взаємодії) [ІНО 2.4]	ініціює, підтримує та закінчує коротку просту розмову [6 ІНО 2.4.1]	використовує прості прийоми, щоб почати, підтримати та закінчити розмову [6 ІНО 2.4.1-1] привертає до себе увагу вербальними та невербальними засобами, ініціюючи розмову [6 ІНО 2.4.1-2]	ініціює, підтримує та закінчує розмову та просту дискусію [9 ІНО 2.4.1]	долучається до дискусії на теми, пов’язані з повсякденним життям, використовує відповідні мовленнєві засоби [9 ІНО 2.4.1-1] ініціює, підтримує та закінчує просту розмову на знайому тему, пов’язану з особистими інтересами [9 ІНО 2.4.1-2]
	ставить прості запитання під час виконання спільного завдання [6 ІНО 2.4.2]	демонструє те, що слідкує за ходом короткої простої розмови [6 ІНО 2.4.2-1]	ставить запитання під час виконання спільного завдання [9 ІНО 2.4.2]	використовує власний мовленнєвий досвід та комунікативні стратегії, щоб підтримувати розмову чи дискусію [9 ІНО 2.4.2-1] узагальнює основну думку, висловлену в дискусії [9 ІНО 2.4.2-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				повторює частину висловленого співрозмовником для підтвердження взаєморозуміння та дотримання послідовності розмови [9 ІНО 2.4.2-3] запрошує співрозмовника до спілкування [9 ІНО 2.4.2-4]
	просить уточнити, роз’яснити отриману інформацію [6 ІНО 2.4.3]	просить співрозмовника повторити, якщо не розуміє отриманої інформації [6 ІНО 2.4.3-1] просить уточнити ключові слова чи вирази, використовуючи сталі фрази [6 ІНО 2.4.3-2]	просить уточнити, роз’яснити деталі отриманої інформації [9 ІНО 2.4.3]	запитує про додаткові деталі та просить роз’яснення у співрозмовників, щоб підтримувати розмову [9 ІНО 2.4.3-1] просить співрозмовника уточнити, деталізувати висловлену думку [9 ІНО 2.4.3-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		повідомляє про те, що не розуміє отриманої інформації, просить вимовити слово по буквах [6 ІНО 2.4.3-3]		
3. Надання інформації, висловлювання думок, почуттів та ставлення іноземною мовою				
Усно висловлює власні думки, почуття, ставлення та позиції [ІНО 3.1]	розповідає про людей, навколишній світ та побут з урахуванням власного досвіду, висловлює простими фразами свою думку [6 ІНО 3.1.1]	описує простими мовними засобами свою родину, житлові умови, освіту; людей, місця та особисті речі [6 ІНО 3.1.1-1] розповідає про те, що вміє робити добре і не дуже добре [6 ІНО 3.1.1-2] стисло описує свої плани на вихідні дні або канікули [6 ІНО 3.1.1-3]	розповідає про людей, навколишній світ та побут з урахуванням власного досвіду, висловлює свою думку [9 ІНО 3.1.1]	описує предмети, інтереси, упорядковуючи послідовність опису [9 ІНО 3.1.1-1] описує різноманітні знайомі предмети, що входять до сфери особистих інтересів, використовуючи прості мовні засоби [9 ІНО 3.1.1-2] продукує прості розповіді, історії або описи [9 ІНО 3.1.1-3] детально розповідає про власний досвід, описує власні почуття та враження [9 ІНО 3.1.1-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				передає зміст книги або фільму і повідомляє про своє ставлення та почуття [9 ІНО 3.1.1-5]
	надає інформацію співрозмовникові під час тривалого монологу простими фразами [6 ІНО 3.1.2]	дає пояснення щодо повсякденної діяльності, використовуючи прості мовні засоби [6 ІНО 3.1.2-1]	надає інформацію співрозмовникові під час тривалого монологу [9 ІНО 3.1.2]	подає просту фактичну інформацію на знайомі теми [9 ІНО 3.1.2-1]
	обґрунтовує власну думку, використовуючи прості мовні засоби під час монологу [6 ІНО 3.1.3]	висловлює власну аргументовану думку, використовуючи прості мовні засоби під час монологу [6 ІНО 3.1.3-1]	обґрунтовує власну думку, наводить аргументи під час тривалого монологу [9 ІНО 3.1.3]	висловлює власну думку щодо питань, пов’язаних із повсякденним життям [9 ІНО 3.1.3-1] стисло аргументує та пояснює власні думки, плани, дії [9 ІНО 3.1.3-2] схвалює чи не схвалює дії іншої особи та аргументує свою думку [9 ІНО 3.1.3-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	виступає перед аудиторією з коротким простим підготовленим монологом [6 ІНО 3.1.4]	робить коротку підготовлену просту презентацію на знайому тему [6 ІНО 3.1.4-1] відповідає на прості уточнювальні запитання, у разі потреби просить повторити запитання та отримує допомогу щодо формулювання відповідей [6 ІНО 3.1.4-2]	виступає перед аудиторією з підготовленою промовою [9 ІНО 3.1.4]	робить чітку, коротку презентацію на знайому тему, чітко пояснює основні питання [9 ІНО 3.1.4-1] відповідає на уточнювальні запитання, просить повторити, якщо темп мовлення був швидким [9 ІНО 3.1.4-2]
Висловлює свої думки, почуття, ставлення та позиції у письмовій формі [ІНО 3.2]	подає в письмовій формі інформацію про себе, навколишній світ, побут, використовуючи різні типи текстів [6 ІНО 3.2.1]	пише прості фрази та речення про себе, свою родину, житлові умови, освіту, людей і місця, розповідає короткі уявні біографії, використовує фрази і речення з простими словами-зв’язками [6 ІНО 3.2.1-1]	пише прості зв’язні тексти на знайомі теми, що входять до сфери особистих інтересів, поєднує окремі короткі елементи письмового висловлювання, упорядковуючи послідовність опису [9 ІНО 3.2.1]	пише прості, детальні повідомлення на знайомі теми, що входять до сфери особистих інтересів [9 ІНО 3.2.1-1] розповідає про свій досвід, описує почуття і реакції у формі простого зв’язного тексту [9 ІНО 3.2.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		пише вступ до тексту або його продовження, у разі потреби користується словником і довідковими матеріалами [6 ІНО 3.2.1-2]		пише короткі доповіді у стандартному спрощеному форматі з використанням фотографій та ілюстрацій, повідомляє поточну фактичну інформацію та аргументує свої дії [9 ІНО 3.2.1-3]
Використовує ефективні стратегії побудови висловлювання в усній та письмовій формі [ІНО 3.3]	складає план усного або письмового висловлювання [6 ІНО 3.3.1]	використовує необхідний набір фраз із свого мовного і мовленнєвого досвіду [6 ІНО 3.3.1-1]	складає план усного або письмового висловлювання з використанням нового мовного і мовленнєвого матеріалу [9 ІНО 3.3.1]	добирає та випробовує нові фрази і вирази, ініціюючи зворотний зв’язок [9 ІНО 3.3.1-1]
	підтримує розмову, коли співрозмовник не може дібрати необхідний мовний і мовленнєвий матеріал [6 ІНО 3.3.2]	використовує невербальні засоби (жести), щоб уточнити, що хоче сказати [6 ІНО 3.3.2-1] визначає, що має на увазі, вказуючи на це у висловлюванні [6 ІНО 3.3.2-2]	підтримує розмову, допомагаючи співрозмовникові дібрати необхідний мовний і мовленнєвий матеріал та враховуючи його емоційний стан [9 ІНО 3.3.2]	характеризує предмет чи явище, для точного визначення якого не може пригадати слова [9 ІНО 3.3.2-1] передає значення слова за допомогою іншого, яке означає щось подібне [9 ІНО 3.3.2-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	зауважує та виправляє власні прості мовні помилки [6 ІНО 3.3.3]	у разі потреби просить співрозмовника підтвердити, що мовна форма є коректною [6 ІНО 3.3.3-1]	зауважує та виправляє власні мовні помилки, уникаючи непорозуміння [9 ІНО 3.3.3]	виправляє помилки у вживанні часових форм, які призводять до непорозумінь, якщо співрозмовник вказує на проблему [9 ІНО 3. 3.3-1] використовує інші стратегії у побудові висловлювання для уникнення непорозумінь [9 ІНО 3.3.3-2]

Додаток 6
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання учнів
у мовно-літературній галузі (іншомовна освіта, друга іноземна мова)

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
1. Сприйняття усної інформації та письмових текстів іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування				
Сприймає усну інформацію [ІНОД 1.1]	розуміє розмову між іншими особами, якщо мовлення чітке, добре артикульоване та повільне [6 ІНОД 1.1.1]	виокремлює деякі слова та вирази, коли особи говорять про себе, родину, заклад освіти, хобі або оточення, якщо мовлення чітке, добре артикульоване та повільне [6 ІНОД 1.1.1-1]	розуміє розмову між іншими особами, якщо мовлення чітке та повільне [9 ІНОД 1.1.1]	визначає мовленнєву ситуацію та зміст короткої простої розмови, якщо мовлення чітке та повільне [9 ІНОД 1.1.1-1]
	розуміє інформацію, висловлену особою для аудиторії, якщо мовлення чітке та повільне, з тривалими паузами [6 ІНОД 1.1.2]	розпізнає просту інформацію, подану у передбачуваній ситуації (зокрема на екскурсії), якщо мовлення чітке та повільне, з тривалими паузами [6 ІНОД 1.1.2-1]	розуміє інформацію, висловлену особою для аудиторії, якщо мовлення чітке та повільне [9 ІНОД 1.1.2]	співвідносить інформацію, сприйняту на слух, яка підкріплена засобами наочності, якщо мовлення чітке та повільне, а тема знайома [9 ІНОД 1.1.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				розуміє просту інформацію у передбачуваній ситуації, якщо мовлення чітке та повільне [9 ІНОД 1.1.2-2]
	розуміє зміст оголошення та інструкції, якщо мовлення чітке, добре артикульоване та повільне [6 ІНОД 1.1.3]	розуміє оголошення та інструкції, якщо мовлення чітке, добре артикульоване та повільне, виконує короткі прості вказівки [6 ІНОД 1.1.3-1] вказує на предмет, про місцезнаходження якого повідомлено чітко та повільно [6 ІНОД 1.1.3-2] розуміє інформацію, що містить вказівку на числа, ціни, час, якщо вона повідомлена чітко та повільно [6 ІНОД 1.1.3-3]	розуміє зміст оголошення та інструкції, якщо мовлення чітке та повільне [9 ІНОД 1.1.3]	розуміє основний зміст коротких простих повідомлень та оголошень, інструкцій [9 ІНОД 1.1.3-1] розуміє інструкції щодо часу, дат, номерів тощо для виконання повсякденних завдань [9 ІНОД 1.1.3-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	розуміє, про що йдеться в аудіозаписах, якщо мовлення чітке, добре артикульоване та повільне [6 ІНОД 1.1.4]	виокремлює конкретну інформацію (зокрема про місце, час) з коротких аудіозаписів щодо повсякденних передбачуваних подій, якщо мовлення чітке, добре артикульоване та повільне [6 ІНОД 1.1.4-1]	розуміє, про що йдеться в аудіозаписах, якщо мовлення чітке та повільне [9 ІНОД 1.1.4]	виокремлює з коротких аудіозаписів основну інформацію щодо повсякденних передбачуваних подій, якщо мовлення чітке та повільне [9 ІНОД 1.1.4-1] виокремлює важливу інформацію з програм, якщо мовлення чітке та повільне [9 ІНОД 1.1.4-2] розпізнає важливі моменти розповіді та слідкує за сюжетом, якщо мовлення чітке та повільне [9 ІНОД 1.1.4-3]
	сприймає усну інформацію з відеозаписів, якщо мовлення чітке, добре артикульоване та повільне [6 ІНОД 1.1.5]	виокремлює з коротких відеозаписів необхідну інформацію, якщо мовлення чітке, добре артикульоване та повільне [6 ІНОД 1.1.5-1]	сприймає усну інформацію з відеозаписів, якщо мовлення чітке та повільне [9 ІНОД 1.1.5]	визначає теми переглянутих відеозаписів, складає уявлення про їх основний зміст [9 ІНОД 1.1.5-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Сприймає письмовий текст [ІНОД 1.2]	розуміє прочитані короткі листи, якщо використано прості мовні засоби [6 ІНОД 1.2.1]	розуміє короткі листи, читаючи їх пофразово, розпізнає знайомі імена, слова та основні фрази, перечитує в разі потреби [6 ІНОД 1.2.1-1]	розуміє прочитані листи, якщо в них використано прості мовні засоби [9 ІНОД 1.2.1]	виокремлює необхідну інформацію, отриману з особистих листів [9 ІНОД 1.2.1-1] визначає основний зміст простих онлайн-повідомлень [9 ІНОД 1.2.1-2]
	розуміє письмовий текст, здійснює пошук необхідної інформації, якщо в ньому використано прості мовні засоби [6 ІНОД 1.2.2]	розпізнає знайомі імена, слова і базові фрази з простих оголошень щодо поширених повсякденних ситуацій [6 ІНОД 1.2.2-1] знаходить просту інформацію в листівках та брошурах [6 ІНОД 1.2.2-2]	розуміє письмовий текст, здійснює пошук необхідної інформації, якщо в ньому використано прості мовні засоби [9 ІНОД 1.2.2]	знаходить необхідну інформацію в простому тексті, викладеному у письмовій формі [9 ІНОД 1.2.2-1] знаходить інформацію у списках та виокремлює необхідні деталі [9 ІНОД 1.2.2-2] розпізнає знайомі часто вживані написи, оголошення у громадських місцях [9 ІНОД 1.2.2-3]
	розуміє прочитаний текст, здійснює пошук	визначає основний зміст інформаційних	розуміє прочитаний текст, здійснює пошук	виокремлює відповідну інформацію з текстів, які

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	інформації та аргументації, якщо використано прості мовні засоби [6 ІНОД 1.2.3]	матеріалів, зокрема за наявності ілюстрацій [6 ІНОД 1.2.3-1] розпізнає короткі письмові тексти щодо особистих інтересів, зокрема новини про спорт, музику, подорожі, якщо використано прості мовні засоби, ілюстрації чи малюнки [6 ІНОД 1.2.3-2]	інформації та аргументації, якщо використано прості мовні засоби [9 ІНОД 1.2.3]	описують людей, місця, повсякденне життя, культуру тощо, якщо в них використано прості мовні засоби [9 ІНОД 1.2.3-1] розпізнає інформацію, подану в ілюстрованих брошурах і туристичних картах [9 ІНОД 1.2.3-2] визначає факти в короткому описі чи розповіді на теми, що стосуються повсякденної діяльності, якщо в них використано прості мовні засоби [9 ІНОД 1.2.3-3] виокремлює інформацію, яка належить до особистої, розміщену в Інтернеті [9 ІНОД 1.2.3-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	сприймає письмові інструкції, якщо в них використано прості мовні засоби [6 ІНОД 1.2.4]	розпізнає прості короткі інструкції, якщо вони ілюстровані та викладені не як суцільний текст [6 ІНОД 1.2.4-1]	сприймає письмові інструкції, якщо в них використано прості мовні засоби [9 ІНОД 1.2.4]	встановлює послідовність виконання простих інструкцій до побутових пристроїв, продуктів харчування, якщо вони ілюстровані та викладені не як суцільний текст [9 ІНОД 1.2.4-1] визначає етапи приготування страв за простими рецептами, зокрема у разі, коли вони ілюстровані [9 ІНОД 1.2.4-2]
	добирає та читає тексти, якщо у них використано прості мовні засоби [6 ІНОД 1.2.5]	сприймає короткі ілюстровані розповіді про повсякденне життя, якщо в них використано прості мовні засоби [6 ІНОД 1.2.5-1] сприймає короткі ілюстровані оповідання, якщо зображення допомагають здогадатися про зміст тексту [6 ІНОД 1.2.5-2]	добирає та читає тексти, якщо в них використано прості мовні засоби [9 ІНОД 1.2.5]	визначає, про що йдеться у коротких розповідях, коміксах, описах життя людей тощо, та складає уявлення про героїв [9 ІНОД 1.2.5-1] знаходить важливу інформацію, яка подається в короткому описі людини [9 ІНОД 1.2.5-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Використовує ефективні стратегії сприймання усної інформації та письмового тексту [ІНОД 1.3]	ідентифікує окремі факти та здогадується про значення невідомих слів з контексту, якщо прослухана інформація чи письмовий текст стосується повсякденної тематики [6 ІНОД 1.3.1]	розуміє значення невідомого слова для конкретної дії чи предмета за умови, що текст стосується повсякденної тематики [6 ІНОД 1.3.1-1]	ідентифікує окремі факти та здогадується про значення невідомих слів з контексту, якщо прослухана інформація чи письмовий текст стосується повсякденної тематики [9 ІНОД 1.3.1]	розуміє загальний зміст коротких текстів і конкретних висловлювань на повсякденні теми, розуміє значення невідомих слів з контексту [9 ІНОД 1.3.1-1] використовує значення відомих слів, щоб здогадатися про значення незнайомих слів у коротких виразах, що стосуються повсякденної тематики [9 ІНОД 1.3.1-2] використовує числа, дати, власні назви тощо для визначення теми тексту [9 ІНОД 1.3.1-3] розуміє значення та функцію невідомих виразів за їх розміщенням у письмовому тексті, зокрема на початку чи в кінці листа [9 ІНОД 1.3.1-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	2. Взаємодія з іншими особами в усній і письмовій формі та в режимі реального часу через засоби іноземної мови			
Здійснює усну взаємодію [ІНОД 2.1]	бере участь у бесіді, яка стосується нагальних потреб і знайомих тем, демонструє розуміння співрозмовника в передбачуваних повсякденних ситуаціях [6 ІНОД 2.1.1]	реагує на вирази повсякденного вжитку, що використовуються для задоволення нагальних необхідності, якщо співрозмовник у разі потреби повторює сказане, а мовлення чітке та повільне [6 ІНОД 2.1.1-1] сприймає повільно артикульовані запитання та інструкції, адресовані безпосередньо йому, дотримується простих вказівок [6 ІНОД 2.1.1-2] розповідає про своє самопочуття, використовуючи прості мовні засоби та кліше [6 ІНОД 2.1.1-3]	бере участь у бесіді, дискусії на знайомі теми, демонструє розуміння співрозмовника у передбачуваних повсякденних ситуаціях [9 ІНОД 2.1.1]	реагує на чітке та повільне мовлення у простих повсякденних ситуаціях, якщо співрозмовник докладає певних зусиль, щоб досягти розуміння [9 ІНОД 2.1.1-1] спілкується з однолітками, ставить запитання та розуміє відповіді, якщо вони стосуються повсякденних ситуацій [9 ІНОД 2.1.1-2] бере участь у простій розмові на знайому тему [9 ІНОД 2.1.1-3] розповідає про свої уподобання та плани, висловлює власну думку та аргументує її [9 ІНОД 2.1.1-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		представляється та використовує прості вирази для привітання і прощання [6 ІНОД 2.1.1-4]		
	цілеспрямовано спілкується, якщо співрозмовник звертається безпосередньо до нього, а мовлення чітке та повільне [6 ІНОД 2.1.2]	реагує на запитання та інструкції, якщо співрозмовник звертається безпосередньо до нього, а мовлення чітке та повільне [6 ІНОД 2.1.2-1] виконує прості інструкції, що містять вказівку на час, місце, числа тощо [6 ІНОД 2.1.2-2]	цілеспрямовано спілкується із співрозмовником, який пропонує допомогу в разі потреби [9 ІНОД 2.1.2]	демонструє те, що слідкує за ходом розмови, і визначає, що потрібно зробити, якщо співрозмовник докладе певних зусиль, щоб досягти розуміння [9 ІНОД 2.1.2-1] веде розмову щодо простих повсякденних завдань, використовуючи прості фрази, зокрема для того, щоб попросити чи дати, отримати просту інформацію та обговорити подальші дії [9 ІНОД 2.1.2-2]
	здійснює усну взаємодію з метою отримання товарів та послуг, використовуючи прості фрази у звичному контексті [6 ІНОД 2.1.3]	просить про послугу, використовуючи прості вирази [6 ІНОД 2.1.3-1]	здійснює усну взаємодію з метою отримання товарів та послуг, використовуючи прості фрази в знайомому контексті [9 ІНОД 2.1.3]	запитує просту інформацію щодо подорожі, користування громадським транспортом, зокрема запитує і пояснює, як пройти до певного місця, придбати квитки [9 ІНОД 2.1.3-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		оперує категоріями чисел, кількості, вартості, часу [6 ІНОД 2.1.3-2]		запитує необхідну інформацію, зокрема повідомляє, яку покупку хоче зробити, в якій кількості, замовляє їжу [9 ІНОД 2.1.3-2] повідомляє про проблеми із здоров'ям, зокрема з використанням невербальних засобів спілкування, виявляє свої емоції щодо отриманої інформації [9 ІНОД 2.1.3-3]
	обмінюється інформацією на знайомі та повсякденні теми [6 ІНОД 2.1.4]	запитує та відповідає на прості запитання, висловлює враження [6 ІНОД 2.1.4-1] запитує та відповідає на запитання про себе та інших осіб, зокрема місце проживання [6 ІНОД 2.1.4-2]	обмінюється інформацією на знайомі та повсякденні теми [9 ІНОД 2.1.4]	спілкується під час виконання простих повсякденних завдань, які вимагають обміну інформацією [9 ІНОД 2.1.4-1] розпитує та розповідає про навчання та дозвілля [9 ІНОД 2.1.4-2] розпитує та пояснює, як дістатися до певного місця за допомогою карти чи плану [9 ІНОД 2.1.4-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				запитує та розповідає про подію [9 ІНОД 2.1.4-4]
Здійснює письмову взаємодію [ІНОД 2.2]	взаємодіє в письмовій формі, пише короткі, прості листи, повідомляючи особисту інформацію [6 ІНОД 2.2.1]	пише повідомлення, що складаються з коротких речень про хобі, уподобання, вживаючи прості слова та сталі вирази, у разі потреби з використанням словника [6 ІНОД 2.2.1-1] пише короткі повідомлення в листівках [6 ІНОД 2.2.1-2]	взаємодіє в письмовій формі, пише прості листи [9 ІНОД 2.2.1]	повідомляє особисту стандартну інформацію, представляючи себе [9 ІНОД 2.2.1-1] пише прості листи-подяки та листи-вибачення [9 ІНОД 2.2.1-2] пише прості записки, повідомлення, зокрема з використанням електронних засобів [9 ІНОД 2.2.1-3] пише вітальні листівки [9 ІНОД 2.2.1-4]
	запитує і надає інформацію в записках, повідомленнях, що стосуються нагальних потреб [6 ІНОД 2.2.2]	пише числа та дати, своє ім’я, національність, адресу, вік, дату народження тощо в записках та коротких повідомленнях [6 ІНОД 2.2.2-1]	запитує і надає інформацію в записках, повідомленнях та заповнює типові бланки [9 ІНОД 2.2.2]	пише короткі прості записки та повідомлення, що стосуються нагальних потреб [9 ІНОД 2.2.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				занотовує події, відповідні дати та час, які необхідно запам’ятати [9 ІНОД 2.2.2-2] вносить особисту та іншу інформацію до типових бланків [9 ІНОД 2.2.2-3]
Здійснює онлайн-взаємодію [ІНОД 2.3]	здійснює онлайн-взаємодію у формі простої розмови [6 ІНОД 2.3.1]	робить короткі прості повідомлення та онлайн-дописи, які складаються з коротких речень [6 ІНОД 2.3.1-1]	здійснює онлайн-взаємодію у формі простої розмови з елементами дискусії [9 ІНОД 2.3.1]	бере участь в онлайн-спілкуванні на базовому рівні, використовуючи сталі вирази; відповідає на коментарі; висловлює з використанням простих мовних засобів вдячність або просить вибачення [9 ІНОД 2.3.1-1] робить короткі онлайн-коментарі, використовуючи прості мовні засоби, у разі потреби звертається до онлайн-словників [9 ІНОД 2.3.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	налагоджує онлайн-співпрацю, використовуючи прості мовні засоби [6 ІНОД 2.3.2]	використовує прості слова, символи та сталі вирази, стисло реагуючи на прості онлайн-дописи, посилання та медіа-об’єкти, висловлює подяку чи вибачення [6 ІНОД 2.3.2-1]	цілеспрямовано налагоджує онлайн-співпрацю [9 ІНОД 2.3.2]	заповнює онлайн-анкету, повідомляючи особисті та інші дані [9 ІНОД 2.3.2-1]. виконує прості інструкції та ставить прості запитання під час виконання спільного онлайн-завдання, якщо партнер готовий допомогти [9 ІНОД 2.3.2-2]
Використовує ефективні стратегії здійснення взаємодії в усній і письмовій формі [ІНОД 2.4]	просить уточнити або роз’яснити отриману інформацію, використовуючи прості мовні засоби [6 ІНОД 2.4.1]	пояснює з використанням інтонації та жестів, що не розуміє отриманої інформації [6 ІНОД 2.4.1-1] пояснює з використанням простих мовних засобів, що не розуміє отриманої інформації [6 ІНОД 2.4.1-2]	ініціює, підтримує та закінчує коротку просту розмову [9 ІНОД 2.4.1]	використовує прості прийоми, щоб почати, підтримати та закінчити розмову [9 ІНОД 2.4.1-1] привертає до себе увагу вербальними і невербальними засобами для ініціювання розмови [9 ІНОД 2.4.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
			ставить прості запитання під час виконання колективного завдання [9 ІНОД 2.4.2]	демонструє те, що слідкує за ходом короткої простої розмови [9 ІНОД 2.4.2-1]
			просить уточнити або роз’яснити отриману інформацію [9 ІНОД 2.4.3]	просить співрозмовника повторити, якщо не розуміє отриманої інформації [9 ІНОД 2.4.3-1] просить уточнити ключові слова, фрази, використовуючи сталі вирази [9 ІНОД 2.4.3-2] повідомляє про те, що не розуміє отриманої інформації, просить вимовити слово по буквах [9 ІНОД 2.4.3-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
3. Надання інформації, висловлювання думок, почуттів та ставлення іноземною мовою				
Усно висловлює власні думки, почуття, ставлення та позиції [ІНОД 3.1]	використовує прості, здебільшого відокремлені фрази, щоб розповісти про людей та побут [6 ІНОД 3.1.1]	описує себе, місце, де живе [6 ІНОД 3.1.1-1] описує з використанням простих мовних засобів своє повсякденне життя [6 ІНОД 3.1.1-2]	розповідає простими фразами про людей, навколишній світ та побут з урахуванням власного досвіду, висловлює своє ставлення до сказаного [9 ІНОД 3.1.1]	описує з використанням простих мовних засобів свою родину, житлові умови, освіту; людей, місця та особисті речі [9 ІНОД 3.1.1-1] стисло описує свої плани, зокрема на вихідні дні або канікули [9 ІНОД 3.1.1-2]
	надає інформацію співрозмовникові простими фразами під час монологу [6 ІНОД 3.1.2]	описує за допомогою простих слів і виразів предмет чи малюнок, якщо має змогу заздалегідь підготуватися [6 ІНОД 3.1.2-1]	надає інформацію під час монологу, використовуючи прості мовні засоби [9 ІНОД 3.1.2] обґрунтовує власну думку, наводить аргументи, використовуючи прості мовні засоби [9 ІНОД 3.1.3]	дає прості пояснення щодо повсякденної діяльності, використовуючи прості мовні засоби [9 ІНОД 3.1.2-1] висловлює власну аргументовану думку, використовуючи прості мовні засоби [9 ІНОД 3.1.3-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
			виступає перед аудиторією з коротким простим підготовленим повідомленням [9 ІНОД 3.1.4]	робить коротку підготовлену просту презентацію на знайому тему [9 ІНОД 3.1.4-1] відповідає на прості уточнювальні запитання, у разі потреби просить повторити запитання та отримує допомогу щодо формулювання відповідей [9 ІНОД 3.1.4-2]
Висловлює свої думки, почуття, ставлення у письмовій формі [ІНОД 3.2]	надає у письмовій формі інформацію про себе, використовуючи прості мовні засоби [6 ІНОД 3.2.1]	описує приміщення з використанням простих мовних засобів [6 ІНОД 3.2.1-1] пише прості фрази та речення про себе та оточуючих [6 ІНОД 3.2.1-2] використовує прості мовні засоби для опису предметів [6 ІНОД 3.2.1-3]	надає у письмовій формі інформацію про себе, навколишній світ, побут, використовуючи різні типи текстів [9 ІНОД 3.2.1]	пише прості фрази та речення про себе, свою родину, житлові умови, освіту; людей і місця, короткі прості уявні біографії [9 ІНОД 3.2.1-1] пише вступ до тексту або його продовження, у разі потреби використовуючи словник і довідкові матеріали [9 ІНОД 3.2.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Використовує ефективні стратегії побудови усного та письмового висловлювання [ІНОД 3.3]	використовує прості, здебільшого відокремлені фрази, щоб підтримувати розмову [6 ІНОД 3.3.1]	використовує невербальні засоби (жести) для уточнення значення простих слів [6 ІНОД 3.3.1-1]	складає план усного або письмового висловлювання [9 ІНОД 3.3.1]	використовує необхідний набір фраз із свого мовного і мовленнєвого досвіду [9 ІНОД 3.3.1-1]
			підтримує розмову, коли співрозмовник не може дібрати необхідний мовний і мовленнєвий матеріал [9 ІНОД 3.3.2]	використовує невербальні засоби (жести), щоб уточнити, що хоче сказати [9 ІНОД 3.3.2-1] пояснює, що має на увазі, уточнює висловлювання [9 ІНОД 3.3.2-2]
			зауважує та виправляє власні прості мовні помилки [9 ІНОД 3.3.3]	у разі потреби просить підтвердити, що повідомлення не містить помилок [9 ІНОД 3.3.3-1]

Додаток 7
до Державного стандарту

МАТЕМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	Уміння: чітко і зрозуміло формулювати думки, аргументувати, ставити запитання і розпізнавати проблеми формулювати висновки на основі інформації, поданої в різних формах доречно та коректно вживати в мовленні математичну термінологію, вести критичний та конструктивний діалог поповнювати свій словниковий запас Ставлення: визнання важливості чітких і лаконічних формулювань та повага до державної мови
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою Уміння: розуміти і перетворювати тексти математичного змісту рідною мовою зіставляти математичні терміни та поняття рідною та державною мовою правильно та доречно вживати математичну термінологію, грамотно висловлюватися Ставлення: розуміння цінності мовного різноманіття та повага до рідної мови

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	Здатність спілкуватися іноземними мовами
	Уміння:
	поповнювати словниковий запас математичними термінами іншомовного походження
	зіставляти математичний термін чи його буквене позначення з відповідником іноземною мовою для пошуку інформації в іншомовних джерелах
	Ставлення:
	усвідомлення важливості правильного використання математичних термінів та їх позначення в різних мовах у навчанні та повсякденному житті
Математична компетентність	Уміння:
	оперувати текстовою і числовою інформацією, геометричними об’єктами на площині та в просторі
	встановлювати кількісні та просторові відношення між реальними об’єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо)
	обирати, створювати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об’єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати
	здійснювати прогнози в контексті навчальних і практичних задач
	доводити правильність тверджень
	застосовувати логічні способи мислення під час розв’язування пізнавальних і практичних задач, пов’язаних з реальними об’єктами
	використовувати математичні методи в життєвих ситуаціях
	Ставлення:
	готовність шукати пояснення та оцінювання правильності аргументів
	усвідомлення важливості математики як мови науки, техніки та технологій

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій	Уміння: будувати та досліджувати математичні моделі природних явищ і процесів робити висновки на основі міркувань та свідчень обґрунтовувати рішення Ставлення: критичне оцінювання досягнень науково-технічного прогресу усвідомлення важливості математики для опису та пізнання навколишнього світу
Інноваційність	Уміння: генерувати нові ідеї щодо розв’язання проблемної ситуації, аналізувати та планувати їх втілення Ставлення: відкритість до інновацій, позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших осіб
Екологічна компетентність	Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі, які можна розв’язати, використовуючи засоби математики оцінювати, прогнозувати вплив людської діяльності на довкілля через побудову та дослідження математичних моделей природних процесів і явищ Ставлення: зацікавленість у дотриманні умов екологічної безпеки та сталому розвитку суспільства визнання ролі математики в розв’язанні проблем довкілля

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Інформаційно-комунікаційна компетентність	Уміння: структурувати дані діяти за алгоритмом та складати алгоритм визначати достатність даних для розв’язання задачі використовувати різні знакові системи оцінювати достовірність інформації доводити істинність тверджень Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання усвідомлення важливості інформаційно-комунікаційних технологій для ефективного розв’язання математичних задач
Навчання впродовж життя	Уміння: організовувати та планувати свою навчальну діяльність моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності доводити правильність чи помилковість суджень Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і умінь зацікавленість у пізнанні світу та розуміння важливості навчання впродовж життя прагнення вдосконалювати результати людської діяльності

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Громадянські та соціальні компетентності	Громадянські компетентності Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших осіб, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події у державі на основі статистичних даних врахувати правові, етичні і соціальні наслідки прийняття рішень розпізнавати інформаційні маніпуляції Ставлення: налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків Соціальні компетентності Уміння: співпрацювати в команді для розв’язання проблеми аргументувати та обстоювати власну позицію приймати аргументовані рішення на основі аналізу всіх даних та формування причиново-наслідкових зв’язків проблемної ситуації робити споживчий вибір послуг і товарів на основі чітких критеріїв, використовуючи математичні вміння Ставлення: ощадливість і поміркованість рівне ставлення до інших осіб та відповідальність за спільну справу

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Культурна компетентність	Уміння: бачити математику у творах мистецтва будувати фігури, графіки, схеми, діаграми тощо унаочнювати математичні моделі здійснювати необхідні розрахунки для встановлення пропорцій, відтворення перспектив, створення об’ємно-просторових композицій Ставлення: усвідомлення взаємозв’язку математики та культури на прикладах із живопису, музики, архітектури тощо розуміння важливості внеску математиків у загальносвітову культуру
Підприємливість та фінансова грамотність	Уміння: генерувати нові ідеї, аналізувати, ухвалювати оптимальні рішення, розв’язувати життєві проблеми обстоювати свою позицію, дискутувати використовувати різні стратегії, шукати оптимальні способи розв’язання проблемних ситуацій будувати та досліджувати математичні моделі економічних процесів планувати та організовувати діяльність для досягнення цілей аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет, використовуючи математичні методи Ставлення: відповідальність та ініціативність, впевненість у собі розуміння важливості математичних розрахунків та оцінювання ризиків

Базові знання

Методологія математики: математична термінологія і символіка; математичні твердження; аксіоми і теореми; методи доведення тверджень; індуктивні та дедуктивні міркування; формулювання, доведення та спростування гіпотез; метод математичного моделювання.

Числа і вирази: числові множини; натуральні, цілі, раціональні та ірраціональні числа, дії із ними та їх порівняння; десяткові дроби; відношення і відносні величини, відсотки, пропорції; вирази та їх перетворення.

Рівняння і нерівності: рівняння та системи рівнянь; нерівності та системи нерівностей.

Функції: функціональні залежності; елементарні функції та їх властивості; числові послідовності; арифметична та геометрична прогресії.

Геометрія і вимірювання геометричних величин: первинні геометричні об’єкти (фігури та відношення); аксіоми планіметрії; найпростіші геометричні фігури; трикутники, многокутники; основні геометричні форми: лінії, поверхні, тіла; коло і круг; многогранники і тіла обертання: призма, піраміда, циліндр, конус, куля; геометричні перетворення (рухи, перетворення подібності); рівність та подібність фігур; вимірювання відрізків та кутів; площа плоскої геометричної фігури; об’єм та площа поверхні тіла; вимірювання та обчислення площ і об’ємів фігур.

Координати і вектори: система координат, прямокутна декартова система координат; лінії в прямокутній декартовій системі координат на площині; скалярні та векторні величини; координати вектора; відношення векторних величин; операції над векторами.

Дані, статистика та ймовірність: дані, їх види, представлення та перетворення; статистичне дослідження та його основні етапи; числові характеристики вибірки; елементи комбінаторики; ймовірність випадкової події.

_____

Додаток 8
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання учнів
у математичній освітній галузі

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
1. Дослідження ситуацій і виокремлення проблем, які можна розв’язати із застосуванням математичних методів				
Вирізняє серед ситуацій із повсякденного життя ті, що розв’язуються математичними методами [МАО 1.1]	вирізняє серед проблемних ситуацій ті, що розв’язуються математичними методами [6 МАО 1.1.1]	вирізняє проблемні ситуації, які можуть бути розв’язані відомими математичними методами [6 МАО 1.1.1-1] виокремлює в конкретній проблемній ситуації її окремі складові частини, що можуть бути розв’язані математичними методами [6 МАО 1.1.1-2]	вирізняє серед проблемних ситуацій ті, що розв’язуються математичними методами [9 МАО 1.1.1]	вирізняє проблемні ситуації, які можуть бути розв’язані математичними методами [9 МАО 1.1.1-1] виокремлює в конкретній проблемній ситуації її складові частини, що можуть бути розв’язані математичними методами [9 МАО 1.1.1-2]
	виокремлює подібні ситуації [6 МАО 1.1.2]	вирізняє проблемну ситуацію з аналогічним способом розв’язання [6 МАО 1.1.2-1]	виокремлює групу проблемних ситуацій, для розв’язання яких можна застосувати подібні методи [9 МАО 1.1.2]	виокремлює спільні ознаки проблемних ситуацій, для розв’язання яких можна застосувати подібні методи [9 МАО 1.1.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Досліджує, аналізує дані та зв’язки між ними, оцінює їх достовірність та доцільність використання [МАО 1.2]	досліджує проблемну ситуацію, отримує дані, перевіряє достовірність даних [6 МАО 1.2.1]	вирізняє у проблемній ситуації математичні дані [6 МАО 1.2.1-1]. розрізняє початкові дані та шукані результати [6 МАО 1.2.1-2]	досліджує проблемну ситуацію, використовуючи різноманітні джерела інформації, оцінює повноту і достовірність інформації [9 МАО 1.2.1]	досліджує проблемну ситуацію, використовуючи різноманітні інформаційні джерела [9 МАО 1.2.1-1] розпізнає неповну інформацію, маніпулювання даними [9 МАО 1.2.1-2]
	аналізує дані, описує зв’язки між ними, подає дані у різних формах [6 МАО 1.2.2]	описує зв’язки між даними [6 МАО 1.2.2-1] записує та представляє дані у текстовій, табличній та графічній формі [6 МАО 1.2.2-2]	інтерпретує дані та встановлює взаємозв’язки, подає дані в різних формах [9 МАО 1.2.2]	інтерпретує дані, оцінює достовірність даних, аналізує та систематизує пов’язані між собою дані, подає їх у різних формах [9 МАО 1.2.2-1]
	добирає дані, потрібні для розв’язання проблемної ситуації [6 МАО 1.2.3]	визначає дані, які є необхідними для розв’язання проблемної ситуації [6 МАО 1.2.3-1]	добирає дані, потрібні для розв’язання проблемної ситуації, які можуть мати певні обмеження або потребують встановлення певних припущень [9 МАО 1.2.3]	приймає рішення щодо відбору даних, потрібних для розв’язання проблемної ситуації, які можуть мати деякі обмеження або потребують встановлення певних припущень [9 МАО 1.2.3-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Прогнозує результат розв’язання проблемної ситуації [МАО 1.3]	визначає, що саме може бути результатом розв’язання проблемної ситуації [6 МАО 1.3.1]	прогнозує межі, точність, можливі форми представлення результату [6 МАО 1.3.1-1]	визначає, що саме може бути результатом розв’язання проблемної ситуації [9 МАО 1.3.1]	прогнозує межі, точність, наявність кількох варіантів розв’язання та можливі форми представлення результату [9 МАО 1.3.1-1]
			припускає можливість існування альтернативного варіанта розв’язання [9 МАО 1.3.2]	передбачає можливість існування альтернативного варіанта розв’язання проблемної ситуації з урахуванням можливих ризиків [9 МАО 1.3.2-1]
2. Моделювання процесів і ситуацій, розроблення стратегій, планів дій для розв’язання проблемних ситуацій				
Сприймає і перетворює інформацію математичного змісту [МАО 2.1]	добирає, впорядковує, фіксує, перетворює звукову, текстову, графічну інформацію математичного змісту, зокрема в цифровому середовищі [6 МАО 2.1.1]	використовує інформаційно-комунікаційні технології для пошуку та зберігання інформації математичного змісту [6 МАО 2.1.1-1]	добирає, впорядковує, фіксує, перетворює звукову, текстову, графічну інформацію математичного змісту з надійних джерел [9 МАО 2.1.1]	знаходить і опрацьовує інформацію математичного змісту, визначає достатність інформації і надійність джерел [9 МАО 2.1.1-1]
				використовує обчислювальні та графічні можливості спеціалізованого програмного забезпечення

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		читає таблиці, діаграми, формули, графіки [6 МАО 2.1.1-2]		для систематизації та інтерпретації даних і побудови допоміжних моделей [9 МАО 2.1.1-2]
	перетворює, представляє та поширює інформацію математичного змісту з використанням різних засобів, зокрема цифрових [6 МАО 2.1.2]	перетворює текстову інформацію математичного змісту в таблиці та діаграми [6 МАО 2.1.2-1] презентує свої висновки чи способи розв’язання усно або письмово, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [6 МАО 2.1.2-2]	використовує інформаційно-комунікаційні технології для опрацювання, перетворення і поширення інформації математичного змісту, висловлює власні судження [9 МАО 2.1.2]	представляє і поширює інформацію математичного змісту з використанням різних засобів, зокрема цифрових, висловлює власні судження [9 МАО 2.1.2-1] перетворює інформацію математичного змісту різними способами у різні форми, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [9 МАО 2.1.2-2]
Розробляє стратегії розв’язання проблемних ситуацій [МАО 2.2]	обирає способи та розробляє план дій, необхідних для розв’язання проблемної ситуації [6 МАО 2.2.1]	планує власні дії, спрямовані на розв’язання проблемної ситуації [6 МАО 2.2.1-1]	шукає підходи та визначає власний спосіб розв’язання проблемної ситуації [9 МАО 2.2.1]	у співпраці з іншими особами планує дії, спрямовані на розв’язання проблемної ситуації [9 МАО 2.2.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		пропонує ідеї щодо ходу розв’язання проблемної ситуації [6 МАО 2.2.1-2]		виявляє ініціативу та пропонує ідеї щодо ходу розв’язання проблемної ситуації [9 МАО 2.2.1-2]
	шукає альтернативні способи розв’язання проблемної ситуації [6 МАО 2.2.2]	пропонує альтернативний спосіб розв’язання проблемної ситуації [6 МАО 2.2.2-1]	використовує різноманітні підходи для розв’язання проблемної ситуації [9 МАО 2.2.2]	пропонує альтернативні способи розв’язання проблемної ситуації [9 МАО 2.2.2-1]
Створює математичну модель проблемної ситуації [МАО 2.3]	визначає компоненти математичної моделі проблемної ситуації та взаємозв’язки між ними [6 МАО 2.3.1]	визначає компоненти математичної моделі проблемної ситуації, взаємозв’язки між ними, їх повноту [6 МАО 2.3.1-1]	визначає компоненти проблемної ситуації та взаємозв’язки між ними, здійснює перехід від абстрактного до конкретного і навпаки [9 МАО 2.3.1]	визначає компоненти математичної моделі проблемної ситуації, взаємозв’язки між ними, їх достатність для запису проблемної ситуації у математичному вигляді [9 МАО 2.3.1-1]
				здійснює перехід від абстрактного до конкретного і навпаки [9 МАО 2.3.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	будує математичну модель проблемної ситуації, використовуючи визначений математичний апарат [6 МАО 2.3.2]	будує математичну модель, використовуючи вирази, рівняння, нерівності, графіки та інші форми представлення моделі [6 МАО 2.3.2-1]	будує математичну модель проблемної ситуації, доречно добирає математичний апарат для побудови моделі [9 МАО 2.3.2]	самостійно та в групі будує математичну модель проблемної ситуації, доречно добирає математичний апарат для побудови моделі [9 МАО 2.3.2-1] знаходить додаткові дані для вдосконалення моделі та враховує можливі ризики [9 МАО 2.3.2-2]
Представляє результати розв’язання проблемної ситуації та конструктивно обговорює їх [МАО 2.4]	формулює та відображає у зручній для сприйняття формі результати розв’язання проблемної ситуації, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [6 МАО 2.4.1]	презентує результати розв’язання проблемної ситуації, використовуючи різні способи та інструменти, зокрема інформаційно-комунікаційні технології [6 МАО 2.4.1-1]	формулює та відображає у зручній для сприйняття формі результати розв’язання проблемної ситуації, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [9 МАО 2.4.1]	формулює результати розв’язання проблемної ситуації [9 МАО 2.4.1-1] відображає у зручній для сприйняття формі результати розв’язання проблемної ситуації, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [9 МАО 2.4.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	представляє результати розв’язання проблемної ситуації, пояснює їх застосування [6 МАО 2.4.2]	презентує свої висновки, конструктивно реагує на аргументи інших осіб, керуючи при цьому власними емоціями [6 МАО 2.4.2-1]	представляє результати розв’язання проблемної ситуації, обґрунтовуючи їх застосування [9 МАО 2.4.2]	представляє результати розв’язання проблемної ситуації, наводить аргументи, формулює контраргументи, керуючи при цьому власними емоціями [9 МАО 2.4.2-1] висловлює ідеї, пов’язані з розумінням проблемної ситуації [9 МАО 2.4.2-2]
3. Критичне оцінювання процесу та результату розв’язання проблемних ситуацій				
Оцінює дані проблемної ситуації, необхідні і достатні для її розв’язання [МАО 3.1]	оцінює необхідність і достатність даних для розв’язання проблемної ситуації [6 МАО 3.1.1]	розрізняє умову і вимогу, дані та невідомі елементи проблемної ситуації [6 МАО 3.1.1-1]	оцінює необхідність і достатність даних для розв’язання проблемної ситуації [9 МАО 3.1.1]	аналізує дані та невідомі елементи проблемної ситуації, визначає їх достатність чи надлишковість [9 МАО 3.1.1-1] встановлює залежність між елементами проблемної ситуації [9 МАО 3.1.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	визначає недостатність чи надлишковість даних для розв’язання проблемної ситуації [6 МАО 3.1.2]	відповідає на запитання щодо умови, залежності між елементами проблемної ситуації, недостатності та надлишковості даних [6 МАО 3.1.2-2]	прогнозує результат розв’язання проблемної ситуації залежно від зміни наявних даних [9 МАО 3.1.2]	встановлює аналогію між результатом запропонованої та результатом відомої проблемної ситуації [9 МАО 3.1.2-1]
Критично оцінює спосіб розв’язання та різні моделі проблемної ситуації, обирає раціональний шлях її розв’язання [МАО 3.2]	оцінює різні способи розв’язання проблемної ситуації [6 МАО 3.2.1]	добирає моделі та способи, розробляє план розв’язання проблемної ситуації за аналогією [6 МАО 3.2.1-1] виокремлює простіші проблеми у складі запропонованої проблемної ситуації [6 МАО 3.2.1-2]	оцінює різні способи розв’язування та різні моделі проблемної ситуації [9 МАО 3.2.1]	оцінює межі і точність результату розв’язання проблемної ситуації, інтерпретує його залежно від характеру і середовища проблемної ситуації [9 МАО 3.2.1-1] прогнозує результат розв’язання проблемної ситуації за умови можливого залучення додаткових даних [9 МАО 3.2.1-2]
	обирає математичну модель до стандартної ситуації [6 МАО 3.2.2]	приймає рішення щодо вибору раціонального способу розв’язання проблемної ситуації [6 МАО 3.2.2-1]	добирає відповідну математичну модель до проблемної ситуації з кількох можливих [9 МАО 3.2.2]	приймає рішення щодо вибору раціонального способу розв’язання проблемної ситуації, виділяє і контролює проміжні результати

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		виявляє ініціативу та обговорює можливі варіанти залучення додаткових ресурсів і даних [6 МАО 3.2.2-2]		розв’язання проблемної ситуації [9 МАО 3.2.2-1] виправляє помилки, робить висновки на основі отриманих результатів [9 МАО 3.2.2-2]
4. Розвиток математичного мислення для пізнання і перетворення дійсності, володіння математичною мовою				
Мислить математично [МАО 4.1]	визначає та описує зв’язки між математичними об’єктами та об’єктами реального світу [6 МАО 4.1.1]	визначає та описує математичні характеристики навколишніх об’єктів (кількість, розмір, форма) [6 МАО 4.1.1-1] розпізнає та інтерпретує числову інформацію, розпізнає геометричні об’єкти та їх елементи на площині та в просторі [6 МАО 4.1.1-2]	визначає зв’язки між математичними об’єктами та об’єктами реального світу [9 МАО 4.1.1]	визначає, описує та аналізує зв’язки між математичними об’єктами та об’єктами реального світу, а також між математичними об’єктами [9 МАО 4.1.1-1] обґрунтовано пояснює хід своїх міркувань, аналізує і оцінює їх з огляду на доказовість [9 МАО 4.1.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	пов’язує різні елементи математичних знань і вмінь, робить висновки, підкріплює свою думку аргументами [6 МАО 4.1.2]	групує математичні об’єкти за спільними ознаками, описує їх властивості [6 МАО 4.1.2-1] використовує властивості математичних об’єктів для обґрунтування своїх дій та їх наслідків [6 МАО 4.1.2-2]	пов’язує різні елементи математичних знань і вмінь, узагальнює їх, робить висновки [9 МАО 4.1.2] визначає недоліки у власних математичних знаннях і вміннях та намагається їх усунути [9 МАО 4.1.3]	формулює припущення і досліджує їх істинність різними способами [9 МАО 4.1.2-1] пов’язує різні математичні знання і вміння, узагальнює їх, робить висновки [9 МАО 4.1.2-2] визначає недоліки у власних математичних знаннях і вміннях та намагається їх усунути [9 МАО 4.1.3]
Застосовує математичні поняття, факти та послідовність дій для розв’язання проблемних ситуацій [МАО 4.2]	використовує математичні поняття, факти та запропоновану послідовність дій для розв’язвання проблемних ситуацій [6 МАО 4.2.1]	добирає математичні дані, використовує відомі правила та послідовність дій з математичними об’єктами для розв’язання проблемних ситуацій [6 МАО 4.2.1-1]	доцільно добирає математичні поняття, факти та послідовність дій для розв’язання проблемних ситуацій [9 МАО 4.2.1]	доцільно добирає математичні поняття, факти та послідовність дій для розв’язання проблемних ситуацій і одержання результату [9 МАО 4.2.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	виконує операції з математичними об’єктами та використовує різні форми представлення інформації [6 МАО 4.2.2]	представляє математичну інформацію в різних формах (числовій, графічній, табличній тощо), аналізує її, робить висновки [6 МАО 4.2.2-1]	виконує операції з математичними об’єктами і використовує різні форми представлення інформації, здійснює переходи між ними в процесі розв’язання проблемної ситуації [9 МАО 4.2.2]	використовує попередньо набуті знання і вміння в інших контекстах [9 МАО 4.2.2-1] виконує операції з математичними об’єктами і використовує різні форми представлення інформації [9 МАО 4.2.2-2] здійснює перехід від однієї дії до іншої в процесі розв’язання проблемної ситуації [9 МАО 4.2.2-3]
	використовує необхідне приладдя та інформаційно-комунікаційні технології [6 МАО 4.2.3]	користується креслярськими інструментами та інформаційно-комунікаційними технологіями для розв’язання проблемної ситуації [6 МАО 4.2.3-1]	використовує приладдя та інформаційно-комунікаційні технології [9 МАО 4.2.3]	використовує приладдя та інформаційно-комунікаційні технології для знаходження та представлення результату [9 МАО 4.2.3-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Володіє математичною термінологією, ефективно використовує її [МАО 4.3]	володіє математичними термінами та символами, доцільно використовує їх [6 МАО 4.3.1]	читає та розуміє тексти математичного змісту [6 МАО 4.3.1-1] доречно формулює, використовує математичні поняття і факти [6 МАО 4.3.1-2]	читає та розуміє тексти математичного змісту, формулює математичні поняття і факти, доцільно та правильно використовує математичну термінологію і символіку [9 МАО 4.3.1]	читає та розуміє тексти математичного змісту, використовує математичні поняття і факти, пояснює їх застосування, наводить аргументи [9 МАО 4.3.1-1] доцільно та правильно використовує математичну термінологію і символіку [9 МАО 4.3.1-2]
	висловлюється змістовно, точно, лаконічно [6 МАО 4.3.2]	висловлюється змістовно, точно, лаконічно [6 МАО 4.3.2-1]	висловлюється змістовно, точно, лаконічно, чітко структуруючи власне мовлення [9 МАО 4.3.2]	формулює задану проблемну ситуацію математичною мовою [9 МАО 4.3.2-1] висловлюється змістовно, точно, лаконічно, структуруючи власне мовлення і дотримуючися плану повідомлення [9 МАО 4.3.2-2]

_____

Додаток 9
до Державного стандарту

ПРИРОДНИЧА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	Уміння: використовувати україномовні джерела для здобуття інформації природничого і технічного змісту тлумачити інформацію природничого змісту, описувати в усній чи письмовій формі та аналізувати дослідження мовою природничих наук чітко, лаконічно і зрозуміло формулювати питання, думку, аргументувати, доводити правильність тверджень і суджень, ефективно комунікувати в групі у процесі обговорення і розв’язання проблем інтерпретувати інформацію, подану в інфографіці, таблицях, діаграмах, графіках тощо поповнювати словниковий запас науковою термінологією українською мовою Ставлення: повага до державної мови, усвідомлення її значення для здійснення різних видів комунікації
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою Уміння: використовувати різні джерела рідною мовою для здобуття інформації природничого і технічного змісту тлумачити рідною мовою в усній чи письмовій формі інформацію природничого змісту, використовуючи наукову термінологію описувати в усній чи письмовій формі та аналізувати дослідження рідною мовою обговорювати рідною мовою і розв’язувати проблеми природничого змісту, зокрема екологічні

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	поповнювати словниковий запас науковою термінологією рідною мовою
	Ставлення:
	цінування здобутків учених-природничників і винахідників, зацікавленість у популяризації науки рідною мовою
	Здатність спілкуватися іноземними мовами
	Уміння:
	сприймати природничі поняття і терміни в усних чи письмових текстах іноземними мовами
	використовувати навчальні іншомовні джерела для здобуття інформації природничого і технічного змісту
	аналізувати та оцінювати інформацію природничого і технічного змісту іноземними мовами, використовуючи іншомовну наукову термінологію
	Ставлення:
	розуміння потреби популяризувати здобутки українських учених-природничників для зарубіжної спільноти іноземними мовами
Математична компетентність	Уміння:
	оперувати математичними поняттями і величинами під час характеристики природних об’єктів, явищ та технологічних процесів
	розв’язувати проблеми природничого змісту за допомогою математичних методів та математичних моделей природних об’єктів, явищ і процесів, графіків, таблиць, діаграм тощо
	Ставлення:
	оцінювати доцільність математичних методів у розв’язанні проблем природничого змісту
Компетентності в галузі природничих	Уміння:

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
наук, техніки і технологій	здійснювати вимірювання, фіксувати результати та оцінювати точність вимірювань
	класифікувати об’єкти, явища природи, технологічні процеси
	характеризувати об’єкти, пояснювати природні явища і технологічні процеси з використанням мови природничих наук і наукової термінології
	виявляти дослідницькі проблеми, досліджувати природу самостійно чи в групі, установлювати причиново-наслідкові зв’язки, презентувати результати досліджень
	використовувати наукові знання, здобутки техніки і технологій для розв’язання проблем
	Ставлення:
	емоційно-ціннісне сприйняття природи та її пізнання для успішного життя в соціоприродному середовищі
	виявлення допитливості і пізнавального інтересу до природничих проблем, цивілізована взаємодія з природою
	критичне оцінювання здобутків природничих наук і технік
Інноваційність	Уміння:
	описувати тенденції розвитку природничих наук, техніки і технологій
	генерувати та втілювати нові ідеї в моделях, розробках, проектах
	підтримувати конструктивні ідеї інших осіб, сприяти їх реалізації
	Ставлення:
	усвідомлення інноваційності як запоруки успіху і конкурентної переваги
	оцінювання ризиків утілення ідей і здобутків у галузі природничих наук і техніки, їх впливу на якість життя і стан довкілля
Екологічна	Уміння:

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
компетентність	визначати та аналізувати проблеми довкілля
	відповідально та ощадно використовувати природні ресурси
	реагувати на виклики, пов’язані із станом довкілля
	ініціювати розв’язання локальних екологічних проблем, реалізовувати екологічні проекти
	прогнозувати екологічні наслідки результатів діяльності людини
	Ставлення:
	усвідомлення важливості раціонального природокористування
	оцінювання власних дій у природі з позицій безпеки життєдіяльності, етичних норм і принципів сталого розвитку суспільства
	цінування розмаїття природи, визнання життя як найвищої цінності
Інформаційно-комунікаційна компетентність	Уміння:
	знаходити, обробляти, зберігати інформацію природничого змісту, перетворювати її з одного виду на інший з використанням інформаційно-комунікаційних технологій
	використовувати та створювати цифровий контент природничого змісту
	досліджувати довкілля за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій
	Ставлення:
	критичне оцінювання інформації природничого змісту, здобутої з різних джерел
	дотримання авторського права, принципів академічної доброчесності та етичної взаємодії у віртуальному просторі
Навчання впродовж життя	Уміння:
	визначати цілі навчальної діяльності, способи і засоби їх досягнення
	планувати та організовувати навчально-пізнавальну діяльність під час досліджень чи розв’язання

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	проблем працювати над самовдосконаленням, адаптуватися до змінних умов діяльності розвивати здібність досліджувати природу здійснювати рефлексію власної діяльності Ставлення: усвідомлення значення самоосвіти для особистісного розвитку
Громадянські та соціальні компетентності	Громадянські компетентності Уміння: поширювати важливу для суспільства інформацію природничого змісту брати участь у розв'язанні локальних проблем довкілля і залучати до цього громаду дотримуватися норм законодавства з охорони природи обстоювати власну позицію щодо прийняття рішень у справі збереження та охорони довкілля, брати участь у природоохоронних заходах Ставлення: визнання існування різних думок і поглядів на проблеми, дотримання принципів демократії під час їх розв'язання Соціальні компетентності Уміння: співпрацювати в групі під час розв'язання проблем, досліджень природи, реалізації проектів застосовувати набутий досвід проведення досліджень і природоохоронної діяльності для збереження власного здоров'я і здоров'я інших осіб обирати здоровий спосіб життя

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	переконувати інших щодо пріоритетності збереження здоров’я в інформаційному і технологічному суспільстві
	Ставлення:
	оцінювання впливу досягнень природничих наук і техніки на добробут і здоров’я людини
	цінування внеску кожного в діяльність групи
	усвідомлення переваги конструктивної співпраці для розв’язання проблем
Культурна компетентність	Уміння:
	застосовувати досягнення природничих наук і технологій, технічних засобів для втілення мистецьких ідей
	пояснювати природничо-наукове підґрунтя різних видів мистецтва
	Ставлення:
	усвідомлення значення природничих наук і техніки в розвитку культури
	шанування науки як складника світової культури
Підприємливість та фінансова грамотність	Уміння:
	генерувати, презентувати та реалізовувати ініціативи для проектної діяльності, ефективного використання природних ресурсів
	використовувати можливості проектної діяльності для створення цінностей (матеріальних, суспільних, культурних)
	прогнозувати вплив природничих наук на розвиток технологій, нових напрямів підприємницької діяльності
	пояснювати значення заощадження природних ресурсів, інвестування в природоохоронну діяльність, страхування власного здоров’я і життя тощо

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	обчислювати економічний ефект ініціатив і діяльності, пов’язаних з реалізацією прикладних наукових рішень Ставлення: виявлення конструктивної активності відповідальність за прийняття виважених рішень під час власної і групової діяльності усвідомлення значення набутих компетентностей для успішної самореалізації усвідомлення залежності добробуту і фінансового успіху від рівня оволодіння здобутками сучасної науки і техніки обстоювання важливості ощадливого та раціонального використання природних ресурсів і продуктів їх переробки, раціонального господарювання тощо

Базові знання

Методологія природничих наук: наука і псевдонаука; мова природничих наук і наукова термінологія; наукові факти, їх інтерпретація; проблема як пізнавальна ситуація; методи пізнання природи; наукове дослідження як метод пізнання; гіпотеза дослідження; моделі в пізнанні природи: реальні, графічні, математичні, словесні, комп’ютерні, знакові; вимірювання, вимірювальні прилади і мірила; точність вимірювань; форми представлення даних: графіки, таблиці, діаграми, інфографіка, масштабування тощо; інтерпретація і критичне оцінювання результатів дослідження; закони і принципи науки.

Науковий світогляд і цілісна природничо-наукова картина світу: навколишнє середовище як джерело речовин, енергії та інформації; рівні організації живої і неживої природи; взаємодія і взаємозв’язки в природі; взаємозв’язки людини з природою, екологічний баланс; відновлювані та невідновлювані природні ресурси; новітні технології, процеси, пристрої і матеріали; концепція сталого розвитку суспільства; значення науки і техніки для сталого розвитку.

Астрономічний складник: астрономія як наука; будова і розвиток Всесвіту, галактики, зорі, сонячна система, Земля і Місяць, рух небесних тіл, значення астрономії в житті людини.

Біологічний складник: біологія як наука; роль біології в житті людини; сучасні напрями біологічних досліджень; система органічного світу; основні систематичні категорії, їх підпорядкованість; різноманіття організмів та еволюція живої природи; результати еволюції: пристосування організмів до середовища існування, поширення на планеті Земля; ознаки організмів, їх прояв у рослин, тварин, грибів, бактерій: клітинна будова, особливості хімічного складу, обмін речовин та перетворення енергії, ріст, розвиток, розмноження, рух, подразливість, спадковість та мінливість; людина та її здоров'я; взаємозв'язки організмів і навколишнього середовища; екологічні фактори, їх вплив на організми; екосистемна організація живої природи: різноманітність екосистем, особливості структури і колообігу речовин та перетворення енергії.

Географічний складник: географія як наука; роль географічної освіти у життєдіяльності людини; Земля на географічній карті; географічні інформаційні системи; Земля як геосистема, рівні геосистем; географічні наслідки параметрів і рухів Землі; географічна оболонка; антропосфера; взаємозв'язок процесів у літосфері, гідросфері, атмосфері, біосфері, антропосфері; природні комплекси; ресурсний потенціал оболонок Землі, сучасні аспекти його використання; глобальні проблеми людства.

Фізичний складник: фізика як наука; фізика і техніка; фізичні основи сучасних технологій і виробництва; фізика в побуті; речовина і поле; будова речовини; властивості речовин у різних агрегатних станах; рух, види руху; основні параметри руху; коливання і хвилі; звук; світло; оптичні явища; взаємодія тіл; сила, види сил; енергія; тепловий рух; види теплообміну; фазові перетворення; електричний струм; електромагнітна взаємодія; основні фізичні закони, що визначають перебіг механічних, теплових, світлових, електричних, магнітних і ядерних явищ; закони збереження.

Хімічний складник: хімія як наука; хімія у побуті; хімія і довкілля; правила безпеки під час роботи з речовинами; хімічний елемент; атом, його будова; періодичний закон Д. Менделєєва і періодична система хімічних елементів; хімічні елементи в природі, їх колообіг; металічні і неметалічні елементи; речовина; прості і складні речовини; систематична номенклатура в хімії; хімічні формули; хімічний зв'язок; речовини атомної, молекулярної, іонної будови; основні класи неорганічних сполук; органічні сполуки; хімічні властивості речовин; дисперсні системи; розчини; електролітична дисоціація; хімічні реакції; класифікації хімічних реакцій за різними ознаками; вплив різних чинників на перебіг хімічних реакцій; хімічні рівняння; закони хімії: закон збереження маси речовин, закон об'ємних відношень газів, закон Авогадро.

Додаток 10
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання
учнів у природничій освітній галузі

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
1. Пізнання світу природи засобами наукового дослідження				
Виявляє і формулює проблему дослідження [ПРО 1.1]	розпізнає самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб ті із запропонованих проблем, які можна розв’язати дослідницьким способом [6 ПРО 1.1.1]	ставить запитання про будову і властивості об’єктів природи, умови виникнення та перебігу природних явищ, їх ознаки [6 ПРО 1.1.1-1] вибирає самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб окремі об’єкти / явища, властивості об’єктів / явищ, які можна дослідити [6 ПРО 1.1.1-2]	вибирає самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб пізнавальну ситуацію, яку можна розв’язати дослідницьким способом, аргументує свій вибір [9 ПРО 1.1.1]	виявляє самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб протиріччя в інформації щодо ознак, будови і властивостей об’єктів природи, умов виникнення і перебігу природних явищ [9 ПРО 1.1.1-1] формулює самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб проблему, доступну для дослідження, пояснює свій вибір [9 ПРО 1.1.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Визначає мету і завдання дослідження та формулює гіпотезу [ПРО 1.2]	визначає мету і завдання дослідження, формулює очікувані результати відповідно до мети з допомогою вчителя чи інших осіб [6 ПРО 1.2.1]	визначає з допомогою вчителя чи інших осіб мету і завдання дослідження відповідно до сформульованої проблеми [6 ПРО 1.2.1-1] формулює з допомогою вчителя чи інших осіб очікувані результати дослідження [6 ПРО 1.2.1-2]	визначає мету і завдання дослідження, формулює гіпотезу дослідження [9 ПРО 1.2.1]	визначає мету і завдання відповідно до сформульованої проблеми дослідження самостійно / з допомогою вчителя чи інших осіб [9 ПРО 1.2.1-1] формулює гіпотезу дослідження самостійно / з допомогою вчителя чи інших осіб [9 ПРО 1.2.1-2]
Планує дослідження [ПРО 1.3]	визначає з допомогою вчителя чи інших осіб етапи дослідження [6 ПРО 1.3.1]	визначає і пояснює з допомогою вчителя чи інших осіб необхідні етапи дослідження [6 ПРО 1.3.1-1] передбачає з допомогою вчителя чи інших осіб результати кожного етапу дослідження [6 ПРО 1.3.1-2]	визначає з допомогою вчителя чи інших осіб етапи дослідження відповідно до умов його виконання [9 ПРО 1.3.1]	визначає і пояснює з допомогою вчителя чи інших осіб необхідні етапи дослідження, враховуючи умови його виконання [9 ПРО 1.3.1-1] прогнозує самостійно результати кожного етапу дослідження відповідно до умов його виконання [9 ПРО 1.3.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	планує дослідження з допомогою вчителя чи інших осіб [6 ПРО 1.3.2]	складає з допомогою вчителя чи інших осіб план дослідження [6 ПРО 1.3.2-1]	планує дослідження самостійно [9 ПРО 1.3.2]	складає план дослідження самостійно [9 ПРО 1.3.2-1]
Досліджує (спостерігає, експериментує, моделює) [ПРО 1.4]	моделює з допомогою вчителя чи інших осіб об’єкти та явища [6 ПРО 1.4.1]	пропонує і створює самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження [6 ПРО 1.4.1-1] досліджує об’єкти і явища, використовуючи відповідні моделі, зокрема цифрові [6 ПРО 1.4.1-2]	моделює об’єкти і явища самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб [9 ПРО 1.4.1]	спостерігає, досліджує об’єкти та явища самостійно / в групі за складеним планом з використанням математичних, реальних, комп’ютерних моделей [9 ПРО 1.4.1-1]
	виконує з допомогою вчителя чи інших осіб спостереження, експерименти, фіксує одержані результати [6 ПРО 1.4.2]	виконує самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб спостереження та експерименти за складеним планом, використовуючи	спостерігає, виконує дослідження самостійно / в групі, фіксує одержані результати у	вибирає самостійно необхідний для виконання дослідження інструментарій [9 ПРО 1.4.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		запропоновані інструменти / створені моделі [6 ПРО 1.4.2-1] описує етапи дослідження [6 ПРО 1.4.2-2] фіксує результати етапів дослідження у запропонований спосіб [6 ПРО 1.4.2-3] пояснює призначення інструментів / створених моделей, які використовувалися для досліджень і фіксування результатів [6 ПРО 1.4.2-4] дотримується правил безпеки життєдіяльності під час досліджень [6 ПРО 1.4.2-5]	самостійно визначений спосіб [9 ПРО 1.4.2]	фіксує результати дослідження у самостійно визначений спосіб [9 ПРО 1.4.2-2] дотримується правил безпеки життєдіяльності під час дослідження [9 ПРО 1.4.2-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Аналізує результати, формулює висновки, презентує результати дослідження [ПРО 1.5]	аналізує з допомогою вчителя чи інших осіб результати дослідження за запропонованими критеріями [6 ПРО 1.5.1]	пояснює з допомогою вчителя чи інших осіб вплив умов виконання дослідження на його результати [6 ПРО 1.5.1-1] визначає з допомогою вчителя чи інших осіб відповідність одержаних результатів очікуваним результатам і меті дослідження [6 ПРО 1.5.1-2] зіставляє одержані результати дослідження з відомими (довідковими) даними [6 ПРО 1.5.1-3]	аналізує результати дослідження за наданими / самостійно визначеними критеріями [9 ПРО 1.5.1]	встановлює на основі результатів дослідження самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб причиново-наслідкові зв’язки між будовою і властивостями об’єктів дослідження [9 ПРО 1.5.1-1]
	формулює з допомогою вчителя чи інших осіб висновки щодо досягнення мети дослідження [6 ПРО 1.5.2]	формулює з допомогою вчителя чи інших осіб висновки за результатами дослідження [6 ПРО 1.5.2-1]	оцінює правильність сформульованої гіпотези самостійно або з допомогою	підтверджує /спростовує гіпотезу дослідження самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб [9 ПРО 1.5.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		пропонує самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб способи практичного використання результатів досліджень [6 ПРО 1.5.2-2]	вчителя чи інших осіб [9 ПРО 1.5.2]	
	презентує результати дослідження в запропонований спосіб [6 ПРО 1.5.3]	представляє результати дослідження у запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв [6 ПРО 1.5.3-1]	формулює висновки за результатами дослідження самостійно [9 ПРО 1.5.3]	формулює самостійно висновки відповідно до мети дослідження [9 ПРО 1.5.3-1] оцінює самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб можливість використання результатів дослідження для розв’язання навчальної / життєвої проблеми [9 ПРО 1.5.3-2]
			презентує результати дослідження у самостійно обраний спосіб [9 ПРО 1.5.4]	презентує результати дослідження у самостійно обраний спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв [9 ПРО 1.5.4-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Здійснює самоаналіз дослідницької діяльності [ПРО 1.6]	підтверджує / спростовує з допомогою вчителя чи інших осіб досягнення мети дослідження [6 ПРО 1.6.1]	пояснює на основі особистого досвіду, що природу можна пізнавати, досліджуючи її [6 ПРО 1.6.1-1] наводить з допомогою вчителя чи інших осіб міркування / докази, що підтверджують / спростовують досягнення мети дослідження [6 ПРО 1.6.1-2] визначає з допомогою вчителя чи інших осіб чинники, які сприяли / завадили (за наявності) досягненню мети дослідження [6 ПРО 1.6.1-3]	аналізує самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб план дослідження і його результати [9 ПРО 1.6.1]	пояснює на основі особистого досвіду важливість різних видів, типів і форм дослідження природи [9 ПРО 1.6.1-1] пропонує самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб різні способи досягнення мети дослідження [9 ПРО 1.6.1-2] передбачає самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб варіативні способи виконання дослідження з урахуванням впливу різних чинників [9 ПРО 1.6.1-3] аналізує самостійно доцільність визначених етапів і складеного плану дослідження [9 ПРО 1.6.1-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				пояснює самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб ризики виконання дослідження, усвідомлює потребу врахування ризиків [9 ПРО 1.6.1-5]
	виявляє емоційно-ціннісне ставлення до власних досліджень [6 ПРО 1.6.2]	оцінює власний внесок у дослідження і важливість набутих дослідницьких навичок [6 ПРО 1.6.2-1]	виявляє емоційно-ціннісне ставлення до природи та її дослідження [9 ПРО 1.6.2]	обґрунтовує значущість набутих дослідницьких навичок для пізнання природи [9 ПРО 1.6.2-1]
2. Опрацювання, систематизація та представлення інформації природничого змісту				
Здійснює пошук інформації, оцінює та систематизує її [ПРО 2.1]	здійснює пошук, порівнює та систематизує самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб інформацію природничого змісту [6 ПРО 2.1.1]	використовує окремі способи пошуку джерел інформації для розв’язання життєвої / навчальної проблеми [6 ПРО 2.1.1-1] здійснює пошук самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб інформації	здійснює пошук, оцінює і систематизує самостійно інформацію природничого змісту [9 ПРО 2.1.1]	аналізує і систематизує самостійно опрацьовану інформацію природничого змісту, здобуту з різних джерел [9 ПРО 2.1.1-1] використовує самостійно сукупність даних для оцінювання природних об’єктів, явищ і процесів [9 ПРО 2.1.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		природничого змісту в доступних джерелах [6 ПРО 2.1.1-2] порівнює самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб інформацію природничого змісту, здобуту в різних джерелах [6 ПРО 2.1.1-3] узагальнює самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб опрацьовану інформацію природничого змісту [6 ПРО 2.1.1-4] виділяє самостійно / з допомогою вчителя чи інших осіб істотне в інформації природничого змісту [6 ПРО 2.1.1-5]		зіставляє з допомогою вчителя чи інших осіб наукове і псевдонаукове пояснення тієї самої інформації природничого змісту [9 ПРО 2.1.1-3] оцінює самостійно достовірність здобутої інформації та її необхідність / важливість для розв’язання життєвої / навчальної проблеми [6 ПРО 2.1.1-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		пояснює самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб значення інформації для розв’язання життєвої / навчальної проблеми [6 ПРО 2.1.1-6]		
Представляє інформацію в різних формах [ПРО 2.2]	представляє самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб інформацію природничого змісту в різних формах [6 ПРО 2.2.1]	описує самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб явища і процеси, використовуючи відповідну наукову термінологію [6 ПРО 2.2.1-1] формулює самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб словесні описи об’єктів, явищ і процесів на основі нетекстової інформації [6 ПРО 2.2.1-2]	інтерпретує дані та презентує самостійно інформацію природничого змісту в різних формах [9 ПРО 2.2.1]	описує самостійно явища і процеси, використовуючи наукову термінологію [9 ПРО 2.2.1-1] відбирає та інтегрує самостійно / з допомогою вчителя чи інших осіб інформацію природничого змісту, представлену в різних формах, зокрема у символьній, пов’язуючи її з реальними об’єктами та явищами [9 ПРО 2.2.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		представляє самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб текстову інформацію/ аудіоінформацію у формі графічної, табличної інформації або інфографіки [6 ПРО 2.2.1-3] створює самостійно / в групі чи з допомогою інших осіб презентації здобутої інформації природничого змісту в запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв [6 ПРО 2.2.1-4]		презентує самостійно здобуту інформацію у формі текстової, відео-, аудіо-, графічної, табличної інформації або інфографіки, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв [9 ПРО 2.2.1-3] формулює самостійно словесні описи об’єктів, явищ і процесів на основі нетекстової інформації (табличної, графічної / інфографіки) [9 ПРО 2.2.1-4] розробляє самостійно / в групі відповідні продукти (проекти, буклети, колажі, постери, моделі тощо) на основі опрацьованої інформації природничого змісту, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв [9 ПРО 2.2.1-5]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				презентує створені продукти в обраний спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв [9 ПРО 2.2.1-6]
3. Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідальна поведінка для сталого розвитку суспільства				
Усвідомлює розмаїття природи [ПРО 3.1]	розуміє розмаїття природи та певні її закономірності [6 ПРО 3.1.1]	наводить приклади об’єктів і явищ природи [6 ПРО 3.1.1-1] характеризує з допомогою вчителя чи інших осіб властивості об’єктів дослідження, використовуючи відповідну наукову термінологію [6 ПРО 3.1.1-2] встановлює самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб певні закономірності в природі, підтверджує їх	обґрунтовує розмаїття та певні закони природи [9 ПРО 3.1.1]	характеризує самостійно властивості об’єктів природи, пояснює природні явища та процеси на основі законів природи, використовуючи мову природничої науки і відповідну термінологію [9 ПРО 3.1.1-1] визначає самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб властивості об’єктів / явищ природи, що є істотними для розв’язання життєвої / навчальної проблеми [9 ПРО 3.1.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		самостійно дібраними прикладами [6 ПРО 3.1.1-3]		оцінює довкілля як джерело здоров’я, добробуту та безпеки людини і суспільства [9 ПРО 3.1.1-3]
Класифікує об’єкти / явища природи [ПРО 3.2]	розрізняє і порівнює самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб об’єкти / явища природи та їх властивості [6 ПРО 3.2.1]	визначає основну ознаку (ознаки), за якими об’єкти / явища природи об’єднано в окремі групи [6 ПРО 3.2.1-1] вирізняє з-поміж об’єктів / явищ природи ті, що мають одну чи більше спільних ознак [6 ПРО 3.2.1-2] групує (впорядковує) самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб об’єкти / явища природи за визначеною ознакою [6 ПРО 3.2.1-3]	класифікує об’єкти природи, явища і процеси за визначеними ознаками та властивостями [9 ПРО 3.2.1]	визначає кілька ознак / властивостей, за якими об’єкти / явища природи об’єднано в окремі групи [9 ПРО 3.2.1-1] вирізняє з-поміж об’єктів / явищ природи ті, що мають кілька спільних ознак / властивостей [9 ПРО 3.2.1-2] розрізняє / систематизує / упорядковує самостійно об’єкти / явища природи за визначеними ознаками / властивостями [9 ПРО 3.2.1-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Виявляє взаємозв’язки об’єктів і явищ природи [ПРО 3.3]	встановлює з допомогою вчителя чи інших осіб взаємозв’язки природних об’єктів, явищ і процесів [6 ПРО 3.3.1]	пояснює самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб можливі зміни природних об’єктів і явищ залежно від певних умов; відповідального / безвідповідального використання здобутків науки і техніки [6 ПРО 3.3.1-1]	обґрунтовує самостійно взаємозв’язки між природними об’єктами, явищами і процесами [9 ПРО 3.3.1]	установлює самостійно причиново-наслідкові зв’язки між певними явищами і процесами та їх наслідками [9 ПРО 3.3.1-1] використовує дослідницькі навички і базові знання про взаємозв’язки у природі для прогнозування змін природних об’єктів, явищ і процесів [9 ПРО 3.3.1-2]
	використовує самостійно / з допомогою вчителя чи інших осіб уявлення про взаємозв’язки об’єктів і явищ природи для розв’язання запропонованої життєвої / навчальної проблеми [6 ПРО 3.3.2]	наводить приклади взаємозв’язків об’єктів і явищ природи, зокрема пов’язаних із власними діями в довкіллі [6 ПРО 3.3.2-1] дотримується правил поводження з природними об’єктами для збереження здоров’я і довкілля [6 ПРО 3.3.2 -2]	виявляє істотні взаємозв’язки у природі для розв’язання запропонованої життєвої / навчальної проблеми [9 ПРО 3.3.2]	обґрунтовує вплив діяльності людини / власної діяльності на збереження / порушення взаємозв’язків у природі [9 ПРО 3.3.2-1] дотримується правил поводження у природі для збереження здоров’я і довкілля [9 ПРО 3.3.2 -2]
Усвідомлює	з’ясовує і пояснює з	пояснює з допомогою	пояснює	пояснює самостійно або з

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
значення природничих наук, технологій, техніки [ПРО 3.4]	допомогою вчителя чи інших осіб значення природничих наук, технологій і техніки в житті людини [6 ПРО 3.4.1]	вчителя чи інших осіб значення науки для створення нових технологій і сучасної техніки [6 ПРО 3.4.1-1] ілюструє прикладами самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб використання здобутків природничих наук для сталого розвитку суспільства [6 ПРО 3.4.1-2]	самостійно значення природничих наук, технологій і техніки для сталого розвитку суспільства [9 ПРО 3.4.1]	допомогою вчителя чи інших осіб причини глобальних проблем людства і наводить приклади використання здобутків природничих наук, технологій і техніки для їх розв’язання [9 ПРО 3.4.1-1] оцінює внесок природничих наук, технологій і техніки в забезпечення сталого розвитку суспільства [9 ПРО 3.4.1-2]
	розуміє значення діяльності учених-природничників і винахідників [6 ПРО 3.4.2]	розуміє внесок учених-природничників і винахідників у створення нових технологій та вдосконалення техніки [6 ПРО 3.4.2-1]	усвідомлює суспільну роль учених-природничників і винахідників та їх здобутків [9 ПРО 3.4.2]	висловлює судження щодо значення науково-природничих знань і діяльності учених-природничників і винахідників для забезпечення суспільного прогресу і покращення якості життя [9 ПРО 3.4.2.-1]

4. Розвиток наукового мислення, набуття досвіду розв’язання проблем

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
природничого змісту [індивідуально та у співпраці]				
Розрізняє наукове і ненаукове мислення [ПРО 4.1]	вирізняє з допомогою вчителя чи інших осіб наукову інформацію з-поміж іншої і використовує її у своїй діяльності [6 ПРО 4.1.1]	обирає з допомогою вчителя чи інших осіб наукове пояснення явищ природи / фактів / даних [6 ПРО 4.1.1-1] використовує наукові факти для формулювання власних суджень [6 ПРО 4.1.1-2]	визначає самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб аргументи / твердження / теорії, що ґрунтуються на наукових фактах [9 ПРО 4.1.1]	розрізняє з допомогою вчителя чи інших осіб наукові факти, їх інтерпретації, судження [9 ПРО 4.1.1-1] інтерпретує самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб наукові факти [9 ПРО 4.1.1-2] критично оцінює самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб інформацію, достовірність суджень [9 ПРО 4.1.1-3] пояснює з допомогою вчителя чи інших осіб ризики використання наукової / ненаукової / псевдонаукової / спотвореної інформації для розв’язання проблем природничого змісту [9 ПРО 4.1.1-4]
Усвідомлює проблему і	розпізнає з допомогою вчителя чи інших осіб	виявляє невідомі для себе знання	формулює проблему як	визначає самостійно / в групі протиріччя в пізнавальній

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
аналізує її [ПРО 4.2]	пізнавальну проблему в запропонованій ситуації [6 ПРО 4.2.1]	[6 ПРО 4.2.1-1] відповідає самостійно на чітко сформульовані запитання за відомою / опрацьованою інформацією природничого змісту [6 ПРО 4.2.1-2] визначає з допомогою вчителя чи інших осіб протиріччя в запропонованій ситуації [6 ПРО 4.2.1-3]	пізнавальну ситуацію природничого змісту [9 ПРО 4.2.1]	ситуації [9 ПРО 4.2.1-1] ставить з допомогою вчителя чи інших осіб /самостійно / в групі проблемні питання і формулює проблему [9 ПРО 4.2.1-2] представляє з допомогою вчителя чи інших осіб комплексні проблеми як сукупність простих [9 ПРО 4.2.1-3]
Розв’язує проблеми [ПРО 4.3]	обирає самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб ідеї, способи, засоби для розв’язання навчальної / життєвої проблеми [6 ПРО 4.3.1]	розмірковує щодо запропонованих способів розв’язання певної навчальної / життєвої проблеми, висловлює свої думки [6 ПРО 4.3.1-1]	обирає самостійно стратегії розв’язання навчальної / життєвої проблеми із запропонованих або пропонує власні [9 ПРО 4.3.1]	генерує ідеї для розв’язання навчальної / життєвої проблеми, оцінює можливості реалізації їх [9 ПРО 4.3.1-1] розробляє самостійно / з допомогою вчителя чи інших осіб стратегії розв’язання навчальної / життєвої проблеми і пропонує відповідні засоби

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				[9 ПРО 4.3.1-2]
	використовує самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб здобуті знання і набутий досвід для розв’язання навчальної / життєвої проблеми [6 ПРО 4.3.2]	використовує самостійно / з допомогою вчителя чи інших осіб правила, способи і відповідні засоби для розв’язання навчальної / життєвої проблеми [6 ПРО 4.3.2-1] обирає із запропонованих самостійно / з допомогою вчителя чи інших осіб спосіб перевірки розв’язання навчальної / життєвої проблеми [6 ПРО 4.3.2-2] визначає з допомогою вчителя або інших осіб чинники, які сприяли / завадили розв’язанню навчальної / життєвої проблеми	використовує здобуті знання і набутий досвід для розв’язання навчальної / життєвої проблеми [9 ПРО 4.3.2]	розв’язує самостійно / в групі навчальні / життєві проблеми, використовуючи здобуті знання і набутий досвід [9 ПРО 4.3.2-1] пропонує самостійно способи перевірки розв’язку навчальної / життєвої проблеми [9 ПРО 4.3.2-2] оцінює з допомогою вчителя чи інших осіб ефективність / варіативність обраних способів / засобів розв’язання навчальної / життєвої проблеми [9 ПРО 4.3.2-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		[6 ПРО 4.3.2-3]		
Працює в групі для розв’язання проблеми [ПРО 4.4]	розуміє значення співробітництва у розв’язанні навчальної / життєвої проблеми [6 ПРО 4.4.1]	складає з допомогою вчителя чи інших осіб план власної діяльності для розв’язання навчальної / життєвої проблеми відповідно до своєї ролі в групі [6 ПРО 4.4.1-1]	пропонує варіанти співпраці в групі для розв’язання навчальної / життєвої проблеми [9 ПРО 4.4.1]	складає самостійно та за потреби корегує план власної діяльності для розв’язання проблеми відповідно до своєї ролі в групі [9 ПРО 4.4.1-1] обстоює власну думку, дискутує, наводить аргументи, підтверджує їх фактами, співпрацюючи в групі [9 ПРО 4.4.1-2]
	взаємодіє в групі для розв’язання навчальної / життєвої проблеми [6 ПРО 4.4.2]	пропонує правила взаємодії в групі і дотримується їх [6 ПРО 4.4.2-1] бере участь у прийнятті спільних рішень [6 ПРО 4.4.2-2]	взаємодіє в групі і усвідомлює особисту відповідальність за досягнення спільного результату [9 ПРО 4.4.2]	враховує думки / погляди інших під час прийняття спільних рішень [9 ПРО 4.4.2-1] пояснює на основі набутого досвіду переваги співпраці для розв’язання навчальної / життєвої проблеми [9 ПРО 4.4.2-2]
Оцінює власну	виявляє емоційно-	оцінює за спільно	виявляє емоційно-	аналізує самостійно / з

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
діяльність/ діяльність групи [ПРО 4.5]	ціннісне ставлення до власних дій / дій групи для досягнення результату [6 ПРО 4.5.1]	розробленими критеріями з допомогою вчителя чи інших осіб власну діяльність і ефективність дій групи для досягнення результату [6 ПРО 4.5.1-1]	ціннісне ставлення до індивідуальної / спільної діяльності та досягнутих результатів [9 ПРО 4.5.1]	допомогою вчителя чи інших осіб діяльність групи щодо виконання завдання / розв’язання навчальної / життєвої проблеми [9 ПРО 4.5.1-1] оцінює за спільно розробленими критеріями досягнуті результати розв’язання проблеми [9 ПРО 4.5.1-2] висловлює судження щодо власної мотивації, особистих дій у групі для досягнення результату [9 ПРО 4.5.1-3] рефлексує щодо особистісного розвитку за результатами групової роботи [9 ПРО 4.5.1-4]

Додаток 11
до Державного стандарту

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	Уміння: оперувати технологічними поняттями, фактами державною мовою в усній і письмовій формі обговорювати питання, пов’язані з реалізацією проекту державною мовою обґрунтовувати державною мовою технології проектування і виготовлення виробів Ставлення: усвідомлення важливості розвитку української технічної, технологічної термінології і номенклатури шанування державної мови під час виконання завдань у різних сферах діяльності
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою Уміння: висловлювати власні ідеї, думки, коментувати та оцінювати власну діяльність і діяльності інших осіб рідною мовою шукати інформацію в технічній літературі, підручниках, посібниках, технологічній документації, періодичних виданнях, електронних, зокрема онлайн-джерелах, рідною мовою; критично оцінювати та використовувати її Ставлення: усвідомлення важливості розвитку технічної, технологічної термінології і номенклатури рідною мовою

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	Здатність спілкуватися іноземними мовами
	Уміння: читати технологічні карти, розуміти технічні записи в інструкціях, відеоматеріали іноземними мовами шукати, критично оцінювати і використовувати інформацію для виконання завдань, у разі потреби презентувати проекти іноземними мовами застосовувати в разі потреби іноземні мови для ефективної діяльності Ставлення: усвідомлення зростання власних можливостей у роботі над проектом за умови володіння іноземними мовами
Математична компетентність	Уміння: застосовувати математичні методи для виконання технологічних завдань у різних сферах діяльності розуміти, використовувати і будувати прості математичні моделі для розв'язання технологічних проблем Ставлення: усвідомлення ролі і значення точності та правильності вимірювань, обчислень і розрахунків для проектування і виготовлення виробів
Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій	Уміння: порівнювати властивості конструкційних матеріалів логічно обґрунтовувати технології проектування і виготовлення виробу виготовляти вироби, доцільно застосовуючи технології та обладнання формулювати гіпотези, збирати дані, здійснювати експерименти (випробування) з виготовленими виробами, аналізувати і узагальнювати результати проектно-технологічної діяльності

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	використовувати наукові відомості для досягнення мети проектно-технологічної діяльності, приймати обґрунтовані рішення чи формулювати висновки Ставлення: усвідомлення значення технологій у повсякденному житті, необхідності дотримання технологічної послідовності у виготовленні виробів, використання наукового підґрунтя у процесі проектування
Інноваційність	Уміння: трансформувати здобуті знання про матеріали, технології та обладнання у вдосконалення технологічного процесу, новий чи покращений продукт (послугу) з новими якостями, що використовується у практичній діяльності, чи новий підхід до реалізації соціальних послуг, адаптувати їх до нагальних потреб суспільства Ставлення: усвідомлення важливості інновацій у технологічних процесах для сталого розвитку суспільства
Екологічна компетентність	Уміння: розумно і раціонально використовувати природні ресурси, ощадливо використовувати матеріали долучатися в доступний спосіб до безвідходного виробництва, вторинної переробки матеріалів використовувати наукові відомості для збереження довкілля Ставлення: усвідомлення ролі довкілля для життя і здоров’я людини, розуміння важливості грамотної утилізації побутових відходів і відходів виробництва виявлення шанобливого ставлення до природи і праці
Інформаційно-комунікаційна компетентність	Уміння: безпечно та ефективно використовувати соціальні мережі для обговорення ідей, пов’язаних із виконанням

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	технологічних проектів, критично застосовувати інформаційно-комунікаційні технології для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією, етично працювати з інформацією з дотриманням принципів академічної доброчесності (права інтелектуальної власності тощо)
	використовувати цифрові технології в сучасному виробництві, зокрема робототехніці
	здійснювати проектування з використанням цифрового середовища
	застосовувати цифрові пристрої для презентації власних і спільних результатів
	Ставлення:
	шанування норм авторського права, виявлення поваги до інтелектуальної власності
	усвідомлення ролі сучасних інформаційних технологій у проектуванні, виготовленні та просуванні продукту на ринку
Навчання впродовж життя	Уміння:
	визначати власну потребу в навчанні, шукати і застосовувати потрібну інформацію для реалізації проекту
	долучатися до організації освітнього процесу (власного і групового), зокрема через ефективне керування ресурсами та інформаційними потоками
	визначати навчальні цілі і способів їх досягнення
	Ставлення:
	виявлення допитливості та наполегливості, самостійності, здатності долати труднощі та реагувати на зміни
	усвідомлення потреб у постійному самовдосконаленні, прагненні пізнавати нове, підвищенні рівня власних знань
Громадянські та соціальні компетентності	Громадянські компетентності
	Уміння:
	застосовувати доступні стратегії ефективної і конструктивної участі в громадському житті та реалізації

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	громадських проектів
	співпрацювати, спілкуватися, взаємодіяти, приймати колективні рішення, оцінювати їх результативність і вплив на громаду, попереджувати і залагоджувати конфлікти, досягати компромісу
	працювати, виконувати різні ролі в групі, брати участь у виконанні складних завдань (реалізації проектів), розв'язанні проблем групи, прийнятті спільних рішень
	Ставлення:
	визнання рівності прав і свобод людини, дотримання принципів колегіальності в прийнятті рішень
	Соціальні компетентності
	Уміння:
	виступати ініціатором і брати участь у соціально важливих проектах, спрямованих на покращення власного добробуту і добробуту інших осіб, громади
	застосовувати технології для проектування виробів чи послуг, що покращують умови здорового способу життя
	піклуватися про власний добробут
	безпечно застосовувати техніку в процесі життєдіяльності
	Ставлення:
	усвідомлення важливості рівних прав і можливостей усіх учасників проекту як запоруки ефективної роботи, спрямованої на досягнення успішного кінцевого результату
Культурна компетентність	Уміння:
	виражати власні ідеї, досвід і почуття через виготовлені вироби, зокрема твори декоративно-ужиткового мистецтва
	популяризувати декоративно-ужиткове мистецтво своєї громади, рідного краю, країни

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	вивчати та популяризувати культуру України та світу під час виготовлення виробів та реалізації проектів досліджувати технології виготовлення виробів декоративно-ужиткового мистецтва Ставлення: шанування творчого вираження ідей, народних звичаїв, традицій, культури збереження і розвиток традиційних технологій виготовлення виробів декоративно-ужиткового мистецтва
Підприємливість та фінансова грамотність	Уміння: проектувати власну професійну діяльність відповідно до своїх здібностей, переваг і недоліків творчо мислити, генерувати нові ідеї та ініціативи, втілювати їх у життя для поліпшення власного добробуту, розвитку суспільства і держави формулювати цілі та завдання, розробляти плани для їх досягнення, прогнозувати і мінімізувати ризики, приймати рішення та оцінювати їх ефективність розраховувати і раціонально використовувати ресурси застосовувати економічні знання в повсякденному житті, розраховувати самостійно або з допомогою інших осіб вартість матеріалів, необхідних для виготовлення спроектованого виробу, оперувати грошима під час створення продукту (виробу чи послуги), розраховувати та оцінювати (з допомогою інших осіб у разі потреби) вартість ідеї, що передбачає проектування і виготовлення виробу чи надання послуги Ставлення: виявлення ініціативності, відкритості до нових ідей, впевненості і рішучості під час реалізації власних ідей; визнання своїх талантів, здібностей, вмінь і демонстрація їх у праці і творчості відповідальність за кінцевий результат власної і групової діяльності усвідомлення ролі фінансів як одного з ресурсів у роботі над проектом, потреби ощадливого та ефективного використання грошей у побуті та під час організації проектної діяльності (власної чи групової)

Базові знання

Проектування: мета і завдання проекту; етапи проектно-технологічної діяльності; критерії, яким повинен відповідати проект; поняття маркетингу; історія розвитку об’єкта проектування, технологій; стилі в дизайні; право на повагу до результату творчої проектно-технологічної діяльності (інтелектуальна власність); творчий задум; дизайн-проектування; художнє конструювання; композиція як основа художньо-конструкторської діяльності: засоби, принципи, колористика; методи проектування: комбінаторика, елементи біоніки тощо; технічне конструювання; комп’ютерне середовище у проектуванні; системи автоматизованого проектування як засіб розробки конструкторських і технологічних проектів виробів; математичні розрахунки в проекті; властивості конструкційних матеріалів; екологія проекту, його вплив на навколишнє середовище; термінологія природничих наук в удосконаленні технологічного процесу; винахідництво; підприємництво і професійні наміри.

Основи графічної грамотності: основи стандартизації графічних зображень; графічні зображення; проеціювання на одну, дві, три площини проекцій; масштаб; графічний і вербальний опис проекту.

Технології виготовлення виробу: вимоги до організації технологічної діяльності; інструменти і пристосування; технологічна послідовність виготовлення виробу за схемою чи графічним зображенням; технологічні операції; вимоги до обробки конструкційних матеріалів; деталь: точність обробки деталі, з’єднання деталей, способи з’єднання деталей, технологія оброблення деталей.

Оцінювання і презентація результатів: результати проектно-технологічної діяльності; якість виробу; розрахунок матеріалів для проекту; оцінювання і самооцінювання; форми презентації результатів; цифрові пристрої; комунікаційні канали; публічний виступ.

Декоративно-ужиткове мистецтво: предметне середовище; традиційні технології декоративно-ужиткового мистецтва; автентичність; стилізація; етностиль; дизайн у декоративно-ужитковому мистецтві; ідентичність.

Сучасна техніка і технології: техногенне середовище; інноваційні технології; інновації у виробництві та сфері обслуговування; екологічні ризики; технологічний процес; матеріали природного і хімічного походження; матеріали вторинного використання; новітні конструкційні матеріали; механізовані і автоматизовані засоби праці; екологічні наслідки виробництва; роботизація, закономірності розвитку.

Самозарадність у побуті: організація побуту; маркування предметів побуту; інструкція до побутової техніки; правила безпечної експлуатації побутової техніки, засобів праці; безпечне самообслуговування; відповідальне споживання; індивідуальний стиль; ремонт та оновлення одягу, предметів побуту; основи раціонального харчування; естетика харчування; українська національна кухня і кулінарні традиції; компетентності для особистісного зростання, кар'єри, ринку праці; підприємливість як запорука життєвого успіху; маніпуляції в медіа; реклама, популяризація результатів проекту.

_____

Додаток 12
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання учнів у технологічній освітній галузі

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
1. Втілення задуму в готовий продукт за алгоритмом проектно-технологічної діяльності				
Проектує особистісно і соціально значущий виріб [ТЕО 1.1]	генерує задум та обирає об’єкт проектування для його втілення з допомогою вчителя чи інших осіб, пояснює свій вибір [6 ТЕО 1.1.1]	обговорює спільно з учителем чи іншими особами особистісно та соціально важливі потреби у створенні виробів, спираючись на власні знання та судження [6 ТЕО 1.1.1-1]	генерує та обґрунтовує творчу ідею або виявлену проблему та обирає об’єкт проектування для її реалізації/розв’язання [9 ТЕО 1.1.1]	знаходить, відбирає та оцінює актуальну інформацію для виявлення творчого задуму [проблеми], визначає достовірність джерел [9 ТЕО 1.1.1-1] обговорює спільно з іншими особами наявні особистісно та соціально важливі проблеми для розв’язання їх у проекті [9 ТЕО 1.1.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				аргументовано доводить важливість майбутнього проекту відповідно до власних інтересів і прогнозує його позитивний вплив на бюджет власний [родини, громади] [9 ТЕО 1.1.1-3]
	формулює самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб мету проектно-технологічної діяльності [6 ТЕО 1.1.2]	обговорює спільно з учителем чи іншими особами мету проектно-технологічної діяльності [6 ТЕО 1.1.2-1] планує самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб основні завдання і результати проектно-технологічної діяльності [6 ТЕО 1.1.2-2]	формулює мету власної/спільної проектно-технологічної діяльності і розробляє стратегію її досягнення [9 ТЕО 1.1.2]	відображає у формулюванні мети власної або спільної проектно-технологічної діяльності її ідею або проблему [9 ТЕО 1.1.2-1] визначає завдання проекту самостійно або в співпраці з іншими особами, проводить моніторинг стосовно можливих способів розв’язання завдань проекту [9 ТЕО 1.1.2-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		критично оцінює власні можливості, наявний досвід для виконання поставлених завдань, зокрема в групі [6 ТЕО 1.1.2-3] описує ймовірні труднощі і ризики у процесі реалізації задуму в готовий виріб [6 ТЕО 1.1.2-4] обговорює і визначає спільно з учителем та іншими особами раціональне застосування цифрових пристроїв на різних етапах проектно-технологічної діяльності [6 ТЕО 1.1.2-5]		прогнозує ймовірні труднощі у проекті та обирає способи подолання їх [9 ТЕО 1.1.2-3] визначає етапи проектно-технологічної діяльності і відповідну структуру проектної теки [9 ТЕО 1.1.2-4] обґрунтовано застосовує цифрові пристрої на різних етапах проектно-технологічної діяльності: пошуку, аналізу і використання інформації, презентації проекту тощо [9 ТЕО 1.1.2-5]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	здійснює маркетингові дослідження та пошук інформації про об’єкт проектування [6 ТЕО 1.1.3]	визначає потреби та смаки споживачів обраного об’єкта проектування, особливості його конструкції, функційності, естетичності за допомогою проведення невеликих за обсягом і масштабом маркетингових досліджень [6 ТЕО 1.1.3-1] здійснює пошук актуальної інформації про об’єкт проектування і упорядковує її [6 ТЕО 1.1.3-2] розробляє за допомогою вчителя чи інших осіб критерії, яким має відповідати об’єкт проектування, та визначає його параметри [6 ТЕО 1.1.3-3]	здійснює маркетингові дослідження, пошук та аналіз інформації про об’єкт проектування [9 ТЕО 1.1.3]	здійснює маркетингові дослідження з метою розроблення дизайн-проекту [9 ТЕО 1.1.3-1] збирає актуальну інформацію з різних джерел про об’єкт проектування, аналізує та упорядковує її [9 ТЕО 1.1.3-2] оцінює ризики і приймає рішення стосовно завдань проекту на основі результатів маркетингових досліджень [9 ТЕО 1.1.3-3] обговорює та рефлексує результати маркетингових досліджень через доступні форми презентації [9 ТЕО 1.1.3-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	здійснює художнє конструювання виробу з використанням методів проектування [6 ТЕО 1.1.4]	здійснює пошук та обирає моделі-аналоги відповідно до запланованого об’єкта проектування [6 ТЕО 1.1.4-1] обговорює ідеї, конструктивно взаємодіє з іншими особами у процесі комбінування власної моделі на основі аналізу найкращих ознак моделей-аналогів [6 ТЕО 1.1.4-2] застосовує методи проектування відповідно до індивідуальних здібностей та власних інтересів з метою втілення творчих ідей в конструкції виробу [6 ТЕО 1.1.4-3]	здійснює художнє конструювання виробу, застосовуючи основи дизайну з використанням методів проектування [9 ТЕО 1.1.4]	застосовує методи проектування до запланованого об’єкта проектування, обговорюючи ідеї та конструктивно взаємодіючи з іншими особами [9 ТЕО 1.1.4-1] розробляє модель об’єкта проектування, аналізуючи різні стилі дизайну [9 ТЕО 1.1.4-2] здійснює художнє конструювання виробу, застосовуючи принципи та засоби дизайну [9 ТЕО 1.1.4-3] визначає можливості графічних редакторів для художнього конструювання виробу, за потреби застосовує їх [9 ТЕО 1.1.4-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		продукує та відображає творчий задум у зручній формі [6 ТЕО 1.1.4-4] оцінює власні результати художнього конструювання виробу [6 ТЕО 1.1.4-5]		оцінює власні чи спільні результати художнього конструювання виробу за визначеними критеріями [9 ТЕО 1.1.4-5]
	конструює об’єкт проектування, читає та використовує графічні зображення [6 ТЕО 1.1.5]	планує послідовність дій для виготовлення моделі виробу, орієнтовні строки їх виконання, можливості використання цифрових засобів [6 ТЕО 1.1.5-1] визначає технічні характеристики моделі виробу [технічний опис об’єкта проектування] [6 ТЕО 1.1.5-2]	здійснює технічне конструювання об’єкта проектування, виконує графічні зображення, читає їх [6 ТЕО 1.1.5]	здійснює технічне конструювання об’єкта проектування від його компоновки до виконання креслень, ескізу тощо [9 ТЕО 1.1.5-1] аргументує вибір способу побудови зображення, кількість проекцій тощо [9 ТЕО 1.1.5-2] читає і пояснює або переказує власними словами графічні зображення [9 ТЕО 1.1.5-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		виконує технічний малюнок або ескіз деталей моделі виробу, зазначає інформацію, необхідну для його виготовлення [6 ТЕО 1.1.5-3]		читає графічні зображення і відтворює прочитане як алгоритм власних дій з виготовлення виробу і навпаки, за потреби вносить зміни під час виготовлення виробу до графічних зображень відповідно до внесених змін у роботі [9 ТЕО 1.1.5-4]
	орієнтується в доборі матеріалів, визначає їх кількість і вартість [6 ТЕО 1.1.6]	добирає матеріали для виготовлення виробу та розраховує витрати на них [6 ТЕО 1.1.6-1]	обґрунтовує добір матеріалів, розраховує їх кількість і вартість [9 ТЕО 1.1.6]	обґрунтовує конструкцію об’єкта проектування через добір матеріалів, методи їх обробки, обрахунок витрат на виготовлення виробу тощо [9 ТЕО 1.1.6-1] аргументовано вносить зміни до конструкції чи конструктивних елементів виробу, змінює у разі потреби конструкційні матеріали [9 ТЕО 1.1.6-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				застосовує за потреби комп’ютерне середовище в процесі конструювання [9 ТЕО 1.1.6-3]
	визначає послідовність технологічних операцій для реалізації проектованого виробу самостійно або за допомогою вчителя чи інших осіб [6 ТЕО 1.1.7]	визначає самостійно або за допомогою інших осіб послідовність технологічних операцій виготовлення проектованого виробу [6 ТЕО 1.1.7-1] добирає необхідні інструменти і пристосування відповідно до визначеної технологічної послідовності [6 ТЕО 1.1.7-2] створює технологічну картку, застосовує [у разі потреби] цифрові пристрої та графічні редактори [6 ТЕО 1.1.7-3]	визначає самостійно види та послідовність технологічних операцій, індивідуальний план реалізації проектованого виробу [9 ТЕО 1.1.7]	характеризує види технологічних операцій, аргументовано добирає їх для виготовлення виробу [9 ТЕО 1.1.7-1] визначає послідовність технологічних операцій для виготовлення проектованого виробу [9 ТЕО 1.1.7-2] обґрунтовує технологію виготовлення виробу, спираючись на принципи промислового дизайну [9 ТЕО 1.1.7-3] оцінює заплановану роботу, прогнозує ймовірні перешкоди [9 ТЕО 1.1.7-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				створює індивідуальний план технології виготовлення виробу, застосовуючи [у разі потреби] цифрові пристрої та графічні редактори [9 ТЕО 1.1.7-5]
Виготовляє проектований виріб за визначеною технологічною послідовністю [ТЕО 1.2]	організовує самостійно або за допомогою вчителя чи інших осіб роботу для виготовлення проектованого виробу за визначеною послідовністю [6 ТЕО 1.2.1]	готує потрібні інструменти і пристосування для роботи самостійно або за допомогою вчителя чи інших осіб [6 ТЕО 1.2.1-1] працює самостійно чи спільно з іншими особами відповідно до наданої інструкції, за потреби розподіляючи частини роботи [6 ТЕО 1.2.1-2]	організовує самостійно роботу для виготовлення проектованого виробу за визначеною послідовністю, в тому числі читає і розуміє технологічну документацію [9 ТЕО 1.2.1]	організовує і планує самостійно роботу з виготовлення проектованого виробу за наперед визначеною послідовністю [9 ТЕО 1.2.1-1] читає з розумінням зміст технологічної документації і відтворює виріб [9 ТЕО 1.2.1-2] дбає про власне здоров’я і безпеку інших осіб під час налагодження та використання ручних і механізованих знарядь праці [9 ТЕО 1.2.1-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		використовує інструменти та пристосування самостійно або за допомогою інших, дотримуючись правил безпечної праці та санітарних норм [6 ТЕО 1.2.1-3]		доцільно використовує інструменти, пристосування, механізовані знаряддя праці; дотримується правил безпеки праці та санітарних норм [9 ТЕО 1.2.1-4]
	застосовує технології обробки різних матеріалів [6 ТЕО 1.2.2]	аргументовано добирає способи оброблення матеріалів відповідно до їх властивостей і характеристик [6 ТЕО 1.2.2-1]	застосовує технології обробки різних матеріалів у процесі виготовлення виробу [9 ТЕО 1.2.2]	застосовує необхідні знання природничих наук у технологічній діяльності [9 ТЕО 1.2.2-1] виготовляє спроектований виріб згідно з індивідуальним планом, за потреби обґрунтовано вносить зміни в конструкцію об’єкта проектування на кресленнях, ескізах [9 ТЕО 1.2.2-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	розраховує час на виконання технологічних операцій [6 ТЕО 1.2.3]	виконує заплановані технологічні операції у визначеній послідовності, раціонально розподіляючи час [6 ТЕО 1.2.3-1]	розраховує час на виготовлення проектованого виробу, індивідуального плану [9 ТЕО 1.2.3]	розподіляє доцільно час на виконання кожної технологічної операції, індивідуального плану [9 ТЕО 1.2.3-1]
	оцінює ризики, пов’язані з виготовленням проектованого виробу [6 ТЕО 1.2.4]	оцінює ризики, пов’язані з виготовленням виробу, за потреби знаходить способи їх усунення самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб [6 ТЕО 1.2.4-1]	оцінює ризики і коригує технологію виготовлення виробу для його вдосконалення [9 ТЕО 1.2.4]	оцінює ризики, пов’язані з виготовленням виробу, вносить аргументовано незаплановані конструктивні зміни; у разі потреби корегує та удосконалює технологію виготовлення виробу шляхом використання відповідних способів і технологічних або технічних прийомів роботи [9 ТЕО 1.2.4-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	демонструє в роботі під час виготовлення виробу належні особистісні якості [6 ТЕО 1.2.5]	демонструє в роботі зосередженість, акуратність, обережність, відповідальність тощо [6 ТЕО 1.2.5-1] контролює та оцінює процес і якість виготовлення виробу, у разі потреби виправляючи недоліки [6 ТЕО 1.2.5-2] виявляє повагу до власних або чужих результатів проектно-технологічної діяльності [6 ТЕО 1.2.5-3]	керує емоціями, пояснює способи налаштування себе на технологічну діяльність, конструктивну взаємодію з іншими особами [9 ТЕО 1.2.5]	виявляє в роботі під час виготовлення виробу позитивні особистісні якості [9 ТЕО 1.2.5-1] співпрацює з іншими особами під час реалізації власного/спільного проекту [9 ТЕО 1.2.5-2] бере участь у розподілі та виконанні обов’язків під час роботи над спільним проектом [9 ТЕО 1.2.5-3] бере на себе відповідальність за власний чи спільний результат [9 ТЕО 1.2.5-4] за потреби допомагає іншим особам у виготовленні виробу [9 ТЕО 1.2.5-5]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Оцінює і презентує результати проектно-технологічної діяльності [ТЕО 1.3]	оцінює результати власної чи спільної проектно-технологічної діяльності на основі заданих критеріїв, усуває наслідки допущених помилок [6 ТЕО 1.3.1]	аналізує відповідність результатів власної чи спільної проектно-технологічної діяльності її меті та виробленим критеріям [6 ТЕО 1.3.1-1] визначає ефективність використання матеріальних і часових ресурсів, способів організації проектно-технологічної діяльності [6 ТЕО 1.3.1-2] оцінює особистісну і соціальну важливість створеного виробу [6 ТЕО 1.3.1-3] критично формулює власні судження, аргументовано обстоює їх з урахуванням пропозицій інших осіб [6 ТЕО 1.3.1-4]	оцінює процес і результати власної чи спільної проектно-технологічної діяльності на основі визначених критеріїв, аналізу матеріалів портфоліо, аргументованої критики інших осіб [9 ТЕО 1.3.1]	оцінює ефективність власного чи спільного процесу проектно-технологічної діяльності через аналіз одержаних результатів, обговорення і аргументацію власної позиції [9 ТЕО 1.3.1-1] вносить обґрунтовані зміни до готового об’єкта проектування [у разі потреби] [9 ТЕО 1.3.1-2] здійснює рефлексію власної діяльності, зокрема, вказує на власні здібності, які дали змогу реалізувати проект [9 ТЕО 1.3.1-3] усвідомлено застосовує нові знання та вміння, набуті в проекті [9 ТЕО 1.3.1-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		виявляє недоліки і виправляє допущені помилки, аналізує їх та робить відповідні висновки [6 ТЕО 1.3.1-5]		вказує на недоліки у власних знаннях [уміннях] і визначає способи їх усунення [9 ТЕО 1.3.1-5]
	презентує результати власної чи спільної проектно-технологічної діяльності [6 ТЕО 1.3.2]	добирає відповідно до мети і змісту проектно-технологічної діяльності форми та засоби презентації [6 ТЕО 1.3.2-1] представляє результати власної/спільної проектно-технологічної діяльності [6 ТЕО 1.3.2-2] виявляє повагу до власних чи спільних результатів проектно-технологічної діяльності [6 ТЕО 1.3.2-3]	використовує різні форми і засоби для презентації результатів власної/спільної проектно-технологічної діяльності [9 ТЕО 1.3.2]	розрізняє та обирає форми і засоби презентації результатів проектно-технологічної діяльності [9 ТЕО 1.3.2-1] аналізує власний досвід роботи в проекті та обирає найкращі досягнення цієї діяльності для презентації [9 ТЕО 1.3.2-2] презентує та обговорює результати власної чи спільної проектно-технологічної діяльності [9 ТЕО 1.3.2-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		застосовує цифрові пристрої та інформаційне середовище у разі потреби для презентації результатів проектування [6 ТЕО 1.3.2-4]		застосовує одну із стратегій, публічного виступу, долаючи ймовірне хвилювання [9 ТЕО 1.3.2-4] аналізує і оцінює доказовість і вагу аргументів у власних чи чужих твердженнях і судженнях [9 ТЕО 1.3.2-5] враховує у власній діяльності права інтелектуальної власності розробників, раціоналізаторів, винахідників, інших осіб, усвідомлює відповідальність за порушення цих прав [9 ТЕО 1.3.2-6] застосовує у разі потреби цифрові пристрої та інформаційне середовище для презентації і поширення результатів власної

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				проектно-технологічної діяльності [9 ТЕО 1.3.2-7]
	відстежує власний навчальний поступ, аналізує набутий освітній досвід як стимул для подальших досягнень [6 ТЕО 1.3.3]	спільно з учителем чи іншими особами визначає свій рівень навчальних досягнень [6 ТЕО 1.3.3-1] обговорює перспективи подальшої проектно-технологічної діяльності, способи її вдосконалення [6 ТЕО 1.3.3-2] планує подальшу проектно-технологічну діяльність на основі набутого досвіду для реалізації власних інтересів, здібностей, можливостей [6 ТЕО 1.3.3-3]	визнає успіхи і недоліки на кожному етапі проектно-технологічної діяльності, захищає і цінує власні чи спільні досягнення [9 ТЕО 1.3.3]	аналізує набутий досвід проектно-технологічної діяльності, зіставляє його з власними мотивами, інтересами, можливостями та професійними намірами [9 ТЕО 1.3.3-1] обговорює з іншими особами способи підвищення результативності власної проектно-технологічної діяльності [9 ТЕО 1.3.3-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
2. Творче застосування традиційних і сучасних технологій декоративно-ужиткового мистецтва				
Ідентифікує види декоративно-ужиткового мистецтва [ТЕО 2.1]	розрізняє твори різних видів декоративно-ужиткового мистецтва, називає їх творців [6 ТЕО 2.1.1]	спираючись на власні знання, розпізнає матеріали та інструменти, які використовуються в основних видах декоративно-ужиткового мистецтва [6 ТЕО 2.1.1-1] називає твори відомих українських майстрів декоративно-ужиткового мистецтва [6 ТЕО 2.1.1-2]	аналізує традиції та сучасні тенденції в декоративно-ужитковому мистецтві [9 ТЕО 2.1.1]	характеризує декоративно-ужиткове мистецтво та ремесла як окремий напрям дизайну [9 ТЕО 2.1.1-1] розрізняє автентичні твори, стилізовані вироби, вироби в етностилі, науково інтерпретуючи власні знання [9 ТЕО 2.1.1-2] формує власні судження на основі культурологічної інформації про декоративно-ужиткове мистецтво з різних джерел, зокрема інформаційних, і доцільно застосовує її в реалізації власних проектів [9 ТЕО 2.1.1-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				розпізнає етностиль у різних видах дизайну [одягу, середовища, графіки, промисловому тощо] [9 ТЕО 2.1.1-4]
	знаходить, аналізує і доцільно поширює інформацію про види декоративно-ужиткового мистецтва, зокрема в цифрових середовищах [6 ТЕО 2.1.2]	використовує кілька джерел інформації про традиції та сучасні тенденції в декоративно-ужитковому мистецтві, визначає її достовірність [6 ТЕО 2.1.2-1]	ідентифікує та порівнює ознаки різних видів декоративно-ужиткового мистецтва за етнографічними регіонами України [9 ТЕО 2.1.2]	визначає ознаки декоративно-ужиткового мистецтва за етнографічними регіонами України [9 ТЕО 2.1.2-1] долучається до громадських заходів, проектів із створення і популяризації творів декоративно-ужиткового мистецтва своєї громади [краю, країни] та мистецтва європейської культурної спадщини [9 ТЕО 2.1.2-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	обґрунтовує значення декоративно-ужиткового мистецтва в житті людини, народу [6 ТЕО 2.1.3]	оцінює та обґрунтовує значення декоративно-ужиткового мистецтва у власному житті на основі зібраної інформації [6 ТЕО 2.1.3-1] вирізняє автентичні вироби декоративно-ужиткового мистецтва за характерними ознаками під час роботи над проектом [6 ТЕО 2.1.3-2]	на основі зібраної інформації, характеризує декоративно-ужиткове мистецтво як засіб комунікації між поколіннями і людьми різних національних культур; ідентифікує себе учасником творення культури рідного народу через власноруч створені вироби декоративно-ужиткового мистецтва [9 ТЕО 2.1.3]	вивчає історію розвитку традиційних ремесел і декоративно-ужиткового мистецтва як основу пізнання себе, народної культури і створення сучасних виробів в етностилі [9 ТЕО 2.1.3-1] ідентифікує себе носієм культури свого народу, усвідомлює свою приналежність до українського народу через дослідження і вивчення його трудових традицій, народних звичаїв та іншої культурологічної інформації, у змісті технік і технологій декоративно-ужиткового мистецтва [9 ТЕО 2.1.3-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				застосовує інформацію з творів декоративного мистецтва для створення виробу [9 ТЕО 2.1.3-3] аргументовано використовує декоративні елементи під час художнього конструювання виробу, усвідомлено здійснює пошук нових варіантів [версій] стилізації виробу [9 ТЕО 2.1.3-4]
застосовує технології декоративно-ужиткового мистецтва [ТЕО 2.2]	використовує ідеї декоративно-ужиткового мистецтва у власній творчості — створенні виробу [6 ТЕО 2.2.1] вивчає можливості реалізації створених виробів в етностилі [6 ТЕО 2.2.2]	використовує опрацьовану культурологічну інформацію про технології декоративно-ужиткового мистецтва і техніки художнього оздоблення у проектуванні виробів [6 ТЕО 2.2.1-1]	ефективно використовує технології декоративно-ужиткового мистецтва у створенні предметного середовища в етностилі [9 ТЕО 2.2.1]	самостійно або спільно з іншими особами створює виріб в етностилі [9 ТЕО 2.2.1-1] із розумінням добирає та застосовує методи проектування у створенні предметного середовища в етностилі [9 ТЕО 2.2.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		застосовує технології і техніки декоративно-ужиткового мистецтва у процесі виготовлення та відповідно оздоблення готових виробів, естетизації власного побуту тощо [6 ТЕО 2.2.2-1] виявляє ініціативність і партнерську взаємодію у процесі спільної роботи із створення виробу техніками декоративно-ужиткового мистецтва [6 ТЕО 2.2.2-2]		стилізує виріб технологіями декоративно-ужиткового мистецтва, техніками художнього оздоблення з урахуванням функційних і естетичних вимог до об’єкта проектування [9 ТЕО 2.2.1-3] виявляє підприємливість через вивчення попиту споживачів у створених виробах з використанням технік декоративно-ужиткового мистецтва [9 ТЕО 2.2.1-4] використовує цифрові пристрої для рекламування і реалізації створених виробів в етностилі [9 ТЕО 2.2.1-5]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
3. Ефективне використання техніки і матеріалів без заподіяння шкоди навколишньому середовищу				
Визначає ризики впливу сучасних матеріалів, техніки і технологій для навколишнього середовища [ТЕО 3.1]	оцінює користь і небезпеку технічного прогресу для навколишнього середовища [6 ТЕО 3.1.1]	осмислено наводить приклади глобалізаційних процесів, які докорінно змінили світ у XXI столітті [6 ТЕО 3.1.1-1] обговорює ймовірний розвиток технологій у різних сферах діяльності людини [6 ТЕО 3.1.1-2] пояснює доцільність відмови людства від використання одноразових виробів із синтетичних та інших шкідливих матеріалів [6 ТЕО 3.1.1-3] генерує ідеї, які можуть бути корисними для збереження навколишнього середовища і сталого [збалансованого] розвитку [6 ТЕО 3.1.1-4]	проводить самостійну пошукову роботу та оцінює екологічні ризики технічного прогресу і залишкового забруднення [9 ТЕО 3.1.1]	використовує інформаційні джерела і логічно обґрунтовує роль науки, технологій для сталого [збалансованого] розвитку [9 ТЕО 3.1.1-1] обґрунтовує взаємозв’язок розвитку науки, техніки, технологій і збереження природи [9 ТЕО 3.1.1-2] обговорює і прогнозує екологічні ризики, ризики інноваційних технологій для здоров’я людини і навколишнього середовища [9 ТЕО 3.1.1-3] аргументовано наводить рекомендації щодо зниження екологічних ризиків для здоров’я людини та навколишнього середовища, зокрема під час реалізації нових проектів [9 ТЕО 3.1.1-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		доводить переваги використання вторинних матеріальних ресурсів у реалізації нових проектів [6 ТЕО 3.1.1-5]		
	визначає види матеріалів за їх властивостями, зокрема для користі власного здоров’я та здоров’я інших осіб [6 ТЕО 3.1.2]	розпізнає основні види конструкційних матеріалів за їх властивостями [технологічними, механічними, фізичними, гігієнічними] [6 ТЕО 3.1.2-1] із розумінням визначає цінність гігієнічних властивостей матеріалів натурального походження для здоров’я людини та покращення якості життя [6 ТЕО 3.1.2-2]	доцільно використовує матеріали і побутові продукти для формування якісного життєвого простору [9 ТЕО 3.1.2]	характеризує новітні матеріали і техніки, визначає їх вартісні показники, обґрунтовуючи використання їх у проекті [9 ТЕО 3.1.2-1] проектує власний життєвий простір з доцільним використанням екологічних матеріалів і побутових продуктів [9 ТЕО 3.1.2-2] пропонує рецепти побутових продуктів без вмісту шкідливих речовин, спираючись на наукові дані [9 ТЕО 3.1.2-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		створює екологічні вироби з урахуванням гігієнічних властивостей матеріалів [6 ТЕО 3.1.2-3]		створює екологічні вироби з урахуванням гігієнічних властивостей матеріалів [9 ТЕО 3.1.2-4]
	оперує інформацією про основні види матеріалів і техніки [6 ТЕО 3.1.3]	розрізняє достовірну і недостовірну інформацію про матеріали і техніку, звертаючись до першоджерел [6 ТЕО 3.1.3-1] аналізує інформацію про матеріали і техніку, використовує її для розв’язання практичних завдань у побуті [6 ТЕО 3.1.3-2] з розумінням читає та розшифровує маркування товарів, товарні та інші знаки, зокрема з використанням цифрових пристроїв [6 ТЕО 3.1.3-3]	визначає самостійно способи вдосконалення об’єкта проектування [9 ТЕО 3.1.3]	добирає матеріали для виготовлення виробу з урахуванням інформації про них із маркування, штрихових кодів, товарних знаків тощо [9 ТЕО 3.1.3-1] раціонально замінює матеріали, обґрунтовано змінює конструкцію виробу відповідно до розрахованих витрат [9 ТЕО 3.1.3-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Ощадно використовує матеріали [ТЕО 3.2]	демонструє відповідальність за збереження навколишнього середовища, зокрема за сортування відходів [6 ТЕО 3.2.1]	аргументує вичерпність природних ресурсів [6 ТЕО 3.2.1-1] висловлює судження стосовно наслідків власних дій для навколишнього середовища [6 ТЕО 3.2.1-2] аргументовано і доцільно замінює природні матеріали вторинними матеріальними ресурсами [6 ТЕО 3.2.1-3] дотримується правил сортування відходів під час роботи над проектом і в побуті [6 ТЕО 3.2.1-4]	проводить самостійну пошукову роботу з дослідження проблем утилізації відходів і повторного використання матеріальних ресурсів, зокрема через виконання STEM-проектів [9 ТЕО 3.2.1]	із застосуванням інформаційних джерел обґрунтовує доцільність відповідальної споживчої поведінки та екологічного виробництва [9 ТЕО 3.2.1-1] моделює власну споживчу поведінку, способи зменшення навантаження на екосистему [9 ТЕО 3.2.1-2] на основі опрацьованої інформації пропонує способи мінімізації утворення відходів, проблеми їх утилізації [9 ТЕО 3.2.1-3] виконує інноваційні проекти, STEM-проекти, які передбачають дослідження, пов’язані з використанням вторинних ресурсів, побутових відходів [9 ТЕО 3.2.1-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	критично оцінює джерела інформації про матеріали та обґрунтовано використовує їх, зокрема вторинні матеріальні ресурси [6 ТЕО 3.2.2]	пояснює перевірену інформацію про доцільність застосування різних матеріалів, їх повторне використання [6 ТЕО 3.2.2-1] аналізує ефективність дібраних матеріалів для створення виробу і вказує на ризики їх використання [6 ТЕО 3.2.2-2] розраховує потрібну кількість матеріалів для виготовлення спроектованого виробу [6 ТЕО 3.2.2-3] використовує ощадно матеріали під час виготовлення виробу [6 ТЕО 3.2.2-4] застосовує технології обробки вторинних матеріалів для створення нових виробів [6 ТЕО 3.2.2-5]	ощадно використовує для реалізації власних задумів широкий спектр матеріалів, зокрема вторинні матеріальні ресурси [9 ТЕО 3.2.2]	аргументовано пояснює доцільність обраних матеріалів, раціональність їх використання у реалізації нових проектів [9 ТЕО 3.2.2-1] аналізує власний екологічний слід у природі [9 ТЕО 3.2.2-2] обґрунтовано пояснює власну модель збалансованої споживацької та екологічної поведінки [9 ТЕО 3.2.2-3] характеризує комплекс різнопланових дій і використання спектра матеріалів, які забезпечують сталий [збалансований] розвиток [9 ТЕО 3.2.2-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
4. Турбота про власний побут, задоволення власних потреб і потреб інших осіб				
Організовує власну діяльність у побуті [ТЕО 4.1]	планує власну діяльність у побуті відповідно до власних потреб або потреб інших осіб [6 ТЕО 4.1.1]	визначає власні/чужі потреби в організації побуту [6 ТЕО 4.1.1-1] аналізує власний досвід і можливості в побутовій діяльності [6 ТЕО 4.1.1-2] планує трудові дії для виконання побутових завдань самостійно або у співпраці з іншими особами [6 ТЕО 4.1.1-3]	оперує інформацією та пропонує ідеї для організації або створення власного чи спільного побуту, речей, життєвого простору відповідно до вимог дизайну [9 ТЕО 4.1.1]	визначає власні потреби та потреби інших осіб стосовно організації побуту [9 ТЕО 4.1.1-1] оцінює естетичність та функціональність організації власного чи спільного життєвого простору, предметного середовища [9 ТЕО 4.1.1-2] здійснює пошук та опрацювання інформації для генерування ідей облаштування власного чи спільного життєвого простору, предметного середовища, організації побуту [9 ТЕО 4.1.1-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				пояснює принципи облаштування життєвого простору відповідно до вимог дизайну [9 ТЕО 4.1.1-4] застосовує художні засоби дизайну в проектуванні власного життєвого простору [9 ТЕО 4.1.1-5] оцінює результати проектування власного життєвого простору відповідно до вимог дизайну [9 ТЕО 4.1.1-6]
	удосконалює власний чи спільний життєвий простір у різних сферах побутової діяльності [інтер'єр, одяг, харчування тощо] [6 ТЕО 4.1.2]	розрізняє та описує основні стилі в різних сферах життєдіяльності людини [6 ТЕО 4.1.2-1]	облаштовує власний чи спільний життєвий простір у побуті [інтер'єр, одяг, естетика харчування тощо] та удосконалює його на основі вимог дизайну і	висловлює судження про тенденції розвитку дизайну XXI століття [9 ТЕО 4.1.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		розрізняє корисні для здоров’я елементи життєвого простору, обґрунтовує раціональність їх використання [6 ТЕО 4.1.2-2] оцінює споживацькі якості, естетичний вигляд і корисність для здоров’я обраного чи створеного виробу [6 ТЕО 4.1.2-3] провадить проектно-технологічну діяльність стосовно розв’язання побутових проблем, самообслуговування [6 ТЕО 4.1.2-4] облаштовує або вдосконалює власний життєвий простір з урахуванням власних потреб, потреб інших осіб [6 ТЕО 4.1.2-5]	власних потреб, інтересів, можливостей [9 ТЕО 4.1.2]	реалізовує проект у власному життєвому просторі з використанням різних конструкційних матеріалів, методів і засобів дизайну [9 ТЕО 4.1.2-2] орієнтується в сучасних стилях для облаштування життєвого простору, власних потреб [9 ТЕО 4.1.2-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
			формує власний стиль з урахуванням індивідуальних характеристик, інтересів [9 ТЕО 4.1.3]	визначає індивідуальні характеристики і враховує їх у процесі вибору власного стилю [9 ТЕО 4.1.3-1] характеризує та оцінює власний стиль [9 ТЕО 4.1.3-2] критично аналізує думку інших осіб стосовно створення власного стилю [9 ТЕО 4.1.3-3] презентує результати проекту через різні комунікаційні канали, засоби презентації, зокрема з використанням цифрових пристроїв [9 ТЕО 4.1.3-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
			знаходить та аналізує інформацію про професії з різних джерел відповідно до власних інтересів, життєвих намірів або стратегій [9 ТЕО 4.1.4]	вивчає короткострокове та довгострокове прогнозування попиту на ринку праці на локальному [місцевому] рівні [9 ТЕО 4.1.4-1] описує компетентності, актуальні для власних життєвих інтересів, потреб та глобальних викликів суспільства [9 ТЕО 4.1.4-2] рефлексує та проектує бачення власної життєвої стратегії, успішної кар'єри [9 ТЕО 4.1.4-3]
Вирішує практичні завдання в побуті [ТЕО 4.2]	відшукує та відбирає актуальну інформацію про види побутової техніки, її застосування та технічні характеристики [6 ТЕО 4.2.1]	усвідомлено формулює завдання у співпраці з іншими особами відповідно до власних потреб у побуті [6 ТЕО 4.2.1-1]	оперує інформацією про побутову техніку з використанням інструкцій/схем; прогнозує ризики неправильного використання технічного обладнання [9 ТЕО 4.2.1]	читає і застосовує інструкції, схеми з будови та принципу дії побутової техніки, визначає у їх змісті зайву інформацію [9 ТЕО 4.2.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		розрізняє види побутової техніки за функціональним призначенням відповідно до визначених завдань [6 ТЕО 4.2.1-2] читає та пояснює своїми словами технічну інформацію, схеми, інші графічні зображення про побутову техніку в інструкціях із застосуванням інформаційних джерел і використанням цифрових пристроїв [6 ТЕО 4.2.1-3]		знаходить приховану інформацію у змісті інструкцій, схем та ідентифікує її як корисну для практичного та безпечного використання побутової техніки [9 ТЕО 4.2.1-2]
	вивчає призначення побутової техніки [6 ТЕО 4.2.2]	пропонує способи використання різних видів побутової техніки для вирішення побутових завдань [6 ТЕО 4.2.2-1]	вивчає і застосовує різні види техніки як засіб покращення власного життєвого середовища, самозарадності в побуті [9 ТЕО 4.2.2]	застосовує побутову техніку для догляду за предметами побуту, одягом, взуттям тощо [9 ТЕО 4.2.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		пояснює загальні принципи роботи побутової техніки відповідно до її функцій та призначення [6 ТЕО 4.2.2-2]		удосконалює технічні пристрої або інші предмети побуту за потреби [9 ТЕО 4.2.2-2] здійснює безпечне самообслуговування у побуті [9 ТЕО 4.2.2-3] розпізнає дезінформацію, маніпулювання, зокрема в рекламі [9 ТЕО 4.2.2-4] інтерпретує природничо-наукові знання у зв’язку із практичним використанням побутової техніки, у тому числі із здатністю дбати про власну безпеку та безпеку інших осіб [9 ТЕО 4.2.2-5]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	дотримується правил використання технічних пристроїв, різних матеріалів у побутових умовах [6 ТЕО 4.2.3]	дотримується встановлених вимог до техніки безпеки під час експлуатації технічних пристроїв у побутових умовах [6 ТЕО 4.2.3-1]	дотримується правил безпечної організації власної навчально-пізнавальної та проектно-технологічної діяльності [9 ТЕО 4.2.3]	ощадно і безпечно застосовує побутову техніку для вирішення практичних завдань [9 ТЕО 4.2.3-1] характеризує різні види побутових пристроїв у зв’язку з ощадливим використанням природних ресурсів як провідного чинника збалансованого розвитку суспільства [9 ТЕО 4.2.3-2]

Додаток 13
до Державного стандарту

ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	Уміння: створювати цифрові інформаційні об’єкти державною мовою спілкуватися державною мовою з використанням інформаційно-комунікаційних технологій висловлюватися і дискутувати на тему сучасних цифрових технологій з використанням відповідної термінології презентувати українською мовою власну чи групову діяльність, зокрема з використанням цифрових технологій використовувати словники та інші програмні засоби для тлумачення слів, перевірки правопису, перекладу тексту і веб-сторінок, зокрема при голосовому введенні тексту Ставлення: надання переваги програмним засобам і ресурсам з інтерфейсом державною мовою визнання комунікаційної ролі інформаційних технологій
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою Уміння: створювати інформаційні об’єкти рідною мовою спілкуватися рідною мовою з використанням цифрових технологій використовувати програмні засоби, сервіси та ресурси з інтерфейсом рідною мовою

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	використовувати програмні засоби для перекладу текстів рідною мовою
	використовувати словники та інші програмні засоби для тлумачення слів, перевірки правопису і перекладу
	Ставлення:
	усвідомлення ролі сучасних інформаційних технологій для здійснення перекладів рідною мовою
	Здатність спілкуватися іноземними мовами
	Уміння:
	створювати інформаційні об’єкти іноземними мовами
	спілкуватися іноземними мовами з використанням цифрових технологій
	використовувати програмні засоби, сервіси і ресурси з інтерфейсом іноземною мовою
	використовувати програмні засоби для перекладу текстів, зокрема при голосовому введенні тексту
	використовувати словники та інші програмні засоби для тлумачення іноземних слів
	оперувати міжнародною термінологією у сфері інформаційних технологій
	Ставлення:
	усвідомлення ролі сучасних інформаційних технологій для здійснення перекладів іноземними мовами
	розуміння необхідності володіння іноземними мовами для онлайн-навчання і спілкування
Математична компетентність	Уміння:
	використовувати математичні методи для розв’язання задач засобами цифрових технологій
	створювати математичні моделі об’єктів і процесів для розв’язання задач різних предметних галузей засобами цифрових технологій
	проводити дослідження з використанням математичних моделей засобами цифрових технологій

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	створювати діаграми різних типів засобами цифрових технологій для візуалізації числових даних та їх аналізу
	Ставлення:
	усвідомлення важливості математики як однієї з основ інформаційних технологій
Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій	Уміння:
	використовувати наукові методи для розв’язання задач природничо-технічного змісту засобами цифрових технологій
	проводити навчальні дослідження та експерименти природничо-технологічного змісту за допомогою цифрових технологій
	будувати та використовувати інформаційні моделі об’єктів, явищ і процесів для розв’язання проблем реального та віртуального світу, проводити експерименти і дослідження
	використовувати технологічні знаряддя і пристрої, зокрема робототехнічні
	визначати загальні фізичні принципи будови і функціонування інформаційних систем і середовищ, цифрових пристроїв
	Ставлення:
	усвідомлення впливу цифрових технологій на модернізацію інформаційних процесів у науці та техніці
	визнання ролі наукових ідей у розвитку інформаційних технологій
	залученість до формування власної наукової культури, культурних цінностей науки
Інноваційність	Уміння:
	розпізнавати та описувати поширення цифрових інновацій у науці і суспільстві
	генерувати та реалізовувати ідеї з використанням цифрових технологій
	наводити приклади реалізації інноваційних ідей у різних предметних галузях і життєвих ситуаціях з

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	використанням інформаційно-комунікаційних технологій
	Ставлення:
	відкритість новому у сфері інформаційних технологій, готовність до змін, прийняття неочікуваних результатів під час здійснення інформаційних процесів
	готовність до інтеграції знань з різних предметних галузей під час створення інформаційних продуктів, навчання
Екологічна компетентність	Уміння:
	використовувати інформаційні системи, цифрові пристрої і програмні засоби для моніторингу та розв’язання проблем довкілля
	розв’язувати задачі екологічного змісту засобами цифрових технологій
	Ставлення:
	визнання необхідності застосування екологічних засад використання і утилізації цифрових пристроїв
	усвідомлення впливу інформаційно-комунікаційних технологій і пристроїв на довкілля
Інформаційно-комунікаційна компетентність	Уміння:
	розв’язувати проблеми з використанням цифрових пристроїв, інформаційно-комунікаційних технологій для власного і суспільного розвитку та добробуту
	знаходити, подавати, перетворювати, аналізувати, узагальнювати і систематизувати дані з використанням цифрових пристроїв і програм для розв’язання життєвих задач
	застосовувати алгоритмічний підхід та обчислювальне мислення для планування, розроблення і налагодження програмних проектів для ефективного розв’язання задач і творчого самовираження
	створювати індивідуально або в групі інформаційні продукти з використанням різних цифрових пристроїв та інформаційних технологій
	використовувати логічне, системне і структурне мислення для побудови інформаційних моделей і

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	розуміння інформаційної картини світу
	Ставлення:
	готовність критично оцінювати інформацію, її значення і вплив на людину та суспільство
	прагнення відповідально і безпечно використовувати інформаційно-комунікаційні технології та цифрові пристрої для доступу до інформації, спілкування і співпраці
	зважений підхід до використання інформаційних технологій, дотримання етичних, міжкультурних і правових норм інформаційної взаємодії
Навчання впродовж життя	Уміння:
	використовувати програмні засоби планування роботи для організації навчальної діяльності і особистого розвитку
	співпрацювати і комунікувати з іншими особами для досягнення навчальних цілей засобами інформаційних технологій
	використовувати критерії оцінювання власних досягнень
	використовувати різноманітні підходи і форми навчання, можливості сучасних навчальних середовищ (зокрема онлайн-середовищ) для побудови власної траєкторії розвитку
	Ставлення:
	прагнення самостійно опановувати нові інформаційні технології та цифрові інструменти
	відкритість до отримання нового досвіду, допитливість, наполегливість, ініціативність, мотивація до навчальної діяльності в сфері інформаційних технологій
	відповідальність за власне навчання
	готовність ділитися власним досвідом з іншими особами
	усвідомлення власних досягнень і потреб у навчанні в галузі інформаційних технологій

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Громадянські та соціальні компетентності	Громадянські компетентності Уміння: дотримуватися принципів цифрового громадянства вести дискусію та обстоювати свою позицію щодо актуальних питань сучасності, пов’язаних із сферою інформаційних технологій Ставлення: визнання впливу сучасних інформаційних технологій на розвиток особистості, громади і суспільства повага до прав і свобод, зокрема свободи слова, конфіденційності в Інтернеті, авторського права та інтелектуальної власності, права на захист персональних даних тощо відповідальна громадянська позиція щодо дотримання норм ліцензування програмного забезпечення Соціальні компетентності Уміння: використовувати цифрові засоби для роботи і спілкування в закладі освіти на засадах інклюзивності, доступності та рівності планувати та організовувати власну діяльність і відпочинок з використанням інформаційно-комунікаційних технологій захищати себе і цифрові пристрої від типових кіберзагроз виявляти гнучкість у спілкуванні і співпраці за допомогою цифрових пристроїв розпізнавати ознаки і наслідки комп’ютерної залежності, звертатися у разі потреби по допомогу співпрацювати з іншими особами, розуміти і враховувати погляди та емоційний стан інших учасників групи під час роботи над інформаційними продуктами виявляти ініціативність, надавати підтримку іншим особам, за потреби сприяти запобіганню чи

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	вирішенню конфліктів у груповій роботі над інформаційними продуктами
	дотримуватися основних правил безпечного і відповідального використання інформаційно-комунікаційних технологій, мережевого етикету
	Ставлення:
	конструктивне ставлення до проблемних ситуацій, що виникають під час використання цифрових пристроїв і технологій
	усвідомлення переваг і ризиків застосування інформаційних і комунікаційних технологій і пристроїв для себе, суспільства, навколишнього середовища
Культурна компетентність	Уміння:
	грамотно та логічно висловлювати свою думку, аргументовано вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників у віртуальному просторі
	створювати різнопланові медіапродукти з використанням інформаційних технологій
	враховувати художньо-естетичний аспект у створенні інформаційних продуктів
	Ставлення:
	усвідомлення власної культурної ідентичності, повага до розмаїття культурного вираження інших осіб у глобальному інформаційному суспільстві
	готовність обстоювати важливість неперервного розвитку власної інформаційної культури
Підприємливість та фінансова грамотність	Уміння:
	планувати власну і групову діяльність для проектування і створення інформаційного продукту
	ідентифікувати можливості цифрових технологій і пристроїв для створення цінностей, провадження діяльності та розвитку підприємливості
	оцінювати і враховувати власні сильні і слабкі сторони у груповій та особистій діяльності

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	визначати можливі варіанти розв’язання проблеми і перевіряти результати засобами цифрових технологій і пристроїв аргументовано обстоювати свою позицію, вести переговори під час провадження інформаційної діяльності дотримуватися законодавства щодо авторського права в інформаційній діяльності визначати сфери людської діяльності, пов’язані з інформатикою та інформаційними технологіями для вибору майбутньої професії використовувати цифрові технології для розв’язання задач, пов’язаних із фінансовою діяльністю приймати прості фінансові рішення на основі аналізу даних за допомогою інформаційних технологій Ставлення: відповідальність за власну діяльність і результати роботи над спільним проектом створення інформаційного продукту, толерантність щодо інших членів групи сприйняття помилок як поштовху для вдосконалення інформаційного продукту і власного розвитку виявлення лідерства, ініціативності під час провадження інформаційної діяльності прагнення до високих стандартів власної і групової діяльності під час створення інформаційного продукту зважений підхід до оцінювання власної діяльності, що формує цифрову репутацію розуміння ролі інтернет-технологій як засобу маркетингу і підприємницької діяльності повага до приватної, зокрема фінансової, інформації інших осіб

Базові знання

Інформаційні процеси і системи: інформація, повідомлення, інформаційні процеси; дані та їх типи; опрацювання даних; інформаційні системи; роль інформаційних технологій і даних у житті сучасної людини; кодування і декодування повідомлень; двійкове кодування; кодування даних різних типів; об’єкти та їх властивості; зв’язки між об’єктами; дії над об’єктами; моделі і моделювання.

Комп’ютер: види сучасних комп’ютерних систем і їх застосування; історія обчислювальних і комп’ютерних пристроїв; апаратна і програмна складові інформаційної системи; складові комп’ютерів, їх технічні характеристики і призначення; комп’ютерні мережі; локальна мережа; безпека життєдіяльності під час роботи з комп’ютерними системами.

Програмне забезпечення: класифікація програмного забезпечення; операційні системи, їх призначення; основні об’єкти операційних систем і робота з ними; системне програмне забезпечення; встановлення програм і застосунків; ліцензії на програмне забезпечення, їх типи; стиснення і архівування даних; шкідливе програмне забезпечення і боротьба з ним; інформаційна безпека.

Інтернет: пошук інформації в Інтернеті; безпечне користування Інтернетом; авторське право; критичне оцінювання інформації, отриманої з Інтернету; поштові служби Інтернету; етикет електронного спілкування; використання Інтернет-ресурсів для спільної роботи; рівні права доступу; хмарні сервіси; Інтернет речей; штучний інтелект.

Алгоритми і програми: алгоритми; узагальнення та абстрагування під час побудови алгоритмів; виконавці алгоритмів, системи команд виконавців алгоритмів; способи опису алгоритму; середовище опису і виконання алгоритмів; програма; сучасні мови програмування; змінні; типи і структури даних; логічні вирази і операції; лінійні алгоритми; алгоритми з розгалуженнями; алгоритми з повтореннями; вкладені алгоритмічні структури; поділ задачі на підзадачі (декомпозиція); об’єкт у мові програмування, його властивості і методи; поняття події та їх опрацювання; графічний інтерфейс, основні компоненти програми з графічним інтерфейсом; базові алгоритми опрацювання різних структур даних.

Комп’ютерна графіка: растрові і векторні зображення, їх об’єкти і властивості; побудова і опрацювання графічних зображень в різних програмних середовищах; тривимірна графіка; анімація; поняття про програми 3D-моделювання та 3D-друк.

Текстові документи: текстовий документ, його об’єкти і властивості; програмне забезпечення для опрацювання текстів; створення, редагування і форматування текстових документів; додавання таблиць, графічних зображень та

інших об’єктів; автоматизовані засоби опрацювання текстових документів; структура документа; спільна робота з документом; друк документа.

Комп’ютерні презентації: візуалізація повідомлень, комп’ютерні презентації, їх об’єкти і властивості; етапи створення презентації і вимоги до її оформлення; об’єкти презентації і засоби керування її демонстрацією; ефекти анімації, рух об’єктів у презентаціях; планування представлення презентації і виступ перед аудиторією.

Електронні таблиці: табличні процесори, їх призначення; електронні таблиці, їх об’єкти і властивості; типи даних, їх введення, редагування і форматування; адресація; формули; логічні, математичні і статистичні функції; діаграми; сортування; прості і розширені фільтри; обчислення підсумків.

Бази даних: поняття таблиці, поля, запису, ключа таблиці; додавання, видалення, редагування даних; фільтрація і сортування даних; автоматизоване створення запитів.

Веб-ресурси: автоматизовані засоби створення і публікації веб-ресурсів; мова гіпертекстової розмітки; ергономічне розміщення відомостей на веб-сторінці.

Мультимедіа: опрацювання об’єктів мультимедіа; побудова аудіо- і відеоряду; опублікування мультимедіа.

Додаток 14
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання
учнів в інформатичній освітній галузі

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
1. Пошук, подання, перетворення, аналіз, узагальнення та систематизація даних, критичне оцінювання інформації для розв’язання життєвих проблем				
Досліджує і оцінює вплив інформаційних технологій на своє життя, навколишній світ і розвиток [ІФО 1.1]	пояснює призначення і використовує цифрові пристрої і технології для здійснення інформаційних процесів у повсякденному житті та навчальній діяльності [6 ІФО 1.1.1]	розрізняє та пояснює інформаційні процеси в навколишньому середовищі в контексті розв’язання конкретних задач [6 ІФО 1.1.1-1] розпізнає життєві, навчальні проблеми, для розв’язання яких можна застосувати цифрові технології [6 ІФО 1.1.1-2]	розпізнає та формулює задачі з різних предметних галузей і життєвих ситуацій, для розв’язання яких доцільно використовувати засоби інформаційних технологій [9 ІФО 1.1.1]	називає широкий спектр професій і галузей, зокрема міждисциплінарних, у яких використовуються цифрові технології [9 ІФО 1.1.1-1] наводить приклади використання базових понять інформатики в різних предметних галузях, у житті громади, суспільства [9 ІФО 1.1.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				генерує ідеї, пояснює їх цінність, експериментує з різними технологіями, розглядає альтернативні рішення за допомогою доступних цифрових ресурсів у різних предметних галузях для навчання і дозвілля [9 ІФО 1.1.1-3]
	обирає цифрові пристрої та/чи інформаційні технології для розв’язання задачі [6 ІФО 1.1.2]	описує призначення та застосування цифрових пристроїв і технологій для здійснення інформаційних процесів з використанням відповідної термінології [6 ІФО 1.1.2-1] пояснює вибір та використовує цифрові пристрої і технології для розв’язання конкретних задач [6 ІФО 1.1.2-2]	оцінює доцільність використання цифрових пристроїв та/чи інформаційних технологій для розв’язання проблем, спілкування, власного розвитку і навчання [9 ІФО 1.1.2]	оцінює власний досвід інформаційної взаємодії, самовираження через цифрові технології, вплив власної цифрової діяльності на інших осіб [9 ІФО 1.1.2-1] аргументує вибір доцільних цифрових пристроїв та/чи інформаційних технологій для розв’язання задач різних галузей [9 ІФО 1.1.2-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				описує, як інформаційні технології сприяють чи перешкоджають новим формам досвіду, самовираженню, спілкуванню і співпраці [9 ІФО 1.1.2-3]
	висловлює міркування щодо сучасних інформаційних технологій і їх місця в суспільстві [6 ІФО 1.1.3]	наводить приклади поширення цифрових інновацій у громаді, суспільстві, застосування їх для навчання, комунікації і творчості [6 ІФО 1.1.3-1] описує та оцінює позитивний і негативний вплив інформаційних технологій на власне життя і суспільство [6 ІФО 1.1.3-2]	оцінює роль інформаційних технологій для розвитку науки і суспільства [9 ІФО 1.1.3]	описує наслідки масштабного збирання та аналізу персональних даних засобами цифрових технологій [9 ІФО 1.1.3-1] висловлює та аргументує власну думку щодо поширення цифрових інновацій і впливу інформаційних технологій на власний розвиток, розвиток науки і суспільства [9 ІФО 1.1.3-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				обговорює історичні зміни інформаційних технологій та їх вплив на освіту, виробництво, суспільство, культуру з плином часу [9 ІФО 1.1.3-3]
Знаходить, збирає, зберігає, представляє, перетворює, структурує, аналізує і узагальнює дані різних типів [ІФО 1.2]	визначає потребу в отриманні даних, шукає, збирає і зберігає дані, застосовуючи різні пристрої, технології і способи [6 ІФО 1.2.1]	визначає формат і обсяг даних, потрібних для розв’язання задачі, підтвердження чи спростування тверджень [6 ІФО 1.2.1-1] обирає та застосовує цифрові інструменти для збирання чи отримання даних [6 ІФО 1.2.1-2] розпізнає дані різних типів і наводить їх приклади [6 ІФО 1.2.1-3]	пояснює інформаційні процеси, які виконуються під час розв’язання задачі за допомогою цифрових технологій та обчислювальних методів [9 ІФО 1.2.1]	розпізнає інформаційні процеси в навчальних чи життєвих задачах, пояснює їх сутність [9 ІФО 1.2.1-1] будує схему послідовності виконання процесів і взаємодій в інформаційній системі [9 ІФО 1.2.1-2] добирає ресурси і технології для здійснення інформаційних процесів [9 ІФО 1.2.1-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		зберігає результати пошуку або власної роботи на зовнішніх носіях або мережних/хмарних ресурсах [6 ІФО 1.2.1-4]		
	аналізує дані для підтвердження чи спростування тверджень [6 ІФО 1.2.2]	обирає ключові слова і методи пошуку, формулює різні типи запитань та/або запитів для пошуку потрібної інформації та/чи файлів на носіях [6 ІФО 1.2.2-1] визначає прості закономірності на підставі аналізу набору даних [6 ІФО 1.2.2-2] створює / обирає і подає набори даних для перевірки чи доведення тверджень [6 ІФО 1.2.2-3]	оцінює доцільність і надійність даних різних типів і джерел їх отримання, використовує ці дані для розв’язання життєвих задач [9 ІФО 1.2.2]	розпізнає належність даних до певного типу на підставі спільних властивостей і методів опрацювання [9 ІФО 1.2.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	обирає спосіб структурування і візуалізації зібраних чи отриманих даних з використанням різних видів інфографіки [6 ІФО 1.2.3]	представляє дані, створюючи таблиці, схеми, діаграми тощо, з виконанням необхідних проміжних перетворень [6 ІФО 1.2.3-1] пояснює схеми і діаграми систем реального і віртуального світу [6 ІФО 1.2.3-2]	застосовує різні стратегії пошуку, збору, передавання і зберігання інформації [9 ІФО 1.2.3]	пристосовує ключові слова і прості стратегії пошуку, зокрема розширеного, для пошуку відповідної інформації [9 ІФО 1.2.3-1] пропонує джерела отримання додаткової інформації для розв’язання життєвої/ навчальної проблеми [9 ІФО 1.2.3-2] зберігає попередні результати пошуку з використанням гіперпосилань чи закладок на сайт [9 ІФО 1.2.3-3] створює анотовані списки інформаційних джерел [9 ІФО 1.2.3-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				застосовує базові прийоми збирання наборів даних різних обсягів і типів [9 ІФО 1.2.3-5]
			пояснює сутність кодування і виконує його відповідно до окреслених правил [9 ІФО 1.2.4]	пояснює сутність методу кодування [9 ІФО 1.2.4-1] виконує кодування даних різних типів згідно з окресленими правилами [9 ІФО 1.2.4-2] пояснює принципи представлення та опрацювання даних різних типів (числа, текст, звуки, зображення) у двійковому та інших видах кодування [9 ІФО 1.2.4-3] обґрунтовано вибирає формат даних для збереження об’єктів різних типів, враховуючи можливість втрати даних [9 ІФО 1.2.4-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
			обґрунтовано обирає спосіб візуального представлення даних і систем реального та віртуального світу [9 ІФО 1.2.5]	візуально представляє дані, обґрунтовує вибраний спосіб і реалізовує його за допомогою цифрових технологій для систем реального та віртуального світу [9 ІФО 1.2.5-1] складає повідомлення на основі візуального представлення даних [9 ІФО 1.2.5-2]
Будує інформаційні моделі об’єктів, явищ і процесів [ІФО 1.3]	обирає істотні властивості об’єктів і їх значення, необхідні для представлення цих об’єктів у контексті розв’язання життєвої/навчальної проблеми [6 ІФО 1.3.1]	оцінює істотність/ важливість/ необхідність/ адекватність інформації в контексті розв’язання життєвої/навчальної проблеми [6 ІФО 1.3.1-1]	будує і використовує інформаційні моделі об’єктів, явищ і процесів для розв’язання проблем реального та віртуального світу [9 ІФО 1.3.1]	визначає проблеми, які можна розв’язати за допомогою моделювання і симуляції [9 ІФО 1.3.1-1] формулює гіпотези щодо розв’язання проблеми з використанням інформаційних технологій [9 ІФО 1.3.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		обирає властивості об’єктів, що є істотними для розв’язання задачі, і визначає їх допустимі значення [6 ІФО 1.3.1-2] пояснює прості причинно-наслідкові зв’язки в готовій моделі, використовуючи шаблон “якщо, то”, “що треба зробити, щоб” [6 ІФО 1.3.1-3]		створює і розглядає набори даних для перевірки, підтвердження чи спростування твердження/гіпотези [9 ІФО 1.3.1-3] визначає об’єкти, їх властивості, значення властивостей у заданій предметній галузі та зв’язки між ними [9 ІФО 1.3.1-4] будує, тестує, змінює інформаційну модель для підтвердження/ спростування гіпотези, дослідження систем реального світу [9 ІФО 1.3.1-5] пояснює обмеженість моделей порівняно з реальними об’єктами чи системами [9 ІФО 1.3.1-6]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				розрізняє залежні і незалежні події, що змінюють стан інформаційної моделі [9 ІФО 1.3.1-7]
	використовує готові чи створені моделі для дослідження, експериментує з ними [6 ІФО 1.3.2]	планує і реалізує експеримент з готовими чи створеними моделями для підтвердження чи спростування гіпотези [6 ІФО 1.3.2-1] робить висновки, наскільки отримані результати експерименту з моделлю відповідають гіпотезі/прогнозу [6 ІФО 1.3.2-2]	обґрунтовує висновки, визначає ризики і прогнозує наслідки можливих рішень, прийнятих на основі інформаційних моделей [9 ІФО 1.3.2]	визначає причинно-наслідкові зв’язки в готовій моделі, а також способи їх підтвердження [9 ІФО 1.3.2-1] прогнозує результати/ризики зміни стану моделі внаслідок зміни значень властивостей і робить висновки, наскільки отримані результати експерименту з моделлю відповідають гіпотезі/прогнозу [9 ІФО 1.3.2-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				пропонує варіанти розв’язання проблем реального і віртуального світу на основі комп’ютерного моделювання [9 ІФО 1.3.2-3]
Критично оцінює інформацію, отриману з різних джерел [ІФО 1.4]	пояснює вплив джерел інформації на формування власних поглядів та інших точок зору [6 ІФО 1.4.1]	розпізнає факти і судження в інформаційних джерелах [6 ІФО 1.4.1-1] порівнює інформацію з різних джерел за наданими критеріями [6 ІФО 1.4.1-2]	аргументує та обстоює власну позицію, використовуючи різноманітні ресурси, порівнює альтернативні погляди з кількох інформаційних джерел [9 ІФО 1.4.1]	використовує запропоновані та самостійно шукає додаткові ресурси для перевірки сумнівної інформації [9 ІФО 1.4.1-1] користується наданими і пропонує свої критерії щодо оцінювання надійності інформаційних джерел [9 ІФО 1.4.1-2] розпізнає сильні і слабкі аргументи щодо оцінювання джерел і даних в альтернативних поглядах [9 ІФО 1.4.1-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				використовує факти та неявні докази під час формування власних висновків на основі аналізу медіатекстів [9 ІФО 1.4.1-4]
	будує власні судження про медіатексти, визначаючи достовірність інформації та надійність джерел [6 ІФО 1.4.2]	наводить аргументи щодо надійності джерел і достовірності інформації в медіатекстах [6 ІФО 1.4.2-1] використовує запропоновані ресурси для перевірки сумнівної інформації і надійності джерел [6 ІФО 1.4.2-2]	аргументовано доводить/спростовує автентичність медіа (зображень, відео, аудіо тощо) [9 ІФО 1.4.2]	підтверджує/спростовує факт редагування фото, зображень, аудіо, відео тощо за допомогою цифрових інструментів і технологій [9 ІФО 1.4.2-1]
			оцінює роль і розпізнає техніку маніпуляцій і пропаганди в медіатекстах [9 ІФО 1.4.3]	описує вплив та ризики використання ненадійної чи спотвореної інформації на прийняття рішень чи емоційний стан адресатів [9 ІФО 1.4.3-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				називає кілька маніпулятивних прийомів і поширених технік пропаганди, здійснюваних засобами цифрових технологій [9 ІФО 1.4.3-2] розрізняє маніпулятивні техніки і пропаганду в медіатекстах та інформаційних повідомленнях [9 ІФО 1.4.3-3] розпізнає хибні та упереджені твердження в інформаційних повідомленнях [9 ІФО 1.4.3-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
2. Створення інформаційних продуктів і програм для ефективного розв’язання задач/проблем, творчого самовираження (індивідуально і у співпраці) за допомогою цифрових пристроїв і без них				
Розробляє і реалізовує алгоритми [ІФО 2.1]	розробляє алгоритми, поєднуючи базові структури, для розв’язання задач [6 ІФО 2.1.1]	складає лінійні, розгалужені та циклічні алгоритми для розв’язання задач [6 ІФО 2.1.1-1] представляє алгоритм одним чи кількома способами [6 ІФО 2.1.1-2] поєднує базові структури для розв’язання задачі [6 ІФО 2.1.1-3] пропонує способи перевірки коректності алгоритму та використовує їх [6 ІФО 2.1.1-4]	розробляє алгоритми із вкладеними структурами і даними різних типів [9 ІФО 2.1.1]	формулює і виконує основні етапи алгоритмічного розв’язування задачі [9 ІФО 2.1.1-1] пояснює операції з даними різних типів, зокрема логічними та рядковими, і використовує їх в алгоритмах [9 ІФО 2.1.1-2] створює алгоритми з вкладеними структурами та ітеративними обчисленнями, аргументує їх вибір [9 ІФО 2.1.1-3] пояснює основні алгоритми пошуку і сортування [9 ІФО 2.1.1-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	корегує алгоритм за потреби [6 ІФО 2.1.2]	знаходить, пояснює і пропонує варіанти виправлення простих логічних помилок [6 ІФО 2.1.2-1] робить висновок щодо відповідності алгоритму для розв’язання задачі [6 ІФО 2.1.2-2]	аргументує ефективність алгоритму для опрацювання наборів та структур даних [9 ІФО 2.1.2]	прогнозує вплив зміни алгоритму, наборів вхідних даних на результат роботи алгоритму [9 ІФО 2.1.2-1] добирає набори даних для перевірки правильності роботи алгоритму [9 ІФО 2.1.2-2] порівнює альтернативні алгоритми розв’язання однієї задачі за різними ознаками [9 ІФО 2.1.2-3]
Створює і налагоджує програмні проекти [ІФО 2.2]	складає і налагоджує програмні проекти для розв’язання задач/проблем і творчого самовираження [6 ІФО 2.2.1]	наводить приклади виконавців і команд, які вони виконують [6 ІФО 2.2.1-1] створює і виконує програмний проект у середовищі програмування (візуальне, блокове або інше) [6 ІФО 2.2.1-2]	налагоджує роботу проекту на підставі аналізу результатів його виконання і відгуків користувачів [9 ІФО 2.2.1]	індивідуально і в групі розробляє програми, що містять команди з вкладеними структурами і даними різних типів [9 ІФО 2.2.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		проводить перевірку роботи програмного проекту на заданих прикладах і робить висновки щодо коректності його роботи [6 ІФО 2.2.1-3] пропонує власні способи перевірки правильності роботи проекту [6 ІФО 2.2.1-4]		розробляє та реалізує програмні проекти, які обробляють події [9 ІФО 2.2.1-2] використовує відповідні інструменти для самостійного налагодження програми [9 ІФО 2.2.1-3] використовує ітеративний підхід до розробки програмного продукту (визначає проблему, генерує ідеї, розробляє, тестує і покращує рішення) для розв’язання задач [9 ІФО 2.2.1-4] створює, вдосконалює чи змінює вже створені програми для додавання нових можливостей, використання різних форм взаємодії з користувачем, враховуючи ризики [9 ІФО 2.2.1-5]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	виявляє наполегливість, коли стикається з помилками і проблемами під час роботи над проектом [6 ІФО 2.2.2]	розпізнає типові помилки, які виникають під час запуску програмного проекту, і пропонує способи їх усунення [6 ІФО 2.2.2-1] докладає зусиль і виявляє гнучкість, використовуючи доступні ресурси і стратегії для подолання перешкод і розв’язання проблем під час реалізації програмних проектів [6 ІФО 2.2.2-2] прогнозує зміну результату роботи проекту внаслідок внесення змін до нього [6 ІФО 2.2.2-3]	справляється з викликами, усуває помилки і використовує їх як можливість для вдосконалення проекту чи власного розвитку [9 ІФО 2.2.2]	створює набори тестових даних та оцінює результат з погляду відповідності поставленій задачі [9 ІФО 2.2.2-1] розрізняє синтаксичні, логічні помилки і помилки часу виконання, пропонує способи їх виправлення [9 ІФО 2.2.2-2] сприяє отриманню та використанню відгуків користувачів для розробки і покращення програми [9 ІФО 2.2.2-3] виявляє наполегливість, адаптивність, ініціативність, відкритість до творчого експериментування під час розробки програмних проектів [9 ІФО 2.2.2-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Розробляє модульні проекти [ІФО 2.3]	розділяє задачу на підзадачі та розв’язує їх, комбінуючи проект із блоків команд [6 ІФО 2.3.1]	складає список підзадач для розв’язання великої або складної задачі [6 ІФО 2.3.1-1] визначає функціонал окремих частин проекту [6 ІФО 2.3.1-2] складає проект з розв’язання окремих підзадач [6 ІФО 2.3.1-3] узгоджує взаємодію окремих підзадач у модульному проекті [6 ІФО 2.3.1-4]	пояснює цінність декомпозиції і модульної технології для розв’язання комплексних проблем [9 ІФО 2.3.1] створює складені програми, узгоджуючи взаємодію їх функціональних частин [9 ІФО 2.3.2]	планує діяльність проектної групи для створення модульного проекту [9 ІФО 2.3.1-1] виділяє в комплексних проблемах прості складові частини і визначає їх взаємодію [9 ІФО 2.3.1-2] розробляє рішення для окремих частин проекту у вигляді процедур чи функцій [9 ІФО 2.3.2-1]
			розуміє переваги використання функцій як абстрактного розв’язання задач певного типу [9 ІФО 2.3.3]	використовує в проекті бібліотеки чи інші раніше створені програмні модулі, зокрема для розв’язання нових чи подібних задач [9 ІФО 2.3.3-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Створює та опрацьовує інформаційні продукти з використанням даних різних типів [ІФО 2.4]	оцінює власні можливості і доступні ресурси для створення інформаційних продуктів з метою розв’язання життєвих/навчальних проблем [6 ІФО 2.4.1]	розпізнає та реалізовує можливості для створення інформаційних продуктів у контексті розв’язання життєвої/навчальної проблеми [6 ІФО 2.4.1-1]	експериментує з ідеями та ресурсами, рішеннями і технологіями під час створення інформаційних продуктів, їх удосконалення для самовираження, вирішення навчальних і життєвих проблем, створення цінностей чи впливу на спільноту [9 ІФО 2.4.1]	обирає та комбінує ряд текстів, зображень, звуків, анімацій, відео тощо для проектування, розробки, публікації та представлення інформаційних продуктів і виконання творчих і навчальних проектів [9 ІФО 2.4.1-1]
	пояснює вибір програмних засобів для опрацювання даних різних типів (принаймні трьох) і створення відповідних інформаційних продуктів [6 ІФО 2.4.2]	наводить приклади різних програмних засобів для опрацювання даних, порівнює їх за наданими критеріями і пояснює вибір потрібних [6 ІФО 2.4.2-1] використовує дані різних типів (принаймні трьох з наведених: текстові, графічні, числові,	аналізує можливості програмних засобів та обґрунтовує їх вибір для створення інформаційних продуктів різних типів (числових, текстових, гіпертекстових, графічних, відео, аудіо, презентаційних тощо) [9 ІФО 2.4.2]	аналізує можливості програмних засобів для створення інформаційних продуктів для опрацювання стандартних типів даних за власними критеріями, самостійно вивчає нові [9 ІФО 2.4.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		мультимедійні) для створення інформаційних продуктів [6 ІФО 2.4.2-2]		аргументовано обирає і використовує програмні засоби та технології для створення і удосконалення інформаційних продуктів [9 ІФО 2.4.2-2]
	створює інформаційні продукти та оцінює їх якість за вказаними критеріями [6 ІФО 2.4.3]	створює, редагує та форматує об’єкти текстового документа, готуючи його до друку [6 ІФО 2.4.3-1] обирає і застосовує засоби для побудови малюнка в одному з графічних редакторів [6 ІФО 2.4.3-2] використовує програмне забезпечення для простих розрахунків і візуалізації результатів [6 ІФО 2.4.3-3] створює мультимедійні презентації [6 ІФО 2.4.3-4]	створює інформаційні продукти та інтегрує їх компоненти, працюючи індивідуально або у співпраці з іншими, аргументовано пропонує власні критерії оцінювання якості цих продуктів [9 ІФО 2.4.3]	створює інформаційні продукти в різних режимах (он-лайн, оф-лайн), опрацьовує та зберігає їх у різних форматах [9 ІФО 2.4.3-1] створює текстові документи з різними типами об’єктів, оформлює багатосторінкові документи, використовує стильове оформлення, автоматизовані засоби та різні способи введення даних [9 ІФО 2.4.3-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		дотримується критеріїв оформлення і якості інформаційних продуктів [6 ІФО 2.4.3-5] описує власну діяльність і набутий досвід під час створення інформаційного продукту [6 ІФО 2.4.3-6]		аргументовано обирає і застосовує засоби для побудови малюнків різних типів у різних графічних редакторах [9 ІФО 2.4.3-3] використовує програмне забезпечення для опрацювання числових даних, візуалізації результатів з використанням математичних, статистичних, фінансових, логічних функцій [9 ІФО 2.4.3-4] аналізує числові дані, представлені у вигляді таблиць і діаграм [9 ІФО 2.4.3-5] створює аудіо- і відеопродукти, розгалужені мультимедійні презентації з налагодженням їх демонстрації [9 ІФО 2.4.3-6]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				використовує гіпертекстові документи і створює гіпертекстові посилання в документах різних типів [9 ІФО 2.4.3-7] пояснює особливості нелінійного тексту [9 ІФО 2.4.3-8] інтегрує використання засобів опрацювання електронних документів різних типів [9 ІФО 2.4.3-9] визначає відповідність змісту і вигляду інформаційного продукту цільовій аудиторії, збирає відгуки користувачів для вдосконалення продукту [9 ІФО 2.4.3-10] пропонує власні критерії оформлення і якості інформаційних продуктів [9 ІФО 2.4.3-11]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Співпрацює в команді для створення інформаційного продукту [ІФО 2.5]	складає план виконання своєї роботи із створення інформаційного продукту відповідно до ролі в групі [6 ІФО 2.5.1]	бере участь у спільному проекті (он-лайн та оф-лайн) із створення інформаційних продуктів для реалізації власних і суспільних інтересів [6 ІФО 2.5.1-1] планує роботу перед виконанням завдання і за потреби вносить корективи в план під час виконання завдання [6 ІФО 2.5.1-2]	проектує і розробляє програмний продукт, працюючи в групі [9 ІФО 2.5.1]	складає план роботи створення інформаційного продукту, визначає кроки і ролі учасників, враховуючи якості та здібності, необхідні для виконання різних задач [9 ІФО 2.5.1-1] розробляє правила роботи групи і дотримується їх [9 ІФО 2.5.1-2]
	пояснює роль членів групи і користь співробітництва для виконання спільного завдання із створення інформаційного продукту [6 ІФО 2.5.2]	пояснює, розподіляє і відповідально виконує ролі групової взаємодії під час розроблення проекту [6 ІФО 2.5.2-1] пропонує і дотримується правил взаємодії і прийняття спільних рішень під час створення колективного проекту [6 ІФО 2.5.2-2]	використовує ефективні засоби цифрової комунікації, знає цифрові інструменти і технології для підтримки процесів співпраці та представлення роботи групи [9 ІФО 2.5.2]	пропонує різні цифрові інструменти і технології для організації групової роботи над спільним інформаційним продуктом [9 ІФО 2.5.2-1] аргументовано обирає цифрові інструменти і технології для представлення та обговорення результатів групової діяльності [9 ІФО 2.5.2-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		наводить приклади переваги конструктивної співпраці [6 ІФО 2.5.2-3]		
	бере участь у спільному створенні інформаційного продукту, враховуючи власний і груповий емоційний стан [6 ІФО 2.5.3]	у разі потреби пропонує допомогу іншим особам [6 ІФО 2.5.3-1] бере участь у представленні результатів групової роботи [6 ІФО 2.5.3-2] описує вплив власних думок, емоцій і настрою на власну діяльність і результат роботи (власний і групи) [6 ІФО 2.5.3-3]	співпрацює з іншими, розуміє і враховує погляди та емоційний стан інших учасників групи; виявляє ініціативність, надає підтримку іншим, за потреби сприяє запобіганню чи вирішенню конфліктів [9 ІФО 2.5.3]	пояснює вплив особистісних характеристик на взаємодію учасників групи [9 ІФО 2.5.3-1] пояснює вплив емоцій на роботу команди, знає і використовує способи керування емоціями [9 ІФО 2.5.3-2] виявляє ініціативу щодо розв’язання проблем і конфліктів, які впливають на роботу групи, зважаючи на думки і почуття інших осіб [9 ІФО 2.5.3-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				бере відповідальність за виконання простих завдань у груповій діяльності із створення інформаційного продукту [9 ІФО 2.5.3-4]
	коментує свою та чужу діяльність із створення інформаційного продукту, за потреби надає конструктивні відгуки [6 ІФО 2.5.4]	надає доброзичливі і конструктивні поради щодо вдосконалення процесу та/чи результату спільної роботи [6 ІФО 2.5.4-1]	конструктивно обговорює результати і перебіг командної роботи із створення інформаційного продукту на основі критеріїв співробітництва [9 ІФО 2.5.4]	розрізняє конструктивний і деструктивний зворотний зв’язок [9 ІФО 2.5.4-1] називає критерії співробітництва у груповій діяльності [9 ІФО 2.5.4-2]
		описує власну діяльність як члена групи і набутий досвід [6 ІФО 2.5.4-2]		оцінює групову роботу, наводить аргументи і переконує інших осіб, спираючись на критерії співробітництва [9 ІФО 2.5.4-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
3. Усвідомлене використання інформаційних і комунікаційних технологій та цифрових пристроїв для доступу до інформації, спілкування та співпраці як творця та/або споживача				
Використовує широкий спектр цифрових пристроїв [ІФО 3.1]	розуміє призначення, можливості та обмеження цифрових пристроїв різного типу, зумовлені їх складовими, використовує їх для власних потреб у навчанні і житті [6 ІФО 3.1.1]	виділяє групи цифрових пристроїв за їх функціями і призначенням [6 ІФО 3.1.1-1] називає складові комп’ютера і розповідає про їх призначення, описуючи їх взаємодію, основні характеристики, можливості та обмеження [6 ІФО 3.1.1-2] демонструє належний рівень навичок роботи з клавіатурою та іншими пристроями введення і виведення даних [6 ІФО 3.1.1-3]	самостійно досліджує можливості різних цифрових пристроїв для оптимального використання їх у власній інформаційній діяльності [9 ІФО 3.1.1]	цікавиться новими цифровими пристроями, їх можливостями і функціями та досліджує їх [9 ІФО 3.1.1-1] обґрунтовує вибір апаратного чи програмного способу розв’язання задачі [9 ІФО 3.1.1-2] розробляє і застосовує критерії для оцінювання і вибору комп’ютерної системи та/або її компонентів для заданої задачі [9 ІФО 3.1.1-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	пояснює взаємозв’язок між апаратною і програмною складовими інформаційної системи [6 ІФО 3.1.2]	описує взаємозв’язок програмного забезпечення комп’ютера з апаратною складовою [6 ІФО 3.1.2-1] пояснює призначення операційної системи і прикладного програмного забезпечення [6 ІФО 3.1.2-2] моделює роботу простої інформаційної системи [6 ІФО 3.1.2-3]	описує процес опрацювання даних в інформаційних системах [9 ІФО 3.1.2]	пояснює функціональне призначення, основні характеристики та взаємозв’язок складових інформаційних систем, зокрема роботизованих, і мереж [9 ІФО 3.1.2-1]
Організовує власне інформаційне середовище [ІФО 3.2]	організовує власне інформаційне середовище на основі доступних пристроїв і технологій, налаштовує програмні та апаратні засоби залежно від власних потреб [6 ІФО 3.2.1]	формулює власні потреби і вимоги до цифрових інструментів і можливих технологічних рішень [6 ІФО 3.2.1-1] обирає, налаштовує залежно від особистих потреб і використовує програмне забезпечення з доступного переліку [6 ІФО 3.2.1-2]	створює власні інформаційні середовища різного призначення і самостійно обслуговує їх [9 ІФО 3.2.1]	визначає власні інформаційні потреби, збирає і використовує зворотний зв’язок для визначення інформаційних потреб інших осіб [9 ІФО 3.2.1-1] розрізняє інформаційні середовища різного призначення [9 ІФО 3.2.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		розпізнає зміни інтерфейсу програмного середовища, оновлення цифрових пристроїв та адаптується до них [6 ІФО 3.2.1-3] наводить приклади наслідків/ризиків встановлення і використання програмного забезпечення [6 ІФО 3.2.1-4]		обирає, поєднує і налаштовує програмні і технічні засоби відповідно до потреб, характеристик/ параметрів задачі і наявних обмежень [9 ІФО 3.2.1-3] використовує створене цифрове середовище для підтримки особистої продуктивності, усунення прогалин у навичках, пошуку розв’язання проблем, вдосконалення інформаційного середовища, самостійного навчання та задоволення власних інтересів [9 ІФО 3.2.1-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	розрізняє та формулює апаратні і програмні проблеми, що є очевидними, пропонує способи їх розв’язання, у разі потреби звертається за допомогою до інших осіб [6 ІФО 3.2.2]	розрізняє і формулює прості апаратні і програмні проблеми у власному інформаційному середовищі, пропонує способи їх розв’язання, звертаючись у разі потреби за допомогою до інших осіб [6 ІФО 3.2.2-1]	пропонує та застосовує стратегії виявлення джерела типової апаратної та/чи програмної проблеми, усуває типові несправності за інструкцією [9 ІФО 3.2.2]	використовує стандартні засоби діагностики для виявлення джерела апаратної та/чи програмної проблеми цифрового середовища [9 ІФО 3.2.2-1]
Використовує комунікаційні технології та мережі для власного розвитку, спілкування і співпраці [ІФО 3.3]	використовує онлайн-сервіси та онлайн-ресурси для індивідуальної або групової діяльності і комунікації [6 ІФО 3.3.1]	наводить приклади застосування і побудови локальних мереж та організації доступу до Інтернету [6 ІФО 3.3.1-1] наводить приклади онлайн-сервісів та їх можливостей [6 ІФО 3.3.1-2] обирає актуальні і безпечні засоби і способи комунікації для себе і пропонує їх іншим особам [6 ІФО 3.3.1-3]	налаштовує онлайн-сервіси та онлайн-ресурси для індивідуальної або групової діяльності і комунікації [9 ІФО 3.3.1]	пояснює будову простої локальної (домашньої, персональної) мережі [9 ІФО 3.3.1-1] описує ключові процеси, які лежать в основі онлайн-сервісів [9 ІФО 3.3.1-2] створює онлайн-документи для спільного використання [9 ІФО 3.3.1-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		використовує онлайн-ресурси для доступу до інформації, спілкування, навчання, задоволення власних інтересів чи участі в суспільній діяльності [6 ІФО 3.3.1-4] пояснює переваги і недоліки цифрової комунікації [6 ІФО 3.3.1-5]		розрізняє рівні доступу до мережних документів, застосовуючи їх до документів різних типів [9 ІФО 3.3.1-4] аргументовано вибирає доречний онлайн-сервіс для цифрової комунікації та співпраці з урахуванням мети і аудиторії спілкування [9 ІФО 3.3.1-5] налаштовує обліковий запис онлайн-сервісу (зокрема електронну скриньку) [9 ІФО 3.3.1-6] зберігає резервну копію файлів на зовнішніх носіях чи у хмарних сервісах, синхронізує їх [9 ІФО 3.3.1-7]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
4. Усвідомлення результатів використання інформаційних технологій для себе, суспільства, навколишнього середовища і сталого розвитку суспільства, дотримання етичних і правових норм інформаційної взаємодії				
Обґрунтовує вплив технологій на навколишнє середовище і власний добробут, захищає себе і свій інформаційний простір [ІФО 4.1]	описує вплив цифрових технологій на навколишнє середовище і добробут суспільства [6 ІФО 4.1.1]	наводить приклади переваг і небезпек використання цифрових технологій для навколишнього середовища і добробуту у знайомих ситуаціях [6 ІФО 4.1.1-1] розуміє важливість балансу між екранним часом і власним добробутом [6 ІФО 4.1.1-2] розрізняє інформаційне “сміття” цифрового і нецифрового формату [6 ІФО 4.1.1-3]	обґрунтовує негативний вплив інформаційного “сміття”, дезінформації та емоційного перевантаження на власний добробут [9 ІФО 4.1.1]	наводить приклади переваг і небезпек використання цифрових технологій для навколишнього середовища і добробуту в нових ситуаціях [9 ІФО 4.1.1-1] пояснює способи зменшення ризиків і загроз фізичному, психічному і соціальному здоров’ю через користування цифровими пристроями та Інтернетом [9 ІФО 4.1.1-2] не споживає і не поширює інформаційне “сміття” цифрового і нецифрового формату [9 ІФО 4.1.1-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	дотримується правил кібербезпеки [6 ІФО 4.1.2]	наводить приклади і застосовує заходи безпеки та захисту особистого інформаційного простору, пристроїв і даних [6 ІФО 4.1.2-1] створює і використовує надійні паролі [6 ІФО 4.1.2-2] не розголошує конфіденційні дані про себе та інших осіб [6 ІФО 4.1.2-3]	дотримується принципів кібербезпеки, самостійно застосовує процедури організації інформаційної безпеки для себе, власних пристроїв і даних [9 ІФО 4.1.2]	обговорює вплив поширюваного цифрового контенту, контактів і поведінки у онлайн-спілкуванні [9 ІФО 4.1.2-1] висловлює власні припущення щодо реальних та імовірних інформаційних загроз, вразливості цифрових пристроїв і сервісів [9 ІФО 4.1.2-2] пояснює стандартні принципи інформаційної безпеки і застосовує способи захисту особистих даних і конфіденційності у цифрових середовищах [9 ІФО 4.1.2-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	розрізняє себе в реальному і віртуальному світі, передбачає власний “цифровий слід” [6 ІФО 4.1.3]	пояснює, що таке “цифровий слід” та онлайн-репутація, відповідально формує їх у себе [6 ІФО 4.1.3-1]	формує позитивну цифрову репутацію, прогнозує наслідки власних дій [9 ІФО 4.1.3]	налаштовує цифрові сервіси для створення власного віртуального образу [9 ІФО 4.1.3-1] враховує/ називає ризики і можливості створення різних віртуальних образів (своїх та інших осіб) [9 ІФО 4.1.3-2]
Усвідомлено дотримується норм соціальної, міжкультурної і міжособистісної взаємодії [ІФО 4.2]	дотримується правил етикету спілкування у цифрових мережах [6 ІФО 4.2.1]	пояснює правила етикету спілкування у цифрових мережах і дотримується їх [6 ІФО 4.2.1-1] розпізнає небезпечні віртуальні спільноти і не бере участі в них [6 ІФО 4.2.1-2] розпізнає небезпечні/ конфліктні ситуації під час онлайн-спілкування (зокрема внаслідок негативних чи зневажливих дописів), знає, до кого	продуктивно взаємодіє з іншими особами, спілкується за допомогою різних цифрових засобів, враховуючи власні потреби і потреби інших осіб [9 ІФО 4.2.1]	впевнено і аргументовано веде предметну дискусію, дотримуючись етики спілкування і взаємодії в реальному та віртуальному просторі [9 ІФО 4.2.1-1] вирізняє мову ворожнечі, висловлювань, які принижують чи дискредитують людину або групу осіб [9 ІФО 4.2.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		звернутися за допомогою у разі їх виникнення 6 ІФО 4.2.1-3]		демонструє відповідальну поведінку, поводиться розважливо в Інтернеті та застосовує кілька способів захисту себе та інших осіб від порушень прав людини з використанням інформаційних та комунікаційних технологій [9 ІФО 4.2.1-3]
	розширює спектр засобів і способів комунікації, які використовує, враховуючи потреби свої та інших осіб [6 ІФО 4.2.2]	створює повідомлення на доступних ресурсах, додержуючи правил і враховуючи соціальні, культурні та інші особливості учасників онлайн-комунікації [6 ІФО 4.2.2-1] наводить приклади підвищення доступності цифрових пристроїв для різних категорій користувачів і пропонує за потреби ці рішення [6 ІФО 4.2.2-2]	пояснює ймовірні перешкоди та обмеження щодо універсального доступу до інформаційних продуктів і пропонує способи доступності [9 ІФО 4.2.2]	пояснює, які перешкоди та обмеження доступу до інформаційних ресурсів можна зменшити за допомогою цифрових технологій [9 ІФО 4.2.2-1] наводить приклади цифрових технологій, створених для користувачів з особливими потребами, зокрема осіб з інвалідністю [9 ІФО 4.2.2-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		цікавиться новинками засобів і способів комунікації, розповідає про них [6 ІФО 4.2.2-3]		вносить зміни в інтерфейс і зміст інформаційних продуктів з метою покращення інклюзивності та доступності [9 ІФО 4.2.2-3] адаптує стратегії комунікації під конкретну аудиторію, враховуючи культурну різноманітність і протиріччя поколінь у цифрових середовищах [9 ІФО 4.2.2-4]
Усвідомлено дотримується норм правової взаємодії [ІФО 4.3]	дотримується авторських прав і враховує різні типи дозволів на використання інформаційних ресурсів у власній і груповій роботі і творчості [6 ІФО 4.3.1]	пояснює важливість дотримання принципів академічної доброчесності та авторського права в інформаційній діяльності [6 ІФО 4.3.1-1]	пояснює співвідношення між правилами, потребами і правом та законами в галузі цифрових технологій [9 ІФО 4.3.1]	пояснює причини та історію виникнення правових відносин у галузі цифрових технологій [9 ІФО 4.3.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		розрізняє різні типи дозволів на використання чужих інформаційних ресурсів і дотримується їх у власній чи груповій роботі [6 ІФО 4.3.1-2] зазначає джерела, використані у своїх роботах [6 ІФО 4.3.1-3]		
			дотримується у власній інформаційній діяльності законів щодо захисту людської гідності і прав людини, захисту даних, інтелектуальної і приватної власності, пояснює відповідальність за їх порушення [9 ІФО 4.3.2]	наводить приклади норми правової взаємодії і відповідальності за порушення законів і правових норм у галузі цифрових технологій [9 ІФО 4.3.2-1] наводить приклади наслідків порушення прав інтелектуальної власності [9 ІФО 4.3.2-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				розрізняє різновиди і серйозність порушень правил цитування [9 ІФО 4.3.2-3] аргументовано обирає ліцензію для створених інформаційних продуктів [9 ІФО 4.3.2-4] розпізнає інформаційні продукти з вільним і закритим кодом [9 ІФО 4.3.2-5] розуміє ліцензійні (правові та етичні) обмеження на використання та редагування власних і чужих інформаційних продуктів [9 ІФО 4.3.2-6]

Додаток 15
до Державного стандарту

СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Компетентнісний потенціал

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	Уміння: спілкуватися українською мовою в усній і письмовій формі в різних життєвих ситуаціях, висловлювати думки, почуття, переживання тлумачити поняття, факти, базові концепції, інструкції та попередження про небезпеку слухати, обговорювати і презентувати власне бачення і спільні рішення щодо безпеки, здоров'я, добробуту відповідно до прагнень і потреб Ставлення: цінування державної мови, потреба соціально відповідального ставлення до неї, усвідомлення необхідності володіння державною мовою для власного добробуту
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою Уміння: спілкуватися рідною мовою, ефективно використовувати її в різних життєвих ситуаціях, що стосуються безпеки, здоров'я і добробуту розуміти і застосовувати попередження про небезпеку, інструкції, користуватися відповідно до потреб довідковими засобами рідною мовою Ставлення: цінування рідної мови як засобу спілкування, вираження емоцій, почуттів, переживань як чинника духовного і психічного здоров'я

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
	усвідомлення потреби володіння рідною мовою для власного добробуту
	усвідомлення ролі володіння рідною мовою для запобігання конфліктам
	Здатність спілкуватися іноземними мовами
	Уміння:
	сприймати, розуміти, аналізувати, інтерпретувати, перетворювати, оцінювати інформацію іноземними мовами
	розрізняти маркувальні знаки, попередження та інструкції під час використання товарів іноземного походження в різних життєвих ситуаціях
	Ставлення:
	усвідомлення потреби володіння іноземними мовами для міжкультурного спілкування, власної безпеки, здоров'я і добробуту
Математична компетентність	Уміння:
	застосовувати математичне мислення, використовувати формули, графічні та статистичні методи, розрахунки, схеми, моделі
	відстежувати ланцюжки аргументів для розв'язання проблем і питань безпеки в повсякденному житті, для збереження здоров'я, покращення добробуту (особистого, родинного, суспільного)
	Ставлення:
	усвідомлення цінності математичного мислення, прагнення шукати причини і оцінювати їх для вирішення питань безпеки, здоров'я, добробуту
Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій	Уміння:
	використовувати наукові відомості для досягнення мети, прийняття рішення чи формулювання висновку на основі здобутої інформації з урахуванням тенденцій розвитку науки про здоров'я та безпеку

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
	розпізнавати вплив природних і технологічних чинників на безпеку, здоров’я і добробут
	виявляти готовність визнати помилковість своїх переконань, якщо вони суперечать підтвердженим науковим експериментальним даним
	критично оцінювати наслідки використання сучасних технологій для природного і соціального середовища
	Ставлення:
	усвідомлення основних принципів безпеки в контексті науково-технічного прогресу, що стосуються здоров’я та добробуту (особистого, родинного, суспільного)
Інноваційність	Уміння:
	генерувати і втілювати нові ідеї щодо забезпечення здоров’я, безпеки і добробуту (особистого, родинного, суспільного)
	оцінювати ризики втілення інноваційних ідей і здобутків
	корегувати індивідуальні оздоровчі програми, моделі безпечної поведінки відповідно до життєвих ситуацій
	Ставлення:
	відкритість до нових ідей, усвідомлення важливості ініціювання змін; впровадження інноваційних технологій для збереження, формування і розвитку індивідуального, родинного і громадського здоров’я, добробуту та безпеки, захисту довкілля
Екологічна компетентність	Уміння:
	раціонально використовувати природні ресурси
	дотримуватися правил безпечної поведінки у природі
	виявляти залежність між станом довкілля і рівнем безпеки, здоров’я та добробуту суспільства
	прогнозувати наслідки впливу сучасних технологій на довкілля

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
	створювати і реалізовувати соціально важливі екологічні проекти, прогнозувати наслідки впливу природно-техногенного середовища на безпеку, здоров'я і добробут людини
	Ставлення:
	ціннісне ставлення до довкілля як до потенційного джерела здоров'я, добробуту і безпеки людини і суспільства
	усвідомлення важливості ощадливого природокористування, відповідальність за власну діяльність у природі
Інформаційно-комунікаційна компетентність	Уміння:
	використовувати цифрові технології для активної участі в суспільному житті, співпраці з іншими особами для досягнення особистих чи соціальних цілей
	знаходити, представляти, перетворювати, аналізувати, узагальнювати і логічно організовувати інформацію щодо безпеки, здоров'я і добробуту (особистого, родинного, суспільного) з використанням інформаційно-комунікаційних технологій
	критично оцінювати достовірність і надійність інформації, цифрового контенту
	безпечно застосовувати інформаційно-комунікаційні технології в повсякденному житті (цифровий добробут)
	Ставлення:
	дотримання безпечного, відповідального та етичного спілкування в інформаційних мережах
	усвідомлення переваг і загроз використання інформаційно-комунікаційних технологій і соціальних мереж, розуміння проблем і наслідків комп'ютерної залежності
Навчання впродовж життя	Уміння:
	визначати власний стиль і способи індивідуального ефективного навчання, раціонально планувати час

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
	здійснювати самооцінювання і самоконтроль, розробляти і використовувати індивідуальні навчальні стратегії, які передбачають раціональне планування, рефлексію та оцінювання результатів керувати своїм навчанням, у разі потреби звертатися по допомогу до компетентних осіб Ставлення: позитивне ставлення до помилок, виявлення відкритості до критики, здатність долати труднощі і реагувати на зміни, мотивація та інтерес до навчання впродовж життя, впевненість в успішності власного навчання як засобу підвищення рівня добробуту і збереження здоров'я
Громадянські та соціальні компетентності	Громадянські компетентності Уміння: діяти як відповідальний громадянин, брати конструктивну участь у громадській діяльності, що стосується, зокрема, добробуту, здоров'я, безпеки виявляти закономірності в розвитку демократії та суспільної довіри Ставлення: повага до прав людини сприйняття демократичних цінностей усвідомлення потреби соціальної справедливості відповідальність за особистий і суспільний добробут
	Соціальні компетентності Уміння: підтримувати власне здоров'я і добробут, вести здоровий спосіб життя виявляти толерантність і розуміння різних поглядів, переконань створювати атмосферу довіри

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
	працювати в команді, обстоювати інтереси особистого, сімейного і суспільного добробуту
	конструктивно комунікувати в різних середовищах, діяти відповідально в різних життєвих ситуаціях, зокрема в небезпечних, надавати першу допомогу
	дотримуватися правил безпечної, відповідальної та етичної поведінки
	Ставлення:
	повага до себе та інших осіб
	готовність до співпраці, наполегливість, чесність, толерантність, чуйність
	відповідальне ставлення до безпеки, здоров’я і добробуту (особистого, родинного, суспільного)
Культурна компетентність	Уміння:
	розвивати емоційно-почуттєву сферу на основі сприймання мистецтва, застосовувати творчі здібності та життєві навички в різних ситуаціях
	корегувати власний психоемоційний і фізичний стан за допомогою мистецтва
	критично оцінювати вплив культури на безпеку, здоров’я і добробут (особистий, родинний, суспільний)
	Ставлення:
	сприйняття мистецтва як засобу самоідентифікації, передачі духовних цінностей
	етичне і відповідальне ставлення до інтелектуальної власності
Підприємливість та фінансова грамотність	Уміння:
	визначати власні слабкі і сильні сторони для проектування майбутньої професійної діяльності і власного добробуту
	діяти в непередбачуваних ситуаціях, визначати мету і досягати її, прогнозувати та оцінювати ризики прийняття рішень

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
	критично мислити, ініціювати і реалізувати соціальні проекти, що мають культурну, комерційну або суспільну цінність вирізняти чинники фінансового благополуччя, які мають позитивний вплив на безпеку, здоров'я і добробут (особистий, родинний, суспільний) планувати та контролювати доходи і витрати розуміти законодавче підґрунтя економічних процесів (права та обов'язки, захист прав споживачів тощо) Ставлення: усвідомлення важливості володіння інструментами планування і контролю доходів і витрат для майбутнього добробуту розуміння важливості ощадливості і раціонального використання коштів

Базові знання

Безпека: цінність життя; безпека особистості; національна безпека; глобальна безпека; безпека і небезпека; загрози для безпеки; види небезпек (природна, техногенна, соціальна); ризики, рівні ризиків; причини і наслідки небезпечних ситуацій; безпека життєдіяльності; безпечна поведінка в закладі освіти, побуті, на дорозі, на природі; безпечний простір (екологічний, фізичний, психологічний та інформаційний); безпека в цифровому середовищі; безпечне дозвілля; безпечне спілкування; алгоритми дій у небезпечних ситуаціях різного походження; допомога в разі небезпеки.

Здоров'я: індивідуальне, групове і громадське здоров'я; чинники впливу на стан здоров'я; хвороба; інфекційні і неінфекційні хвороби; поширення захворювань; епідемії та пандемії; допомога в разі погіршення стану здоров'я; домедична допомога; захист здоров'я (профілактика, вакцинація, карантин тощо); складники здоров'я; фізичне здоров'я і фізичний розвиток; вікові зміни організму як ознака дорослішання; репродуктивне і сексуальне здоров'я; інфекції, що передаються статевим шляхом; культура і сексуальність; психічне та емоційне здоров'я; розвиток особистості, її психічних процесів; емоційний інтелект; особливості поведінки та її наслідки; ефективне спілкування; самоконтроль;

булінг і протидія його проявам; критичне ставлення до інформації; соціальне здоров'я; соціальні детермінанти здоров'я; сім'я; батьківство; наслідки соціальних впливів на здоров'я, безпеку і добробут; соціально небезпечні хвороби та їх профілактика; духовне здоров'я; складники духовного здоров'я; моральні та етичні цінності; життєва самоідентифікація; сенс життя; ідеали і світогляд; взаємозв'язок складників здоров'я; цілісність здоров'я; культура здоров'я.

Добробут: суспільний і особистий добробут; складники добробуту; якість життя і спосіб життя; рівень і умови життя; уміння вчитися; навчальний прогрес; способи засвоєння навчальної інформації; допоміжні засоби навчання; раціональна організація навчання і відпочинку; можливості та ідеї; ресурси; діяльність із створення цінності для інших осіб; ініціативність; ефективна співпраця; власна діяльність для успішного майбутнього; підприємливість та етична поведінка для поліпшення здоров'я, безпеки і добробуту; ринок праці; законодавство про працю; фінансова грамотність; соціальні та економічні можливості і виклики сучасного суспільства; економіка; потреби та ресурси; доходи і витрати; раціональне використання ресурсів; фінансове здоров'я і грамотність; культура споживання; поведінка відповідального споживача; потреби людини та обмеженість ресурсів; повторна переробка; повторне використання; бережне ставлення до власного майна і недоторканність чужого; доброчинність; ознаки доброчинності; гуманність; чуйність; допомога іншим особам; підтримка осіб з особливими потребами; прийняття відмінностей між людьми; толерантне ставлення до поглядів і переконань, інтересів та потреб інших осіб; повага до ідей інших осіб; повага до живих істот; співчуття; протидія жорстокому поводженню з тваринами; спонсорство; меценатство; волонтерство; волонтерський рух в Україні.

Додаток 16
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання
учнів у соціальній і здоров’язбережувальній освітній галузі

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
1.Турбота про особисте здоров’я і безпеку, уникання факторів ризику, реагування на чинники і діяльність, яка становить загрозу для життя, здоров’я, добробуту власного та інших осіб				
Діє відповідально [СЗО 1.1]	демонструє прихильність до безпечних і корисних практик поведінки, які зменшують ризики для життя і здоров’я або запобігають їм [6 СЗО 1.1.1]	демонструє модель безпечної поведінки згідно з інструкціями і правилами в соціальному і природному середовищі [6 СЗО 1.1.1-1] діє за алгоритмом у небезпечних ситуаціях, використовуючи інформацію, що міститься в тексті інструкції [6 СЗО 1.1.1-2] обґрунтовує необхідність власної відповідальності за поведінку в побуті та громадських місцях [6 СЗО 1.1.1-3]	демонструє відповідальне ставлення до безпеки, здоров’я, добробуту власного та інших осіб [9 СЗО 1.1.1]	демонструє модель безпечної поведінки відповідно до суспільних та особистих цінностей у соціальному та природному середовищі [9 СЗО 1.1.1-1] складає алгоритм дій у небезпечних ситуаціях на основі знань і власного досвіду [9 СЗО 1.1.1-2] користується попередженнями та інструкціями про небезпеку [9 СЗО 1.1.1-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				аналізує, використовує нормативно-правові документи щодо безпеки, здоров’я та добробуту, робить висновки, обґрунтовує відповідальність за порушення визначених у цих документах норм [9 СЗО 1.1.1-4]
Відстоює власні інтереси та інтереси інших осіб [СЗО 1.2]	відстоює власні інтереси та інтереси інших осіб, протидіючи проявам тиску, неповаги і приниження [6 СЗО 1.2.1]	протидіє проявам тиску, агресії, маніпуляції і неповаги щодо себе та інших осіб [6 СЗО 1.2.1-1] виокремлює інформацію та обговорює ситуації булінгу, зокрема кібербулінгу [6 СЗО 1.2.1-2] бережливо ставиться до власного майна та майна інших осіб, обґрунтовує недоторканність чужого майна [6 СЗО 1.2.1-3]	активно протидіє проявам тиску, неповаги і приниження щодо себе та інших осіб, зважаючи на необхідність цінувати власну гідність і права людини [9 СЗО 1.2.1]	відстоює право кожної людини на індивідуальне (відмінне від інших) сприйняття дійсності [9 СЗО 1.2.1-1] виявляє ознаки булінгу, насилля, зокрема в цифровому середовищі, знає способи протидії насиллю і цькуванню, ресурси для повідомлення про виявлені випадки [9 СЗО 1.2.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				відстоює право кожного на особистий простір, визнає приватність інших осіб [9 СЗО 1.2.1-3]
Надає допомогу [СЗО 1.3]	надає першу долікарську допомогу, звертається до необхідних служб відповідно до ситуації [6 СЗО 1.3.1] ідентифікує способи та можливість надання необхідної допомоги собі та/або іншим особам для вирішення конфліктної ситуації [6 СЗО 1.3.2]	моделює ситуацію надання першої долікарської допомоги в разі травматизму чи поганого самопочуття [6 СЗО 1.3.1-1] здатний викликати необхідні рятувальні служби, повідомляючи відповідно до ситуації необхідну інформацію [6 СЗО 1.3.1-2] ідентифікує причини та наслідки виникнення конфліктів у різних ситуаціях [6 СЗО 1.3.2-1] моделює ситуацію з конструктивним залагодженням конфліктів [6 СЗО 1.3.2-2]	надає долікарську допомогу собі та іншим особам у межах своїх можливостей [9 СЗО 1.3.1] надає необхідну допомогу собі та/або іншим особам для вирішення конфліктної ситуації [9 СЗО 1.3.2]	визначає ступінь складності ушкоджень і травм, надає долікарську допомогу собі та іншим особам у випадку ушкоджень чи травм у межах своїх можливостей [9 СЗО 1.3.1-1] ідентифікує способи можливості надання долікарської допомоги та звертається до необхідних служб відповідно до ситуації [9 СЗО 1.3.1-2] застосовує прийоми активного слухання, надання зворотного зв’язку, невербальної підтримки, фокусування уваги на ресурсах тощо для вирішення конфліктної ситуації [9 СЗО 1.3.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		розробляє стратегію подолання булінгу, визначає джерела допомоги жертвам булінгу, звертається за допомогою до інших осіб [6 СЗО 1.3.2-3]		поводиться впевнено, здійснюючи самоконтроль у конфліктних і небезпечних життєвих ситуаціях [9 СЗО 1.3.2-2] обирає і допомагає іншим обрати ефективну стратегію поведінки в конфліктній ситуації [9 СЗО 1.3.2-3]
2. Визначення альтернатив, прогнозування наслідків, прийняття рішень з користю для власної безпеки та безпеки інших осіб, здоров’я та добробуту				
Розпізнає небезпечні ситуації [СЗО 2.1]	визначає ймовірні небезпеки в повсякденному житті [6 СЗО 2.1.1]	визначає потенційні небезпеки навколишнього середовища для здоров’я і безпеки людини (дорожній рух, забруднення, хімічні речовини, ультрафіолетове випромінювання тощо) [6 СЗО 2.1.1-1] розпізнає ймовірні небезпеки природного, техногенного, соціального характеру і побутового походження [6 СЗО 2.1.1-2]	оцінює рівень ризиків у ситуації і місці, що загрожують особистій безпеці відповідно до власного соціального рівня розвитку [9 СЗО 2.1.1]	досліджує та оцінює рівень ризиків у навколишньому середовищі для особистого здоров’я і безпеки, передбачає способи уникнення або зменшення виявлених небезпек [9 СЗО 2.1.1-1] оцінює ймовірність ризику виникнення небезпечної ситуації внаслідок власної діяльності [9 СЗО 2.1.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		вирізняє речовини, які становлять загрозу в разі неналежного використання [6 СЗО 2.1.1-3] виявляє ризики невідповідності власних потреб і можливостей [6 СЗО 2.1.1-4] виявляє ризики неналежного поводження із тваринами (домашні, бездомні, дикі) [6 СЗО 2.1.1-5]		обґрунтовує рівень ризику неналежного використання речовин, що можуть становити небезпеку (ліки, алкоголь, побутова хімія тощо) [9 СЗО 2.1.1-3] визначає рівень імовірних ризиків у ситуаціях міжособистісного спілкування [9 СЗО 2.1.1-4] обґрунтовує рівень ризиків у ситуаціях жорстокого поводження із тваринами [9 СЗО 2.1.1-5]
Прогнозує наслідки [СЗО 2.2]	прогнозує наслідки своїх дій для здоров'я, безпеки і добробуту, зокрема під час використання інформаційно-комунікаційних	прогнозує наслідки своїх дій у непередбачуваних і надзвичайних ситуаціях, апелюючи до набутих знань та достовірної інформації [6 СЗО 2.2.1-1]	прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і побутового походження, беручи	установлює причиново-наслідкові зв'язки різних чинників небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і побутового походження [9 СЗО 2.2.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	технологій та інших медійних засобів [6 СЗО 2.2.1]	пояснює наслідки недотримання здорового способу життя на основі інформації, що міститься в різних текстах [6 СЗО 2.2.1-2] передбачає вплив на власне здоров’я, безпеку, добробут та здоров’я, безпеку, добробут інших осіб неналежного використання цифрових пристроїв [6 СЗО 2.2.1-3] прогнозує ризики комунікації у віртуальному середовищі [6 СЗО 2.2.1-4]	до уваги кілька пов’язаних чинників [9 СЗО 2.2.1]	розрізняє прийнятні чи неприйнятні ризики в небезпечних ситуаціях природного, техногенного, соціального характеру і побутового походження [9 СЗО 2.2.1-2] прогнозує наслідки зміни соціального оточення [9 СЗО 2.2.1-3] обґрунтовує наслідки і шкідливість маніпулятивних та інших небезпечних стосунків для фізичного та емоційного здоров’я [9 СЗО 2.2.1-4] визначає наслідки соціальних впливів на прийняття рішення щодо власного здоров’я, безпеки, добробуту та здоров’я, безпеки, добробуту інших осіб (реклама, вплив інших осіб, медійна інформація тощо) [9 СЗО 2.2.1-5]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Приймає рішення [СЗО 2.3]	використовує перевірену інформацію для прийняття рішення в типових (знайомих) повсякденних ситуаціях [6 СЗО 2.3.1]	використовує перевірену інформацію для прийняття рішення щодо вибору повсякденної поведінки на користь здоров'я, безпеки та добробуту [6 СЗО 2.3.1-1] приймає рішення щодо надання самодопомоги та допомоги іншим особам, звернення до інших осіб чи відповідних служб [6 СЗО 2.3.1-2]	приймає рішення з користю для безпеки, здоров'я та добробуту в різних життєвих ситуаціях [9 СЗО 2.3.1]	вибирає доцільні (ефективні) стратегії прийняття рішень з користю для власної безпеки і безпеки інших осіб, здоров'я та добробуту [9 СЗО 2.3.1-1] моделює власну стратегію здорового способу життя (достатня рухова активність, здорове харчування), відмову від шкідливих звичок (вживання алкоголю, тютюну, наркотиків та інших хімічних речовин), безпечну сексуальну поведінку [9 СЗО 2.3.1-2] приймає обґрунтовані рішення щодо можливостей використання та відновлення власних життєвих ресурсів [9 СЗО 2.3.1-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Поводиться безпечно [СЗО 2.4]	пояснює послідовність дій у небезпечних ситуаціях природного, техногенного, соціального і побутового походження [6 СЗО 2.4.1]	моделює послідовність дій у небезпечних ситуаціях природного, техногенного, соціального і побутового походження [6 СЗО 2.4.1-1] звертається до фахівців у небезпечних ситуаціях, наслідкам яких не може зарадити власними силами [6 СЗО 2.4.1-2] поводиться безпечно під час спілкування, зокрема з тваринами [6 СЗО 2.4.1-3]	демонструє безпечну поведінку в побуті, закладі освіти, на вулиці, у громадських місцях і у разі потреби звертається по допомогу до дорослих [9 СЗО 2.4.1]	використовує протоколи реагування в небезпечних ситуаціях [9 СЗО 2.4.1-1] дотримується правил безпечних стосунків під час міжособистісного спілкування [9 СЗО 2.4.1-2] дотримується гігієнічних правил і норм особистої і суспільної поведінки [9 СЗО 2.4.1-3] діє за стандартними моделями у разі виникнення небезпеки певного характеру [9 СЗО 2.4.1-4] керує власною поведінкою для збереження здоров’я та добробуту (власного та інших осіб) [9 СЗО 2.4.1-5]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
3. Аргументований вибір здорового способу життя, аналіз і оцінка наслідків і ризиків				
Обмірковує альтернативи власних дій і рішень [СЗО 3.1]	обмірковує альтернативні рішення стосовно свого здоров’я, безпеки і особистого добробуту в умовах вибору [6 СЗО 3.1.1]	пояснює вибір власних альтернатив і рішень з огляду на вплив зовнішніх чинників [6 СЗО 3.1.1-1] обґрунтовує наслідки вибору альтернативного рішення щодо моделей поведінки, спрямованих на збереження здоров’я, добробуту та безпеки [6 СЗО 3.1.1-2]	вибирає альтернативні дії та приймає рішення на користь здорового способу життя і зниження ризиків [9 СЗО 3.1.1]	доводить переваги здорового способу життя для збереження здоров’я та особистого добробуту [9 СЗО 3.1.1-1] обирає з-поміж альтернативних варіантів оптимальні способи розв’язання проблем [9 СЗО 3.1.1-2] застосовує формули, графічні та статистичні методи, розрахунки, моделі для експрес-оцінки і моніторингу стану здоров’я, розуміння соціальних явищ, вирішення побутових питань і життєвих ситуацій [9 СЗО 3.1.1-3] вибирає рішення з позиції їх впливу на формування безпеки, здоров’я і добробуту [9 СЗО 3.1.1-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Приймає зміни власного організму [СЗО 3.2]	вирізняє та пояснює вікові зміни в організмі як ознаку здоров'я та розвитку [6 СЗО 3.2.1]	визначає, ідентифікує та обговорює фізичні, психічні (у тому числі емоційні) і соціальні зміни, які відбуваються під час переходу в основну школу [6 СЗО 3.2.1-1] приймає індивідуальні темпи вікових змін в організмі як вияв норми [6 СЗО 3.2.1-2] визначає причини вікових змін в організмі, зокрема в період статевого дозрівання [6 СЗО 3.2.1-3]	сприймає та аналізує різні вікові зміни організму у взаємозв'язку [9 СЗО 3.2.1]	встановлює взаємозв'язок і пояснює взаємозумовленість фізичних, психічних та інших змін в організмі в підлітковому віці [9 СЗО 3.2.1-1] аналізує вплив ставлення людей до власного тіла і його змін на їх здоров'я, самооцінку і поведінку [9 СЗО 3.2.1-2] досліджує і пояснює зміни власного емоційного стану та емоційного стану інших осіб [9 СЗО 3.2.1-3]
Аналізує вплив поведінки на здоров'я [СЗО 3.3]	усвідомлює наслідки впливу індивідуальної поведінки на стан здоров'я [6 СЗО 3.3.1]	досліджує та обговорює чинники, що впливають на стан здоров'я і розвиток організму, зокрема профілактичні заходи щодо інфекційних і неінфекційних захворювань [6 СЗО 3.3.1-1]	визначає основні характерні ознаки безпечних і небезпечних для життя, здоров'я та добробуту моделей поведінки [9 СЗО 3.3.1]	пояснює вплив поведінки однієї особи на формування здоров'я, безпеки та добробуту суспільства [9 СЗО 3.3.1-1] визначає основні ознаки впливу соціальних стереотипів поведінки

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		аналізує негативний вплив недотримання правил/інструкцій безпечної поведінки на збереження життя і здоров’я [6 СЗО 3.3.1-2] обґрунтовує необхідність уникнення місць підвищеної небезпеки [6 СЗО 3.3.1-3] розпізнає приклади поведінки, дружньої до навколишнього середовища [6 СЗО 3.3.1-4] аналізує причини вибору нездорової поведінки [6 СЗО 3.3.1-5]		на громадське та особисте здоров’я [9 СЗО 3.3.1-2] визначає особливості поведінки у безпечних і небезпечних життєвих ситуаціях [9 СЗО 3.3.1-3] аналізує вплив культури, мистецтва, народних традицій на формування власної безпеки, здоров’я, добробуту та безпеки, здоров’я, добробуту інших осіб [9 СЗО 3.3.1-4]
Здійснює вибір, що приносить користь і задоволення (радість) [СЗО 3.4]	аналізує і визначає різні аспекти способу життя, що приносять користь і задоволення (радість) для повноцінного життя [6 СЗО 3.4.1]	визначає форми поведінки, які приносять задоволення без нанесення шкоди власному здоров’ю і здоров’ю інших осіб [6 СЗО 3.4.1-1]	свідомо обирає з урахуванням безпеки, збереження власного здоров’я і добробуту та здоров’я і добробуту інших осіб, моделі поведінки, що	обирає модель поведінки, безпечної для здоров’я і добробуту, що приносить користь і задоволення [9 СЗО 3.4.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		обирає продукти харчування, способи проведення дозвілля, відповідний одяг тощо, які приносять задоволення і користь для здоров’я, безпеки і добробуту [6 СЗО 3.4.1-2] аналізує вибір свій та інших осіб з урахуванням користі і задоволення (радості) для здорового, безпечного життя [6 СЗО 3.4.1-3]	приносять користь і задоволення [9 СЗО 3.4.1]	обирає здорові альтернативи для досягнення успіху, виявляє ресурси і можливості для їх реалізації [9 СЗО 3.4.1-2] демонструє відмову від віктимної поведінки [9 СЗО 3.4.1-3] володіє техніками підтримки і відновлення життєвих ресурсів [9 СЗО 3.4.1-4]
4. Підприємливість та етична поведінка для поліпшення здоров’я, безпеки і добробуту				
Вчиться вчитися [СЗО 4.1]	відстежує власний поступ і висловлює бажання пізнавати нове без шкоди для здоров’я [6 СЗО 4.1.1]	організовує власний освітній простір, раціонально розподіляє час [6 СЗО 3.4.1-1] використовує допоміжні засоби для навчання, зокрема цифрові пристрої, без шкоди для здоров’я [6 СЗО 3.4.1-2]	вдосконалює (розвиває) власні розумові, емоційні, соціальні вміння для побудови власної освітньої траєкторії без шкоди для власного здоров’я і добробуту [9 СЗО 4.1.1]	визначає пріоритети в різних сферах власної навчальної діяльності, раціонально розподіляючи власні інтелектуальні, фізичні, емоційні та інші ресурси для забезпечення поступу в навчанні [9 СЗО 4.1.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		визначає ефективні способи засвоєння навчальної інформації [6 СЗО 3.4.1-3] аналізує власний навчальний розвиток, вказуючи на причини успіхів та невдач [6 СЗО 3.4.1-4] визначає прагнення і потреби у сфері власного особистісного розвитку та навчання [6 СЗО 3.4.1-5]		вибирає доцільні та ефективні навчальні засоби та стратегії, враховуючи особливості власного організму [9 СЗО 4.1.1-2] оцінює свої сильні (зокрема талант, здібності) та слабкі сторони, використовує власний навчальний потенціал без шкоди для здоров’я [9 СЗО 4.1.1-3] залучає авторитетний досвід і безпечні для здоров’я практики для оптимізації власної навчальної діяльності [9 СЗО 4.1.1-4] аналізує інформацію щодо професій та їх здобуття [9 СЗО 4.1.1-5]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Знаходить і перевіряє інформацію [СЗО 4.2]	знаходить, аналізує і перевіряє інформацію щодо здоров'я, безпеки та добробуту, здобуту в різних джерелах [6 СЗО 4.2.1]	знаходить інформацію щодо здоров'я, безпеки та добробуту в різних джерелах і перевіряє її достовірність [6 СЗО 4.2.1-1] оцінює надійність різних джерел інформації (засоби масової інформації, реклама, соціальні мережі тощо) [6 СЗО 4.2.1-2]	критично оцінює інформацію щодо здоров'я, безпеки та добробуту, здобуту в різних джерелах, у тому числі цифрових [9 СЗО 4.2.1]	активно шукає, порівнює і зіставляє різні джерела інформації, які допомагають зменшити ризики під час прийняття рішень щодо власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.2.1-1] уникає небезпечного/ шкідливого контенту [9 СЗО 4.2.1-2] виробляє критерії оцінки контенту на основі знань і власного життєвого досвіду [9 СЗО 4.2.1-3]
Діє ефективно та самостійно [СЗО 4.3]	діє ефективно для реалізації короткострокових цілей для досягнення успіху та задоволення власних потреб і потреб інших осіб [6 СЗО 4.3.1]	визначає свої потреби, бажання, інтереси та цілі [6 СЗО 4.3.1-1] самостійно створює та реалізовує короткострокові плани щодо досягнення успіху, зокрема в навчанні, спорті, побуті [6 СЗО 4.3.1-2]	діє ефективно та самостійно, виявляючи наполегливість у досягненні цілей для реалізації своїх потреб, бажань та інтересів у законний спосіб [9 СЗО 4.3.1]	реалізує в законний спосіб власні потреби та інтереси, враховуючи свої можливості виявляючи наполегливість [9 СЗО 4.3.1-1] розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно оцінює свої сили, формує корисні

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		моделює кроки задоволення власних потреб з урахуванням можливостей своїх та інших осіб [6 СЗО 4.3.1-3]		звички через систематичність повторення [9 СЗО 4.3.1-2] використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] моделює нові можливості власного розвитку з урахуванням труднощів і невдач [9 СЗО 4.3.1-4]
Спілкується конструктивно [СЗО 4.4]	досягає ефективного спілкування, виявляючи повагу до особистого простору інших осіб, для організації ефективної спільної діяльності, задоволення власних потреб і потреб інших осіб [6 СЗО 4.4.1]	пояснює вплив спілкування на складники здоров'я, безпеки і добробуту [6 СЗО 4.4.1-1] застосовує вербальні і невербальні засоби спілкування для конструктивної комунікації [6 СЗО 4.4.1-2]	корегує власну комунікативну поведінку для забезпечення конструктивної взаємодії та збереження здоров'я, безпеки та добробуту [9 СЗО 4.4.1]	конструктивно спілкується в різних життєвих ситуаціях, що стосуються здоров'я, безпеки та добробуту [9 СЗО 4.4.1-1] використовує активне слухання під час комунікації; виявляє здатність зрозуміти стан і наміри співрозмовника [9 СЗО 4.4.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		розрізняє ситуації, коли силу переконання використали з позитивними чи негативними намірами [6 СЗО 4.4.1-3] розрізняє складники особистого простору (інтимний, соціальний, публічний), поважає свій і чужий особистий простір під час спілкування [6 СЗО 4.4.1-4]		сприймає конструктивні пропозиції (критику) як нові можливості і стимули до вдосконалення [9 СЗО 4.4.1-3] обирає доцільну стратегію поведінки в конфлікті [9 СЗО 4.4.1-4]
Виявляє культуру споживання [СЗО 4.5]	пояснює обмеженість ресурсів, необхідність ощадного ставлення та потребу повторного використання їх для здоров'я, безпеки і добробуту [6 СЗО 4.5.1]	аналізує взаємозв'язок між потребами людини та обмеженістю ресурсів [6 СЗО 4.5.1-1] визначає потребу ощадливого використання ресурсів і повторної переробки вторинної сировини [6 СЗО 4.5.1-2]	усвідомлює обмеженість власних потреб фізіологічними, соціальними, моральними і духовними чинниками, критично оцінюючи надмірність потреб [9 СЗО 4.5.1]	ощадно використовує ресурси, зважаючи на можливість повторного використання, ремонту і переробки [9 СЗО 4.5.1-1] планує і за потреби обмежує використання ресурсів на різні періоди, враховуючи цілі сталого розвитку [9 СЗО 4.5.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		обґрунтовує обмеженість ресурсів (зокрема часу, здоров'я, фінансів) [6 СЗО 4.5.1-3] відбирає ресурси для повторної переробки [6 СЗО 4.5.1-4]		критично оцінює надмірність потреб і перебільшене споживання [9 СЗО 4.5.1-3]
Планує майбутнє [СЗО 4.6]	аналізує потенціал опанування різних видів діяльності [6 СЗО 4.6.1]	доводить, що здоров'я, безпека і добробут є підґрунтям успішного майбутнього [6 СЗО 4.6.1-1] виявляє зацікавлення до тривалої систематичної діяльності (хобі, спорт, мистецтво, навчання тощо) та наполегливість у досягненні мети [6 СЗО 4.6.1-2] розуміє перспективність своєї діяльності для успішного майбутнього [6 СЗО 4.6.1-3]	критично оцінює свої вміння і компетентності, виявляє наполегливість у досягненні мети [9 СЗО 4.6.1]	визначає мотивацію власної діяльності, формулює мету і цілі діяльності [9 СЗО 4.6.1-1] планує витрати родини (свої) для підтримання здоров'я, безпеки і добробуту [9 СЗО 4.6.1-2] визначає шлях до реалізації короткострокових цілей, розробляє план відповідно до своїх сильних сторін, інтересів і досвіду [9 СЗО 4.6.1-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		визначає цілі власної діяльності і стратегії їх досягнення [6 СЗО 4.6.1-4]		визначає потребу витрат часу на різні види діяльності [9 СЗО 4.6.1-4]
			аналізує та оцінює власні особливості і здібності для майбутнього професійного зростання, вибудовує його модель [9 СЗО 4.6.2]	створює власний гнучкий план професійного майбутнього [9 СЗО 4.6.2-1] обґрунтовує взаємозв’язок між професійним, особистим і сімейним майбутнім [9 СЗО 4.6.2-2]
Співпрацює для досягнення результату діяльності [СЗО 4.7]	працює самостійно або з іншими особами, виконуючи різні ролі та встановлюючи нові контакти [6 СЗО 4.7.1]	бере участь у груповій роботі, враховуючи індивідуальні особливості і потреби [6 СЗО 4.7.1-1] розуміє взаємовплив емоційного стану, переконань, поведінки всіх учасників спільної діяльності [6 СЗО 4.7.1-2]	співпрацює з іншими особами для здобуття підтримки, досягнення результату діяльності, спрямованої на збереження безпеки, здоров’я і добробуту [9 СЗО 4.7.1]	виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1] виступає посередником у запобіганні чи вирішенні конфлікту [9 СЗО 4.7.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		виконує різні ролі в груповій роботі [6 СЗО 4.7.1-3] встановлює нові контакти та ефективно співпрацює для досягнення результату, використовує різні засоби зв'язку [6 СЗО 4.7.1-4]		переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3] встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5]
Поводиться етично [СЗО 4.8]	виявляє повагу до почуттів інших людей, шанобливо ставиться до їх поглядів щодо збереження здоров'я, безпеки і добробуту [6 СЗО 4.8.1] толерантно і коректно ставиться до відмінностей інших осіб (захищені законом ознаки) [6 СЗО 4.8.2]	визначає відмінності між людьми як ціннісну ознаку індивідуальності [6 СЗО 4.8.1-1] толерантно ставиться до поглядів, переконань, інтересів і потреб інших осіб, що не загрожують здоров'ю, безпеці і доброту [6 СЗО 4.8.1-2]	дотримується норм етики та моралі під час прийняття рішень щодо безпеки, здоров'я та добробуту [9 СЗО 4.8.1] усвідомлює, що створення цінності (безпеки, здоров'я і добробуту) має ґрунтуватися на	демонструє свідоме використання етичних норм, враховуючи індивідуальні цінності інших осіб [9 СЗО 4.8.1-1] дотримується правил міжособистісного спілкування, поважаючи право співрозмовника на особистий простір [9 СЗО 4.8.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		пояснює почуття інших осіб і визнає їх право на вираження своїх почуттів [6 СЗО 4.8.2-1] виявляє чуйне ставлення до людей з особливими потребами [6 СЗО 4.8.2-2] виявляє розуміння індивідуальних відмінностей інших осіб [6 СЗО 4.8.2-3]	засадах соціальної справедливості [9 СЗО 4.8.2]	виокремлює прояви дискримінації, виникнення стереотипів, когнітивних викривлень, ідеалізації [9 СЗО 4.8.1-3] дотримується правил комфортного співіснування, розробляє на їх основі власні [9 СЗО 4.8.2-1] етично поводиться з живою природою, турботливо ставиться до тварин, рослин [9 СЗО 4.8.2-2]
Планує, запроваджує і оцінює фінансові рішення [СЗО 4.9]	пояснює потенціал фінансових ресурсів [6 СЗО 4.9.1]	оперує основними економічними поняттями (гроші, зайнятість, підприємництво тощо) [6 СЗО 4.9.1-1] розрізняє та зазначає законні джерела доходів для свого віку [6 СЗО 4.9.1-2] вміє раціонально розпоряджатися власними грошима [6 СЗО 4.9.1-3]	аналізує і застосовує прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1] аналізує інформацію для подолання викликів життя, пов’язаних з використанням фінансово-економічних ресурсів для добробуту [9 СЗО 4.9.2]	пояснює прості економічні концепції (попит і пропозиція, ринкова ціна, торгівля, форми власності, страхування, пенсія, податки, курс валюти тощо) [9 СЗО 4.9.1-1] свідомо обирає послідовність дій щодо реалізації фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		розуміє вагу докладених зусиль дорослих для отримання доходів [6 СЗО 4.9.1-4] вміє обирати продукти і товари за показниками якості, строків придатності, складу [6 СЗО 4.9.1-5] правильно інтерпретує інформацію, наведену на маркувальних знаках, упаковках для безпечного і раціонального використання харчових і промислових продуктів [6 СЗО 4.9.1-6]		володіє інструментами планування та контролю доходів і витрат [9 СЗО 4.9.2-2] розуміє наслідки запозичень і заборгованості для досягнення фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-3] оцінює вартість витрат на формування (підтримку) здоров’я і порівнює їх із витратами на лікування і реабілітацію [9 СЗО 4.9.2-4] пояснює законодавче підґрунтя економічних процесів (свої права та обов’язки, захист прав споживачів тощо) [9 СЗО 4.9.2-5] обґрунтовує індикатори для оцінки фінансового здоров’я [9 СЗО 4.9.2-6]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				вирізняє чинники фінансового становища, які мають позитивний вплив на здоров’я і добробут [9 СЗО 4.9.2-7]
Підтримує доброчинність [СЗО 4.10]	розпізнає доброчинну діяльність [6 СЗО 4.10.1]	вирізняє ознаки доброчинності [6 СЗО 4.10.1-1] виявляє чуйність до осіб, які потребують допомоги [6 СЗО 4.10.1-2] пояснює значення волонтерства [6 СЗО 4.10.1-3]	ідентифікує способи і можливість здійснення доброчинності [9 СЗО 4.10.1]	визначає способи доброчинної діяльності [9СЗО 4.10.1-1] обґрунтовує сутність волонтерської діяльності [9 СЗО 4.10.1-2] пояснює значення волонтерського руху в Україні [9 СЗО 4.10.1-3]

Додаток 17
до Державного стандарту

ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Компетентнісний потенціал

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	Уміння: читати і розуміти перекладені та адаптовані державною мовою писемні джерела, авторські публікації на історичні та актуальні для суспільства теми шукати інформацію та використовувати різні види джерел, формулювати та наводити обґрунтовані аргументи володіти термінологією в межах громадянської та історичної освітньої галузі створювати висловлення різних стилів в усній і письмовій формі на історичні та актуальні для суспільства теми вести аргументовану дискусію розпізнавати мовні засоби впливу, розрізняти техніки переконування та маніпуляції Ставлення: повага до української мови як державної, зацікавленість у її розвитку, розуміння цінності кожної мови критичне сприйняття інформації історичного та суспільно-політичного характеру розуміння та використання мови в позитивний та соціально відповідальний спосіб

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою Уміння: створювати висловлення в усній і письмовій формі стосовно історії і сучасності національної (етнічної, мовної) спільноти в Україні створювати інформаційні продукти щодо історії, культури і розвитку суспільства регіону та/або країни, з якою пов’язане походження родини вести дискусію щодо основ розвитку держави та суспільства, засад демократії, прав і свобод людини володіти основною термінологією рідної мови в межах громадянської та історичної галузі Ставлення: повага до рідної мови, розуміння її цінності Здатність спілкуватися іноземними мовами Уміння: читати і розуміти науково-популярні публікації, публіцистичні та художні твори іноземними мовами здійснювати пошук потрібної інформації іноземними мовами висловлюватися в усній і письмовій формі іноземною мовою стосовно актуальних тем історії та суспільства спілкуватися з носіями інших мов для обміну історичною, правовою та іншою актуальною для суспільства інформацією Ставлення: інтерес до історії та сучасності інших країн розуміння важливості вивчення іноземних мов для розширення кола спілкування та отримання інформації про світ

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
	цінування культурної різноманітності, інтерес до різних мов і міжкультурного спілкування
Математична компетентність	Уміння: правильно оперувати цифровими даними, математичними поняттями для глибокого пізнання, пояснення минулого та сучасних суспільних подій перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема тощо) та використовувати її в поясненнях встановлювати зв’язки між фрагментами даних і джерелами різних видів використовувати математичні методи та дані, розуміти способи маніпулювання ними Ставлення: прагнення обирати раціональні способи пояснення подій минулого, причин та можливих способів розв’язання сучасних соціальних, політичних, економічних проблем розуміння важливості математичного опрацювання даних для створення науково обґрунтованих висновків
Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій	Уміння: оцінювати та пояснювати взаємодію людини та довкілля в різні історичні періоди розкривати зміст, значення, вплив технологій, технічних винаходів та наукових досягнень на перебіг історичних подій, явищ і процесів Ставлення: сталий інтерес до наукових досягнень і здобутків природничих наук визнання цінності природних ресурсів для сьогодення та майбутніх поколінь і раціональне використання їх у повсякденному житті

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
Інноваційність	Уміння: генерувати нові ідеї, оцінювати їх переваги і ризики наводити історичні приклади впливу інновацій на суспільне життя Ставлення: готовність ініціювати, критично оцінювати та впроваджувати нові знання, способи діяльності, норми, що забезпечують сталий розвиток громади та суспільства
Екологічна компетентність	Уміння: визначати ризики та наслідки впливу людини на довкілля, передбачати можливості екологічних загроз моделювати свою поведінку на основі розуміння наявних екологічних загроз критично оцінювати роль людини та держав у досягненні Цілей сталого розвитку ООН Ставлення: готовність реагувати на ризики екологічних загроз усвідомлення важливості захисту природи, сприяння сталому розвитку суспільства
Інформаційно-комунікаційна компетентність	Уміння: використовувати цифрові технології для пошуку потрібної історичної та соціальної інформації, її добору, перевірки, впорядкування і поширення критично оцінювати, виявляти маніпуляції історичною та актуальною для суспільства інформацією у процесі аналізу електронних медіа дотримуватися авторського права та етичних норм у роботі з інформацією та під час онлайн-спілкування створювати вербальні та візуальні (графіки, діаграми, фільми) повідомлення, мультимедійні

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
	презентації соціального та історичного змісту, поширювати їх
	Ставлення:
	критичне ставлення до інформації з різних джерел
	відповідальне використання засобів масової інформації
Навчання впродовж життя	Уміння:
	визначати власні навчальні цілі
	аналізувати процес власного навчання, відстежувати зміни у сприйнятті інформації
	знаходити та опрацьовувати джерела суспільно важливої інформації із застосуванням доцільних для цього методів
	розуміти роль освіти, навчання для людини та суспільства сьогодні та в історичній ретроспективі
	аналізувати та узагальнювати здобуту інформацію
	Ставлення:
	відкритість до постійного самонавчання та взаємонавчання, бажання ділитися здобутими знаннями з іншими особами
Громадянські та соціальні компетентності	Громадянські компетентності
	Уміння:
	моделювати свою поведінку як активного і відповідального члена громадянського суспільства, який знає основи права, добре обізнаний із змістом прав людини та вміє їх захищати у правовий спосіб
	формувати та обстоювати свою громадянську позицію щодо локальних та глобальних питань
	утримуватися від можливостей зловживати своїми правами
	виявляти відповідальність, уникати негативних стереотипів та узагальнень, а також мови ворожнечі в обговоренні суспільних проблем і різних соціальних груп

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
	брати участь у розв’язанні проблем різних спільнот, зважаючи на інтереси їх представників
	конструктивно співпрацювати з іншими особами, ініціювати або брати участь у реалізації проектів, громадських заходів
	критично оцінювати ідейні платформи та діяльність політичних партій, суспільних рухів, організацій та розуміти їх роль у розвитку демократичного суспільства
	Ставлення:
	усвідомлення себе відповідальним громадянином України, розуміння своїх прав і обов’язків як громадянина України та готовність їх виконувати; самоповага та повага до прав та гідності інших осіб
	громадянська поведінка, що ґрунтується на почутті власної гідності та внутрішньої свободи, розвинутій правосвідомості та обстоюванні демократичних цінностей
	плекання нетерпимості до корупції в усіх її проявах, розуміння неприпустимості толерування нерівності та недоброчесності
	готовність відмовитися від нечесних практик під час розв’язання проблем
	визнання цінності іншої особи та повага до її приватності
	толерантність і готовність до взаємовигідного розв’язання соціально-політичних суперечностей
	Соціальні компетентності
	Уміння:
	ідентифікувати себе як члена різних спільнот, громадянина України
	формулювати та обстоювати в дискусії власні погляди та переконання, конструктивно спілкуватися на різноманітні актуальні теми історії та суспільства
	знаходити історичні приклади залагодження суперечностей і конфліктів

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
	працювати в групі, досягати порозуміння та налагоджувати співпрацю з іншими особами з відмінними ідеями та цінностями, використовуючи власний досвід та досвід інших осіб, зокрема взятий з історії
	Ставлення:
	усвідомлення цінності людини, її життя, здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки
	повага до законів і традицій, досвіду інших народів, релігій та культур
	толерантне ставлення до життєвої позиції іншої особи, громадської думки, особливостей соціальної поведінки, способу життя та форм самовираження інших осіб
	керування власними емоціями, готовність до пошуку компромісів
	волонтерство, підтримка громадських проектів та ініціатив, спрямованих на розв'язання актуальних суспільних проблем
Культурна компетентність	Уміння:
	образно мислити та уявляти
	характеризувати основні тенденції розвитку культури в минулому та сучасності
	використовувати мистецькі артефакти для пізнання минулого, осмислювати твори мистецтва в історичному контексті
	співставляти різні культури, їх цінності, традиції тощо
	виявляти вплив належності до різних спільнот і зовнішніх чинників на формування поглядів та переконань особи
	визначати та пояснювати значення належності до соціокультурної спільноти
	Ставлення:
	повага до людини, протидія і запобігання проявам дискримінації та нерівного ставлення

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
	цінування соціального та культурного різноманіття, пояснення його переваг і викликів у сучасному суспільстві
	свідоме збереження та розвиток власної культури, повага до культур інших народів
	відповідальна поведінка та піклування про пам’ятки культурної спадщини
	відкритість до міжкультурного діалогу
Підприємливість та фінансова грамотність	Уміння:
	використовувати досвід пізнання історії для обрання дієвих життєвих стратегій
	брати до уваги зміни в історії та суспільстві, оцінювати їх ризики та переваги для власного життя і життя спільноти
	виявляти інтереси різних спільнот/груп і шукати способи їх узгодження для розв’язання проблем
	планувати, організовувати, реалізувати індивідуальні чи командні проекти, оцінювати їх ефективність, представляти результати
	характеризувати економічну політику і розвиток торгівлі, визначати їх вплив на суспільне життя
	пояснювати спосіб організації національних економік та вплив економічних і фінансових процесів на функціонування суспільства
	Ставлення:
	готовність використовувати досвід історії для самопізнання та досягнення цілей сталого розвитку суспільства
	зважене прийняття рішень на основі досвіду минулого та сучасного соціального життя
	здатність брати на себе відповідальність за результат власної та колективної діяльності, ініціативність, відкритість до нових ідей

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
	усвідомлення економічних та соціальних можливостей і викликів, з якими стикається суспільство здатність приймати фінансові рішення з урахуванням можливих ризиків Базові знання Людина і природа: творення соціоприродного середовища; формування і розселення людини; освоєння і перетворення людиною природи в минулому і теперішньому; освоєння нових просторів; сталий розвиток. Людина і світ матеріальних речей: виробництво та споживання в різні історичні епохи; матеріали і технології; знаряддя праці і предмети побуту; науково-технічні винаходи; умови життя і праці в місті та селі; урбанізація; матеріальна культура аграрного, індустріального і постіндустріального суспільств. Людина і суспільство: соціум і спільноти: родини, стани, класи, нації, культурні, релігійні, етнічні та інші групи; взаємодія людей, інтереси і цінності, ідентичність і гідність людини; патріотизм; культура і цивілізація; інформація і медіа; толерантність та інклюзія; конфлікти та їх розв'язання. Людина і влада: політична організація суспільства; метрополії та колонії; імперії та національні держави; політичні режими; демократія, її переваги та ризики; самоврядування; права людини і протидія дискримінації; громадянство; протестні рухи, революції і реформи; міжнародні відносини. Людина і світ уявлень та ідей: світогляд і цінності, ідентичність та основи її формування, наука і мистецтво; історія ідей, ідеології та їх вплив на людину і суспільство; релігія, міфи, символи; образи минулого, теперішнього і майбутнього в суспільній думці.

_____

Додаток 18
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання учнів
у громадянській та історичній освітній галузі

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
1. Історико-хронологічне мислення, орієнтація в історичному часі, встановлення причиново-наслідкових зв’язків між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявлення змін і тяглості в житті суспільства				
Орієнтується в історичному часі [ГІО 1.1]	пояснює, як відбувається відлік часу в історії [6 ГІО 1.1.1]	пояснює різницю між одиницями вимірювання історичного часу і співвідносить їх (рік — століття — тисячоліття) [6 ГІО 1.1.1-1] розрізняє системи літочислення, пояснює їх на прикладах [6 ГІО 1.1.1-2]	порівнює різні системи літочислення [9 ГІО 1.1.1]	пояснює культурно-історичні витоки різних систем літочислення [9 ГІО 1.1 1-1] демонструє знання перебігу подій, явищ, процесів у часі в межах історичних епох [9 ГІО 1.1.2-1]
	демонструє знання перебігу подій в	розташовує події у хронологічній	пов’язує події, явища, процеси з певними	визначає віддаленість, тривалість одних подій,

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	часі в межах теми, локалізує події в часі [6 ГІО 1.1.2]	послідовності, укладає хронологічну таблицю [6 ГІО 1.1.2-1] установлює послідовність історичних подій за допомогою лінії часу [6 ГІО 1.1.2-2]	історичними періодами [9 ГІО 1.1.2]	явищ, процесів відносно інших [9 ГІО 1.1.2-2]
	встановлює віддаленість та тривалість подій [6 ГІО 1.1.3]	встановлює одночасність подій в історичному просторі, тривалість подій, явищ, процесів та їх віддаленість одних від одних (у межах теми, з допомогою вчителя) [6 ГІО 1.1.3-1]	синхронізує події, явища і процеси [9 ГІО 1.1.3]	укладає синхроністичну таблицю, наводить приклади спільного і відмінного в історичних подіях, явищах і процесах [9 ГІО 1.1.3-1] розрізняє хронологічний та історичний час [9 ГІО 1.1.3-2] виявляє і пояснює ознаки культурно-історичних епох [9 ГІО 1.1.3-3]
Розкриває взаємозв’язки та	пояснює зв’язок між подіями,	виявляє і розрізняє з допомогою вчителя	аналізує взаємовпливи історичних подій, явищ,	розрізняє економічні, політичні, культурно-

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
тяглість суспільного розвитку [ГІО 1.2]	розрізняє причини, приводи, результати і наслідки подій [6 ГІО 1.2.1]	причини і приводи, результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів [6 ГІО 1.2.1-1]	процесів, вчинків історичних осіб [9 ГІО 1.2.1]	інтелектуальні чинники розвитку суспільства і пояснює їх взаємовплив на основі отриманих знань [9 ГІО 1.2.1-1]
		описує перебіг історичних подій та визначає тяглість в історичному процесі [6 ГІО 1.2.1-2]		встановлює взаємозв’язки між подіями, явищами, процесами, вчинками людей, наводить приклади [9 ГІО 1.2.1-2]
	пояснює присутність минулого в сучасному суспільному просторі [6 ГІО 1.2.2]	наводить приклади історичних пам’яток та інших проявів присутності минулого в сьогоденні – топоніміка, лексика, фольклор, соціальні практики тощо [6 ГІО 1.2.2-1]	обґрунтовує вплив людських вчинків, суспільних ідей, технологічних змін на перебіг історичних подій, явищ і процесів [9 ГІО 1.2.2]	пояснює залежність перебігу історичних подій, явищ і процесів від людських вчинків та панівних суспільних ідей [9 ГІО 1.2.2-1]
				аргументує за допомогою історичних фактів вплив на поведінку людини подій політичного, економічного та духовного життя [9 ГІО 1.2.2-2]
				зіставляє наміри та результати діяльності історичних і сучасних

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				діячів та суспільних груп [9 ГІО 1.2.2-3] висловлює обґрунтовані судження щодо ролі особи в минулому та сучасному [9 ГІО 1.2.2-4]
			розпізнає ознаки, визначає критерії та характеризує прояви історичних змін та тяглості історичних процесів у певний період (історичну епоху) [9 ГІО 1.2.3]	визначає передумови, розрізняє результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів [9 ГІО 1.2.3-1] визначає критерії змін у житті суспільства (з допомогою вчителя) [9 ГІО 1.2.3-2] наводить приклади змін та неперервності в історії суспільства, пояснює цю взаємодію [9 ГІО 1.2.3-3] порівнює темпи і напрями історичних змін у хронологічному і

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				територіально-просторовому вимірах [9 ГІО 1.2.3-4]
Виявляє і прогнозує суспільні (історичні) зміни [ГІО 1.3]	співвідносить з вивченим періодом (епохою) відомі історичні події та особи, визначає сфери суспільного життя, які зазнавали змін [6 ГІО 1.3.1]	розрізняє природні, економічні, політичні, соціальні, технологічні та культурні зміни та наводить приклади впливу цих змін на життя людини і суспільства в минулому і теперішньому [6 ГІО 1.3.1-1]	визначає і розмежовує історичні періоди (епохи) за характерними ознаками [9 ГІО 1.3.1]	співвідносить подію, явище, процес та історичний період [9 ГІО 1.3.1-1] за історичними джерелами визначає період, епоху [9 ГІО 1.3.1-2] користується історичною періодизацією для характеристики історичних подій, явищ, процесів [9 ГІО 1.3.1-3]
	пояснює, як життя людини і суспільства залежить від природних змін,	формулює запитання щодо можливого впливу тих чи інших подій на життя суспільства, окремих груп людей	визначає та характеризує причиново-наслідкові зв’язки між подіями, явищами, процесами в	пояснює причини і приводи, результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів, використовуючи відповідні

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	науково-технічних винаходів, соціальних обставин [6 ГІО 1.3.2]	[6 ГІО 1.3.2-1] пояснює, як погляди та потреби людей сьогодні і в минулому пов’язані з подіями їх життя, станом суспільства [6 ГІО 1.3.2-2]	часі та просторі [9 ГІО 1.3.2]	поняття і терміни [9 ГІО 1.3.2-1] спираючись на логіку причиново-наслідкових і просторових зв’язків, прогнозує подальший перебіг подій, явищ, процесів та оцінює можливі зміни [9 ГІО 1.3.2-2] передбачає зміни в різних галузях суспільного життя, прогнозує пов’язані з ними ризики і переваги [9 ГІО 1.3.2-3]
2. Геопросторове мислення, орієнтація в соціально-історичному просторі, виявлення взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури і навколишнього середовища				
Орієнтується в соціально-історичному просторі	використовує карту як джерело інформації [6 ГІО 2.1.1]	виокремлює основні елементи карти та пояснює їх значення [6 ГІО 2.1.1-1]	визначає просторові (територіальні) межі історичних подій, явищ і процесів; встановлює залежності між	описує історичні події, явища і процеси за картою [9 ГІО 2.1.1-1] позначає на карті історичні

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
[ГІО 2.1]		зіставляє картографічну інформацію різних історичних періодів [6 ГІО 2.1.1-2] співвідносить дані карти з іншими джерелами інформації (розповідь учителя, текст книжки тощо) [6 ГІО 2.1.1-3] розрізняє відносно сталі та змінні об’єкти карти [6 ГІО 2.1.1-4]	історичним та географічним просторами [9 ГІО 2.1.1]	події та об’єкти, перебіг подій, явищ, процесів [9 ГІО 2.1.1-2] порівнює інформацію з різних карт, визначає її повноту та достовірність [9 ГІО 2.1.1-3] перетворює інформацію з історичних та географічних карт, іншого умовно-графічного матеріалу в текстову форму і навпаки [9 ГІО 2.1.1-4]
	визначає географічне розташування відповідних/ указаних природних і соціальних об’єктів	визначає орієнтацію об’єктів відносно сторін світу, суб’єкта спостереження [6 ГІО 2.1.2-1] визначає на карті	визначає локальний, регіональний, національний і глобальний виміри історичних подій, явищ і процесів [9 ГІО 2.1.2]	пов’язує історичні факти та артефакти з географічним простором [9 ГІО 2.1.2-1] визначає належність культурно-історичних

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	[6 ГІО 2.1.2]	положення географічних об’єктів, культурно-історичних пам’яток, місця історичних подій [6 ГІО 2.1.2-2] позначає розміщення об’єктів на карті, прокладає уявні маршрути, визначає відстані [6 ГІО 2.1.2-3]		пам’яток, господарських об’єктів до географічних, етнографічних та історичних регіонів, країн, цивілізацій [9 ГІО 2.1.2-2] відстежує і пояснює змінність і варіативність назв об’єктів історичного та географічного просторів [9 ГІО 2.1.2-3] наводить приклади тривалості і змінності географічних та історичних назв (топонімів, етнонімів тощо) [9 ГІО 2.1.2-4]
Виявляє взаємодію природного і соціального середовищ [ГІО 2.2]	пояснює, як географічне положення впливає на спосіб життя і світогляд людей [6 ГІО 2.2.1]	виявляє чинники, що впливають на заняття людей, спосіб ведення господарства, соціальний устрій (клімат, географічне	визначає зумовленість історичних подій, явищ, процесів, діяльності людей природно-географічним середовищем	характеризує діяльність людини у природно-географічному середовищі в різні історичні періоди, наводить приклади впливу людини на природу в

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		розташування, доступ до природних ресурсів) [6 ГІО 2.2.1-1] виявляє (з допомогою вчителя) і пояснює виклики, які стоять перед людиною, суспільством у різних природних середовищах [6 ГІО 2.2.1-2]	[9 ГІО 2.2.1]	минулому і сьогоденні [9 ГІО 2.2.1-1]
	виявляє вплив діяльності людини на навколишнє середовище [6 ГІО 2.2.2]	наводить приклади впливу діяльності людини на навколишнє середовище в часі і просторі, взаємодії людини та природи [6 ГІО 2.2.2-1] діє для збереження навколишнього середовища [6 ГІО 2.2.2-2]	встановлює взаємозв’язок між діяльністю людей та станом природного середовища в минулому і сьогоденні [9 ГІО 2.2.2]	формулює запитання щодо наслідків діяльності людини в природі [9 ГІО 2.2.2-1] характеризує чинники, що впливають на заняття людей, спосіб ведення господарства, соціальний устрій, визначає тенденції економічного розвитку

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				[9 ГІО 2.2.2-2] знаходить достовірну інформацію про сутність екологічних проблем та пропонує способи їх розв’язання [9 ГІО 2.2.2-3]
			характеризує колонізаційні та міграційні процеси [9 ГІО 2.2.3]	визначає причини, описує перебіг, встановлює сутність колонізаційних та міграційних процесів [9 ГІО 2.2.3-1]
Орієнтується у громадському просторі та долучається до його формування	пояснює, що таке громадський простір та його значення для суспільства	пояснює відмінності між громадським та особистим простором [6 ГІО 2.3.1-1] наводить приклади і	пояснює вплив різних чинників на формування громадського простору [9 ГІО 2.3.1]	пояснює важливість заходів щодо збереження і популяризації пам’яток історії, культури та туристичних об’єктів і бере участь у таких заходах

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
[ГІО 2.3]	[6 ГІО 2.3.1]	пояснює призначення об’єктів громадського простору в минулому і сучасності [6 ГІО 2.3.1-2] дотримується визначених правил і пропонує у разі потреби зміни до них під час організації подорожей для пізнання пам’яток історії та культури, туристичних об’єктів, а також для прогулянок і відпочинку [6 ГІО 2.3.1-3] пояснює потребу доступності громадського простору для людей з інвалідністю або маломобільних груп населення [6 ГІО 2.3.1-4]	долучається до формування інклюзивного простору [9 ГІО 2.3.2]	[9 ГІО 2.3.1-1] характеризує стан об’єкта громадського простору за певними критеріями [9 ГІО 2.3.1-2] пояснює критерії інклюзивності громадського простору [9 ГІО 2.3.2-1] бере участь у громадських ініціативах щодо формування інклюзивного простору [9 ГІО 2.3.2-2]

3. Критичне мислення, робота з різними джерелами інформації та

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
формулювання історично обґрунтованих питань				
Добирає джерела історичної та суспільно значущої інформації [ГІО 3.1]	розрізняє джерела інформації за видами [6 ГІО 3.1.1]	розрізняє джерела інформації за видами (матеріальні/ нематеріальні, первинні/ вторинні, текстово-візуальні тощо) [6 ГІО 3.1.1-1] пояснює способи нагромадження та пошуку інформації [6 ГІО 3.1.1-2]	класифікує джерела історичної та суспільної інформації за видами і походженням [9 ГІО 3.1.1]	розрізняє первинні та вторинні історичні джерела [9 ГІО 3.1.1-1] встановлює вид, час і місце появи, призначення і авторство історичного джерела [9 ГІО 3.1.1-2]
	добирає інформаційні джерела за пропонованою тематикою та походженням [6 ГІО 3.1.2]	добирає інформацію за заданими критеріями [6 ГІО 3.1.2-1] використовує пошукові системи для отримання інформації, дізнається значення незнайомих слів [6 ГІО 3.1.2-2]	добирає відомості, необхідні для виконання пізнавального і творчого завдання [9 ГІО 3.1.2]	за самостійно визначеними критеріями добирає інформацію для виконання завдання, аргументує свій вибір [9 ГІО 3.1.2-1] складає список використаних джерел, дотримуючись засад доброчесності [9 ГІО 3.1.2-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Аналізує та синтезує історичну та суспільно важливу інформацію [ГІО 3.2]	використовує історичну та суспільно важливу інформацію із запропонованих ресурсів [6 ГІО 3.2.1]	розрізняє тексти соціального та історичного змісту [6 ГІО 3.2.1-1] виокремлює основне і другорядне в тексті [6 ГІО 3.2.1-2] пояснює і доцільно застосовує терміни, поняття, які вжито в запропонованих джерелах [6 ГІО 3.2.1-3]	визначає інформаційну повноту джерела, виокремлює основні положення його змісту [9 ГІО 3.2.1]	визначає сутність, важливість джерела інформації, його пізнавальні можливості [9 ГІО 3.2.1-1] ставить обґрунтовані/ доречні запитання до змісту здобутої інформації [9 ГІО 3.2.1-2] виявляє смислові зв’язки між різними фрагментами інформації та джерелами різних видів [9 ГІО 3.2.1-3]
		формулює питання різного типу до тексту/ медіатексту, візуальних джерел [6 ГІО 3.2.1-4]		порівнює зміст історичних джерел за самостійно визначеними критеріями [9 ГІО 3.2.1-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	пояснює походження історичного, медійного джерела за зовнішніми ознаками [6 ГІО 3.2.2]	визначає риси/ ознаки артефакту (музейного об’єкта), писемного та візуального джерела [6 ГІО 3.2.2-1] визначає тему і походження запропонованого джерела історичної та суспільної інформації [6 ГІО 3.2.2-2]	кваліфікує історичну та суспільно значущу інформацію за самостійно визначеними критеріями [9 ГІО 3.2.2]	на основі аналізу джерела ідентифікує події та явища політичної, соціальної, економічної, культурно-інтелектуальної історії, історії повсякденності тощо [9 ГІО 3.2.2-1] характеризує інформацію залежно від джерела походження, часу і місця виникнення та способів поширення інформації в суспільстві [9 ГІО 3.2.2-2] створює власний інтелектуальний продукт, дотримуючись засад академічної доброчесності [9 ГІО 3.2.2-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Визначає достовірність історичної та суспільної інформації [ГІО 3.3]	розрізняє факт і судження в запропонованому тексті/ медіатексті [6 ГІО 3.3.1]	формулює запитання щодо достовірності інформації з різних джерел [6 ГІО 3.3.1-1] застосовує критерії визначення достовірності інформації (з допомогою вчителя) [6 ГІО 3.3.1-2] розпізнає прояви маніпулювання інформацією на конкретних прикладах [6 ГІО 3.3.1-3]	визначає достовірність і повноту джерела відповідно до усталених (самостійно заданих) критеріїв [9 ГІО 3.3.1]	застосовує критерії для визначення достовірності і повноти інформації [9 ГІО 3.3.1-1] класифікує джерела інформації на підставі їх достовірності, надійності, повноти [9 ГІО 3.3.1-2]
	оцінює інформацію щодо її достовірності, надійності і повноти	визначає ознаки, що пов’язують документи, артефакти (музейні об’єкти) та ілюстративний матеріал з	пояснює причини різних інтерпретацій історичної та суспільної інформації [9 ГІО 3.3.2]	визначає вплив економічних, політичних, соціальних та культурних обставин на погляди і життєву позицію автора

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	[6 ГІО 3.3.2]	історичним періодом (в межах теми) [6 ГІО 3.3.2-1] зіставляє джерела інформації щодо достовірності та повноти [6 ГІО 3.3.2-2]		джерела [9 ГІО 3.3.2-1] наводить приклади різних тлумачень минулого суб’єктами історичного процесу [9 ГІО 3.3.2-2]
			розпізнає способи маніпулювання інформацією та ознаки пропаганди [9 ГІО 3.3.3]	виявляє факти маніпулювання масовою інформацією в текстових і візуальних джерелах [9 ГІО 3.3.3-1] наводить приклади дії пропаганди в суспільстві [9 ГІО 3.3.3-2]
4. Системне мислення, виявлення взаємопов’язаності, взаємозалежності та взаємовпливу історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох; розуміння множинності трактувань минулого і сучасного та зіставлення їх інтерпретацій				
Систематизує і узагальнює	упорядковує відомості про	добирає приклади, які розкривають поняття/	встановлює системно-структурні зв’язки в	визначає поєднання політичних, економічних,

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
соціальну та історичну інформацію [ГІО 4.1]	особу, подію, явище, процес, пам’ятку історії (за заданими критеріями) [6 ГІО 4.1.1]	терміни, що використовуються в межах теми [6 ГІО 4.1.1-1] використовує в поясненнях інформацію з різних джерел, зокрема тексти та відеоматеріали, усні історичні свідчення, музейні експозиції, власні спостереження [6 ГІО 4.1.1-2]	історичному процесі [9 ГІО 4.1.1]	соціальних, технологічних, культурних та інших чинників, які впливали один на одного і творили історичну епоху [9 ГІО 4.1.1-1] формулює запитання стосовно взаємодії суспільно-історичних подій, явищ, процесів, діяльності людей, робить припущення щодо їх впливу на суспільство [9 ГІО 4.1.1-2]
	розрізняє пам’ятки історії та культури, історичні події, осіб та їх вчинки, соціальні об’єкти та явища за певними	порівнює однотипні пам’ятки історії, природи та культури і пояснює їх значення [6 ГІО 4.1.2-1]	визначає властивості суспільно-історичної спільноти за її складниками: політика, економіка, соціальна сфера, культурно-	визначає риси і пояснює цілісність історичних епох у політичній, економічній, соціальній, культурно-інтелектуальній сферах

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	ознаками [6 ГІО 4.1.2]	формулює висновок, судження на основі наведених фактів [6 ГІО 4.1.2-2]	інтелектуальна діяльність [9 ГІО 4.1.2]	[9 ГІО 4.1.2-1] пояснює на прикладах відмінності між суспільними системами, характеризує стабільний та нестабільний стани історичних спільнот, пояснює причини цих станів [9 ГІО 4.1.2-2]
			узагальнює, деталізує (конкретизує) історичну інформацію, шукає аналогії в явищах і процесах суспільно-історичного розвитку, діяльності людей [9 ГІО 4.1.3]	розрізняє коротко- та довготривалі явища і процеси в хронологічному, географічному, людському вимірах [9 ГІО 4.1.3-1]
				пропонує (з допомогою вчителя) способи розв’язання наявних суспільних проблем, які мають історичне підґрунтя,

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				аналізує суспільний і власний досвід [9 ГІО 4.1.3-2]
Добирає та оцінює аргументи [ГІО 4.2]	використовує джерела для опису історичних подій, явищ, процесів, діяльності людей [6 ГІО 4.2.1]	визначає придатність отриманої інформації для добору аргументів за допомогою вчителя [6 ГІО 4.2.1-1] описує і характеризує за певним алгоритмом пам’ятку природи, історії та культури [6 ГІО 4.2.1-2]	знаходить та використовує інформацію про історичний факт, артефакт, історичну особу для пояснення багатовимірності історичних процесів [9 ГІО 4.2.1]	досліджує історичні джерела, використовує доведення та спростування для аналізу історичних процесів [9 ГІО 4.2.1-1] використовує інформацію із суміжних галузей знань для характеристики минулих і сучасних суспільних подій, явищ, процесів [9 ГІО 4.2.1-2]
	аргументовано пояснює перебіг і сутність історичних і сучасних подій, явищ, процесів,	формулює судження про вчинки історичних осіб та сучасних діячів, події, явища, процеси з урахуванням отриманих	добирає логічні і достатні аргументи для підтвердження певного судження	розпізнає тенденційну інформацію [9 ГІО 4.2.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	діяльності людей [6 ГІО 4.2.2]	знань та власного досвіду [6 ГІО 4.2.2-1] послідовно викладає інформацію, будує виступ з дотриманням структури [6 ГІО 4.2.2-2]	[9 ГІО 4.2.2]	виявляє суперечності, логічні та фактологічні помилки в аргументах [9 ГІО 4.2.2-2]
			дискутує стосовно важливих для суспільства питань минулого та сучасного [9 ГІО 4.2.3]	чітко формулює та висловлює судження стосовно суспільних ідей з урахуванням власного досвіду, різних видів інформації [6 ГІО 4.2.3-1] аргументує власні судження за допомогою історичних фактів, наявних досліджень, доступних історичних джерел та з урахуванням гуманістичних цінностей [9 ГІО 4.2.3-2]
Інтерпретує	оцінює значення	визначає значущість	пояснює способи	описує, аналізує, оцінює

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
факти, явища, процеси з минулого і сучасного; формулює судження, гіпотезу [ГІО 4.3]	події, явища, цінність пам’ятки культури для конкретного історичного періоду [6 ГІО 4.3.1]	історичної та сучасної події для людини і суспільства [6 ГІО 4.3.1-1] висловлює припущення стосовно можливого перебігу історичних подій [6 ГІО 4.3.1-2] виявляє розбіжності в тлумаченнях минулого та сучасного на конкретних прикладах [6 ГІО 4.3.1-3]	пізнання минулого та причини різних трактувань історичних подій, явищ і процесів, оцінки діяльності історичних осіб [9 ГІО 4.3.1]	різні інтерпретації історичних подій, явищ, процесів, діяльності історичних осіб [9 ГІО 4.3.1-1] виявляє витоки різних тлумачень минулого, наводить приклади контроверсійних питань [9 ГІО 4.3.1-2]
			пояснює історичну реальність (події, явища, процеси) з урахуванням причиново-наслідкових і системно-структурних залежностей [9 ГІО 4.3.2]	пояснює вплив конкретного вчинку і події з погляду суспільних потреб та інтересів, важливості для власного досвіду [9 ГІО 4.3.2-1] пояснює і наводить приклади єдності, розмаїття

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				і багатовимірності минулого та його впливу на сучасність [9 ГІО 4.3.2-2] висуває гіпотези на основі знань і розуміння стосовно впливу історичних подій на майбутнє [9 ГІО 4.3.2-3] втілює результати пізнавальної діяльності в медіатекстах [9 ГІО 4.3.2-4]

5. Усвідомлення власної гідності, діяльність з урахуванням власних прав і свободи, повага до прав і гідності інших осіб, толерантність, протидія виявам дискримінації та нерівного ставлення

Формує себе як особистість і частина соціуму,	пізнає себе як неповторну особистість,	обґрунтовує унікальність та неповторність кожної людини	аналізує свою належність до різних спільнот	визначає та пояснює, що для нього означає належність до

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
усвідомлює власну гідність [ГІО 5.1]	наділену гідністю [6 ГІО 5.1.1]	[6 ГІО 5.1.1-1] поводиться з повагою до гідності інших осіб [6 ГІО 5.1.1-2] розрізняє та ідентифікує локальні, регіональні, національно-культурні спільноти, співвідносить себе з ними [6 ГІО 5.1.1-3] детально описує та характеризує в цілому себе та інших осіб за різними ознаками (інтереси, світогляд тощо) [6 ГІО 5.1.1-4]	[9 ГІО 5.1.1]	соціокультурної спільноти [9 ГІО 5.1.1-1] пояснює, як належність до різних спільнот та зовнішні чинники впливають на формування його поглядів та переконань [9 ГІО 5.1.1-2]
	ідентифікує себе як члена різних спільнот, громадянина України	обґрунтовує користь обміну досвідом та взаємонавчання; пояснює значення освіти в житті людини	пізнає себе, свої якості та здібності, розвиває і конструктивно їх реалізує	визначає свої сильні та слабкі сторони та формулює способи самовдосконалення

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	[6 ГІО 5.1.2]	[6 ГІО 5.1.2-1] описує соціокультурні практики різних спільнот, до яких належить, порівнює їх з іншими (вподобання у їжі, способи привітання та звертання до людей, формули ввічливості тощо) [6 ГІО 5.1.2-2] пояснює, як людина впливає на різні спільноти і державу своєю діяльністю [6 ГІО 5.1.2-3]	[9 ГІО 5.1.2]	[9 ГІО 5.1.2-1] оцінює та контролює вплив емоцій на свою поведінку [9 ГІО 5.1.2-2] планує своє життя у коротко- та/ або довготривалій перспективі, планує способи досягнення своїх цілей [9 ГІО 5.1.2-3] формулює і аргументовано висловлює, відстоює у дискусії власні погляди та переконання [9 ГІО 5.1.2-4]
	пояснює правила, яких має дотримуватися у цих спільнотах	адаптує свою поведінку до нових ситуацій, зважаючи на набутий досвід	демонструє розуміння гідності людини та способи її обстоювання у спільноті закладу освіти	пояснює поняття “гідність” та ідентифікує в минулому та сучасності випадки захисту та порушення гідності людини

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	[6 ГІО 5.1.3]	[6 ГІО 5.1.3-1] гнучко та конструктивно взаємодіє з новими людьми, адаптується до нових місць та ситуацій [6 ГІО 5.1.3-2] визначає негативні емоції та застосовує способи їх опановування та реакції на них [6 ГІО 5.1.3-3]	[9 ГІО 5.1.3]	[9 ГІО 5.1.3-1] обґрунтовує необхідність поваги до власної гідності та гідності іншої особи [9 ГІО 5.1.3-2] аналізує середовище закладу освіти щодо поваги до гідності та дотримання прав людини (за визначеними критеріями) [9 ГІО 5.1.3-3]
	пояснює своє право на особистий простір (приватність) і право інших осіб на це [6 ГІО 5.1.4]	дотримується вимог щодо непорушення особистого простору інших осіб [6 ГІО 5.1.4-1] виявляє порушення права на особистий простір та протидіє цьому [6 ГІО 5.1.4-2]	пояснює, що означає бути відповідальним громадянином України [9 ГІО 5.1.4]	характеризує роль держави та демократії щодо забезпечення прав людини і створення умов для розвитку особистості [9 ГІО 5.1.4-1] обмірковує, що він може робити для утвердження культури демократії [9 ГІО 5.1.4-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				визначає важливість для себе громадянства України, пояснює свої права та обов’язки як громадянина [9 ГІО 5.1.4-3]
Діє з урахуванням принципів прав людини, прав та обов’язків громадянина [ГІО 5.2]	пояснює базові права людини, зокрема дитини, і механізми їх реалізації та захисту [6 ГІО 5.2.1]	пояснює, чому і якими правами від народження наділена кожна людина [6 ГІО 5.2.1-1] пояснює, як держава забезпечує реалізацію прав людини (зокрема дитини) [6 ГІО 5.2.1-2] обговорює важливість поваги прав людини всіма людьми [6 ГІО 5.2.1-3]	доводить необхідність захисту прав і гідності людини [9 ГІО 5.2.1]	ідентифікує та моделює ситуації, пов’язані з порушенням прав людини, та обирає способи захисту цих прав [9 ГІО 5.2.1-1]
	протидіє порушенням прав людини [6 ГІО 5.2.2]	називає порядок дій у випадку порушення прав дитини [6 ГІО 5.2.2-1]	дотримується законів, суспільних норм і правил, які не суперечать правам людини і принципу	аргументує важливість міжнародних і національних документів, що містять стандарти прав людини

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		обґрунтовує необхідність захищати права людини і громадянина та дотримуватися обов’язків громадянина [6 ГІО 5.2.2-2] визнає відповідальність за свою поведінку, якщо вона призводить до порушення гідності інших людей чи до неможливості реалізації їх прав [6 ГІО 5.2.2-3] обґрунтовує небезпеку замовчування порушення прав людини [6 ГІО 5.2.2-4] наводить приклади протидії порушенням прав людини [6 ГІО 5.2.2-5]	поваги до людської гідності [9 ГІО 5.2.2]	[9 ГІО 5.2.2-1] пояснює різницю між поколіннями прав людини і значимість прав людини для особи, групи людей і суспільства загалом [9 ГІО 5.2.2-2] розрізняє права людини і обов’язки громадянина, пояснює взаємозв’язок між правами/ потребами та правом і законом [9 ГІО 5.2.2-3] дотримується законодавства та суспільних норм і правил, які не суперечать правам людини [9 ГІО 5.2.2-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Поважає розмаїття серед людей, протидіє та запобігає виявам дискримінації та утисків [ГІО 5.3]	конструктивно взаємодіє з людьми з відмінними ідеями та цінностями [6 ГІО 5.3.1]	наводить приклади етнічного, релігійного, культурного та іншого розмаїття в Україні та світі в минулому і сьогоденні [6 ГІО 5.3.1-1] пояснює причини та наслідки розмаїття в сучасній Україні, аналізує культурне розмаїття України та світу [6 ГІО 5.3.1-2] зіставляє культури, їх цінності, традиції, спосіб життя [6 ГІО 5.3.1-3] висловлює власне судження про культурне розмаїття та його цінність для суспільства, виявляє зацікавленість переконаннями інших людей	цінує соціальне та культурне розмаїття, пояснює його переваги і виклики в сучасному суспільстві [9 ГІО 5.3.1]	аналізує склад сучасного суспільства, своє місце в ньому [9 ГІО 5.3.1-1] презентує здобутки рідної та інших соціокультурних спільнот [9 ГІО 5.3.1-2] розкриває сутність принципу недискримінації і виявляє його порушення у повсякденному житті і медіаповідомленнях [9 ГІО 5.3.1-3] розрізняє додаткові можливості (привілеї) та обмеження за різними ознаками [9 ГІО 5.3.1-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		[6 ГІО 5.3.1-4] взаємодіє з людьми з відмінними ідеями та цінностями [6 ГІО 5.3.1-5]		
	протидіє утискам, насиллю (булінгу), виявам нерівності або несправедливості [6 ГІО 5.3.2]	ідентифікує випадки дискримінації (зокрема утисків), булінгу (цькування) та визначає їх наслідки для особи і групи осіб, до якої ця особа належить [6 ГІО 5.3.2-1] наводить історичні та сучасні приклади виявів дискримінації та її подолання [6 ГІО 5.3.2-2]	створює безпечне середовище, вільне від утисків, насилля (булінгу), виявів нерівності або несправедливості [9 ГІО 5.3.2]	пропонує способи залучення (інклюзії) різних людей у спільноти різного порядку, враховує при цьому думку людей, які потребують такого залучення [9 ГІО 5.3.2-1] аналізує причини та наслідки дискримінації та утисків в минулому і сьогоденні [9 ГІО 5.3.2-2]
		виявляє мову ворожнечі [6 ГІО 5.3.2-3] конструктивно реагує на		пропонує, як протистояти випадкам дискримінації та утисків [9 ГІО 5.3.2-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		випадки утисків, насилля та вияви нерівності або несправедливості, не замовчує їх [6 ГІО 5.3.2-4]		пояснює природу виникнення стереотипів, критично оцінює стереотипи та упередження [9 ГІО 5.3.2-4]
6. Дотримання демократичних принципів, конструктивна взаємодія з друзями, спільнотою закладу освіти, місцевою громадою і суспільством загалом, залучення до розв'язання локальних, загальнонаціональних і глобальних проблем				
Застосовує принципи та механізми демократії [ГІО 6.1]	дотримується колективно встановлених правил [6 ГІО 6.1.1]	аналізує правила та процедури закладу освіти з погляду дотримання прав людини (зокрема недискримінації) та поваги до гідності людини [6 ГІО 6.1.1-1]	тлумачить сутність принципів та механізмів демократії, визнає її цінність [9 ГІО 6.1.1]	характеризує роль Конституції України, засади діяльності та компетенцію вищих органів влади в Україні, а також самоврядних територіальних спільнот, механізми їх формування та діяльності [9 ГІО 6.1.1-1]
		аргументує потребу спільних правил і законів, а також необхідність їх дотримуватися [6 ГІО 6.1.1-2]		пояснює та ілюструє принцип верховенства права і розподіл гілок влади, ознаки правової держави і громадянського суспільства [9 ГІО 6.1.1-2]
		переконує інших у		

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		перевагах поведінки, заснованої на повазі до прав людини і поваги до гідності людини [6 ГІО 6.1.1-3]		
	бере участь у процедурах самоврядування закладу освіти/ класу та прийнятті рішень [6 ГІО 6.1.2]	бере участь у виборах до органів самоврядування закладу освіти, аналізує та оцінює їх роботу [6 ГІО 6.1.2-1]	застосовує принципи та механізми демократії в житті закладу освіти [9 ГІО 6.1.2]	наводить приклади, як громадяни можуть впливати на політичні і суспільні процеси [9 ГІО 6.1.2-1] застосовує окремі механізми безпосередньої (прямої) демократії, зокрема електронної [9 ГІО 6.1.2-2] використовує принципи врядування, долучається до розроблення правил, які діють у закладі освіти і громаді, виявляє випадки їх порушення [9 ГІО 6.1.2-3]
	дотримується	демонструє сміливість та	пояснює необхідність	характеризує взаємозв’язок

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	стандартів доброчесної поведінки [6 ГІО 6.1.3]	рішучість в обстоюванні справедливості в середовищі закладу освіти з дотриманням прав інших учасників освітнього процесу [6 ГІО 6.1.3-1] дотримується принципів академічної доброчесності в навчанні та повсякденному житті [6 ГІО 6.1.3-2]	формування засад чесної взаємодії між людьми в сім'ї та середовищі закладу освіти [9 ГІО 6.1.3]	та взаємну відповідальність громадян і держави в розвитку правової культури та збереженні територіальної цілісності держави [9 ГІО 6.1.3-1] обґрунтовує необхідність попри життєві обставини доброчесно та у правовий спосіб утверджувати свої права [9 ГІО 6.1.3-2] дотримується принципів академічної доброчесності в навчанні, науковій та іншій творчій діяльності [9 ГІО 6.1.3-3]
Бере участь у розв'язанні проблем спільнот [ГІО 6.2]	з допомогою вчителя долучається до розв'язання	визначає, що влаштовує/ не влаштовує в знайомому оточенні [6 ГІО 6.2.1-1]	долучається до розв'язання проблем різних спільнот, враховуючи інтереси їх	докладно описує проблеми, з якими стикаються різні спільноти (заклад освіти, громада, держава, світ)

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	проблем різних спільнот, враховуючи інтереси їх представників [6 ГІО 6.2.1]	пропонує, як можна змінити те, що його не влаштовує [6 ГІО 6.2.1-2] бере до уваги і зважає у власній поведінці на інтереси класної та інших спільнот, до яких належить [6 ГІО 6.2.1-3] визначає способи власної співучасті в житті класу/ закладу освіти/ родини/ місцевої спільноти [6 ГІО 6.2.1-4] критично осмислює ризики, пов’язані із шкодою для навколишнього середовища [6 ГІО 6.2.1-5] обговорює те, як	представників [9 ГІО 6.2.1]	[9 ГІО 6.2.1-1] пропонує декілька варіантів розв’язання проблем відповідної спільноти та обирає найоптимальніший [9 ГІО 6.2.1-2] виявляє інтереси різних спільнот/ груп і шукає шляхи їх (інтересів) узгодження для розв’язання проблем відповідних спільнот/ груп [9 ГІО 6.2.1-3] визначає способи власної участі в житті класу/ закладу освіти/ родини/ місцевої спільноти [9 ГІО 6.2.1-4] розкриває суть та значення Цілей сталого розвитку ООН

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		громадяни та уряди можуть сприяти сталому розвитку [6 ГІО 6.2.1-6] пояснює вплив вчинків окремої людини на її найближче оточення, місцеву громаду, Україну та світ [6 ГІО 6.2.1-7] спільно з однолітками усвідомлено бере участь у громадських заходах [6 ГІО 6.2.1-8] емоційно долучається до заходів, які спрямовані на утвердження цінності незалежності і територіальної цілісності України [6 ГІО 6.2.1-9]		[9 ГІО 6.2.1-5] критично оцінює роль людей та урядів держав у досягненні Цілей сталого розвитку ООН [9 ГІО 6.2.1-6] спільно з однолітками усвідомлено бере участь у громадських заходах або організовує їх [9 ГІО 6.2.1-7] бере участь у проектах, спрямованих на утвердження цінності незалежності і територіальної цілісності України [9 ГІО 6.2.1-8]
	розвиває емпатію	пояснює, що вдалося та	розвиває емоційний	оцінює якість виконання

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	[6 ГІО 6.2.2]	не вдалося досягти під час виконання роботи [6 ГІО 6.2.2-1] описує почуття, емоції та потреби, що мають інші люди [6 ГІО 6.2.2-2] намагається зрозуміти краще своїх друзів, уявляючи, як та чи інша ситуація виглядає з їх погляду [6 ГІО 6.2.2-3] зважає на емоції та почуття інших осіб у своїй поведінці [6 ГІО 6.2.2-4] визнає успіхи та досягнення інших осіб [6 ГІО 6.2.2-5]	інтелект [9 ГІО 6.2.2]	роботи за допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв’язку [9 ГІО 6.2.2-1] діє доброчесно з урахуванням своїх емоцій та почуттів інших осіб [9 ГІО 6.2.2-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Осмислює зв’язки між минулим і сучасним громадсько-політичним життям [ГІО 6.3]	описує минуле та сучасне, використовуючи громадсько-політичні поняття: демократія, свобода, права, право/ закон тощо [6 ГІО 6.3.1]	пояснює значення громадсько-політичних понять (зокрема демократія, свобода, права, право/ закон) з допомогою вчителя [6 ГІО 6.3.1-1] застосовує відповідні поняття в порівняльному описі історичних та сучасних дій та подій [6 ГІО 6.3.1-2] розрізняє повноваження органів влади і приватних осіб [6 ГІО 6.3.1-3]	аналізує суспільно важливі процеси [9 ГІО 6.3.1]	аналізує політичне, суспільне і культурне життя в Україні та світі, виклики для демократії і прав людини [9 ГІО 6.3.1-1] аналізує приклади вирішення конфліктних ситуацій в українському суспільстві та світі [9 ГІО 6.3.1-2] пропонує способи подолання конфліктів, розв’язання соціальних, політичних та інших суперечностей [9 ГІО 6.3.1-3]
		бере до уваги зміни, оцінює їх ризики та переваги для власного життя та життя спільноти		пояснює переваги ринкової економіки та важливість чесної конкуренції для

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		[6 ГІО 6.3.1-4] наводить приклади змін у житті суспільства, пов’язаних із різними чинниками; пояснює їх вплив на людину, конкретні соціальні групи та суспільство в цілому в минулому та сьогоденні [6 ГІО 6.3.1-5]		розвитку суспільства [9 ГІО 6.3.1-4]

_____

Додаток 19
до Державного стандарту

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	Уміння: грамотно висловлювати українською мовою в усній чи письмовій формі свої враження від мистецтва чітко формулювати судження, міркування дискутувати щодо мистецьких явищ та інформації про мистецтво, отриманої з різних джерел ділитися творчими ідеями, коментувати та оцінювати власні художні результати і творчість інших осіб шукати художню літературу та літературу мистецького спрямування для читання для пізнання нового та отримання задоволення Ставлення: усвідомлення національної ідентичності через українське і світове мистецтво цінування української мови як основи національного мистецтва (літератури, театру, кіно тощо) готовність активно користуватися українською мовою під час спілкування на теми мистецтва
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою Уміння: грамотно висловлювати в усній і письмовій формі свої враження від мистецтва чітко формулювати судження, міркування із застосовуванням відповідної лексики дискутувати щодо мистецьких явищ та інформації про мистецтво, отриманої з різних джерел

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	ділитися творчими ідеями, коментувати та оцінювати власні художні результати і творчість інших осіб
	добирати художню літературу та літературу мистецького спрямування для читання для пізнання нового та отримання задоволення
	Ставлення:
	усвідомлення своєї етнічної самобутності та української національної ідентичності
	сприйняття культурного різноманіття світу через мистецтво
	Здатність спілкуватися іноземними мовами
	Уміння:
	використовувати іншомовні джерела інформації про мистецтво та іншомовну мистецьку термінологію
	Ставлення:
	шанування культурного різноманіття
	усвідомлення широких можливостей у творчій діяльності із знанням іноземних мов
	усвідомлення необхідності популяризації іноземними мовами культурних надбань України
Математична компетентність	Уміння:
	застосовувати математичні поняття і категорії як інструменти під час створення художніх робіт
	використовувати математичні знання для пояснення художньої виразності творів, логіки, структури художньої форми
	аналізувати твори мистецтва та створювати власні художні твори за правилами художньої композиції
	здійснювати у разі потреби розрахунки для встановлення пропорцій, відношень між величинами, створення об’ємно-просторових композицій, запису ритму, створення сценічних композицій тощо
	створювати сценічні композиції, різноманітні художні продукти із використанням медіаресурсів

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	актуалізувати за допомогою мистецтва математичні поняття і категорії
	вибудовувати логіку презентації власних проектів
	Ставлення:
	усвідомлення взаємозв’язків математики і мистецтва як універсальних мов на прикладах творів різних видів мистецтва
	усвідомлення взаємозумовленості художньо-образного і математичного мислення у становленні особистості
	розуміння впливу художнього пізнання на розвиток математичних здібностей і вмінь
Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій	Уміння:
	спостерігати і відтворювати довкілля в художніх образах засобами різних видів мистецтва
	аналізувати роль людини в соціокультурному просторі та її відображення в мистецтві
	використовувати технічні засоби для втілення художніх ідей з урахуванням постійного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій
	застосовувати знання з природничих наук та використовувати природні ресурси для творчості
	застосовувати мистецькі знання і вміння для естетизації навколишнього середовища, розширювати діапазон емоційних переживань через сприйняття довкілля
	Ставлення:
	сприйняття довкілля і знання з природничих наук як об’єктів для художньо-образної інтерпретації
	розуміння естетичних якостей технічних винаходів
	усвідомлення взаємовпливу знань природничих наук, техніки, технологій і мистецтва (на прикладі дизайну, ландшафтної архітектури, звукозаписів, сценічних ефектів тощо), художнє осмислення людського досвіду

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Інноваційність	Уміння: виявляти креативність у різних сферах життєтворчості критично оцінювати та інтерпретувати явища культури з урахуванням взаємодії традицій та інновацій пропонувати неординарні способи виконання творчих завдань, розвивати критичне мислення щодо власної художньо-творчої діяльності генерувати і впроваджувати нові мистецькі ідеї у різних сферах життєдіяльності Ставлення: відкритість до інновацій і передбачення їх позитивного результату, ініціативність щодо участі в мистецьких заходах, творенні нових культурних продуктів прагнення творчої самореалізації, вираження креативності відповідальність за особистий і спільний результат у мистецьких проектах виявлення прагнення до сталості результату, мультиплікаційності результату демонстрування впевненості в собі, визначення перспективи діяльності
Екологічна компетентність	Уміння: використовувати взаємодію “людина ─ природа” для вираження мистецькими засобами власних емоцій, почуттів, переживань запобігати негативним впливам інформації на власний емоційний стан поширювати засобами мистецтва ідеї свідомого споживання Ставлення: усвідомлення необхідності гармонійної взаємодії людини і довкілля сприйняття довкілля як об’єкта для художньо-образної інтерпретації

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	виявлення емоційно-ціннісного ставлення до життєвого простору
	сприйняття природи як естетичного об’єкта
Інформаційно-комунікаційна компетентність	Уміння:
	застосовувати цифрові технології для створення, презентації і популяризації художніх образів, мистецьких ідей
	визначати художню цінність цифрового контенту
	добирати та опрацьовувати художню інформацію у пошуково-дослідницькій і соціокультурній діяльності для пізнання і творення мистецтва
	переводити художню інформацію з цифрового формату в нецифровий і навпаки
	використовувати інформаційні технології для здобуття мистецької інформації та формування власного мистецького простору
	вирізняти маніпулятивну квазімистецьку інформацію, запобігати негативним інформаційно-технологічним впливам на власний культурний розвиток
	оцінювати художню якість створеного цифрового продукту
	Ставлення:
	усвідомлення естетичного потенціалу цифрових технологій для художньо-творчого самовираження, обробки, поширення мистецьких творів і здійснення віртуальних мистецьких подорожей
	розуміння ролі мистецьких засобів у впливі медіатекстів на свідомість людини
Навчання впродовж життя	Уміння:
	визначати власні художні інтереси та потреби, виявляти мобільність у пізнанні мистецьких явищ і процесів
	сприяти розвитку інтересу до мистецтва протягом життя

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	розвивати емоційний інтелект
	вибудовувати перспективу художнього самовдосконалення, планувати та організовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва, самовираження через мистецтво
	критично оцінювати та аналізувати результати власної творчої діяльності
	раціонально використовувати час для задоволення культурних потреб
	здобувати, опрацьовувати мистецьку інформацію
	Ставлення:
	усвідомлення власних потреб і досягнень у художньому самовираженні
	побудова позитивних векторів власної життєвої стратегії
	поглиблення власної мотивації творити, інтелектуально розвиватися, зокрема у процесі художнього пізнання
	розуміння місії мистецтва у власному житті та впливу мистецької діяльності на успішну самореалізацію, психологічну стабільність
	виявлення готовності до пошуку нових способів художнього пізнання
	отримання задоволення від спілкування за допомогою мистецтва в різних культурних середовищах
Громадянські та соціальні компетентності	Громадянські компетентності
	Уміння:
	виробляти активну позицію у творенні естетичного середовища
	ефективно взаємодіяти для реалізації громадських мистецьких проектів
	критично аналізувати та оцінювати мистецькі явища як засіб впливу на формування громадянського суспільства

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	брати участь у культурному житті України, бути причетним до соціокультурних, суспільних та історичних процесів Ставлення: шанування національної ідентичності через пізнання українського мистецтва у світовому контексті усвідомлення причетності до соціокультурних, суспільних та історичних процесів розуміння значення загальнолюдських цінностей дбайливе ставлення до народних мистецьких традицій рідного краю та виявлення поваги до надбань інших культур виявлення активної громадянської позиції у збереженні культурного різноманіття, в утвердженні рівності як основи демократії та визнання особливостей різних культур шанування досягнень українців у мистецькій і науково-дослідницькій діяльності Соціальні компетентності Уміння: визначати роль мистецтва в соціокультурному просторі оцінювати соціально-економічні результати культурної діяльності виявляти партнерські якості, солідарність, зацікавлення в спільному розв’язанні соціальних проблем засобами мистецтва підтримувати громадські проекти в культурній сфері Ставлення: розуміння важливості мистецтва для соціального розвитку виявлення поваги до прав і свобод людини як загальнолюдських цінностей, зокрема до свободи слова і думки, втілених у мистецтві готовність брати участь у волонтерському русі, зокрема в мистецько-просвітницькій діяльності

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Культурна компетентність	Уміння: орієнтуватися в культурному різноманітті, визначати вияви взаємодії між різними культурами та усвідомлювати їх внесок у сталий розвиток суспільства аналізувати способи вираження і передачі ідей у різних культурах за допомогою мистецтва розвивати власну емоційно-почуттєву сферу на основі сприйняття мистецтва і художньо-творчої діяльності інтерпретувати, давати естетичну оцінку явищам і об’єктам навколишнього середовища створювати художні образи засобами різних видів мистецтва продукувати ідеї та реалізувати їх відповідально ставитися до інтелектуальної і культурної власності визначати різні способи художньої комунікації між суб’єктами мистецького діалогу розуміти значення комунікації в креативних індустріях Ставлення: усвідомлення загальнолюдських, естетичних і художніх цінностей, транслятором яких є мистецтво різних регіонів світу виявлення пошани до мистецького надбання українського народу і гордості за нього, поваги і толерантного ставлення до культурного різноманіття регіонів світу усвідомлення власної ідентичності у світовій культурній спадщині потреба пропагування національної культури через власну мистецьку діяльність розуміння необхідності збереження художнього надбання людства розуміння важливості естетичних чинників у повсякденному житті

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Підприємливість та фінансова грамотність	Уміння: визначати цілі, планувати і досягати їх виявляти творчу ініціативу і сприяти її реалізації, зокрема через утілення в практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); використовувати в пошуковій діяльності різні джерела інформації працювати в команді для виконання художньо-творчих завдань з урахуванням основ культурного менеджменту знаходити мистецькі форми самовираження в креативних індустріях (економічній діяльності) пояснювати на прикладах реалізації мистецьких проектів, фестивалів, виставок значення інвестицій у культуру оцінювати практичне втілення мистецьких проектів реалізовувати мистецькі проекти; презентувати власні надбання Ставлення: виявлення активності в процесі пізнання мистецтва усвідомлення важливості творчої діяльності для самореалізації особистості прагнення участі в мистецьких заходах і подіях засудження плагіату виявлення здатності мислити творчо сприйняття мистецького твору як форми самовираження людини демонстрування готовності до партнерства у творчому процесі, самостійності і мобільності у творенні ідей та прийнятті рішень генерування нових ідей та ініціатив, втілення їх у життя для забезпечення власного добробуту і розвитку суспільства

Базові знання

Мистецька грамотність: художня творчість; твір мистецтва; художній образ як категорія мистецтва; види мистецтва; засоби виразності різних видів мистецтва; загальномистецький словник (тема/сюжет, ритм, гармонія, композиція, контраст, форма тощо); жанри мистецтва; художні стилі і напрями; зміст і смисл у творі мистецтва; читання мистецького тексту; народне і професійне мистецтво; автентичність; стилізація; взаємодія/синтез мистецтв; дизайн; новітні технології в мистецтві; медіамистецтво; взаємовплив мистецтва і науки; культурне різноманіття.

Мистецька діяльність: художня ідея та її втілення; креативність; способи творення художніх образів у різних видах мистецтва; виконавство (хор, соло, ансамбль, гра на музичних інструментах, танець; акторська майстерність тощо); творення візуальних/аудіовізуальних образів (малювання, ліплення, просторове проектування, декоративні техніки/художні ремесла, екранні образи тощо); мистецький проект; мистецькі професії; мистецтво і технології (штучний інтелект, робототехніка тощо).

Мистецька комунікація: вплив мистецтва на особистість; діалог у мистецтві; емоційне і раціональне в мистецтві; форми зберігання мистецтва (усна традиція, запис художнього тексту (нотного, хореографічного, літературного тощо), екранізація, аудіо-, фото-, відеофіксація, музейний простір, колекціонування тощо); медіатекст; сучасні способи і засоби художньої комунікації; нові виміри існування мистецьких творів (інтерактивність, мультимедійність, масмедійність, гіпертекст тощо); сучасні комунікаційні та комунікативні технології; джерела інформації про мистецтво.

Додаток 20
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання
учнів у мистецькій освітній галузі

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
1. Пізнання різних видів мистецтва, інтерпретація художніх образів, досвід емоційних переживань, ціннісне ставлення до мистецтва				
Пізнає мову різних видів мистецтва [МИО 1.1]	розпізнає базові засоби художньої виразності різних видів і жанрів мистецтва, наводить приклади творів [6 МИО 1.1.1]	описує особливості мови різних видів мистецтва [6 МИО 1.1.1-1] пояснює засоби виразності художнього образу у творах різних видів мистецтва [6 МИО 1.1.1-2] наводить приклади творів різних видів мистецтва [6 МИО 1.1.1-3] виокремлює жанрові ознаки творів різних видів мистецтва [6 МИО 1.1.1-4]	пояснює особливості художньої мови творів різних видів, жанрів і стилів мистецтва [9 МИО 1.1.1]	характеризує засоби виразності у створенні цілісного художнього образу творів різних жанрів [9 МИО 1.1.1-1] розрізняє спільне і відмінне у трактуванні однієї теми/сюжету засобами різних видів мистецтва, зокрема художньої літератури [9 МИО 1.1.1-2] виявляє стильові особливості твору мистецтва, наводить приклади із знайомих творів за стильовими ознаками [9 МИО 1.1.1-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				визначає окремі характерні ознаки певного стилю в новому для себе творі [9 МИО 1.1.1-4]
	розпізнає характерні риси різних видів українського народного мистецтва [6 МИО 1.1.2]	розрізняє види і наводить приклади українського фольклору (музичного, танцювального, ігрового тощо); різновиди українського декоративно-прикладного мистецтва [6 МИО 1.1.2-1] характеризує особливості технік виконання творів [6 МИО 1.1.2-2] виявляє обізнаність у календарно-обрядових дійствах як прообразі видів мистецтва [6 МИО 1.1.2-3]	встановлює зв’язки між народним і професійним мистецтвом [9 МИО 1.1.2]	орієнтується в особливостях українського народного мистецтва, зокрема мистецтва рідного краю [9 МИО 1.1.2-1] виявляє обізнаність у мистецтві етносів України і різних народів світу [9 МИО 1.1.2-2] наводить приклади використання етнічних мотивів у творах митців, зокрема у творах українських письменників [9 МИО 1.1.2-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		орієнтується в особливостях народного мистецтва рідного краю [6 МИО 1.1.2-4]		на прикладах встановлює зв’язки народного мистецтва із сучасними мистецькими тенденціями [9 МИО 1.1.2-4]
Аналізує, інтерпретує і критично оцінює художні образи [МИО 1.2]	сприймає твори різних видів і жанрів мистецтва, інтерпретує твори вербально і залучає невербальні засоби [6 МИО 1.2.1]	цілісно охоплює увагою твір під час сприймання, керує увагою [6 МИО 1.2.1-1] передає враження від творів вербально/ невербально (різними художніми засобами) [6 МИО 1.2.1-2] виокремлює виразні засоби у творах різних видів мистецтва для пояснення власного враження [6 МИО 1.2.1-3] застосовує у процесі вербальної інтерпретації знайому термінологію, зокрема іноземного походження [6 МИО 1.2.1-4]	сприймає твори різних видів, жанрів, стилів (напрямів тощо) мистецтва; аргументовано інтерпретує твори, формулює своє ціннісне ставлення до них [9 МИО 1.2.1]	аналізує твір цілісно, зосереджується на деталях і пояснює їх роль у створенні художнього образу, керує своєю увагою [9 МИО 1.2.1-1] інтерпретує твори різних видів, жанрів, стилів (напрямів тощо) мистецтва, використовуючи власний досвід; зіставляє з іншими творами, опрацьованими раніше [9 МИО 1.2.1-2] виокремлює цінності, закладені у творі мистецтва, ідентифікує їх зрозумілість для себе [9 МИО 1.2.1-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		пояснює цінності, закладені в художньому творі та коментує своє ставлення до них [6 МИО 1.2.1-5]		формулює оцінні судження про твір мистецтва, пов’язує зміст твору і соціокультурний контекст [9 МИО 1.2.1-4] користується довідниковими/ енциклопедичними джерелами для подолання труднощів під час аналізу творів [9 МИО 1.2.1-5]
	встановлює зв’язки між видами мистецтва, мистецтвом і життям [6 МИО 1.2.2]	порівнює художні образи з явищами навколишнього середовища [6 МИО 1.2.2-1] наводить приклади зв’язків між видами мистецтва, синтезу мистецтв; пояснює зв’язки між мистецтвом і життям [6 МИО 1.2.2-2]	досліджує синтез мистецтв у творах, зв’язки між видами мистецтва; встановлює зв’язки між мистецтвом, життям і різними галузями знань [9 МИО 1.2.2]	досліджує зв’язки, встановлює аналогії між художніми образами у творах різних видів мистецтва/різних авторів [9 МИО 1.2.2-1] наводить приклади синтезу мистецтв [9 МИО 1.2.2-2] порівнює художній образ і явища навколишнього середовища [9 МИО 1.2.2-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				наводить приклади зв’язків мистецтва з науковим знанням різних освітніх галузей [9 МИО 1.2.2-4]
2. Художньо-образне, асоціативне мислення під час творчої діяльності в різних видах мистецтва				
Творить різними засобами і способами [МИО 2.1]	обирає способи/засоби творення художніх образів, зокрема цифрові, у різних видах і жанрах мистецтва для самовираження [6 МИО 2.1.1]	бере участь у виконавській творчості за власним вибором і вподобанням: співає в хорі/ ансамблі/ соло, грає на традиційних та/або електронних музичних інструментах [6 МИО 2.1.1-1] відтворює характерні особливості сценічного персонажа в мовленні, міміці, пластиці тіла [6 МИО 2.1.1-2] виконує зображення, зокрема замальовки з натури і за уявою, розробляє ескізи для сценічних виступів тощо; застосовує різні прийоми,	реалізує художні ідеї/задуми в різних видах і жанрах мистецтва [9 МИО 2.1.1]	демонструє музичні, акторські та інші виконавські уміння для реалізації творчого задуму [9 МИО 2.1.1-1] застосовує різні прийоми, художні техніки, матеріали, формати, фактури, засоби дизайну, знання і уміння з інших освітніх галузей, свідомо враховує закони композиції для реалізації творчого задуму [9 МИО 2.1.1-2] розробляє сценографічне оформлення відповідно до сценічного/екранного образу [9 МИО 2.1.1-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		художні техніки, матеріали, формати, засоби дизайну тощо [6 МИО 2.1.1-3] використовує цифрові технології для втілення задуму, зокрема створює фото різних жанрів (фотопортрет, фотопейзаж), компонує прості відеоролики [6 МИО 2.1.1-4] виявляє ініціативність у втіленні творчого задуму [6 МИО 2.1.1-5]		використовує художні засоби (ракурси/ плани/освітлення) під час фільмування [9 МИО 2.1.1-4] обирає цифрові технології для втілення задуму, може поєднувати їх з іншими засобами [9 МИО 2.1.1-5] демонструє наполегливість у досягненні цілі, зокрема реалізації власних ідей [9 МИО 2.1.1-6] застосовує художні навички, уміння в нових обставинах [9 МИО 2.1.1-7]
	використовує елементи українського народного мистецтва в художній творчості [6 МИО 2.1.2]	виконує народні пісні/обробки пісень, створює ескізи виробів/твори з етнічними мотивами із застосуванням знайомих художніх технік [6 МИО 2.1.2-1]	використовує етномотиви у власній творчості [9 МИО 2.1.2]	виконує народні пісні/обробки пісень/сучасні твори на фольклорній основі тощо; створює ескізи виробів/твори з етномотивами [9 МИО 2.1.2-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Імпровізує [МИО 2.2]	імпровізує (експериментує, поєднує, візуалізує тощо) художніми засобами для реалізації власної мистецької ідеї [6 МИО 2.2.1]	імпровізує, поєднує засоби музики, пластичного інтонування, візуального ряду [6 МИО 2.2.1-1] створює зображення під час експерименту з кольорами, лініями, формами тощо (графічні, живописні, пластичні, анімаційні тощо) [6 МИО 2.2.1-2] у запропонованому вчителем завданні робить спроби виконання нових незвичних прийомів роботи [6 МИО 2.2.1-3]	імпровізує (експериментує, поєднує, візуалізує тощо) художніми засобами (зокрема цифровими) для реалізації мистецької ідеї, пропонує різні варіанти втілення, самостійно обирає вид художньої діяльності для імпровізації [9 МИО 2.2.1]	імпровізує, поєднує різні засоби і способи виконання (засоби музики, пластичного інтонування, візуального ряду тощо), застосовуючи набуті вміння художнього творення [9 МИО 2.2.1-1] створює зображення під час експерименту з кольорами, лініями, формами тощо (графічні, живописні, пластичні, анімаційні, відео тощо) [9 МИО 2.2.1-2] опановує окремі нові прийоми роботи під час виконання творчих завдань, обираючи з-поміж них ті, що є викликом, новою діяльністю [9 МИО 2.2.1-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Естетично перетворює навколишнє середовище [МИО 2.3]	спостерігає, досліджує довкілля, фіксує цікаві явища навколишнього середовища, використовує як ідеї для творчості і перетворення предметного середовища [6 МИО 2.3.1]	спостерігає за навколишнім середовищем, фіксує (фото, відео, замальовки тощо) і презентує власні спостереження [6 МИО 2.3.1-1] використовує результати спостережень у мистецькій діяльності: музикування, пластичні рухи, створення зображень в різних художніх техніках і матеріалах (колаж, інсталяція тощо) [6 МИО 2.3.1-2] пропонує власні ідеї, реалізує їх самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб, зокрема з урахуванням національних традицій, сучасних тенденцій, використанням знань і умінь з інших освітніх галузей [6 МИО 2.3.1-3]	спостерігає, досліджує навколишнє середовище, стежить за мистецькими подіями, явищами, фіксує ідеї для творчості [9 МИО 2.3.1] естетично перетворює предметне середовище, виявляючи громадянську позицію [9 МИО 2.3.2]	здійснює пошук можливостей і пропонує власні ідеї для естетизації середовища засобами мистецтва [9 МИО 2.3.1-1] пропонує власні інтерпретації ідей інших осіб [9 МИО 2.3.2-1] бере участь у проектній діяльності [9 МИО 2.3.2-2] реалізує ідеї самостійно або в групі, зокрема з урахуванням національних традицій, сучасних тенденцій, використовує знання і уміння з інших освітніх галузей [9 МИО 2.3.2-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		використовує художню літературу для створення власних творів мистецтва [6 МИО 2.3.1-4] бере участь у проектній діяльності [6 МИО 2.3.1-5]		
3.Пізнання себе через взаємодію з різноманітними мистецькими об’єктами; розвиток емоційного інтелекту				
Оцінює власні мистецькі здобутки [МИО 3.1]	оцінює власні досягнення за колективно визначеними критеріями; пояснює своє право на самовираження [6 МИО 3.1.1]	характеризує власну творчість за колективно визначеними критеріями [6 МИО 3.1.1-1] визначає сильні і слабкі сторони своєї роботи в чітких формулюваннях [6 МИО 3.1.1-2] оцінює власні успіхи і досягнення, зауважує помилки та частково самостійно виправляє їх [6 МИО 3.1.1-3]	критично оцінює власні досягнення за обраними критеріями, визначає способи вдосконалення вмінь [9 МИО 3.1.1]	аналізує власний творчий розвиток [9 МИО 3.1.1-1] оцінює свої сильні і слабкі сторони в мистецькій творчості, характеризує причини труднощів [9 МИО 3.1.1-2] усвідомлено самовдосконалюється [9 МИО 3.1.1-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		встановлює за допомогою вчителя чи інших осіб способи вдосконалення вмінь [6 МИО 3.1.1-4]		
Демонструє власні досягнення [МИО 3.2]	ділиться з іншими результатами творчої діяльності, пояснює задум, пояснює своє право на самовираження [6 МИО 3.2.1]	презентує результати власної творчості публічно, пояснює свій задум, за потреби може докладно його описати [6 МИО 3.2.1-1] аналізує інформацію від інших осіб з метою самовдосконалення (надання/отримання коментарів, пропозицій тощо), реагує на неї [6 МИО 3.2.1-2) визнає можливість різного втілення творчого задуму, відстоює свою позицію у творчості [6 МИО 3.2.1-3]	демонструє створене, реагує на інформацію та аналіз від інших осіб, аргументує і може дискутувати, відстоюючи свою позицію у власній творчій діяльності [9 МИО 3.2.1]	цілісно представляє та обґрунтовує задум/ідею [9 МИО 3.2.1-1] пояснює свої бажання і можливості у творчості, розуміє власні сильні сторони, враховує свої досягнення під час самопрезентації [9 МИО 3.2.1-2] конструктивно сприймає критику вчителя чи інших осіб, аналізує помилки з метою самовдосконалення [9 МИО 3.2.1-3] визнає можливість варіативності інтерпретацій творчого задуму, аргументовано обстоює

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				позицію у творчості і право на самовираження [9 МИО 3.2.1-4]
Взаємодіє з іншими особами через мистецтво [МИО 3.3]	бере участь в обговоренні творів мистецтва, мистецьких і дослідницьких проектах [6 МИО 3.3.1]	долучається до мистецьких заходів; виконує різні ролі в спільному творчому процесі, дослухається до творчих ідей інших осіб; визнає різні позиції та оцінки учасників [6 МИО 3.3.1-1] розуміє значення партнерства в спільній мистецькій творчості [6 МИО 3.3.1-2] висловлює свою думку в обговореннях творів мистецтва [6 МИО 3.3.1-3] використовує власний досвід і різні види інформації під час колективної творчості [6 МИО 3.3.1-4]	аргументує свою позицію під час обговорень творів мистецтва, виконує різноманітні ролі, співпрацюючи в групах над мистецькими і дослідницькими проектами, виявляє толерантність і доброзичливість під час порівняння різних творчих ідей [9 МИО 3.3.1]	виявляє ініціативність в обговореннях творів мистецтва і створенні спільного творчого продукту; підтверджує думку аргументами [9 МИО 3.3.1-1] враховує власний досвід для досягнення якісного результату в спільній творчості [9 МИО 3.3.1-2] зіставляє різні погляди на проблему, використовуючи кілька джерел інформації, формулює творче завдання і деталізує його [9 МИО 3.3.1-3] вибудовує партнерські взаємини під час мистецької творчості [9 МИО 3.3.1-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		складає план своїх дій у створенні колективного художнього продукту [6 МИО 3.3.1-5] пропонує способи розв’язання завдань в разі виникнення труднощів [6 МИО 3.3.1-6] ділиться спостереженнями в навколишньому середовищі і соціумі, підтверджує думку аргументами [6 МИО 3.3.1-7] бере участь в інсценізаціях календарно-обрядових дійств, народних ігор з використанням пісенного матеріалу, танцювальних рухів, елементів костюмів, атрибутів, гриму, інструментального супроводу [6 МИО 3.3.1-8]		продукує ідеї для реалізації проекту, ставить уточнювальні запитання для кращого розуміння інших осіб [9 МИО 3.3.1-5] аналізує нові ідеї для сприйняття чи відхилення їх [9 МИО 3.3.1-6] працюючи в групі, бере відповідальність за спільний результат [9 МИО 3.3.1-7] бере участь в інсценізаціях календарно-обрядових дійств, народних іграх з використанням пісенного матеріалу, танцювальних рухів, елементів костюмів, атрибутів, гриму, інструментального супроводу [9 МИО 3.3.1-8]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				бере участь у розробленні сценаріїв творчих заходів [9 МИО 3.3.1-9]
Регулює власний емоційний стан засобами мистецтва [МИО 3.4]	аналізує власні емоції і почуття під час сприймання мистецьких творів і вербалізує їх; визначає та описує власні мистецькі вподобання [6 МИО 3.4.1]	пояснює свої вподобання, порівнює власні вподобання з уподобаннями інших осіб із свого оточення [6 МИО 3.4.1-1] обирає із знайомих твори мистецтва, які найкраще відображають власні емоції [6 МИО 3.4.1-2] пояснює вплив творів на зміну власного емоційного стану [6 МИО 3.4.1-3] вирізняє художні засоби, які вплинули на враження від сприйнятого твору [6 МИО 3.4.1-4]	аналізує власні емоції від творів різних видів мистецтва [9 МИО 3.4.1]	усвідомлює власні мистецькі вподобання [9 МИО 3.4.1-1] пояснює причини своїх переживань від твору [9 МИО 3.4.1-2] визначає засоби виразності, тему, сюжет, належність твору до певного виду мистецтва тощо для пояснення своїх емоцій і вражень [9 МИО 3.4.1-3] обирає із знайомих твори мистецтва і використовує їх для покращення власного емоційного стану [9 МИО 3.4.1-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				визнає право інших осіб на власні вподобання в мистецтві; розуміє емоції інших [9 МИО 3.4.1-5]
	розуміє, який вид художньо-творчої діяльності покращує емоційний стан [6 МИО 3.4.2]	визначає улюблені види мистецької діяльності, пояснює, від чого отримує задоволення у своїй творчості [6 МИО 3.4.2-1] за потреби обирає види художньо-творчої діяльності для задоволення [6 МИО 3.4.2-2] виражає свої почуття та емоції різними художніми засобами, застосовує ці засоби окремо чи в поєднанні [6 МИО 3.4.2-3]	уміє виразити різноманітні почуття у процесі художньо-творчої діяльності [9 МИО 3.4.2]	визначає свої потреби в мистецькій діяльності [9 МИО 3.4.2-1] обирає види художньо-творчої діяльності для задоволення [9 МИО 3.4.2-2] використовує різні художні способи, засоби для передачі настрою та емоцій у власній творчості [9 МИО 3.4.2-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	4. Використання інформаційного середовища у власній творчості та художній комунікації			
Створює мистецький медіатекст у процесі художньої комунікації [МИО 4.1]	створює, обробляє і з урахуванням відповідальності поширює простий мистецький медіатекст під керівництвом учителя або інших осіб [6 МИО 4.1.1]	обирає відомі способи творення, зокрема медіаформати (додавання ілюстрацій, створення нескладних графічних зображень, аудіо-/відеороликів, фото тощо) для художнього самовираження [6 МИО 4.1.1-1] шукає і добирає з допомогою вчителя чи інших осіб аудіо-, відео-, ілюстративні і текстові матеріали з різних джерел, планує свою діяльність для реалізації поставленого завдання [6 МИО 4.1.1-2] упорядковує з допомогою вчителя чи інших осіб дібрані матеріали [6 МИО 4.1.1-3]	створює, обробляє і з урахуванням відповідальності поширює мистецький медіатекст, де, зокрема, поєднано кілька видів медіа; самостійно застосовує спосіб художньої комунікації відповідно до форми передавання інформації [9 МИО 4.1.1]	обирає способи творення, зокрема медіаформати (додавання ілюстрацій, створення нескладних графічних зображень, аудіо-/відеороликів, фото тощо) для художнього самовираження, може прокоментувати задум та обґрунтувати вибір [9 МИО 4.1.1-1] самостійно шукає і добирає аудіо-, відео-, ілюстративні і текстові матеріали з різних джерел, планує свою діяльність для реалізації поставленого завдання [9 МИО 4.1.1-2) самостійно впорядковує дібрані матеріали [9 МИО 4.1.1-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Добирає та оцінює джерела інформації про мистецтво [МИО 4.2]	визначає з допомогою вчителя чи інших осіб джерела інформації про мистецтво із застосуванням цифрових технологій [6 МИО 4.2.1]	визначає з допомогою вчителя чи інших осіб достовірність джерела інформації про мистецтво [6 МИО 4.2.1-1]	розрізняє первинні і вторинні джерела інформації для власного художнього пізнання і здобуття знань про мистецтво [9 МИО 4.2.1]	називає та пояснює критерії оцінки достовірності інформації про мистецтво, зокрема в інформаційному просторі [9 МИО 4.2.1-1]
Виявляє культуру використання авторського твору [МИО 4.3]	відповідально ставиться до авторства в мистецтві [6 МИО 4.3.1]	виявляє відповідальність щодо дотримання авторського права в процесі художньої комунікації [6 МИО 4.3.1-1] виявляє і використовує за допомогою вчителя чи інших осіб у власній мистецькій діяльності авторський продукт [6 МИО 4.3.1-2]	визначає функції знаків охорони авторського права, дотримується авторського права, знає, для чого існують вільні ліцензії [9 МИО 4.3.1]	пояснює знаки охорони авторського права, у чому полягає порушення авторських прав [9 МИО 4.3.1-1] ідентифікує графічні зображення ліцензій, які дозволяють використовувати (копіювати, брати за основу) твір чи продукт [9 МИО 4.3.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	розуміє значення правильного оформлення цитат із посиланням на автора [6 МИО 4.3.2]	цитує твір із посиланням на автора [6 МИО 4.3.2-1]	усвідомлено використовує цитати із посиланням на автора [9 МИО 4.3.2] виявляє і з урахуванням відповідальності використовує ліцензований/ авторський продукт, зокрема у власній мистецькій діяльності [9 МИО 4.3.3]	зазначає джерела і авторство під час цитування і посилання/звернення, ідентифікує межі використання цитат [9 МИО 4.3.2-1] визначає особисті права автора мистецького твору [9 МИО 4.3.3-1]

Додаток 21
до Державного стандарту

ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ “ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА”

Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	Уміння: сприймати інформацію та грамотно висловлюватися державною мовою під час занять фізичною культурою правильно використовувати терміни з фізичної культури та спорту застосовувати доречні мовленнєві стратегії відповідно до мети спілкування під час занять фізичною культурою і спортом залагоджувати конфлікти і проблемні ситуації популяризувати заняття фізичною культурою і спортом Ставлення: шанування українських національних традицій у фізичній культурі і спорті цінування державної мови для розвитку національної фізичної культури та усвідомлення її ролі в гармонійному розвитку особистості готовність вживати і розвивати спортивну термінологію державною мовою
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою Уміння: сприймати, розуміти, аналізувати, інтерпретувати, перетворювати та оцінювати інформацію рідною мовою у процесі занять фізичною культурою і спортом спілкуватися рідною мовою про значення занять фізичною культурою і спортом для становлення особистості висловлюватися рідною мовою про важливість занять фізичною культурою і спортом для

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	самореалізації людини писати тексти рідною мовою про фізичну культуру і спорт Ставлення: розуміння потреби популяризації рідною мовою національних традицій з фізичної культури і спорту готовність спілкуватися рідною мовою під час занять фізичною культурою і спортом
	Здатність спілкуватися іноземними мовами
	Уміння: сприймати, розуміти інформацію та грамотно висловлюватися іноземними мовами у процесі занять фізичною культурою і спортом спілкуватися іноземними мовами про фізичну культуру і спорт писати тексти іноземними мовами про фізичну культуру і спорт, шукати інформацію в іноземних джерелах про оздоровчі програми, спортивні новини Ставлення: розуміння потреби популяризації досягнень українських спортсменів у світі іноземними мовами розуміння важливості оволодіння іноземними мовами для міжкультурного спілкування у процесі занять фізичною культурою і спортом усвідомлення ролі іноземної мови як інструменту одержання інформації про фізичну культуру і спорт готовність спілкуватися іноземною мовою під час занять фізичною культурою і спортом
Математична компетентність	Уміння: використовувати математичні методи під час занять фізичною культурою і спортом для створення індивідуальних фізкультурно-оздоровчих програм здійснювати самоконтроль власного фізичного стану в процесі занять фізичною культурою і

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	спортом вести рахунок, здійснювати вимірювання величин у різних видах спорту розраховувати фізичні можливості для досягнення мети в процесі занять фізичною культурою і спортом розраховувати раціон харчування, добову рухову активність, добові енерговитрати під час занять фізичними вправами та спортом тощо Ставлення: усвідомлення важливості критичного мислення в процесі занять фізичною культурою і спортом
Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій	Уміння: застосовувати знання з природничих наук для поліпшення фізичного стану застосовувати логічне, структурне та системне мислення для розробки оздоровчих програм і технологій застосовувати технічні засоби в процесі занять фізичною культурою і спортом виконувати різні фізичні вправи (ігри) на природі Ставлення: розуміння людини як частини природи, її діяльності усвідомлення важливості бережливого природокористування усвідомлення особливостей виконання фізичних вправ в умовах низьких та високих температур, високогір’я та рівнинних поверхонь, пересічених місцевостей усвідомлення значення досягнень сучасної техніки та технологій для фізичного самовдосконалення
Інноваційність	Уміння: застосовувати інноваційно-оздоровчі технології для покращення фізичного стану розвивати нові ідеї та можливості для створення оздоровчих технологій (систем), досліджувати та експериментувати з інноваційними підходами у фізичному вихованні

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	створювати інноваційні програми індивідуальних фізкультурно-оздоровчих занять Ставлення: усвідомлення значення інноваційних технологій для фізичного самовдосконалення особистості розуміння потреби впроваджувати інноваційні технології в процесі занять фізичною культурою і спортом
Екологічна компетентність	Уміння: пристосовуватися до умов навколишнього середовища під час виконання фізичних вправ використовувати допоміжні засоби фізичного виховання (оздоровчі сили природи та гігієнічні фактори) для поліпшення фізичного стану, загартованості дотримуватися санітарно-гігієнічних норм у процесі занять фізичною культурою і спортом організовувати та проводити форми фізичного виховання у природному середовищі надавати першу домедичну та медичну допомогу, пов’язану з біотичними (живої природи) та абіотичними (неживої природи) небезпеками під час виконання фізичних вправ Ставлення: розуміння гармонійного розвитку людини і природи, ціннісне ставлення до довкілля як до потенційного джерела зміцнення здоров’я розуміння важливості дотримання санітарно-гігієнічних норм
Інформаційно-комунікаційна компетентність	Уміння: використовувати комп’ютерні технології, тренажерні пристрої для поліпшення власного фізичного стану, моніторингу рухової та ігрової активності використовувати інформаційно-комунікаційні технології для спілкування, аналізу та розв’язання проблемних ситуацій під час занять фізичною культурою і спортом використовувати цифрові засоби і технології для оцінювання фізичного стану та створення індивідуальних оздоровчих програм

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	Ставлення: усвідомлення впливу інформаційних та комунікаційних технологій і пристроїв на фізичний розвиток і здоров'я людини, переваг та ризиків їх використання розуміння проблем і наслідків комп'ютерної залежності
Навчання впродовж життя	Уміння: шукати, аналізувати, систематизувати та використовувати інформацію в процесі занять фізичною культурою і спортом розв'язувати проблемні завдання під час занять фізичною культурою і спортом досягати конкретних цілей, долати труднощі та перешкоди в процесі фізичного самовдосконалення розробляти та використовувати індивідуальні оздоровчі програми з урахуванням власних можливостей, здібностей, мотивів, потреб та стану здоров'я Ставлення: розуміння потреби постійного фізичного вдосконалення, формування фізичної культури особистості
Громадянські та соціальні компетентності	Громадянські компетентності Уміння: виявляти солідарність із командою і надавати підтримку її членам під час занять фізичною культурою і спортом приймати спільні рішення на користь команди дотримуватися демократичних принципів під час занять фізичною культурою і спортом уникати дискримінаційних вчинків під час занять фізичною культурою і спортом використовувати нормативно-правову базу у процесі фізичного виховання

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	Ставлення: розуміння ролі фізичної культури і спорту в дотриманні прав і свобод людини, утвердження демократичних цінностей — рівності, справедливості, відповідальності повага до альтернативних думок і поглядів
	Соціальні компетентності
	Уміння: ефективно співпрацювати з іншими особами під час занять фізичною культурою і спортом спілкуватися в різних ситуаціях, залагоджувати конфлікти, дотримуватися правил чесної гри організовувати гру, заняття чи інші види командної рухової діяльності гідно вигравати і програвати, боротися, контролювати свої емоції виявляти доброчесність у процесі фізичного виховання дотримуватися здорового способу життя, правил безпечної поведінки під час виконання фізичних вправ, ігор уникати ризиків для фізичного та психічного здоров’я під час занять фізичною культурою і спортом Ставлення: виявлення толерантності та небайдужості у процесі занять фізичною культурою і спортом усвідомлення цінності рухової активності для здоров’я, фізичного розвитку та фізичної підготовленості
Культурна компетентність	Уміння: визначати проблеми, які потрібно вирішити для формування високого рівня фізичної культури особистості виражати свій культурний потенціал через рухову діяльність коректно висловлювати та аргументувати думку, вести діалог у процесі фізичного виховання

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	розвивати українські національні традиції фізичної культури удосконалювати культуру рухів керуватися етичними нормами у взаємодії з іншими особами в процесі фізичного виховання виражати свою індивідуальність через фізичну культуру Ставлення: усвідомлення важливості фізичної культури відчуття культурної ідентичності, повага до розмаїття культурної спортивної спадщини усвідомлення можливостей самовираження та самореалізації через фізичну культуру та спорт дотримання мовленнєвого етикету
Підприємливість та фінансова грамотність	Уміння: презентувати власні ідеї та ініціативи з використанням доцільних засобів фізичної культури оцінювати власні можливості в процесі занять фізичною культурою і спортом реалізувати різні соціальні ролі в процесі фізичного виховання брати відповідальність за власні рішення, використовувати переваги і визнавати помилки в тактичних діях у різних видах спорту планувати та реалізовувати спортивні проекти (турніри, змагання тощо) організовувати свій час і мобілізувати ресурси планувати, оцінювати фінансові витрати, пов’язані з фізичною культурою і спортом оперувати фінансовими документами, пов’язаними з фізичною культурою і спортом Ставлення: усвідомлення значення ініціативності, активності, відповідальності та важливості співпраці в процесі занять фізичною культурою і спортом усвідомлення необхідності ощадного та раціонального використання коштів для організації фізкультурних та спортивних заходів

Базові знання

Здоровий спосіб життя: здоров’я людини та чинники, що його визначають; значення здорового способу життя в забезпеченні здоров’я людини; складники здорового способу життя та їх загальна характеристика; роль рухової активності для підтримання, поліпшення (відновлення) здоров’я людини; форми, засоби, методи фізичного виховання для підтримання, поліпшення (відновлення) фізичного, психічного та соціального здоров’я, фізичного розвитку, фізичної підготовленості, загартування, збереження належної маси тіла (корекції надмірної, недостатньої), формування правильної постави, правильної будови стопи.

Безпека у процесі занять фізичними вправами: правила техніки безпеки на уроках фізичної культури та в позаурочних формах занять фізичними вправами; самоконтроль у процесі фізичного виховання; правила першої допомоги при невідкладних станах та спортивному травмуванні.

Техніко-тактична підготовка: техніка виконання фізичних вправ; тактичні дії у процесі занять фізичними вправами та спортом.

Історія фізичної культури: історія розвитку видів спорту; досягнення українських та іноземних спортсменів у різних видах спорту; спортивні традиції закладу освіти.

Формування особистості засобами фізичного виховання: значення фізичних вправ у становленні особистості; мотивація до занять фізичними вправами; роль засобів фізичного виховання у формуванні моральних і вольових якостей людини; значення рухової активності в розвитку когнітивних властивостей особистості; правила спортивної етики.

Додаток 22
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання учнів в освітній галузі фізичної культури

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
1. Формування психічної та соціально-психологічної сфер особистості засобами фізичного виховання				
Визначає мету систематичної рухової діяльності [ФІО 1.1]	систематично займається фізичними вправами, досягаючи мети, визначеної з допомогою вчителя або самостійно [6 ФІО 1.1.1]	пояснює мету виконання фізичних вправ, з допомогою вчителя визначає завдання [6 ФІО 1.1.1-1] систематично виконує відповідні фізичні вправи для вирішення завдань фізичного виховання [6 ФІО 1.1.1-2] пояснює цінність досягнення мети засобами фізичної культури [6 ФІО 1.1.1-3]	систематично займається фізичними вправами, досягаючи самостійно поставленої мети [9 ФІО 1.1.1]	самостійно визначає мету виконання фізичних вправ, пояснюючи свою мотивацію [9 ФІО 1.1.1-1] формулює завдання для досягнення мети [9 ФІО 1.1.1-2] добирає відповідні фізичні вправи, методи для досягнення самостійно поставленої мети [9 ФІО 1.1.1-3] систематично застосовує фізичні вправи у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності [9 ФІО 1.1.1-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				обґрунтовує цінність активної позиції у досягненні мети засобами фізичного виховання [9 ФІО 1.1.1-5]
Формує вольові якості у процесі виконання фізичних вправ [ФІО 1.2]	виконує фізичні вправи, що вимагають вольових проявів [6 ФІО 1.2.1]	виконує довготривалі фізичні вправи [6 ФІО 1.2.1-1] долає страх під час виконання певних фізичних вправ за підтримки вчителя [6 ФІО 1.2.1-2] пояснює, як переборювання окремих негативних емоцій, відчуттів, що виникають у процесі виконання фізичних вправ, допомагає формувати вольові якості [6 ФІО 1.2.1-3]	виконує фізичні вправи, усвідомлюючи, які вольові якості при цьому розвиває [9 ФІО 1.2.1]	виконує довготривалі фізичні вправи, обґрунтовуючи їх цінність щодо формування вольової сфери [9 ФІО 1.2.1-1] долає страх під час виконання певних фізичних вправ [9 ФІО 1.2.1-2] виявляє стриманість у прояві власних емоцій, культурно їх виражає; толерантно реагує на емоції інших осіб [9 ФІО 1.2.1-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	пояснює, що робота над помилками допомагає розвивати власні вольові якості [6 ФІО 1.2.2]	пояснює, що виявлення помилок та робота над ними допомагають розвивати власні вольові якості [6 ФІО 1.2.2-1]	визнає помилки як можливість більше дізнатися про себе і сформулювати цілі для власного фізичного вдосконалення [9 ФІО 1.2.2]	на основі досвіду (власного та інших осіб) визначає засоби і способи формування вольової сфери за допомогою виконання фізичних вправ [9 ФІО 1.2.2-1] формулює цілі власного фізичного вдосконалення на основі аналізу своїх помилок [9 ФІО 1.2.2-2]
Розвиває свої когнітивні властивості у процесі фізичного виховання [ФІО 1.3]	розвиває властивості довільної уваги у процесі фізичного виховання [6 ФІО 1.3.1]	концентрує, довільно переключає увагу, підтримує її стійкість (за вказівками вчителя та самостійно) для реалізації завдань фізичного виховання [6 ФІО 1.3.1-1] бере участь у рухливих та спортивних іграх, виконує фізичні вправи (зокрема ідеомоторні, завдання для активізації уваги, підтримання її стійкості) [6 ФІО 1.3.1-2]	удосконалює властивості довільної уваги у процесі фізичного виховання [9 ФІО 1.3.1]	концентрує, довільно переключає увагу, підтримує її стійкість та розширює обсяг для реалізації завдань фізичного виховання [9 ФІО 1.3.1-1] організовує та бере участь у рухливих та спортивних іграх, виконує фізичні вправи (зокрема ідеомоторні, завдання для активізації уваги, підтримання її стійкості) [9 ФІО 1.3.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	розвиває мисленнєві процеси засобами фізичного виховання [6 ФІО 1.3.2]	аналізує та оцінює правильність виконання фізичних вправ [6 ФІО 1.3.2-1] пояснює результати виконання рухових (інтелектуальних) дій [6 ФІО 1.3.2-2] нестандартно вирішує рухові та інші завдання [6 ФІО 1.3.2-3]	свідомо розвиває мисленнєві властивості у процесі виконання фізичних вправ [9 ФІО 1.3.2]	здійснює аргументований аналіз власних результатів виконання рухових (інтелектуальних) дій, поведінки та інших осіб [9 ФІО 1.3.2-1] обирає раціональний шлях вирішення рухових та інших завдань [9 ФІО 1.3.2-2] продукує нові ідеї для вирішення творчих завдань, зокрема щодо організації фізкультурно-оздоровчих і спортивних масових заходів, нові вправи, нові правила до рухливих (спортивних) ігор, комплекси вправ, нові види спорту шляхом поєднання рухових дій з відомими [9 ФІО 1.3.2-3]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Виконує різні соціальні ролі під час взаємодії у процесі рухової (спортивно-ігрової) діяльності [ФІО 1.4]	обґрунтовує користь співпраці учасників у процесі рухової (спортивно-ігрової) діяльності [6 ФІО 1.4.1] підтримує учасників команди, допомагає їм виконувати завдання під час рухової діяльності [6 ФІО 1.4.2]	наводить приклади переваг взаємодії у процесі рухової (спортивно-ігрової діяльності) [6 ФІО 1.4.1-1] розрізняє ролі і завдання учасників команди [6 ФІО 1.4.2-1] визначає свою роль і завдання для підсилення командної взаємодії на основі аналізу власних сильних сторін [6 ФІО 1.4.2-2]	виконує різні соціальні ролі відповідно до потреб, які виникають під час взаємодії [9 ФІО 1.4.1] виявляє емпатію у спілкуванні щодо учасників власної та інших команд [9 ФІО 1.4.2]	аналізує сильні і слабкі сторони власної та інших команд [9 ФІО 1.4.1-1] визначає свою роль і завдання для підсилення взаємодії на основі аналізу сильних і слабких сторін — власних і команди [9 ФІО 1.4.2-1]
Дотримується етичних норм у руховій діяльності [ФІО 1.5]	пояснює значення правил “чесної гри” під час виконання фізичних вправ, у спортивно-ігровій та змагальній діяльності; дотримується цих правил [6 ФІО 1.5.1]	пояснює важливість правил “чесної гри” стосовно себе та інших під час виконання фізичних вправ, у спортивно-ігровій та змагальній діяльності [6 ФІО 1.5.1-1]	дотримується правил “чесної гри” у спортивно-ігровій та змагальній діяльності, переконує інших у їх важливості [9 ФІО 1.5.1]	наводить яскраві приклади дотримання правил “чесної гри” з історії спорту (Олімпійських, Паралімпійських ігор, інших змагань), у разі потреби звертаючись до відповідних джерел [9 ФІО 1.5.1-1]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		дотримується етичних норм у процесі виконання фізичних вправ, спортивно-ігрової та змагальної діяльності [6 ФІО 1.5.1-2]		виявляє жертовність задля командного результату, інтересу інших осіб [9 ФІО 1.5.1-2]
2. Систематичні заняття фізичними вправами, володіння технікою фізичних вправ				
Демонструє техніку фізичних вправ [ФІО 2.1]	демонструє володіння технікою фізичних вправ на рівні рухового вміння в обраних видах рухової діяльності [6 ФІО 2.1.1]	розповідає про техніку виконання фізичних вправ [6 ФІО 2.1.1-1] демонструє основи техніки фізичних вправ [6 ФІО 2.1.1-2] дотримується техніки рухової дії у стандартних умовах [6 ФІО 2.1.1-3]	демонструє володіння технікою фізичних вправ на рівні рухової навички в обраних видах рухової діяльності [9 ФІО 2.1.1]	пояснює особливості виконання фізичних вправ в умовах різної складності [9 ФІО 2.1.1-1] демонструє основи та деталі техніки фізичних вправ [9 ФІО 2.1.1-2] дотримується техніки фізичних вправ в умовах різної складності (ігрових, змагальних, у різних психофізичних станах) [9 ФІО 2.1.1-3] демонструє індивідуальну техніку виконання фізичних вправ [9 ФІО 2.1.1-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Моделює рухову діяльність [ФІО 2.2]	добирає вправи, розробляє комплекси фізичних вправ [6 ФІО 2.2.1]	обґрунтовує підбір засобів за завданням учителя [6 ФІО 2.2.1-1]	складає індивідуальну програму рухової активності [9 ФІО 2.2.1]	визначає мету занять, вправи та фізичні навантаження для її реалізації з урахуванням індивідуальних особливостей [9 ФІО 2.2.1-1]
	обирає найефективніший спосіб виконання фізичних вправ (з допомогою учителя або самостійно) [6 ФІО 2.2.2]	пропонує ефективний спосіб виконання фізичних вправ за раніше відомими методами [6 ФІО 2.2.2-1]	обґрунтовано добирає власні способи виконання фізичних вправ з урахуванням умов та індивідуальних особливостей [9 ФІО 2.2.2]	самостійно обирає ефективний спосіб виконання фізичних вправ, виявляючи ініціативність, творчість, цілеспрямованість [9 ФІО 2.2.2-1] пропонує іншим особам ефективний спосіб виконання фізичних вправ в обраних видах рухової діяльності [9 ФІО 2.2.2-2]
Виконує фізичні вправи під час ігрової та змагальної діяльності [ФІО 2.3]	бере участь у різних рухливих/спортивних іграх та естафетах (зокрема за спрощеними правилами), дотримуючись правил [6 ФІО 2.3.1]	виконує рухові дії в рухливих/ спортивних іграх та естафетах, змагальній діяльності [6 ФІО 2.3.1-1]	бере участь у спортивних іграх (зокрема і за правилами змагань) [9 ФІО 2.3.1]	бере участь у спортивних іграх, естафетах та змаганнях [9 ФІО 2.3.1-1] займається спортивно-ігровою діяльністю [9 ФІО 2.3.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		застосовує нову для себе інформацію, зокрема щодо правил, у процесі спортивно-ігрової діяльності [6 ФІО 2.3.1-2] пояснює необхідність дотримання правил спортивних ігор, естафет, спортивних змагань [6 ФІО 2.3.1-3]		дотримується правил ігор та змагань [9 ФІО 2.3.1-3] пояснює правила спортивних змагань (ігор) з огляду на безпеку, принципи рівності тощо [9 ФІО 2.3.1-4]
3. Усвідомлення значення фізичної/ рухової активності для підтримування стану здоров’я та задоволення у процесі фізичного виховання				
Пізнає факти, явища та закономірності фізичної культури і спорту [ФІО 3.1]	на основі медіатекстів, власного рухового досвіду та способу життя аналізує факти та події фізичної культури і спорту [6 ФІО 3.1.1]	обізнаний із результатами найвідоміших українських спортсменів, які брали участь в Олімпійських, Паралімпійських іграх та інших змаганнях [6 ФІО 3.1.1-1]	на основі медіатекстів, власного рухового досвіду та способу життя критично оцінює факти, явища та закономірності фізичної культури та спорту [9 ФІО 3.1.1]	аналізує результати українських спортсменів, які брали участь в Олімпійських, Паралімпійських іграх та інших змаганнях [9 ФІО 3.1.1-1] досліджує історію Олімпійського руху [9 ФІО 3.1.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		розповідає про історію виникнення Олімпійського руху [6 ФІО 3.1.1-2] аналізує інформацію в друкованих та електронних джерелах за завданням учителя [6 ФІО 3.1.1-3] пояснює, коментує, наводить приклади фактів та явищ фізичної культури [6 ФІО 3.1.1-4] аналізує власне виконання рухових дій, ідентифікує помилки в себе та інших школярів із висуненням припущень щодо причин їх виникнення [6 ФІО 3.1.1-5]		пояснює власні результати рухової діяльності, факти у фізичній культурі, використовуючи інформацію з інших галузей наук [9 ФІО 3.1.1-3] зіставляє, аналізує факти, процеси, закономірності у фізичній культурі з декількох інформаційних джерел [9 ФІО 3.1.1-4] встановлює причинно-наслідкові зв’язки між фактами та явищами у фізичній культурі (зокрема особистій) [9 ФІО 3.1.1-5]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	пояснює власну здоров'язбережувальну позицію, посилаючись на досвід відомих осіб [6 ФІО 3.1.2]	обґрунтовує власну здоров'язбережувальну позицію, керуючись досвідом інших осіб [6 ФІО 3.1.2-1]	обґрунтовує власну здоров'язбережувальну позицію, керуючись особистим досвідом та досвідом інших [9 ФІО 3.1.2]	конструює засоби виконання фізичних вправ та умови їх застосування [9 ФІО 3.1.2-1] самостійно виокремлює проблему, веде пізнавальний пошук її розв'язання та використовує здобуті результати для визначення власного шляху [9 ФІО 3.1.2-2]
Контролює свій фізичний стан під час рухової діяльності [ФІО 3.2]	спостерігає за власним фізичним станом [6 ФІО 3.2.1]	описує свій фізичний стан за суб'єктивними показниками [6 ФІО 3.2.1-1]	аналізує власний фізичний стан [9 ФІО 3.2.1]	оцінює власну фізичну працездатність, фізичну підготовленість, стан здоров'я, фізичний розвиток [9 ФІО 3.2.1-1] аргументовано оцінює показники власного фізичного стану під час та після виконання фізичних вправ [9 ФІО 3.2.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
	володіє способами визначення об’єктивних показників власного фізичного стану [6 ФІО 3.2.2]	вирізняє ознаки втоми в результаті фізичного навантаження [6 ФІО 3.2.2-1] визначає об’єктивні показники власного фізичного стану [6 ФІО 3.2.2-2]	оцінює ступінь впливу фізичного навантаження за суб’єктивними та об’єктивними ознаками [9 ФІО 3.2.2]	виявляє сильні і слабкі сторони власного фізичного стану [9 ФІО 3.2.2-1] передбачає власну фізичну спроможність з огляду на фізичний стан [9 ФІО 3.2.2-2] складає портфоліо за результатами самоконтролю фізичного стану [9 ФІО 3.2.2-3]
Регулює свій психоемоційний стан у процесі рухової діяльності [ФІО 3.3]	описує власні позитивні і негативні емоції, пояснюючи причини їх виникнення під час виконання фізичних вправ [6 ФІО 3.3.1]	пояснює вплив емоцій на стан здоров’я [6 ФІО 3.3.1-1] пояснює, як емоції можуть заважати і допомагати в руховій діяльності [6 ФІО 3.3.1-2]	регулює власний емоційний стан, враховуючи позитивні емоції та запобігаючи виникненню негативних емоцій під час виконання фізичних вправ [9 ФІО 3.3.1]	прогнозує свої емоції та емоції інших осіб під час рухової діяльності відповідно до певних ситуацій [9 ФІО 3.3.1-1] добирає фізичні вправи для регулювання свого емоційного стану [9 ФІО 3.3.1-2]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		описує ознаки гарного/ поганого настрою під час рухової діяльності [6 ФІО 3.3.1-3] визначає фізичні вправи для покращення емоційного стану і виконує їх [6 ФІО 3.3.1-4] здійснює рефлексію власного емоційного стану у процесі фізичного виховання [6 ФІО 3.3.1-5] позитивно впливає на емоційний стан інших осіб, протидіє їх негативним емоціям [6 ФІО 3.3.1-6]		пояснює, як інші особи можуть впливати на його емоції під час виконання фізичних вправ [9 ФІО 3.3.1-3] добирає засоби фізичного виховання, які покращують розумову працездатність і психоемоційний стан [9 ФІО 3.3.1-4] аналізує способи подолання негативних емоцій і відчуттів, які виникають у процесі виконання фізичних вправ [9 ФІО 3.3.1-5] тактовно і толерантно виражає емоції, використовуючи вербальні та невербальні засоби спілкування [9 ФІО 3.3.1-6] розпізнає емоції інших осіб та розповідає про власні емоції [9 ФІО 3.3.1-7]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
Дотримується здорового способу життя через фізкультурно-оздоровчу діяльність [ФІО 3.4]	бере участь у різних видах фізкультурно-оздоровчої діяльності [6 ФІО 3.4.1]	пояснює, як фізкультурно-оздоровча діяльність впливає на спосіб життя та здоров’я людини [6 ФІО 3.4.1-1] володіє технікою фізичних вправ, що використовують для профілактики (корекції) порушень постави [6 ФІО 3.4.1-2] застосовує фізичні вправи для профілактики (корекції) статичної плоскостопості [6 ФІО 3.4.1-3] розповідає про значення загартування організму для здоров’я людини, пояснює правила загартування різними способами [6 ФІО 3.4.1-4]	бере участь у різних видах фізкультурно-оздоровчої діяльності та власним прикладом пропагує здоровий спосіб життя [9 ФІО 3.4.1]	самостійно (та з допомогою фахівців) планує і практикує фізкультурно-оздоровчу діяльність [9 ФІО 3.4.1-1] критично оцінює різні способи фізкультурно-оздоровчої діяльності та їх вплив на здоров’я людини [9 ФІО 3.4.1-2] проектує підтримання (поліпшення) власної постави, добираючи відповідні фізичні вправи для профілактики (корекції) порушень [9 ФІО 3.4.1-3] використовує способи самооцінювання постави (соматоскопії, визначення стереотипу сформованої постави, функціонального стану опорно-рухового апарату) [9 ФІО 3.4.1-4]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		використовує різні способи загартування організму (під наглядом фахівця, учителя) [6 ФІО 3.4.1-5]		систематично використовує фізичні вправи для профілактики (корекції) порушень постави у процесі самостійних занять [9 ФІО 3.4.1-5] проектує підтримання правильної будови стопи (корекцію статичної плоскостопості) [9 ФІО 3.4.1-6] систематично використовує фізичні вправи для підтримання правильної будови стопи (корекцію статичної плоскостопості) у процесі самостійних занять [9 ФІО 3.4.1-7] використовує різні способи загартування організму (за вказівками вчителя) з урахуванням погоди, ступеня фізичної активності (стану здоров’я) [9 ФІО 3.4.1-8]

Загальні результати	5—6 класи		7—9 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
				обґрунтовує важливість складення раціонального рухового режиму відповідно до норм рухової активності в підлітковому віці [9 ФІО 3.4.1-9] адекватно оцінює власну масу тіла та чинники, що впливають на її невідповідність нормі [9 ФІО 3.4.1-10]
Дотримується правил безпечної поведінки під час фізкультурно-оздоровчої діяльності [ФІО 3.5]	дотримується правил безпечної поведінки під час виконання фізичних вправ, пояснює важливість цих правил [6 ФІО 3.5.1]	обґрунтовує важливість дотримання правил безпеки під час виконання фізичних вправ [6 ФІО 3.5.1-1] пояснює наслідки недотримання правил безпеки [6 ФІО 3.5.1-2]	дотримується правил безпеки у процесі рухової діяльності, передбачає можливі негативні наслідки від недотримання цих правил [9 ФІО 3.5.1]	дотримується правил безпеки у процесі рухової діяльності [9 ФІО 3.5.1-1] прогнозує можливі негативні наслідки недотримання правил безпеки у процесі рухової діяльності [9 ФІО 3.5.1-2]

Додаток 23
до Державного стандарту

БАЗОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Базовий навчальний план закладів загальної середньої освіти для класів (груп) з українською мовою навчання

Назва освітньої галузі	Кількість годин на рік*								
	5—6 класи			7—9 класи			разом (5—9 класи)		
	рекомендо-вана	мінімальна	максимальна	рекомендо-вана	мінімальна	максимальна	рекомендо-вана	мінімальна	максимальна
Мовно-літературна**	770	700	910	1050	875	1260	1820	1575	2170
Математична	350	280	420	525	420	700	875	700	1120
Природнича	210	122,5	280	910	805	1050	1120	927,5	1330
Соціальна і здоров'язбережувальна	105	70	210	157,5	105	315	262,5	175	525
Громадянська та історична	122,5	87,5	175	245	192,5	315	367,5	280	490
Технологічна	140	70	210	105	105	210	245	175	420
Інформатична	105	70	140	192,5	140	280	297,5	210	420
Мистецька	140	70	210	140	105	245	280	175	455
Фізична культура***	210			315			525		
Усього	2152,5			3640			5792,5		

	Кількість годин на рік*		
	5—6 класи	7—9 класи	разом (5—9 класи)
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	122,5	105	227,5
Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)	2275	3745	6020
Гранично допустиме річне навчальне навантаження учнів****	2065	3430	5495

* Кількість навчальних годин на вивчення кожної освітньої галузі може збільшуватися до максимального показника з урахуванням перерозподілу різниці між рекомендованою та мінімальною кількістю навчальних годин інших освітніх галузей.

** Години мовно-літературної освітньої галузі можуть розподілятися на вивчення другої іноземної мови (не менше двох годин на тиждень).

*** Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження учнів.

**** Сума годин на вивчення всіх освітніх галузей не повинна перевищувати загальної кількості годин, визначеної цим навчальним планом.

Базовий навчальний план закладів загальної середньої освіти для класів (груп)
з навчанням мовою корінного народу або національної меншини

Назва освітньої галузі	Кількість годин на рік*								
	5—6 класи			7—9 класи			разом (5—9 класи)		
	рекомендо-вана	мінімальна	максимальна	рекомендо-вана	мінімальна	максимальна	рекомендо-вана	мінімальна	максимальна
Мовно-літературна**	805	770	910	1102,5	910	1260	1907,5	1680	2170
Математична	350	280	420	525	420	630	875	700	1050
Природнича	210	122,5	280	910	805	1015	1120	927,5	1295
Соціальна і здоров’язбережувальна	70	70	210	105	105	315	175	175	525
Громадянська та історична	122,5	87,5	210	245	192,5	315	367,5	280	525
Технологічна	140	70	175	105	105	315	245	175	490
Інформатична	105	70	210	192,5	140	210	297,5	210	420
Мистецька	140	70	140	140	105	280	280	175	420
Фізична культура***	210			315			525		
Усього	2152,5			3640			5792,5		

	Кількість годин на рік*		
	5—6 класи	7—9 класи	разом (5—9 класи)
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	122,5	105	227,5
Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)	2275	3745	6020
Гранично допустиме річне навчальне навантаження учнів ****	2065	3430	5495

---

* Кількість навчальних годин на вивчення кожної освітньої галузі може збільшуватися до максимального показника з урахуванням перерозподілу різниці між рекомендованою та мінімальною кількістю навчальних годин інших освітніх галузей.

** Години мовно-літературної освітньої галузі можуть розподілятися на вивчення мови корінного народу, національної меншини та/або другої іноземної мови.

*** Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження учнів.

**** Сума годин на вивчення всіх освітніх галузей не повинна перевищувати загальної кількості годин, визначеної цим навчальним планом.

Базовий навчальний план закладів загальної середньої освіти для класів (груп) з українською мовою навчання і вивченням мови корінного народу або національної меншини

Назва освітньої галузі	Кількість годин на рік*								
	5—6 класи			7—9 класи			разом (5—9 класи)		
	рекомендо-вана	мінімальна	максимальна	рекомендо-вана	мінімальна	максимальна	рекомендо-вана	мінімальна	максимальна
Мовно-літературна**	805	770	910	1102,5	910	1260	1907,5	1575	2170
Математична	350	280	420	525	420	630	875	700	1050
Природнича	210	122,5	280	910	805	1015	1120	927,5	1295
Соціальна і здоров’язбережувальна	70	70	210	105	105	315	175	175	525
Громадянська та історична	122,5	87,5	210	245	192,5	315	367,5	280	525
Технологічна	140	70	175	105	105	315	245	175	490
Інформатична	105	70	210	192,5	140	210	297,5	210	420
Мистецька	140	70	140	140	105	280	280	175	420
Фізична культура***	210			315			525		
Усього	2152,5			3640			5792,5		

	Кількість годин на рік*		
	5—6 класи	7—9 класи	разом (5—9 класи)
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	122,5	105	227,5
Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)	2275	3745	6020
Гранично допустиме річне навчальне навантаження учнів ****	2065	3430	5495

---

* Кількість навчальних годин на вивчення кожної освітньої галузі може збільшуватися до максимального показника з урахуванням перерозподілу різниці між рекомендованою та мінімальною кількістю навчальних годин інших освітніх галузей.

** Години мовно-літературної освітньої галузі можуть розподілятися на вивчення мови корінного народу, національної меншини та/або другої іноземної мови.

*** Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження учнів.

**** Сума годин на вивчення всіх освітніх галузей не повинна перевищувати загальної кількості годин, визначеної цим навчальним планом.

Базовий навчальний план спеціальних закладів загальної середньої освіти для класів (груп) з українською мовою навчання та закладів загальної середньої освіти для спеціальних класів (груп) з українською мовою навчання

Назва освітньої галузі	Кількість годин на рік		
	5—6 класи	7—10 класи	разом (5—10 класи)
Мовно-літературна	805	1365	2170
Математична	350	665	1015
Природнича	175	1120	1295
Соціальна і здоров’язбережувальна	70	105	175
Громадянська та історична	105	280	385
Технологічна	105	210	315
Інформатична	70	245	315
Мистецька	105	175	280
Фізична культура*	210	315	525
Усього	1995	4480	6475
Корекційно-розвиткова робота:			
для глухих дітей	665	840	1505
для дітей із зниженим слухом	700	980	1680
для сліпих дітей	490	770	1260
для дітей із зниженим зором	420	770	1190
для дітей із порушенням опорно-рухового апарату	350	700	1050

Назва освітньої галузі	Кількість годин на рік		
	5—6 класи	7—10 класи	разом (5—10 класи)
для дітей із тяжкими порушеннями мовлення	630	1120	1750
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	70	175	315
Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи та корекційно-розвиткової роботи)	2065	4725	6790
Гранично допустиме річне навчальне навантаження учнів	1855	4410	6265

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження учнів.

Базовий навчальний план спеціальних закладів загальної середньої освіти для класів (груп) з навчанням мовою корінного народу або національної меншини та закладів загальної середньої освіти для спеціальних класів (груп) з навчанням мовою корінного народу або національної меншини

Назва освітньої галузі	Кількість годин на рік		
	5—6 класи	7—10 класи	разом (5—10 класи)
Мовно-літературна	805	1365	2170
Математична	350	665	1015
Природнича	175	1120	1260
Соціальна і здоров’язбережувальна	70	105	175
Громадянська та історична	105	280	385
Технологічна	105	210	315
Інформатична	70	245	315
Мистецька	105	175	280
Фізична культура*	210	315	525
Усього	1995	4480	6475
Корекційно-розвиткова робота:			
для глухих дітей	665	770	1435
для дітей із зниженим слухом	700	980	1680
для сліпих дітей	490	770	1260
для дітей із зниженим зором	420	770	1190
для дітей із порушенням опорно-рухового апарату	350	700	1050

Назва освітньої галузі	Кількість годин на рік		
	5—6 класи	7—10 класи	разом (5—10 класи)
для дітей із тяжкими порушеннями мовлення	350	700	1050
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	70	245	315
Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи та корекційно-розвиткової роботи)	2065	4725	6790
Гранично допустиме річне навчальне навантаження учнів	1855	4410	6265

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження учнів.

Базовий навчальний план спеціальних закладів загальної середньої освіти для класів з українською мовою та закладів загальної середньої освіти для спеціальних класів з українською мовою (для учнів з порушеннями інтелектуального розвитку)

Назва освітньої галузі	Кількість годин на рік		
	5—6 класи	7—10 (11) класи	разом (5—10 (11) класи)
Мовно-літературна	350	630	980
Математична	315	560	875
Природнича	140	560	700
Соціальна і здоров’язбережувальна	70	105	175
Громадянська та історична	70	245	315
Технологічна	560	1540 (875)	2100 (875)
Інформатична	140	350 (140)	490 (140)
Мистецька	140	175	315
Фізична культура*	210	315	525
Усього	1995	4480 (1015)	6475 (1015)
Корекційно-розвиткова робота	350	700	1050
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	70	245 (105)	315 (105)
Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи та корекційно-розвиткової роботи)	2065	4725 (1120)	6790 (1120)
Гранично допустиме річне навчальне навантаження учнів	1855	4410 (1120)	6265 (1120)

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження учнів.

Базовий навчальний план спеціальних закладів загальної середньої освіти для класів з навчанням мовою корінного народу або національної меншини та закладів загальної середньої освіти для спеціальних класів з навчанням мовою корінного народу або національної меншини (для учнів з порушеннями інтелектуального розвитку)

Назва освітньої галузі	Кількість годин на рік		
	5—6 класи	7—10 (11) класи	разом (5-10 (11) класи)
Мовно-літературна	350	630	980
Математична	315	560	875
Природнича	140	560	700
Соціальна і здоров’язбережувальна	70	105	175
Громадянська та історична	70	245	315
Технологічна	560	1540 (875)	2100 (875)
Інформатична	140	350 (140)	490 (140)
Мистецька	140	175	315
Фізична культура*	210	315	525
Усього	1995	4480 (1015)	6475 (1015)
Корекційно-розвиткова робота	350	700	1050
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	70	245 (105)	315 (105)
Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи та корекційно-розвиткової роботи)	2065	4725 (1120)	6790 (1120)

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження учнів.

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 30 вересня 2020 р. № 898

ЗМІНА,
що вноситься до Державного стандарту початкової освіти

Пункт 2 викласти в такій редакції:

“2. У цьому Державному стандарті терміни вживаються у такому значенні:

1) загальні результати навчання — сукупність знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистісних якостей здобувачів початкової освіти, що відповідають загальним цілям освітньої галузі;

2) здобувач освіти — здобувач освіти на першому рівні повної загальної середньої освіти;

3) початкова освіта — перший рівень повної загальної середньої освіти, який відповідає першому рівню Національної рамки кваліфікацій.

Інші терміни вживаються у значенні, наведеному в Законах України “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту”, інших нормативно-правових актах.”.

_____